

RAISIO

VUOSIKERTOMUS

2008

RAISION SEITSEMÄN VILJAVAA VUOSIKYMMENTÄ

Helmikuussa 1939 joukko juurevia varsinais-suomalaisia isäntämiehiä perusti myllyn vakaana tarkoituksenaan jauhaa osakkaiden tuottamaa viljaa ja markkinoida jauhoja. Jälkiviisaasti on helppo todeta, että lounaisen Suomen viljelijät saivat aikaiseksi jotain aivan muuta. Kaupitellessaan perusteilla olevan myllyn osakkeita polkupyörän tarakalta keskellä pula-aikaa he tulivat luoneeksi kestävän pohjan innovatiiviselle ja menestyksekkäälle, liki tuhat ihmistä yhdeksässä maassa työllistävälle konsernille.

Raision kantayhtiön, seitsemän vuosikymmentä sitten perustetun Oy Vehnä Ab:n, tie elintarvike- ja rehualan edelläkävijäksi ja kasvipohjaisen ravinnon erityisosaajaksi on pitkä ja haarautuu lukuisiin sivupolkuihin. Kun Pirilän pelloille kohonnut mylly sotavuosien viivytysten jälkeen vuonna 1942 käynnistettiin, oli pulaa kaikesta muusta paitsi kysynnästä. Merkittävä osa Suomen myllykapasiteetista menetettiin alueluovutusten myötä Neuvostoliitolle ja raaka-aineita säännösteltiin tiukasti. Mylly-yhtiön perustajien tarkomakas toiminta oli tärkeä osa maamme jälleenrakennustyötä.

Kuin tulevaa enteillen Vehnä-yhtiö laajeni ripeästi monialayritykseksi. Rehuseosten valmistus käynnistyi myllyn sivutuotteista 1940-luvun lopulla. Seuraavaksi rakennettiin mallastamo vastaamaan janoisen kansan kysyntään ja 1950-luvulla suuntauduttiin jo kasviöljyraaka-aineisiin ja sitä kautta margariiniteollisuuteen. Raision kemianteollisuus puolestaan sai alkunsa 1960-luvun alussa rasvahappojen tislauksesta. Usean vuosikymmenen ajan raaka-aineiden valmistaminen globaalille paperiteollisuudelle oli tärkeä osa Raision liiketoimintaa.

Raision aktiivinen rooli alan uranuurtajana on näkynyt monella saralla sopimusviljelystä innovatiivisten tuotteiden kehitykseen. Matkan varrelta voidaan nostaa esiin lukuisia ikimuistoisia hetkiä, kuten vuonna 1990 toteutunut myllyfuusio, jonka myötä myös alkujaan Karjalan Mylly Oy:ssä syntynyt viipurilainen Elovena-tyttö sai uuden kodin Raisiosta. Merkittävä etappi on myös maailman tunnetuimmaksi terveysvaikutteisten elintarvikkeiden brändiksi nousseen Benecol-innovaation julkistaminen vuonna 1995. Tarinan punaisen langan ovat aina muodostaneet luonnolliset ja turvalliset tuotteet.

Kansainvälisten megatrendien ja kuluttajabrändien maailmasta katsoen seitsemän vuosikymmenen takaiset tapahtumat talosta taloon pyöräilevine asiamiehineen tuntuvat kaukaisilta. Hyvää, laadukasta ja terveellistä ruokaa arvostetaan ja siihen suhtaudutaan kenties vakavammin kuin koskaan aiemmin. Raision myllystä 1930-luvulla liikkeelle lähteneet rattaat pyörivät yhä luonnollisena osana suomalaista elämää.

SISÄLLYS

Raisio-konserni	2
Toimitusjohtajan katsaus	4
Visio, strategia ja arvot	6
Vuosi 2008 lyhyesti	8
Lüketoinnint	10
Lüketoinntaympäristö	12
Elintarvike	14
Rehu & Mallas	17
Ainesosat	20
Markkina-alueet	22
Yrittösvastuu	28
Ruokaketjun murros ja ilmastonmuutos	30
Tapamme toimia	33
Ympäristövastuu	36
Henkilöstö	40
Hallinnointi ja ohjau	44
Hallitus	50
Konsernin johtoryhmä	51
Hallintoneuvosto	52
Sanasto	53
Tietoa osakkeenomistajille	54
Keskeiset tunnusluvut	56

RAISIO-KONSERNI

Raisio-konserni on elintarvike- ja rehualan edelläkävijä ja kasvipohjaisen ravinnon erityisosaaja. Kasvipohjaiset raaka-aineet takaavat hyvät mahdollisuudet kehittyä yrityksenä, jonka toiminta on ekologisesti ja eettisesti kestävällä pohjalla.

Raision tavassa toimia korostuvat asiakkaiden tarpeiden mukaiset terveelliset, ekologiset ja turvalliset tuotteet, ekologisesti kestävät ja ympäristöä säästävät ratkaisut sekä toimintojen jatkuva parantaminen. Raisio kehittää tiiviissä yhteistyössä kaupan ja muiden asiakkaidensa sekä sopimusviljelijöidensä kanssa uusia ratkaisuja, yhteistyömalleja ja palveluja, jotka tuovat lisäarvoa ruokaketjun kaikille toimijoille.

Raision päätuotteita ovat elintarvikkeet ja niiden terveysvaikutteiset ainesosat sekä rehut ja maltaat. Raision vahvoja brändejä Suomessa ovat mm. Elovena, Sunnuntai, Keiju, Raisio Malt, Maituri ja Herkku. Kansainvälisesti tunnetuin brändi on Benecol. Muita Raision markkina-alueilla tunnettuja brändejä ovat Carlshamn Mejeri, Masmix, Pyszny Duet, Nordic ja Voimix.

Raisio on merkittävä toimija turvallisen ja jäljitettävän ruokaketjun varmistajana ja kehittäjänä pellolta pöytään. Suomen suurimpana

teollisena viljan jalostajana Raisiolle on tärkeää, että sen valmistamien tuotteiden alkuperä ja tuotantotapa tunnetaan, sillä kuluttajat haluavat yhä enemmän tietoa tuotteiden alkuperästä, turvallisuudesta ja ympäristövaikutuksista. Raisio on ensimmäisten eurooppalaisten yritysten joukossa ja ensimmäisenä suomalaisena yrityksenä lisännyt Elovena-kaurahiutaleisiin tuotteen hiilidioksidipäästöt kertovan merkin ja laajentaa merkin käyttöä kuluttajatuotteissaan.

Raisiolaisia työskentelee yhdeksässä maassa reilut 950 henkilöä. Raisiossa toteutunut kannattavuuden olennainen parantaminen ja toimintojen tehostaminen on osoitus yhtiön ammattitaitoisen, osaavan ja motivoituneen henkilöstön halusta tehdä asioita uudella tavalla, yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Raisiolla on kaksi osakesarjaa, jotka noteerataan NASDAQ OMX Helsinki Oy:ssä. Yhtiön pääkonttori sijaitsee Raision kaupungissa.

Kasvipohjaisen, ekologisen ravinnon edelläkävijänä ja yhtenä Euroopan innovatiivisimmista vilja-alan yrityksistä Raisio on erittäin hyvässä asemassa vastaamaan elintarvike-teollisuuden uusiin globaaleihin haasteisiin.

www.raisio.com

LIIKETOIMINNAT

Elintarvike

Raision toiminnan lähtökohtana on vastata kuluttajien tarpeisiin tarjoamalla terveellisiä, ekologisia, hyvänmakuisia ja helppokäyttöisiä elintarvikkeita. Elintarvikeyksikkö on kuluttajalähtöinen, kasvipohjaisen ravinnon edelläkävijä. Raision asiakkaita ovat kaupan keskusliikkeet, suurtaloudet, leipomot ja muu elintarviketeollisuus. Vahvat, luotetut brändit näkyvät aamiais- ja välipala-, leivonta- ja leivänpäällismaailmojen kautta. Päämarkkina-alueet ovat Suomi ja Itämeren alue.

Elintarvikeyksikön tavoitteena on olla kannattavasti kasvava, innovatiivinen, ekologinen, ruokainnovaatioita kaupallistava ja haluttu yhteistyökumppani kasvipohjaisissa, luonnollisissa ja turvallisisissa tuotteissa Pohjois- ja Itä-Euroopassa.

Rehu & Mallas

Raisio valmistaa tehokkaita rehuja tuotantoeläimille, erikoisrehuja kaloille ja korkealaatuisia maltaita panimoille. Kasviöljyliiketoiminta jalostaa öljykasvien siemeniä rouheiksi ja öljyiksi pääasiassa konsernin omaan käyttöön, mutta myös bioenergian raaka-aineksi. Rehu & Mallas -yksikkö keskittyy kumppanuuksien vahvistamiseen kotimaassa ja viennissä. Päämarkkina-alueet ovat Suomi ja Venäjä.

Rehuliiketoiminnan tavoite on olla alan kustannustehokkain ja arvostetuin osaja Suomessa sekä merkittävä toimija Luoteis-Venäjän markkinoilla. Mallasliiketoiminnan tavoite on olla johtava suomalainen maltaiden valmistaja sekä panimoiden merkittävä raaka-ainetoimittaja.

Ainesosat

Raisio lisensoi maailmanlaajuisesti elintarvikeyrityksille patentoimaansa kasvistanoliesteri-ainesosaa, joka alentaa osana päivittäistä ruokavaliota tutkitusti ja turvallisesti kolesterolia. Lisäksi Raisio lisensoi Benecol®-brändiä, joka on maailman tunnetuin kolesterolia alentavien terveysvaikutteisten elintarvikkeiden brändi. Benecol-tuotteita myydään jo lähes 30 maassa. Raisio vahvistaa partneriverkostoaan ja jatkaa pitkäjänteistä työtä uusille markkina-alueille pääsemiseksi.

Ainesosat-yksikön tavoite on olla aktiivinen toimija Euroopan, Aasian sekä Pohjois- ja Etelä-Amerikan kolesterolia alentavien terveysvaikutteisten elintarvikkeiden markkinoilla innovatiivisilla tuotesovelluksilla.

KESKEISET TUNNUSLUVUT

	2008	2007	2006
LIIVEVAIHTO, MILJ. €	504,0	421,9	402,6
LIIKETULOS, MILJ. €	28,3	10,6	-28,1
LIIKETULOS ILMAN KERTAERIÄ, MILJ. €	24,1	9,9	-2,4
% LIIVEVAIHDESTA	4,8	2,3	-0,6
SIOJETUN PÄÄOMAN TUOTTO, %	9,8	3,5	-9,1
NETTOVELKAANTUMISASTE, %	-20,8	-13,1	-19,1
OMAVARAISUUSASTE, %	77,9	77,9	75,0
OMA PÄÄOMA/OSAKE, €	1,79	1,70	1,73
TULOS/OSAKE, €	0,14	0,05	-0,22
TULOS/OSAKE ILMAN KERTAERIÄ, €	0,12	0,05	-0,02
OSINKO, €	0,07*	0,04	0,03

*HALLITUKSEN ESITYS

KONSERNIN RAKENNE

TOIMITUSJOHTAJAN KATSAUS

Vuonna 2008 Raisio onnistui tavoitteissaan kasvattaa liikevaihtoa ja parantaa kannattavuutta. Vaikka yleinen tilanne ruokaketjun toimijoilla heikkeni selkeästi, Raision toimet tuotesalkun uudistamisessa, kuluttajatarpeiden tunnistamisessa, tuotannon tehostamisessa, materiaalivirtojen paremmassa hallinnassa ja hinnoittelujärjestelmien joustavuuden parantamisessa tekivät merkittävän tulosparannuksen mahdolliseksi. Erityisen positiivisena ilmiönä voidaan mainita volyymin kasvu kaikilla toimialoilla. Asiakkaamme ovat siis halunneet ostaa enemmän kuin aiemmin.

Kahtena edellisenä vuonna toimitusjohtajan katsauksessa ennakoimme, että ruoan osuus kulutusmenoista kasvaa ja viljan osalta keskeisinä ilmiöinä korostuvat viljan hinnan nousu ja hintojen voimakas heilahtelu. Tämä näkemys on osoittautunut oikeaksi ja se on asettanut ruokaketjussa suuria haasteita niille, jotka ovat uskoneet tasaisen kehityksen jatkuvan. Tässäkin tilanteessa keskeinen ilmiö on kuitenkin se, että peruskulutus on luonteeltaan tasaista ja päivittäin toistuvaa – ihmiset syövät joka päivä.

RUOKAKETJU MURROKSESSA

Yleinen talouskehitys synkeni vuonna 2008, mikä vaikutti kaikkien raaka-aineiden maailmanmarkkinahintoihin sekä suoran kysynnän kautta että välillisesti pääomamarkkinoiden toiminnan kautta. Uusiutuvien luonnonvarojen osalta perusasiat ovat edelleen ennallaan muuttumattomina. Maailman väestö jatkaa kasvuaan, yleinen elintaso maailmassa kasvaa, ruokavalio muuttuu erityisesti Aasiassa enemmän eläinpainotteiseksi, peltopinta-ala ei kasva ja lisäksi ruokaketjussa kriittisinä tekijöinä nousevat esiin hiilipäästöjen ja veden kulutuksen voimakas kasvu. Globaalin ruokaketjun ongelmana ei ole kasvun puute, vaan liian voimakas kasvu. Ruoan kysyntä jopa kolminkertaistuu elinaikamme, minkä toteutuminen on mahdotonta.

Yhtenä Euroopan innovatiivisimmista viljataloista Raisio tarjoaa ekologisesti kestäviä, terveellisiä ja hyvänmakuisia tuotteita, kuten Elovena-välipalajuomia, joille kuluttajien keskuudessa on selkeä tilaus. Ruokaketjun globaalin murroksen kautta muutokset voivat olla suuriakin ja siksi on tärkeää innovoida, uudistaa ja olla joustava muuttuvissa tilanteissa.

TIIVISTÄ YHTEISTYÖTÄ

Kasvipohjainen ravinto tulee kasvattamaan suosiotaan. On myös tärkeää tarjota ekologisesti kestävämpiä ratkaisuja liha- ja maitoketjuun. Rehupuolella olemme yhteistyössä tuottajien kanssa kehittäneet ratkaisuja, jotka pienentävät kasvihuonekaasupäästöjä ja parantavat eläinten hyvinvointia ja terveyttä. Lisäksi haemme yhteistyössä tuottajien kanssa malleja, joilla alan kustannuskriisiin voidaan vastata toimintamalleja uudistamalla ja tehokkaammalla toiminnalla. Kuluttajat päättävät itse mitä syövät, elintarvikeketjun rooli on tarjota ekologisesti kestäviä ratkaisuja.

Yhtenä ensimmäisistä yrityksistä maailmassa Raisio merkitsi Elovena-kaurahiutaleisiin tuotteen hiilijalanjäljen. Vastaanotto on ollut erittäin myönteinen, ja kuluttajien selkeä toive on, että vastaava merkintä tulisi elintarvikkeissa käyttöön yleisemminkin. Tulevaisuudessa saatamme nähdä, että vuoden 2008 merkittävin yksittäinen tapahtuma olikin CO₂-merkin käyttöönotto Elovena-pakkauksessa.

Vuonna 2008 Raisio saatiin taloudellisesti ja toiminnallisesti hyvään kuntoon – kiitos henkilökunnan hyvän toiminnan. Muutos ei tullut sattumalta eikä ulkoisten olosuhteiden auttamana, vaan raisiolaisten päivittäisessä työssään tekemänä. Elintarvikeketjun tulevassa kehityksessä yrityksen taloudellinen vahvuus, positiivinen rahavirta, operatiivinen kyky ja uskallus kohdata tulevaisuuden muutokset saattavat osoittautua kokoa tärkeämmäksi tekijäksi. Meillä on taloudellinen ja toiminnallinen kyky olla aktiivinen toimija rakennejärjestelyissä, jos Raision osakkeenomistajille aukeaa mielenkiintoisia tilaisuuksia.

Matti Rihko

VISIO, STRATEGIA JA ARVOT

Vuonna 2008 Raision tärkein tavoite oli kannattavuuden parantaminen.

VISIO

Väestönkasvun ja ostovoiman kasvun myötä ruoan kysyntä maailmassa kasvaa jatkuvasti. Ruoan kysynnän ennakoidaan jopa kolminkertaistuvan seuraavien 40 vuoden aikana. Tästä syystä kilpailu niukkenevista, uusiutuvista luonnonvaroista kasvaa. Viljelykapasiteetin nostaminen kustannustehokkaasti samaa tahtia kulutuksen kasvun kanssa on vaikeaa. Siksi maailmankaupassa viljan hinta on nousevalla trendillä, mutta hinnan voimakkaat heilahtelut alueiden välillä ja satovuosien yli yleistyvät. Kehittyvissä maissa ekologia, etiikka ja ekonomia kuluista ohjaavina tekijöinä voimistuvat, jolloin kasvipohjaisen ravinnon kysyntä kasvaa. Tätä vaikutusta vielä vahvistaa väestön ikääntymisen myötä tuleva tarve terveellisempään ruokavalioon. Kaupungistumisen ja lisääntyvän vapaa-ajan myötä ruokailutottumukset monimuotoistuvat ja välipalasyömisen osuus kasvaa.

Raisio on kasvipohjaisen, ekologisen ravinnon edelläkävijä ja erityisosaaja johtavilla tuotemerkeillä. Innovoimme ekologisia ja terveellisiä välipalatuotteita kuluttajien uudentyyppisiin tarpeisiin. Panostuotannossa, kuten rehuliiketoiminnassa, pyrimme kustannustehokkuudella lisäämään ruokaketjun kannattavuutta samalla pienentäen sen ekologista jalanjälkeä eettisesti kestävällä tavalla.

STRATEGISET PAINOPISTEALUEET

Konserni

Raisio-konsernin tavoitteena on tuottaa lisäarvoa omistajilleen kehittämällä osaamistaan ja toimintojaan, parantamalla kannattavuuttaan sekä noudattamalla pitkäjänteistä osinkopolitiikkaa. Raision strategisia painopistealueita ovat kasvu ja kansainvälistyminen. Raision vahva tase ja rahavirta antavat hyvän pohjan toimia aktiivisesti elintarviketeollisuuden rakennemuutoksessa.

Globaalissa viljamarckkinoiden murroksessa yhteistyön tiivistäminen kotimaisten sopimusviljelijöiden kanssa sekä laadukas ja hinnaltaan kilpailukykyinen raaka-aine ovat menestyksen perusedellytyksiä. Yhteistyön syventäminen keskeisten asiakkaiden ja kumppaneiden kanssa vahvistaa molempien osapuolten kykyä reagoida markkinoiden muutoksiin sekä laajentaa omaa osaamista.

Elintarvike

Elintarvikeyksikön strategisia painopistealueita ovat kannattavuuden parantaminen kaikissa liiketoiminnoissa sekä kuluttaja- ja asiakaslähtöisen toimintatavan vahvistaminen niin asiakkuuksien hallinnassa kuin markkinoinnissa ja tuotekehityksessä. Raision asiakkaita ovat päivittäistavara- ja elintarvikekauppa, suurtaloudet, leipomot ja muu elintarviketeollisuus. Kasvua haetaan laajentamalla uusille tuotesegmenteille ja markkina-alueille Pohjois-Euroopassa.

Rehu & Mallas

Rehulüke-toiminnan strategiset painopistealueet ovat kotimaan lüke-toimintojen kasvu, kumppanuuksien syventäminen kotieläintilojen ja kalankasvatuslaitosten kanssa sekä markkina-aseman vahvistaminen Luoteis-Venäjän markkinoilla.

Mallaslüke-toiminnassa keskitytään kumppanuuksien vahvistamiseen niin kotimaassa kuin viennissä. Kilpailukyvyllä ylläpitämisessä korostuu kyky reagoida nopeasti markkinoiden muutoksiin. Korkealaatuisen maltaan tuotannossa tärkeä rooli on kotimaisen raaka-ainepohjan turvaamisessa.

Kasviöljylüke-toiminnassa olennaista on kotimaisen raaka-ainepohjan turvaaminen sekä kasviöljyjen ja valkuisraaka-aineiden valmistaminen kilpailukykyisesti omaan tuotantokäyttöön sekä bioenergian raaka-aineeksi.

Ainesosat

Ainesosat-yksikön strategiset painopistealueet ovat lüke-toiminnan kasvun mahdollistava laajentuminen uusille markkina-alueille erityisesti Aasiassa sekä Pohjois- ja Etelä-Amerikassa, partneriverkoston laajentaminen ja uudet tuotesovellukset. Kasvistanoliesteriä myydään elintarvikeyrityksille maailmanlaajuisesti.

Vahvan kliinisen ja tieteellisen näyttönsä ansiosta Raision maailmanlaajuisesti patentoima Benecol-ainesosa, kasvistanoliesteri, on saanut Euroopan elintarviketurvallisuusviraston (EFSA) hyväksyvän tieteellisen kannanoton kasvistanoliesterin terveysväitehakemukselle. Lisäksi Raisio on saanut Kiinan kansantasavallan terveysministeriöltä maan uuselintarvikeasetuksen mukaisen hyväksynnän lisätä kasvistanoliesteriä maassa markkinoitaviin elintarvikkeisiin. Raision tavoitteena on olla aktiivinen toimija kolesterolia alentavien terveysvaikutteisten tuotteiden kasvavilla markkinoilla innovatiivisilla tuotesovelluksilla.

Vastuullisuus

Vastuullisuus on yksi Raision keskeisistä arvoista. Vastuullinen tapa toimia luo vahvan pohjan Raision toiminnolle.

Raisiolaisille vastuullinen toiminta tarkoittaa mm. seuraavaa:

- ympäröivän yhteiskunnan ja ympäristönäkökohtien huomioon ottamista,
- ekologisesti, eettisesti ja ekonomisesti kestävää tapaa toimia,
- lupauksen pitämistä omassa työyhteisössä sekä asiakkaiden ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa toimittaessa,
- vastuuta päätöksenteossa ja tehtyjen päätösten toteuttamista,
- luottamusta ja toisten työn arvostusta.

TALOUDELLISET TAVOITTEET

Raision tavoitteena on vähintään viiden prosentin lükevoittotaso ilman kertaluonteisia eriä.

Vuoden 2009 näkymät

Tuloksen heilahtelut kvartaaleiden välillä ja yksiköstä toiseen voimistuvat, mutta tilikauden aikana ne kuitenkin tasapainottavat toisiaan koko yrityksen tasolla. Vaikka ruoan kulutus ja kysyntä säilyvät vakaina, talouskriisin pitkittymisen ennustamattomat vaikutukset voivat laskea

volyyimia suoraan ja välillisesti ruokaketjun infrastruktuurin kautta lyhyellä tähtämellä. Siinäkin tapauksessa niiden negatiivinen tulosvaikutus kyetään muuttaman kuukauden aikajänteellä neutralisoimaan ja pidemmällä tähtämellä kapasiteetin uusjako avaa uusia mahdollisuuksia Raisiolle.

Raision keskeinen tavoite vuonna 2009 on ylläpitää vakiinnutettu tilanne vaikeassa ympäristössä. Raision volyymien uskotaan vuositasolla kehittyvän maltillisesti. Lükevaihdon suunnan tulee määräämään satokauden 2009 hintataso. Myös yhtiön kannattavuus kehittyi maltillisesti, ja lüketuloksen ennakoidaan olevan 4–5 prosenttia lükevaihdoista. Lüke-toiminnan rahavirran tilikaudelta arvioidaan olevan selvästi positiivinen, mutta kuitenkin alle 2008 tason.

ARVOT

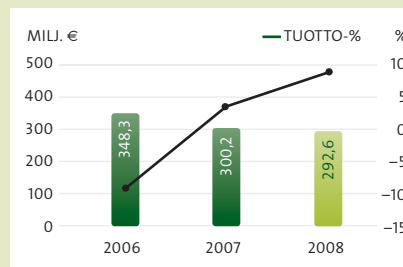
Yrityksen arvot ovat raisiolaisille työkaluja, jotka osaltaan auttavat strategian mukaisten tavoitteiden saavuttamisessa. Raision perustavoitteet ovat kannattavuus, asiakastyytyväisyys ja hyvinvointi. Näitä perustavoitteita tukevia arvoja ovat vastuullisuus, osaaminen ja avoin yhteistyö.

Lükevaihto

Sijoitettu pääoma keskimäärin ja sijoitetun pääoman tuotto

VUOSI 2008

LYHYESTI

Vuonna 2008 toteutui Raision suunnanmuutos. Tämä näkyi kannattavuuden merkittävänä parantumisena, volyymikasvuna, toimintojen tehostumisena ja onnistuneina uutuustuotelanseerauksina. Raisiolla on hyvät mahdollisuudet kehittyä yrityksenä, jonka toiminta on ekologisesti, eettisesti ja ekonomisesti kestäväällä pohjalla.

KANNATTAVUUS

Raision tulosparannus jatkui suunnitellulla tavalla. Tehty työ tuotti tulosta ja vaikeissa olosuhteissa toteutettiin käännös parempaan. Raision kaikki yksiköt olivat voitollisia ja paransivat kannattavuuttaan edellisvuodesta.

Elintarvikeyksikön suunnanmuutos toteutui nopealla aikataululla suunnitelmien mukaisesti. Talouskasvun taittuessa elintarvike on defensiivinen toimiala. Raision Elintarvikeyksikkö teki vuoden 2008 jokaisella kvartaalilla voitollisen liiketuloksen. Kannattavuuden parantamiseen vaikuttivat mm. tuotevalikoiman uudistaminen kuluttajien tarpeita vastaavaksi, prosessien tehostaminen sekä pitkäjänteinen logistisen ketjun kehittäminen. Kannattavuuden parantumista hidasti markkinointipanostusten lisääminen, uutuustuotelanseeraukset kotimarkkina-alueella sekä uusille markkina-alueille etenemisen valmistelu. Ainoan tappiollisen markkina-alueen, Venäjän, toimintoja rationalisoitiin kannattavuuden parantamiseksi.

Rehu & Mallas -yksikön kannattavuus parani edellisvuodesta, vaikka kilpailutilanne rehumarkkinoilla jatkuu haastavana. Maltaan hyvä tuoloskehitys ja kasviöljyn puristusmarginaalin parantuminen paransivat liiketulosta.

Ainesosat-yksikön kannattavuus jatkui hyvänä ja liiketulos parani edellisvuodesta. Benecol-tuotteiden myynti erityisesti Puolassa ja Iso-Britanniassa kasvoi. Benecol-tuotteet lanseerattiin kolmessa Aasian maassa ja Raisio pääsi yhdessä partnereidensa kanssa keräämään kokemuksia ja luomaan markkinaa.

VOLYYMIKASVU

Vuonna 2008 Raision myyntivolyymit kasvoivat kaikilla toimialoilla. Volyymikasvu ja markkina-aseman vahvistaminen ovat osa Raision orgaanista kasvua niillä markkinoilla ja niissä tuotesegmenteissä, joilla yritys jo toimii.

Rehuliiketoiminnassa volyymikasvu toteutui osana markkina-aseman vahvistumista. Myös vienti Venäjälle kasvoi. Raision rehutehtaiden hyvällä logistisella sijainnilla on tärkeä merkitys volyymikasvussa, sillä tehtaat sijaitsevat lähellä asiakkaita ja raaka-ainetoimittajia.

Talousnäkymien heiketessä turvallisuus ja yhteisöllisyys korostuvat ja tällöin vahvat, luotetut brändit ovat kuluttajille turvallinen vaihtoehto, sillä ne tarjoavat hyvää laatua kohtuuhinnalla. Kuluttajien tarpeiden tunteminen ja asiakkaiden liiketoiminnan kehittäminen olivat keskeisiä asioita elintarvikkeen volyymikasvun taustalla. Suomessa pääbrändit kestivät hyvin raaka-aineiden hintojen noususta johtuneen

tuotehintojen nousun. Lisäksi Raision uutuustuotelanseeraukset onnistuivat ja Elovena-brändi lanseerattiin Ruotsissa, Virossa ja Puolassa. Puolassa Raision myyntivolyyymi kasvoi kokonaismarkkinan pysyessä edellisvuoden tasolla. Venäjällä hiutalemyynnin volyyymi oli edellisvuoden tasolla.

Ainesosat-yksikön myyntivolyymin kasvu toteutui pääasiassa Puolassa ja Iso-Britanniassa vahvan Benecol-brändin ja tehokkaiden markkinointitoimenpiteiden ansiosta. Kokemus on osoittanut, että partneri, jolla on kykyä ja halua panostaa kolesterolia alentavien funktionaalisten elintarvikkeiden markkinaan, kasvattaa myös myyntivolyymejaan.

Ekologia

Elintarvikeketju on suuren murroksen edessä. Koko ketjun on sopeuttava toimimaan uudessa tilanteessa, jossa viljan hinnan heilahtelut jatkuvat, ruoan osuus kulutusmenoista kasvaa ja kuluttajat ovat yhä tietoisempia ekologisesti kestävästä vaihtoehdoista ja ympäristöön vaikuttavista asioista. Elintarvikeketjun murroksella on kaikkiin ketjussa toimiviin lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutuksia.

Eurooppalaisena edelläkävijäyrityksenä ja ensimmäisenä suomalaisena yrityksenä Raisio lisäsi Elovena-kaurahiutaleisiin tuotteen hiilidioksidipäästöt kertovan merkin. Raisio selvittää myös muiden tuotteidensa hiilidioksidipäästöjä laajentaen CO₂-merkin käyttöä kuluttajatuotteissaan.

Raision käyttöönottamana tuotteen hiilidioksidipäästöt kertova merkki on herättänyt runsaasti kiinnostusta ja keskustelua sekä kuluttajien että päättäjien keskuudessa. Uskomme, että lähitulevaisuudessa hiilidioksidipäästön kertova merkintä yleistyy elintarvikepakkauksissa nykyisten hinta- ja ravintosisältömerkintöjen rinnalla.

Ekologisesti ja eettisesti vastuullisen toiminnan ja turvallisten tuotteiden merkitys liiketoiminnassa on yhä keskeisempi.

Osaaminen ja innovatiivisuus

Elintarvikeketjun murroksessa Raision menestys perustuu henkilöstön vahvaan osaamiseen ja yrityksen kykyyn sopeutua nopeasti markkinatilanteeseen. Raisio on asiakkailleen ja raaka-ainetoimittajilleen vahva kumppani, joka tarjoaa uusia tuotteita, palveluja ja konsepteja, joilla nämä voivat kehittää omaa liiketoimintaansa. Lisäarvon tuottaminen ja yhteistyön tiivistäminen kaikkien elintarvikeketjun toimijoiden kesken turvaa kannattavan toiminnan liiketoimintaympäristön muuttuessa myös tulevaisuudessa.

Raisiolle osaavan henkilöstön merkitys yhtiön suunnanmuutoksessa on ollut keskeinen. Osaaminen on käännetty tulokseksi toiminnaksi. Henkilöstöä kannustetaan huomioimaan laatu-, ympäristö-, terveys- ja turvallisuusnäkökohdat parhaalla mahdollisella tavalla omassa työssään. Ympäristötietoisuuden lisääntymisen myötä toimintojen jatkuva parantaminen on saanut uuden merkityksen.

Elintarvikkeiden tuotekehityksen lähtökohtana on kuluttajien tarpeiden tutkiminen ja tunnistaminen. Hyvänä esimerkkinä kuluttajien tarpeiden mukaisista tuotteista mainittakoon Elovena-välipalajuomat. Rehujen tuotekehityksen tavoitteena on kehittää uusia rehuseoksia ja ruokintaratkaisuja, jotka lisäävät kotieläintuotannon kannattavuutta sekä varmistavat eläinten hyvinvoinnin ja terveyden. Rehujen tuotekehityksellä voidaan pienentää mm. eläinperäisen ravinnon ympäristövaikutuksia. Ainesosien tutkimuksessa ja tuotekehityksessä vahvan tieteellisen pohjan merkitys korostuu. Toiminnan lähtökohtana on terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ravitsemuksen keinoin.

KOOSTE RAISION TÄRKEIMMISTÄ TIEDOTTEISTA 2008

TAMMIKUU	RAISIO JA LANTMÄNNEN PURKAVAT YHTEISOMISTUKSEN
HELMIKUU	TILINPÄÄTÖS: RAISION LIIKEVAIHTO KASVOI JA LIIKETULOS PARANI MERKITTÄVÄSTI RAISION PARTNERI LANSEERAA BENECOL-TUOTTEET INTIASSA
TOUKOKUU	RAISIOLE OSAKEPOHJAINEN KANNUSTINJÄRJESTELMÄ
HEINÄKUU	RAISIO ULKOISTAA LABORATORIOTOIMINNOT
ELOKUU	RAISIO KÄYNNISTÄÄ OMIEN OSAKKEIDEN HANKINNAN RAISION VUODEN 2004 VEROTUKSEEN EI MUUTOSTA
SYYSKUU	BENECOL-TUOTTEET INDONESIAAN MARKKINOILLE
MARRASKUU	RAISION LUOVUTUSVOITON VEROTUKSEN KÄSITTELY JATKUU
JOULUKUU	BENECOL-TUOTTEET THAIMAAN MARKKINOILLE

TALOUDELLINEN INFORMAATIO VUONNA 2008

TILINPÄÄTÖSTIEDOTE 13.2.2008

OSAVUOSIKATSAUKSET 5.5.2008, 1.8.2008 JA 31.10.2008

Kaikki Raision julkaisemat pörssi- ja lehdistötiedotteet löytyvät yhtiön internetsivuilta osoitteesta www.raisio.com otsikon Uutiset alta.

LIIKETOIMINNAT

Raision päätuotteita ovat elintarvikkeet ja niiden terveysvaikutteiset ainesosat sekä rehut ja maltaat. Suomen suurimpana teollisena viljan jalostajana Raisiolla on merkittävä rooli turvallisen ja jäljitettävän ruokaketjun varmistajana ja kehittäjänä pellolta pöytään.

LIIKETOIMINTA- YMPÄRISTÖ

Vuonna 2008 viljan hinnan heilahtelut maailmanmarkkinoilla jatkuivat. Viljan hintaan vaikuttavat tulevaisuudessa merkittävästi satovuoden lisäksi viljavarastojen kehitys sekä maailmankaupan ja pääomamarkkinoiden kysynnän ja tarjonnan vaihtelut. Raision asiakkaat ja kuluttajat haluavat ympäristöystävällisiä tuotteita, tietoa kulutusvalintojensa pohjaksi sekä konsepteja oman toimintansa kehittämiseen.

VILJAMARKKINOILLA HINNAT HEILAHTLEVAT

Vuoden 2008 tapahtumat viljamarkkinoilla osoittivat kuinka nopeita muutokset ovat. Korkea viljan hinta kannusti viljelijöitä ympäri maailman kylvämään viljaa heikompiuottoisille marginaalipelloille. Lannoitteita käytettiin enemmän. Lisäksi sääolosuhteet tärkeimmillä viljan tuotantoalueilla olivat suotuisat. Nämä tekijät tuottivat ennätyksmäisen viljasadon ja viljan tarjonta kasvoi voimakkaasti. Loppukesällä viljahinnat kääntyivät laskuun, joka tasaantui vuoden 2008 lopussa.

Perustekijät viljamarkkinoilla eivät ole muuttuneet. Maapallon väkiluku kasvaa ja elintaso nousee kehittyvissä maissa. Näiden seurauksena lihan ja maitotaloustuotteiden kysyntä kasvaa. Yhä suurempi osa pelloista käytetään bioenergian tuottamiseen. Kasvihuoneilmion aiheuttamat säävaihtelut jatkuvat ja siten myös vuosittaiset satovaihtelut ovat merkittäviä. Maailman viljavarastot ovat edelleen alhaisella tasolla. Vuosittaiset tarjonnan vaihtelut globaaleilla viljamarkkinoilla tulevat olemaan suuria. Viljojen hintojen heilahtelut jatkuvat.

SUOMEN SUURIN PELLON TUOTTEIDEN JALOSTAJA

Raisio on Suomen suurin pellon tuotteiden jalostaja. Yritys jalostaa elintarvikkeiksi, rehuiksi ja maltaiksi noin kolmanneksen Suomessa teolliseen käyttöön tulevasta viljasta ja puolet öljykasveista. Vuonna 2008 Raisio käytti noin 500 miljoonaa kiloa viljaa, josta kotimaassa tuotetun osuus oli yli 95 %.

Öljykasveja Raision kasviöljytehtaalla puristettiin noin 160 miljoonaa kiloa. Rypsiä ja rapsista vain vajaa kolmannes kyettiin hankkimaan kotimaasta. Vuonna 2008 Raisio luopui soijan käytöstä öljykasvien puristuksessa.

Raisio tuntee kasvipohjaisten raaka-aineidensa alkuperän ja tuotantotavan sekä käyttää raaka-aineensa hyödyksi lähes täysimääräisesti. Toiminnan vahvuuksia on se, että laadun ja saatavuuden mukaan vilja voidaan ohjata oikeisiin käyttötarkoituksiin. Raision käyttämästä viljasta lähes puolet jalostetaan elintarvikkeiksi.

VILJAKETJUN AKTIIVINEN KEHITTÄJÄ

Globaali ruokaketjun murros muuttaa myös elintarviketeollisuutta. Turvataksaan suomalaisen viljaraaka-aineen saannin ja riittävyys, Raisio on aktiivisesti mukana koko viljaketjun kehittämisessä.

Tehokkaimmin viljelyn ympäristövaikutuksia saadaan parannettua tuotantopanosten käytön optimoinnilla. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että käytetyt tuotantopanokset, esimerkiksi lannoitus, kasvinsuojelu ja konetyössä pellolla kulunut energia, hyödynnetään korjattavan sadon muodossa mahdollisimman tehokkaasti. Näin saavutetaan hyvä panos-tuotossuhde. Hyvä sato varmistaa parhaiten panosten korkean hyötysuhteen ja on parasta ympäristönsuojelua.

Raisio kehitti helppokäyttöisen ja käytännöllisen mittarin viljelyn ympäristövaikutusten määrittämiseksi. Menetelmässä lasketaan indeksi kasvin siemensadon sitoman energian ja hiilidioksidin sekä kasvintuotannossa käytetyn energian ja aiheutuneiden hiilidioksidipäästöjen suhteesta. Mitä suurempi indeksi on, sitä paremmin tuotantopanokset saadaan sadon mukana talteen. Käytännöllistä ja helppokäyttöistä menetelmää hyödynnetään viljelyneuvonnan lisäksi myös kuluttajainformaatiossa ja tuotekehityksessä. Raisiolle Suomen suurimpana pellon tuotteiden jalostajana edelläkävijyys myös viljelyn ympäristöasioissa on tärkeää.

Suora sopimusviljely ja sitä tukeva alkutuotannon kehitys on yksi Raision keskeisistä kehitysalueista. Suoran sopimusviljelyn tavoitteena on varmistaa Raisiolle entistä paremmin käytettävien viljaraaka-aineiden oikea-aikainen saatavuus, laatu ja kilpailukykyinen hinta. Raisio tekee käyttötartpeeseen perustuvia viljelysopimuksia, joissa raaka-aineen laatu määritellään tuotteen käyttötarkoituksen mukaan.

Raision käyttämistä viljaraaka-aineista yli kolmannes hankitaan omilta sopimusviljelijöiltä. Tavoitteena on suoran sopimusviljelyn merkittävä lisääminen. Yritys hakee uusia sopimusviljelijöitä, mutta haluaa myös kasvattaa nykyisiä sopimusmääriä.

Raisio jatkaa kaksi vuotta sitten käyttöönottamansa kiinteähintajärjestelmän kehittämistä. Kaikkia osapuolia tyydyttävän järjestelmän kehittäminen on haasteellista raaka-aineiden ja viljan hintojen volatiteetin vuoksi. Raisio tarjoaa jatkossakin viljelijöille hinnoittelumekanismeja ja vaihtoehtoja, joilla osapuolet voivat tasata satoon liittyvää hintariskiä. Kylvösiementen ja kasvinsuojeluaineiden lisäksi Raisio tarjoaa sopimusviljelijöilleen peltolannoitteita osana tuotantopanosvalikoimaa.

VASTUULLISUUTTA LÄPI KETJUN

Raision toiminnan lähtökohtia ovat kasvipohjaiset raaka-aineet, ympäristönäkökohdat huomioon ottava tuotantotapa alkutuotannosta valmiiksi tuotteiksi ja toiminnan jatkuva parantaminen. Korkeatasoisella tutkimuksella ja kehityksellä varmistetaan asiakkaiden ja kuluttajien tarpeiden mukaiset tuotteet, niiden turvallisuus ja oikea laatu.

Kasvipohjainen ja lähellä tuotettu ravinto on edullista, terveellistä ja kuluttaa ympäristöä vähiten. Raision Elintarvikeyksikkö tuo markkinoille kuluttajien tarpeista lähteviä tuotteita, joissa korostuvat hyvinvoinnin edistäminen ja turvallisuus hyvästä mausta tinkimättä.

Eurooppalaisena edelläkävijäyrityksenä ja ensimmäisenä suomalaisena yrityksenä Raisio lisäsi keväällä 2008 Elovena-kaurahiutaleisiin tuotteen hiilidioksidipäästöt (CO₂) kertovan merkin ja loi samalla merkitsemiseen mittarin. Merkintä kattaa tuotteen CO₂-päästöt viljelyvaiheesta

jalostuksen kautta kaupan varastoon. Raisio selvittää myös muiden tuotteidensa hiilidioksidipäästöjä laajentaen CO₂-päästöt kertovan merkin käyttöä kuluttajatuotteissaan.

Rehujen tutkimuksen ja tuotekehityksen lähtökohtana on kehittää kotieläintuotannon tehokkuutta ja kannattavuutta lisääviä rehuseoksia ja ruokintaratkaisuja. Tuotekehityksessä erittäin tärkeää on eläinten hyvinvoinnin ja terveyden varmistaminen.

Asiakkaat edellyttävät rehuseoksilta ominaisuuksia, joilla on myönteiset ympäristövaikutukset. Sikojen ja kanojen valkuaistivisteissä otettiin käyttöön fytaasi-entsyymi, mikä tehostaa fosforin hyväksikäyttöä ja pienentää siten lannan fosforin määrää. Fytaasia on jo aikaisemmin käytetty täysrehuissa ja puolitivisteissä.

Raision oman jatkojalostuksen tarpeen ylittävät rypsiöljy myydään muille elintarvike- ja rehuyrityksille sekä bioenergian raaka-aineeksi. EU:n päätös bioenergian käytön lisäämisestä tukee kasviöljyketjua.

RUOAN ARVOSTUS KASVAA

Globaali ruokaketjun murros muuttaa myös kuluttajien suhtautumista ruokaan. Elintason nousu erityisesti kehittyvissä maissa lisää ruoan kysynnän kasvua. Tämä lisää viljan kysyntää paitsi elintarvikkeina myös eläinten rehuina.

Ruoan arvostus kasvaa. Ihmiset kiinnittävät enemmän huomiota siihen, mitä syövät ja mitä ostavat. Kuluttajien ostokäyttäytymiseen vaikuttaa yhä enemmän ruoasta saatava mielihyvä, terveellisyys, tuotteiden ympäristöstävällisyys sekä ruoanlaiton helppous unohtamatta hyvää makua. Ruoan kysynnän kasvu asettaa haasteita maapallon kestokyvylle ja näkyy myös ihmisten eriarvoisuuden lisääntymisenä. Kasvavan kysynnän hallitsemiseksi tarvitaan kestäviä ratkaisuja, uudistuksia, innovaatioita sekä joustoa muuttuvissa tilanteissa.

ELINTARVIKE

Raision elintarvikeyksikön suunnanmuutos toteutui nopealla aikataululla suunnitelmien mukaisesti. Toteutettujen toimenpiteiden myötä yksikön kannattavuus parani merkittävästi edellisvuodesta. Pohjois-Euroopan toiminnoissa ja Puolassa pääbrändien myyntivolyymit kasvoivat ja liiketulos oli voitollinen.

Raision toiminnan lähtökohtana on vastata kuluttajien tarpeisiin tarjoamalla terveellisiä, ekologisia, hyvänmakuisia ja helppokäyttöisiä elintarvikkeita. Elintarvikeyksikkö on kuluttajalähtöinen, kasvipohjaisen ravinnon edelläkävijä. Vahvat, luotetut brändit näkyvät aamiais- ja välipalamaailman, leivontamaailman ja leivänpäällismaailman kautta. Päämarkkina-alueet ovat Suomi ja Itämeren alue.

KESKEISTÄ VUONNA 2008

- Kannattavuus parani merkittävästi ja Elintarvikeyksikön liiketulos oli voitollinen.
- Uuden strategian mukainen toimintatapa otettiin käyttöön kaikissa toiminnoissa.
- Kaikilla markkina-alueilla keskityttiin kuluttajien tarpeiden tunnistamiseen.
- Tuotteen hiilidioksidipäästöt kertova merkki otettiin käyttöön.
- Vähittäiskauppatuotteiden valikoimaa on kahdessa vuodessa supistettu noin 40 prosentilla, lukevaihto on kuitenkin kasvanut.
- Toimitusketjun tehokkuutta parannettiin.
- Lanseerattiin innovatiivisia uutuustuotteita, esimerkkinä Elovena-juomat.
- Ympäristönäkökohdat ja ekologia painottuvat yhä enemmän kuluttajien valinnoissa.
- Benecol-tuotteiden myynnin kasvu Puolassa jatkui ja markkina-asema vahvistui entisestään.
- Benecol-tuotteiden myynti Suomessa kokonaan Raisiolle.
- Elovena-tuotteet lanseerattiin Puolan, Ruotsin ja Viron markkinoille.
- Carlshamn Mejeri -yritysbrändi otettiin uudelleen käyttöön Ruotsissa myytävissä margariineissa.

TULOSKEHITYS

	2008	2007
LIKEVAIHTO, MILJ. €	201,8	197,1
POHJOIS-EUROOPPA, MILJ. €	144,8	148,1
ITÄ-EUROOPPA, MILJ. €	62,7	53,9
LIIKETULOS, MILJ. €	9,7	-11,1
KERTAERÄT, MILJ. €	4,2	-5,3
LIIKETULOS ILMAN KERTAERIÄ, MILJ. €	5,5	-5,8
% LIKEVAIHDOSTA	2,7	-2,9
SIJOTETTU PÄÄOMA, MILJ. €	81,6	85,8
SIJOTETUN PÄÄOMAN TUOTTO, %*	6,8	-6,8
HENKILÖSTÖ 31.12.	572	686

* ILMAN KERTALUONTEISIA ERIÄ

Elintarvikeyksikön kannattavuuden parantumista hidasti markkinointipanostusten lisääminen, uutuustuotelanseeraukset kotimarkkina-alueella sekä uusille markkina-alueille etenemisen valmistelu. Ainoan tappiollisen markkina-alueen, Venäjän, toimintoja rationalisoitiin kannattavuuden parantamiseksi.

Elintarvikeyksikön liikevaihto oli 39 prosenttia Raisio-konsernin liikevaihdosta. Elintarvikkeen liikevaihdosta Suomen osuus oli 57 prosenttia, Puolan 22 prosenttia, Venäjän ja Ukrainan 7 prosenttia ja muun Euroopan 14 prosenttia.

BRÄNDIT

Syksyllä 2007 julkaistun Raision uuden brändistrategian mukaiset muutokset toteutettiin vähittäiskauppatuotteiden osalta vuoden 2008 aikana. Kuudestatoista brändistä siirryttiin neljään strategiseen brändiin. Nämä ovat Elovena, Keiju, Sunnuntai ja Benecol. Näiden brändien alle siirrettiin parhaat tuotteet loppuvien brändien alta. Tuotesalkussa säilyivät myös taktiset brändit Torino ja Nalle.

Vuoden 2008 suurin markkinointi- ja myyntiponnistus oli Elovena-välipalajuoman onnistunut lanseeraus. Ensimmäisen vuoden aikana myytiin yli 2,3 miljoonaa kuluttajapakkausta täysin uudentyyppistä juotavaa välipalaa. Elovena-tuotteiden myynnin kasvu vuonna 2008 oli yhtä suuri kuin Elovena-tuotteiden koko myynti vuonna 1999.

Puolassa ja Venäjällä tuotevalikoimaa uudistettiin kuluttajien tarpeita vastaavaksi. Elovena-tuotteita lanseerattiin Puolassa, Virossa ja Ruotsissa.

Elintarvikkeiden kansainvälisten megatrendien eli mielihyvän, helpouden ja nautinnon rinnalle on noussut ympäristötietoisuus. Raision tuotteet sopivat mainiosti näihin megatrendeihin, sillä ne ovat kasvipäisiä, luonnollisia ja terveellisiä. Kaikessa toiminnassa kiinnitetään huomiota ympäristövaikutuksiin ja mm. uutuustuotteille valitaan mahdollisimman ekologiset pakkaukset. Raisio lisäsi Elovena-kaurahiutaleisiin tuotteen hiilidioksidipäästöt kertovan merkin.

TUTKIMUS JA KEHITYS

Elintarvikkeiden tuotekehityksessä vuonna 2008 korostuivat lisäarvo-tuotteet. Tuotekehitysprosessia kehitettiin vastaamaan yhä paremmin kuluttajan tarpeisiin. Tuotekehityksessä toteutettiin lukuisia projekteja, jotka näkyivät innovatiivisina uusina tuotteina ja tuoteuudistuksina.

Raision tuotteille lisäarvoa tuovia tekijöitä ovat:

- terveellisten komponenttien lisääminen tuotteisiin. Esimerkkejä ovat Benecol-ainesosa, kasvistanoliesteri, sekä kuidut, marjat, antioksidantit ja omega-3-rasvahapot.
- investoinnit uuteen, tehokkaaseen teknologiaan. Esimerkkejä ovat laktoosittomat ja kasvipohjaiset Keiju kaura-, soija- ja riisijuomat sekä Nalle suklaa- ja vaniljajuomat.
- investoinnit pakkausteknologiaan ja pakkauksiin. Esimerkiksi Elovena-tuotteissa toteutettiin pakkaus uudistus, jonka myötä pakkaukset ovat entistä helppokäyttöisempiä.
- ekologisuus ja ympäristöystävällisyys. Raisio lisäsi keväällä 2008 Elovena-kaurahiutaleisiin tuotteen hiilidioksidipäästöt kertovan merkin ja loi merkitemiseen mittarin.

Vuonna 2009 tuotekehityksessä jatketaan terveellisten, helppokäyttöisten, hyvänmakuisten ja ympäristöystävällisten tuotteiden kehittämistä. Tuotteiden hiilijalanjäljen määrittäminen jatkuu. Erityisesti keskitytään kasvipohjaisten, uudentyyppisten tuotteiden sekä ekologisempien pakkausten kehittämiseen.

TUOTANTO

Raisiolla on Suomessa tuotantoa kolmella ja Puolassa yhdellä paikkakunnalla. Nokialla valmistetaan hiutaleita, Raisiossa jauhoja, pastoja, margariineja, kasviöljyjä ja kasvirasvatuorejuustoja, Turussa välipalatuotteita ja muita maidottomia tuotteita. Puolan tehtaalla Karczewissä valmistetaan margariineja, keltaisia rasvoja ja tuorejuustoja. Pääosa Venäjällä myytävistä hiutaletuotteista valmistetaan Nokian tehtaalla.

TOIMITUSKETJU

Toimitusketjun ohjauksen keskeisimmät tavoitteet Suomen toiminnoissa olivat hyvä saatavuuden ylläpitäminen ja hävikin pienentäminen edelleen. Tuotannon sekä raaka-aineiden ja pakkauskasvaimateriaalien hankinnan suunnittelun perustana käytettäviä myynnin ennusteita tarkennettiin. Tässä auttoi koko toimitusketjun tiivistynyt yhteistyö, tehokas muutosten hallinta, tuotevalikoiman selkeyttäminen sekä toiminnanohjausjärjestelmän tehokkaampi käyttö ja seuranta. Vuoden 2008 aikana jatkettiin brändiuudistuksen toteutusta ja tuotevalikoimaan tehtiin yli 300 muutosta. Muutoksista huolimatta saatavuuden ylläpitäminen ja hävikin puolittaminen toteutuivat.

Pohjois-Euroopan toiminnoissa tuotteiden kokonaismäärä väheni edellisvuodesta reilulla 20 prosentilla siitä huolimatta, että Raisio lanseerasi lukuisia mielenkiintoisia uutuuksia eri markkina-alueilla. Tuotevalikoiman selkeyttämisellä yksinkertaistettiin toimitusketjua, sillä valmistuspaikkojen määrä väheni yli puolella.

Pohjois-Euroopan toiminnoissa tilatuista tuotteista 99,5 prosenttia toimitettiin asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Tuotehävikki puolittui jälleen edellisvuoteen verrattuna. Samanaikaisesti vaihto-omaisuuden kiertoa kyettiin nopeuttamaan ja varastotasoa laskemaan viidenneksellä. Logistista tehokkuutta kehitettiin mm. kuljetusten uudelleenjärjestelyillä ja lisäämällä omien varastojen täyttöastetta.

Myös Itä-Euroopan toiminnoissa Puolassa, Venäjällä ja Ukrainassa keskityttiin toimitusketjun kehittämiseen.

MYYNTIKANAVAT JA ASIAKKAAT

Raision asiakkaita ovat päivittäistavarakauppa, HoReCa-sektori eli suurtaloudet, leipomot ja muu elintarviketeollisuus pääasiassa Suomessa, Ruotsissa, Baltiassa, Puolassa, Venäjällä ja Ukrainassa.

Suomessa asiakkuuksien johtamisessa siirryttiin kohti syvällisempää asiakasyhteistyötä ja tuotemyynnistä asiakaskohtaiseen tarjoon kehittämiseen. Asiakkuus- ja brändistrategioiden uudistaminen mahdollisti kuluttajien tarpeista lähtevän toimintojen kehittämisen myös asiakkuuksien tarpeisiin.

Puolassa yli puolet Raision tuotteista myydään nopeasti kasvavan modernin ja ketjuuntuneen kaupan kautta. Venäjällä Raision tuotteiden myynti keskittyy Pietarin ja Moskovan alueille. Modernin kaupan osuus kasvaa nopeasti myös Venäjällä.

TAVOITTEET

Elintarvikeyksikön tavoitteena on olla kannattavasti kasvava, innovatiivinen, ekologinen, ruokainnovaatioita kaupallistava yhteistyökumppani kasvipohjaisissa, luonnollisissa ja turvallisisa tuotteissa Pohjois- ja Itä-Euroopassa.

Raisio jatkaa tehtyjen brändi- ja asiakkuusstrategioiden toteuttamista, uusien innovatiivisten tuotteiden lanseerauksia niillä markkinoilla, joilla yhtiö toimii, tarvelähtöistä kuluttajien tarpeiden tutkimista sekä kuluttajalähtöisen asiakasyhteistyön syventämistä asiakkaiden kanssa.

VAHVUUDET	UHAT
CO ₂ -MERKKI	TALOUSKEHITYKSEN MAHDOLLISET VAIKUTUKSET KULUTUSKÄYTTÄYTYMISEEN
MARKKINOINTIPANOSTUSTEN KESKITTÄMINEN VAHVOILLE, TUNNETUILLE PÄÄBRÄNDEILLE	MUUTTUVISSA TILANTEISSA OHJAUKSEN JA HALLITTAVUUDEN KOROSTUMINEN
KASVIPOHJAISET, LUONNOLLISET, TERVEELLISET JA TURVALLISET TUOTTEET	OIKEALAATUISEN RAAKA-AINEEN RIITTÄVYYDEN VARMISTAMINEN
KULUTTAJAN TARPEIDEN YMMÄRTÄMISESTÄ LÄHTEVÄ TAPA TOIMIA	
HALU JA KYKY SOPEUTUA MARKKINOIDEN MUUTOKSIIN	

Lükevaihdon kehitys

Lüketuloksen kehitys

KULUTTAJA VASTUULLISUUDEN VARTIJANA

Markku Krutsin, johtaja,
Elintarvikeyksikkö, Pohjois-Eurooppa

Kulutusikäyttäytymisessä on tapahtunut ja tulee tapahtumaan paljon muutoksia. Enää ei riitä se tosiasia, että ruoka edustaa tankkausta ja energiaa jaksamisen tueksi. Kuluttajat haluavat tietää, mistä heidän syömänsä ruoka on valmistettu ja miten se vaikuttaa hyvinvointiin. 2000-luvulla on huomattu, kuinka terveellisyys ja hyvä olo ovat kasvaneet valintojen merkittäviksi kriteereiksi. Terveelliset välipalat kiinnostavat kuluttajia yhä enemmän, sillä heillä on varaa ja halu syödä siellä, missä kulloinkin ovat. Suomalaiset syövät päivittäin noin 15 miljoonaa välipalaa. Raisio vastaa välipalojen kasvaneeseen tarpeeseen terveellisillä ja luonnollisilla tuotteilla. Kuluttajat ovat löytäneet hyvin esimerkiksi Elovena-juomat.

Huoli terveellisyydestä on kasvanut ja on pysyvä osa kuluttajan valintoja siinä kuin tuotteen hyvä makukin. Uusiksi kuluttajien valintakriteereiksi ovat nousemassa ekologisuus, eettisyys ja vastuullisuus. Kuluttaja vaatii elintarvikkeilta ja ketjussa toimijoilta yhä vastuullisempaa otetta. Raisio vastasi tähän tarpeeseen merkitsemällä alan edelläkävijänä Elovena-kaurahiutaleiden hiilidioksidipäästön.

Ymmärtämällä kuluttajaa kuluttajana, ostajana ja tuotteen käyttäjänä voidaan kehittää tuotteita, konsepteja ja pakkauksia yhä paremmiksi. Emme kuitenkaan voi tehdä kaikkea yksin vaan tarvitsemme hyviä kumppaneita brändiemme esilletuomiseen. Kuluttaja on arvoketjussa yhtiä tärkeämmässä roolissa niin meille kuin meidän asiakkaillemmekin.

Kaupalle vastuullisuus tarkoittaa monia samoja asioita kuin tavarantoimittajallekin, joten yhdessä tekemällä saadaan hyviä tuloksia aikaan. Raision tuotteet sopivat hyvin uuteen kuluttajatarpeeseen, sillä ne ovat kasvipohjaisia, pääosin lämpimästä myytäviä ja niiden ekologinen jalanjälki on pieni. Yhteistyössä kaupan kanssa voidaan tehostaa koko arvoketjua yhä kustannustehokkaammaksi ja samalla myös kuluttajalähtöisemmäksi tarjoamaksi tulevaisuudessa. Kasvipohjainen lähellä tuotettu ruoka on paitsi ekologisesti ja eettisesti kestävä vaihtoehto myös hyvää oloa korostava kokonaisuus unohtamatta terveellisyyttä ja hyvää makua.

Toimimalla ekologisesti voimme parantaa kuluttajalähtöistä tarjoamaa sekä tehostaa toimintaamme koko arvoketjussa. Yhteistyö on tulevaisuuden keskeisin tavoite elintarvike-teollisuuden arvoketjussa. Meidän tulee vaalia kansallista etuamme myös turvallisten tuotteiden ja kestäväen elintarviketuotannon avulla. Tarvitaan oikeaa kuluttajan ymmärtämistä ja vahvaa yhteistyötä. Raision tavoitteena on olla asiakkailleen paras yhteistyökumppani nyt ja tulevaisuudessa.

REHU & MALLAS

Rehu & Mallas -yksikön liikevaihto kasvoi vuonna 2008 merkittävästi raaka-ainehintojen nousun seurauksena. Yksikön kannattavuuden paranemiseen vaikuttivat erityisesti kasviöljyn puristusmarginaalin parantuminen ja maltaan hyvä tuloskehitys. Rehuissa Raision markkina-asema Suomessa vahvistui.

Rehu & Mallas -yksikkö valmistaa tehokkaita rehuja tuotantoeläimille, erikoisrehuja kaloille ja korkealaatuisia maltoita panimoille. Kasviöljy-liiketoiminta jalostaa öljykasvien siemeniä rouheiksi ja öljyiksi pääasiassa konsernin omaan käyttöön, mutta myös bioenergian raaka-aineeksi. Päämarkkina-alueet ovat Suomi ja Venäjä.

KESKEISTÄ VUONNA 2008

- Rehuraaka-aineiden hinnannousu jatkui myös alkuvuonna 2008 ja vaikutti merkittävästi liikevaihdon kasvuun.
- Erityisesti rehuissa ja kasviöljyssä volyymit kasvoivat.
- Rehuissa Raision markkina-asema Suomessa vahvistui.
- Ylivieskan rehutehdas vihittiin käyttöön kesäkuussa ja Oulun tehdas suljettiin syyskuun lopussa.
- Rehutehtaiden logistinen sijainti lähellä asiakkaita ja raaka-ainetuottajia on erinomainen.
- Rehujen suoralaskutuksen osuus nousi yli 50 prosentin.
- Maltaan hinta nousi alkuvuonna ennätyskorkealle, mutta kääntyi laskuun hyvän sadon seurauksena.
- Mallasmarkkinoiden kasvu hiipui hieman.

TULOSKEHITYS	2008	2007
LIKEVAIHTO, MILJ. €	282,7	206,7
REHUT, MILJ. €	235,9	175,5
MALTAAT, MILJ. €	43,5	30,1
LIKETULOS, MILJ. €	12,3	14,2
KERTAERÄT, MILJ. €	0,0	6,0
LIKETULOS ILMAN KERTAERIÄ, MILJ. €	12,3	8,2
% LIKEVAIHDOSTA	4,3	4,0
SIOITETTU PÄÄOMA, MILJ. €	81,7	86,0
SIOITETUN PÄÄOMAN TUOTTO, %*	15,0	9,6
HENKILÖSTÖ 31.12.	258	266

* ILMAN KERTALUONTEISIA ERIÄ

Rehu & Mallas -yksikön liikevaihto oli 54 prosenttia Raisio-konsernin liikevaihdosta. Rehu & Mallas -yksikön liikevaihdosta Suomen osuus oli 69 prosenttia, Venäjän 12 prosenttia, Skandinavian 12 prosenttia, Baltian 2 prosenttia ja muiden markkinoiden 5 prosenttia. Rehu & Mallas on liikevaihdolla mitattuna Raision suurin yksikkö.

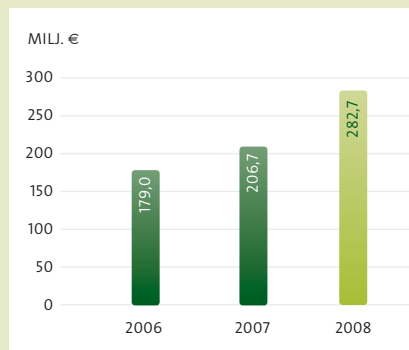

TUOTANTO

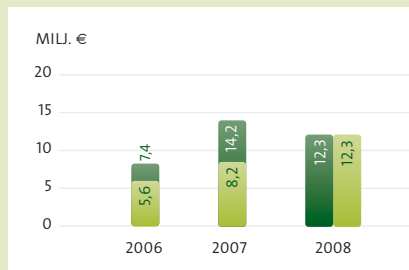
Raisio valmistaa pitkälle jalostettuja rehuseoksia kotieläimille ja erikoisrehuja kaloille. Tuotantoa on kolmella paikkakunnalla Suomessa. Rehutehtaiden kapasiteetin käyttöaste on korkea ja volyymit kasvovat edellisvuodesta. Raision rehutehtaiden kapasiteetti vastaa lähes puolta Suomessa vuosittain valmistettavien rehuseosten määrästä. Tehtaiden sijainti lähellä asiakkaita ja raaka-ainetuottajia lisää logistisen ketjun kustannustehokkuutta.

Raisiossa valmistetaan nautan-, sian- ja siipikarjanrehujen lisäksi myös kalanrehuja. Anjalankosken tehtaan tuotevalikoimaan kuuluvat nautan- ja sianrehut. Anjalankosken tehtaalta aloitettiin vuonna 2008 kotoisten rehujen täydentämiseen tarkoitettujen kivennäisten valmistus. Ylivieskan uudella tehtaalta valmistetaan pääasiassa nautan- ja sianrehuja. Raision rehutehtailla on käytössä pitkäaikaisvalmentimilla toteutettu höyryvalmennus- ja rakeistustekniikka, jolla valmistetut rehut parantavat asiakkaiden tuotantotuloksia.

Lükevaihdon kehitys

Lüketuloksen kehitys

■ ILMAN KERTALUONTEISIA ERIÄ

Ylivieskan rehutehdas

Ylivieskassa kesäkuussa käyttöön otettu huipputehokas rehutehdas korvasi asuntorakentamisen tieltä purettavan Oulun tehtaan. Tuotanto Oulun tehtaalta päättyi syyskuun lopussa ja tehtaan raestuslinja siirrettiin Ylivieskaan. Vuoden 2009 alusta Ylivieskassa rehuja on valmistettu kahdella linjalla. Tehtaan tuotantokapasiteetti on noin 140 miljoonaa rehukiloa vuodessa, mikä on noin kymmenesosa Suomen tämän hetken rehtarpeesta. Investoinnin arvo oli noin 20 miljoonaa euroa.

Ylivieskan rehutehtaan toimitusalueella tuotetaan puolet Suomen maidosta ja nautanlihasta ja alueen kotieläintiloilla käytetään noin neljännes Suomessa valmistetuista rehuseoksista. Tehtaalta käytetään vuosittain noin 50 miljoonaa kiloa rehuviljaa. Tehdas työllistää seitsemän henkilöä, mutta välilliset vaikutukset ovat suuremmat.

Maltaat ja kasviöljyt

Maltaita, rypsiöljyä ja valkuaisrouheita valmistetaan Raisiossa sijaitsevilla tehtailta. Vuonna 2008 molempien tehtaiden kapasiteetin käyttöaste oli korkea. Mallasta toimitetaan panimoille oluen raaka-aineeksi ja pienissä määrin myös viskin raaka-aineeksi. Raisio monipuolista palvelukonseptiaan ottamalla käyttöön uuden maltaan konntilastaus-aseaman. Yli oman käytön puristettua rypsiöljyä myydään elintarvikke- ja rehu yrityksille sekä bioenergian raaka-aineeksi.

TUTKIMUS JA TUOTEKEHITYS

Rehujen tutkimuksen ja tuotekehityksen tavoitteena on kehittää uusia rehuseoksia ja ruokintaratkaisuja, jotka lisäävät kotieläintuotannon tehokkuutta ja kannattavuutta, varmistavat eläinten hyvinvoinnin ja terveyden, helpottavat ruokintatyötä sekä parantavat kotieläintuotteiden ravitsemuksellista laatua. Lisäksi rehuseoksilta edellytetään ominaisuuksia, joilla on myönteiset ympäristövaikutukset.

Raisio toi markkinoille useita rehu-uutuoksia niin lypsykarjalle, sioille kuin siipikarjallekin. Yhteinen nimittäjä useimmille uutuuksille oli niiden myönteiset ympäristövaikutukset kotieläintuotannossa. Sikojen ja kanojen valkuaisiivisteissä otettiin käyttöön fytaasi-entsyymi, mikä tehostaa eläinten fosforin hyväksikäyttöä ja pienentää lantaan joutuvan fosforin määrää. Fytaasia on jo aikaisemmin käytetty täysrehuissa ja puolitiivisteissä.

Raisio osallistui Ylivieskan rehutehtaan raaka-ainehankintaan liittyvään rehuviljanviljelyn kehittämishankkeeseen. Lisäksi syksyllä 2008 saatiin EU-komissiolta lupa Camelina-puristeen rehukäytölle, mikä omalta osaltaan parantaa valkuaisomavaraisuutta ja mahdollistaa lisäarvotuotteiden kehittämisen.

Maltaiden tutkimuksessa ja kehityksessä painotetaan mallasohraketjun kilpailukykyä, jota haetaan mallasohran viljelyn ja mallastusprosessin tehostamisesta sekä asiakkaiden kanssa tehtävästä tutkimus- ja kehitystyöstä.

MYYNTEKANAVAT JA ASIAKKAAT

Raision rehuliiketoiminnan asiakkaita ovat kotieläintilat sekä kalankasvatustilat Suomessa ja Luoteis-Venäjällä. Suomessa kotieläintilojen rakennemuutos jatkuu, mikä tarkoitti tilakoon kasvua ja tilojen lukumäärän vähenemistä. Tilakoon kasvu lisää ammattimaisuuden kasvua tiloilla.

Suomen rehuteollisuudessa kilpailutilanne jatkuu haastavana, sillä rehualan uudelleenorganisointumisen jatkuu. Yhteistyötä tiivistettiin edelleen suomalaisten meijeriosuuskuntien kanssa. Tavoitteena on kustannustehokkain toimintatapa kilpailukyvyyn varmistamiseksi, palvelun parantamiseksi ja tulevaisuuden toimintakyvyyn varmistamiseksi. Raision käyttöönotettaman rehuseosten suoralaskutuksen osuus nousi yli puoleen rehulaskutuksessa tiloille.

Mallasliiketoiminnan asiakkaita ovat Suomessa, Venäjällä ja Baltiassa toimivat panimot. Raisio on merkittävä toimittaja Suomen kahdelle suurimmalle panimolle sekä pienemmille paikallisille panimoille. Mallasta toimitetaan myös pohjoismaisille, skotlantilaisille ja aasialaisille asiakkaille oluen ja viskin raaka-aineiksi. Yli 70 prosenttia Raision valmistamista maltaista menee vientiin.

Rypsiöljyä myydään elintarvike- ja rehuryityksille tuotteiden raaka-aineiksi ja jalostavalle teollisuudelle bioenergian raaka-aineeksi.

TAVOITTEET

Rehuliiketoiminnan tavoite on olla alan kustannustehokkain ja arvostetuin osaja Suomessa sekä merkittävä toimija Luoteis-Venäjän markkinoilla. Ylivieskan uuden rehutehtaan myötä Raision rehuliiketoiminta hakee kasvua kotimaassa sekä syventää kumppanuuksia kasvavien kotieläintilojen ja kalankasvatustilojen kanssa.

Mallasliiketoiminnan tavoite on olla johtava suomalainen panimomallin valmistaja sekä panimoiden merkittävä raaka-ainetoimittaja. Mallasliiketoiminta vahvistaa kumppanuuksia kotimaassa ja viennissä, reagoi nopeasti muuttuviin markkinoihin ja varmistaa korkealaatuisen kotimaisen mallasohran saatavuuden.

Kasviöljyliiketoiminnan tavoitteita ovat öljyn ja valkuaisraaka-aineen valmistaminen kilpailukykyisesti.

VAHVUUDET	UHAT
KUSTANNUSTEHOKAS MYyntI JA JAKELU	YLEINEN TALOUDELLINEN TILANNE JA SEN AIHEUTTAMAT MARKKINAHÄIRIÖT ERI LIIKETOIMINTA-ALUEILLA
REHU- JA MALLASTOIMINTOJEN KORKEATASOINEN LAATU- JA HYGIENIAOSAAMINEN	EU:N MAATALOUSTUKIJÄRJESTELMÄN MUUTOKSEN VAIKUTUKSET KOTIELÄINTUOTANTOON
ERITYISOAAMINEN RUOKINTA-ASIOISSA	VOLATILITEETTI SEKÄ HYÖDYKKEETTÄ RAAKA-AINEHANKINNOISSA
VAHVA MARKKINA-ASEMA SUOMESSA JA HYVÄ TUNNETTUUS VENÄJÄLLÄ	VENÄJÄN TALOUDEN VAIKUTUKSET VIENTIMAHDOSSUUKSIIMME
RAAKA-AINEHANKINTA JA JÄLJITETTÄVYYYS	ASIAKKAIDEN RAHOITUKSEN KIRISTYMINEN
TUOTANTOLAITOSTEN LOGISTINEN SIIJAINTI	

VOIKO JATKUVAA KASVUA OLLA, JOS SE EI OLE KESTÄVÄÄ?

Leif Liedes, johtaja, Rehu & Mallas -yksikkö

Koko maapalloa ravistelevaan talouskriisiin on haettu ratkaisuja monenlaisilla elvytyspaketeilla. Maailman korkein poliittinen johto on yksissä tuumin sitoutunut miljardeihin ja taas miljardeihin elvyttääkseen lamaan tai vähintään taantumaan ajautuneen maailmantalouden. Kuluttajien ostohaluja yritetään ylläpitää kaikkiin mahdollisiin keinoin.

Aika vähän on itse asiassa pysähdetty miettimään niitä todellisia yhteiskunnallisia ja myös yrityksiä koskevia merkittäviä muutoksia ja vaikutuksia, joita jatkuvan kasvun illuusio ja toisaalta usko rajattomaan elintason kasvuun ohjaavat. Jatkuvan kasvun periaate on muodostunut lähes uskonnoksi. Kun organisaation kasvu ei enää riitä jatkuvasti kohoavien kustannusten kattamiseen ja kilpailukyvyyn varmistamiseen, ovat ratkaisuna usein erilaiset yritysjärjestelyt ja kestävä kasvua haetaan sitä kautta. Puhutaan myös ns. mittakaavaeduista.

Tällainen jatkuva rakenteellinen kasvu voi pahimmillaan kuitenkin kostaantua organisaation hitautena ja jäykkyytenä tilanteissa, joissa kulutuskäytön muutos edellyttäisi nopeaa reagoitua. Ongelmat voivat olla yhtäläiset, olipa kysymyksessä sitten tuotannollinen yritys, rahoituslaitos, maatalo tai jokin yhteiskunnallinen instituutio. Mittakaavaetu saattaa muuttua vakavaksi uhaksi tai haitaksi. Seuraukset ovat nähtävissä meilläkin ja alueelliset vaikutukset esimerkiksi työllisyyteen voivat olla varsin murheelliset.

Kestävästä kulutuksesta tai sen puutteesta syyllistetään useimmiten kuluttajia. Olisiko tässä tilanteessa syytä arvioida hieman tarkemmin myös yritysten ja muiden päätöksentekijöiden vastuuta? Lähtökohtaisesti liiketoiminnan on oltava ekonomisesti kestävällä pohjalla. Pitäisikö yritysten arvon muodostuksessa kvartaalitalouden mittarien rinnalla painottaa entistä enemmän yhteiskuntavastuuta? Se voisi tarkoittaa aitoa halua ohjata kuluttajien ja asiakkaiden kulutuskäyttäytymistä nykyistä kestävämpään suuntaan.

AINESOSAT

Ainesosat-yksikön liiketulos parani ja kannattavuus pysyi vahvana vuonna 2008. Myyntivolyymit kasvoivat ja markkina-alue laajeni Aasiaan, missä kolesterolia alentavien funktionaalisten elintarvikkeiden kysyntä kasvaa. Kasvistanoliesterin vahvan ja laajan tieteellisen näytön merkitys korostui vaativissa regulaatioprosesseissa.

Raisio lisensoi maailmanlaajuisesti elintarvikeyrityksille patentoimaansa kasvistanoliesteri-aineosaa, joka alentaa kolesterolia merkittävästi. Kasvistanoliesteri on markkinoiden tutkituin ja turvallisin kolesterolia alentava ainesosa. Lisäksi Raisio lisensoi Benecol®-brändiä, joka on maailman tunnetuin kolesterolia alentavien elintarvikkeiden brändi.

KESKEISTÄ VUONNA 2008

- Benecol-tuotteet lanseerattiin Aasian markkinoille. Tuotteita myydään Intiassa, Indonesiassa ja Thaimaassa.
- Kannattavuus pysyi vahvana ja myyntivolyymit kasvoivat.
- Euroopan elintarviketurvallisuusviraston (EFSA) hyväksyvä tieteellinen kannanotto kasvistanoliesterin terveysväitehakemukseen koskien sairauden riskin vähentämistä.
- Kiinan kansantasavallan terveysministeriöltä maan uusielintarvikeasetuksen mukainen hyväksyntä kasvistanoliesterin lisäämisestä maassa markkinoitaviin elintarvikkeisiin.
- Benecol-tuotteiden myynti Suomessa kokonaan Raisiolle. Yhtiö lanseerasi uusia, kuluttajien tarpeiden mukaisia tuotesovelluksia, kuten kaurapohjaisen kasvistanoliesteriä sisältävän välipalajuoman.
- Raision kolesterolia alentavien terveysvaikutteisten elintarvikkeiden valikoima on Suomen laajin.

TULOSKEHITYS

	2008	2007
LIKEVAIHTO, MILJ. €	44,3	44,9
LIKETULOS, MILJ. €	10,0	9,5
KERTAERÄT, MILJ. €	0,0	0,0
LIKETULOS ILMAN KERTAERIÄ, MILJ. €	10,0	9,5
% LIKEVAIHDESTA	22,5	21,2
SIOITETTU PÄÄOMA, MILJ. €	38,3	46,0
SIOITETUN PÄÄÖMAN TUOTTO, %*	26,0	20,8
HENKILÖSTÖ 31.12.	63	69

* ILMAN KERTALUONTEISIA ERIÄ

Ainesosat-yksikön liikevaihto oli 7 prosenttia Raisio-konsernin liikevaihdosta. Ainesosien liikevaihdosta Suomen osuus oli 5 prosenttia, muun Euroopan 85 prosenttia ja muun maailman 10 prosenttia.

BENECOL-BRÄNDI

Benecol on suomalainen innovaatio sekä maailman ensimmäinen ja tunnetuin kolesterolia alentavien terveysvaikuteisten elintarvikkeiden brändi. Benecol-tuotteita on ollut markkinoilla jo vuodesta 1995. Benecol on Raision maailmanlaajuisesti omistama tavaramerkki.

Nykyään Benecol-tuotteita myydään lähes 30 maassa ympäri maailman. Vuonna 2008 Benecol-tuotteet lanseerattiin Intiassa, Indonesiassa ja Thaimaassa, missä ne ovat ensimmäisiä kolesterolia alentavia funktionaalisia elintarvikkeita. Kokemus useassa maassa on osoittanut, että Benecol-tuotteiden myynti kasvaa, kun paikallisesti niitä valmistava ja markkinoiva partneri panostaa koko kolesterolia alentavien funktionaalisten elintarvikkeiden markkinan kehittämiseen ja tuo markkinoille uusia, mielenkiintoisia tuotteita ja tuotesovelluksia.

TUTKITUSTI TURVALLINEN

Benecol-tuotteiden ainesosan, kasvistanoliesterin, teho ja turvallisuus on todennettu lähes 60 kliinisessä tutkimuksessa. Myös yli 13 vuoden turvallinen käyttö elintarvikkeena tukee kasvistanoliesterin käyttöä kolesterolin alentajana. Säännöllisenä osana päivittäistä ruokavaliota kasvistanoliesteri alentaa kokonaiskolesterolia jopa 10 prosenttia ja haitallista LDL-kolesterolia jopa 15 prosenttia.

REGULAATIO

Kolesterolia alentavien terveysvaikuteisten elintarvikkeiden markkinointia ja ainesosan käyttöä säätelevät ja valvovat viranomaiset ja lait. Raisio toimii kaikilla markkinoilla paikallisten lakien ja säädösten mukaisesti tehden tiivistä yhteistyötä paikallisten viranomaisten kanssa.

Euroopan elintarviketurvallisuusviraston (EFSA) erityisruokavaliovalmisteita, ravitsemusta ja allergioita käsittelevä lautakunta (NDA) antoi lokakuussa hyväksyvän tieteellisen kannanoton kasvistanoliesterin terveysväitehakemukseen koskien sairauden riskin vähentämistä. Benecol-elintarvikkeissa voidaan käyttää terveysväitettä: "Kasvistanoliesterin on osoitettu alentavan veren kolesterolia. Veren kolesterolin alentaminen saattaa vähentää sepelvaltimotaudin riskiä." Väitteen käyttö edellyttää vielä EU-komission lopullista hyväksyntää.

Joulukuussa Raisio sai Kiinan kansantasavallan terveysministeriöltä maan uusielintarvikeasetuksen mukaisen hyväksynnän lisätä kasvistanoliesteriä maassa markkinoitaviin elintarvikkeisiin. Hyväksyntä on ensimmäisiä, joita uusielintarvikeasetuksen käyttöönoton jälkeen on myönnetty.

Kasvistanoliesterillä on Yhdysvalloissa ns. GRAS-status, mikä kertoo tuotteen turvallisuudesta.

TUTKIMUS JA KEHITYS

Tutkimus- ja kehitystyön lähtökohtana on terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ravitsemuksen keinoin. Tutkimus- ja kehitystyössä painotetaan uusien, terveellisten ainesosien kehittämistä, joilla on myös vahva tieteellinen tausta. Lisäksi edistetään kasvistanoliesterin käyttöä eri muodoissaan uusissa tuotesovelluksissa.

TUOTANTO

Raision kasvistanoliesteriä valmistavat tehtaat sijaitsevat Raisiossa ja Yhdysvalloissa Etelä-Carolinan Summervilleissä. Summervillen tehtaalta toimitetaan kasvistanoliesteriä Etelä- ja Pohjois-Amerikassa ainesosaa

käyttävälle partnereille. Muille markkinoille toimitettava kasvistanoliesteri valmistetaan Raision tehtaalla. Kasvistanoliesterin raaka-aineina käytettävät kasvisterolit ovat puu- ja kasviöljypohjaisia.

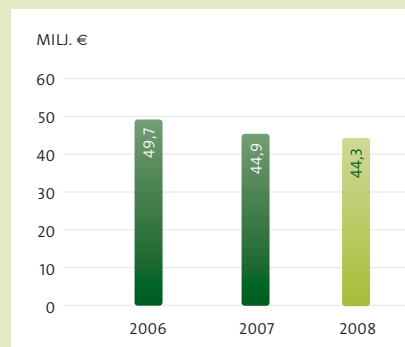
Vuonna 2008 kasvistanoliesteri-ainesosan myyntivolyymit kasvoivat edellisvuodesta. Toimitusvarmuus, tuotantotehokkuus ja työturvallisuus olivat hyvällä tasolla. Sertifioidut laadunvarioijat sekä suurimmat asiakkaat toteuttivat tehtaiden ja koko toimitusketjun laatuvariointeja.

TAVOITTEET

Ainesosat-yksikön tavoitteina on olla aktiivinen toimija Euroopan, Aasian sekä Pohjois- ja Etelä-Amerikan kolesterolia alentavien terveysvaikuteisten elintarvikkeiden markkinoilla sekä lanseerata uusia, innovatiivisia tuotesovelluksia vahvojen partnereiden kanssa. Raisio jatkaa paikallisten partnereidensa ja viranomaisten kanssa valmisteluja uusien markkina-alueiden avaamiseksi.

VAHVUUDET	UHAT
VAHVA JA TUNNETTU BRÄNDI	OSASSA EUROOPPAA MARKKINOIDEN KASVUN HIDASTUMINEN
KASVISTANOLIESTERIN TETEELLISESTI JA KATTAVASTI TODENNETTU TEHO JA TURVALLISUUS	UUSILLE MARKKINOILLE PÄÄSYN HITTAUS, MAIDEN ERILAISET LUPAKÄYTÄNNÖT
INNOVATIIVISET, UUDET TUOTESOVELLUKSET JA KYKY PÄÄSTÄ UUSILLE MARKKINOILLE	EU:N REGULATORISET RAJOITTEET
KULUTTAJAPOTENTIAALIN GLOBAALI KASVU ELINTASON NOUSTESSA	

Liikevaihdon kehitys

Liiketuloksen kehitys

MARKKINA-ALUEET

POHJOIS-EUROOPAN ELINTARVIKEMARKKINAT

Suomi

Raision asiakkaita Suomessa ovat päivittäistavara-kauppa, HoReCa-sektori eli suurtaloudet, leipomot ja muu elintarviketeollisuus. Elintarvikeyksikön Suomen liikevaihdosta vähittäiskauppamyynnin osuus oli 58 prosenttia, HoReCa-myyntiin 11 prosenttia, leipomo- ja teollisuusmyyntiin 20 prosenttia ja viennin 11 prosenttia.

Elintarvikkeiden kansainvälisten megatrendien eli mielihyvän, helpouden ja terveellisuuden rinnalle on noussut ympäristötietoisuus. Raision tuotteet sopivat mainiosti näihin megatrendeihin, sillä ne ovat kasviperäisiä, luonnollisia ja terveellisiä.

Syksyllä 2007 julkaistun brändistrategian mukaiset muutokset toteutettiin vähittäiskauppatuotteissa vuoden 2008 aikana. Kuudestoista brändistä siirryttiin neljään strategiseen brändiin, jotka ovat Elovena, Keiju, Sunnuntai ja Benecol. Näiden brändien alle siirrettiin parhaat tuotteet loppuvien brändien alta. Tuotesalkussa säilyivät myös Torino ja Nalle. Kahdessa vuodessa Raision vähittäiskauppatuotteiden valikoimaa on supistettu 40 prosentilla, mutta liikevaihto on kuitenkin kasvanut. Vahvat, luotetut brändit näkyvät kuluttajille aamiais- ja välipalamaailman, leivontamaailman ja leivänpäällismaailman kautta.

Aamiais- ja välipalamaailman brändit ovat Elovena ja Nalle. Elovena- ja Nalle-tuotteet ovat hiutalemarkkinoiden myydyimpiä tuotteita, ja Raisio on hiutaleissa selvä markkinajohtaja. Elovena on vakiinnuttanut asemansa myös välipalakekseissä sekä muroissa ja myseleissä. Välipalakekseissä kasvua on tullut erityisesti jakelupeiton paranemisen myötä. Elovena-tuotevalikoimaa laajennettiin myös Elovena Plus -tuotesarjalla, johon siirrettiin mm. Sydänystävä-tuotteita. Raision markkina-asema aamiais- ja välipalatuotteissa on kasvanut.

Elovena-välipalajuomat olivat vuoden 2008 merkittävin uutuustuotelanseeraus. Juomat ovat Raision vastaus yhä kasvavaan terveellisten välipalojen kysyntään. Tuotteiden myymäläpeitto on erittäin hyvä. Päivittäin suomalaiset syövät noin 15 miljoonaa välipalaa, joten välipalalla on väliä.

Leivänpäällismaailman kuuluvan Keiju-brändin ilme ja kuluttajaviestintä uudistettiin. Keiju-tuotevalikoima kasvoi Deli-margarineilla ja Kultasula-öljyt siirrettiin Keiju-brändin alle. Margarineissa Raisio on pitänyt markkina-asemansa.

Kasvipohjaisten juomien markkina kasvaa edelleen. Kuluttajien tietoisuuden lisääntyessä, ekologiset ja terveelliset arvot ovat nousseet tärkeiksi ostopäätöksiin vaikuttaviksi kriteereiksi. Vastauksena kasvavaan kysyntään Raisio lanseerasi kasvipohjaiset kaura-, soija- ja rüsijuomat Keiju-brändillä. Valikoimaa täydentävät lapsille suunnatut Nalle suklaa- ja vaniljakaurajuomat.

GoGreen-tuotteiden myynti päättyi vuoden 2008 lopussa, sillä Raisio luovutti 50 prosentin omistuksensa yhteisyritys GoGreen AB:stä Lantmännenille aiemmin toteutettujen omistusjärjestelyjen yhteydessä.

Raisio otti Benecol-tuotteiden myynnin Suomessa kokonaan omiin käsiinsä syksyllä 2008 ja toi markkinoille uusia, mielenkiintoisia tuotteita ja turvallisia, kliinisesti testattuja tuotesovelluksia. Raision kolesterolia alentavien terveystuotteiden elintarvikkeiden valikoima on Suomen laajin. Benecol-tuotevalikoimaan kuuluvat kasvistanoli-esteri-ainesosaa sisältävät margariinit, puurot, soijapohjaiset välipalat, välipalajuomat ja tehojuomat.

Raisio toi vehnäjuohosegmenttiin terveellisyden lanseeraamalla Sunnuntai-täysjyvävehnäjuohon. Leivontamaailmaan kuuluvien Sunnuntai-tuotteiden pakkaukset uudistettiin erottuvimmiksi ja Sunnuntai-brändin alle siirrettiin mm. Anni-Helena ja Kruunujuuhot. Leivontatuotteissa Raision markkina-asema on edellisvuoden tasolla.

Leipomo- ja teollisuusmyynnissä aloitettiin tuotevalikoiman tehostaminen ja brändien yhtenäistäminen. Lisäksi toiminnan kehittämistä jatkettiin. HoReCa-sektorilla eli suurralouksissa hankintojen keskitäminen ja tavarantoimittajien kilpailuttaminen korostuivat julkisen sektorin ruokapalveluissa.

Raisio jatkaa kasvustrategiansa ja tuotetarjoomansa kehittämistä. Tavoitteena on kannattava kasvu, vahvojen brändien tukeminen hyvällä kuluttajakommunikaatiolla, laajentuminen uusille markkinoille sekä asiakastytyväisyyden parantaminen edelleen. Hyvän toimitusvarmuuden myötä Raision asema luotettavana tavarantoimittajana on vahvistunut.

Näkymät

Terveellisten välipalojen kysyntä kasvaa. Raisio tuo markkinoille kuluttajien tarpeiden mukaisia innovatiivisia uutuuksia. Perinteisen leivontamarkkinan lasku on hidastunut ja kotileivonta on jälleen nousemassa kiinnostuksen kohteeksi. Käsillä tekemisen arvostus ja uudet helpommat leivontatuotteet vauhdittavat leivontamarkkinaa. Pastamarkkinoilla lisäarvoisten pastojen suosio kasvaa edelleen. Kuluttajat siirtyvät yhä enemmän käyttämään terveellisempiä, runsaskuituisia pastoja. Kasvipohjaisten juomien markkina kasvaa noin 20 prosentin vuosivauhdilla. Raisio on vahvasti mukana tämän tuotesegmentin kasvussa.

Tulevaisuuden menestystekijöitä ovat kuluttajien tarpeiden yhä parempi ymmärtäminen ja sen mukaiset tuotteet, asiakasyhteistyön tiivistäminen, asiakkaan liiketoiminnan yhä parempi ymmärtäminen ja lisäarvon tuottaminen, kustannustehokas toimitusketju sekä kyky reagoida nopeasti markkinoiden muutoksiin. Ekologia ja eettisyys kuluttajien valintoja ohjaavina tekijöinä voimistuvat. Raisio jatkaa tuotteidensa hiilidioksidipäästöjen selvittämistä ja merkitsemistä. Riskinä on talouden taantumien mahdollisesti aiheuttama markkinahäiriö, joka voi johtaa kuluttajien väliaikaiseen kulutustottumusten muutokseen.

POHJOIS-EUROOPAN MUUT ELINTARVIKEMARKKINAT

Ruotsi ja Baltia

Ruotsin markkinoilla luovuttiin vuonna 2008 kannattamattomasta liike-toiminnasta ja tuotteista. Raisio keskittyi markkinan kehittämiseen ja kasvattamiseen. Keiju-brändin tilalle lanseerattiin Carlshamn Mejeri-yritysbrändillä myytävät margariinit. Carlshamn Mejeri on Ruotsissa

erittäin vahva brändi, jonka yli 90 prosenttia kuluttajista tunnistaa ja kuluttajien ostohalukkuus on korkea. Vanha, mieliin jäänyt mainonnan linja modernisoitiin, ja tutut raidalliset pakkaukset näkyvät taas margariinihyllyissä. Kuluttajat ja kauppa ottivat uudet tuotteet hyvin vastaan ja margariinimyynti kääntyi jälleen kasvuun.

Raisio lanseerasi Elovena-brändin myös Ruotsissa. Elovena-välipala-tuotteiden valikoima Ruotsissa laajenee vuoden 2009 aikana kattamaan niin puurot kuin Elovena-juomatkin. Elovenan designiä muutettiin vastaamaan paikallisten kuluttajien brändiodotuksia niin Ruotsissa kuin Baltian maissa. Lisäksi vahvistettiin tulevaisuuden liiketoiminnan kasvua lisäämällä myös HoReCa-liiketoimintaan uutta osaamista.

Baltiassa Raision tuotteiden myynti kasvoi vuonna 2008 merkittävästi edellisvuodesta. Virossa kasvu perustui erityisesti uusien tuotteiden onnistuneisiin lanseerauksiin. Viro oli ensimmäinen uusi markkina-alue, jossa lanseerattiin Elovena-juomat. Latviassa ja Liettuaissa aloitettiin työ markkina-aseman vahvistamiseksi tehdyn strategian pohjalta. Lisäksi koko Baltiassa toimitusketjun onnistuneet kehittämistoimet paransivat kustannustehokkuutta.

Näkymät

Raisio jatkaa Ruotsin ja Baltian toimintojen aktiivista kehittämistä tavoitteenaan kannattava kasvu. Innovatiivisten kuluttajatuotteiden lanseerauksia jatketaan. Virossa Elovena-juoman lanseerausta jatketaan ja muissa Baltian maissa tuotteet tuodaan asteittain markkinoille vuoden 2009 aikana. Ruotsissa lanseeraus alkoi alkuvuonna 2009. Tämän lisäksi Ruotsissa lanseerataan ekologisia, kuluttajia kiinnostavia tuotteita, koska kuluttajien tietoisuus ekologiasta ja ympäristöasioista kasvaa jopa Suomea nopeammin. Raisio otti Ruotsissa käyttöön tuotteen hiilidioksidipäästöt kertovan CO₂-merkin vuoden 2009 alussa. Raisio jatkaa toimenpiteitä HoReCa-sektorin myynnin kehittämiseksi Ruotsissa.

Baltiassa keskitytään koko markkinan ja omien liiketoimintojen kehittämiseen. Keskeistä vuonna 2009 on tuotevalikoiman ja brändien yhtenäistäminen ja uusien tuotteiden lanseeraus. Baltian ja Ruotsin markkinoilla keskeisin huoli liittyy valuuttakurssien heikkenemiseen ja sitä kautta tapahtuvaan kuluttajien ostokäyttäytymisen muuttamiseen.

ITÄ-EUROOPAN ELINTARVIKEMARKKINAT

Puola

Puolassa toteutui suunnanmuutos tuotevalikoiman ja hinnoittelumallin uudistamisen, toiminnan uudelleenorganisoinnin ja jakelun tehostamisen myötä. Tuoterivejä karsittiin noin 30 prosentilla. Raision Puolassa markkinoimia tuotteita ovat margariinit, voi-kasvirasvaseokset eli mixit, tuorejuustot ja Benecol-tuotteet. Tunnettuja brändejä ovat mm. Benecol, Masmix ja Pyszny Duet.

Onnistuneiden markkinointitoimenpiteiden tukemana Benecol-brändin asema markkinajohtajana vahvistui entisestään kolesterolia alentavissa funktionaalisissa margariineissa. Raision markkinaosuus nousi yli 70 prosentin. Lisäksi Puolan markkinoille lanseerattiin Elovena-välipalatuotteita.

Puolassa keltaisten rasvojen markkina volyymissa mitattuna oli edellisvuoden tasolla. Mixien markkina kasvoi vähän, mutta vastaavasti margariinimarkkina pieneni. Arvossa mitattuna markkinat kasvoivat lähes 15 prosentilla. Eniten kasvoi funktionaalisten elintarvikkeiden ja mixien myynti. Myös Raision markkinointien tuorejuustojen myynti

VENÄJÄLLÄ PAINOPISTE VILJAPOHJAISISSA TUOTTEISSA

Jacek Dziekonski, johtaja, Elintarvikeyksikkö,
Itä-Eurooppa

Venäjällä ruokamarkkinat ovat kehittyneet suhteellisen hyvin. Modernit, kansainväliset kaupan ketjut ovat markkinoilla vahvasti edustettuina. Tämän myötä tuotteiden jakelu on entistä kalliimpaa ja haastavampaa.

Margariinimarkkina Venäjällä pienenee edelleen. Toiminnan painopiste on siirretty viljapohjaisiin tuotteisiin. Tavoitteena on lisätä entisestään Nordic-brändin tunnettua.

Parantaaksemme kannattavuutta ja vastataksemme markkinatrendeihin, uudistettiin Raision tuotevalikoima. Tuotenimikkeiden määrä väheni noin viidenneksellä vuonna 2008. Nyt yli 70 prosenttia Venäjän myynnistä tulee viljatuotteista. Venäjällä myytävien tuotteiden valmistus tullaan keskittämään Suomeen yhtiön omiin tehtaisiin.

Venäjän toimintojen kannattavuuteen positiivisesti vaikuttava uusi toimintamalli otetaan käyttöön vuoden 2009 aikana. Viime vuonna toteutettu ensimmäinen askel pienensi tuntuvasti liiketoiminnan tappiota. Venäjän toiminnoissa päätavoite on kannattavuuden parantaminen.

kasvoi. Raision markkinaosuus keltaisissa rasvoissa kasvoi ja oli yli yhdeksän prosenttia. Arvossa mitattuna Raision markkinaosuus keltaisissa rasvoissa on lähes 15 prosenttia.

Raision tuotteista lähes 60 prosenttia myydään ketjuuntuneen, modernin kaupan myymälöissä. Puolassa valmistettuja tuotteita vietään naapurimaihin. Merkittävin vientimaa on Unkari.

Näkymät

Raisio jatkaa uusien innovatiivisten, kuluttajien tarpeista lähtevien tuotteiden lanseerauksia sekä laajentamista uusiin tuotesegmentteihin. Elovina-tuotteet ovat vastaus myös Puolassa kasvavaan terveellisten välipalojen kysyntään. Benecol-tuotteiden valikoimaa laajennetaan ja markkinointipanostuksia jatketaan. Puolassa jatketaan kannattavuuden parantamista, brändistrategian toteuttamista ja uusien toimintamallien vahvistamista. Valuuttakurssien muuttuminen voi vaikuttaa kilpailukykyyn.

Venäjä ja Ukraina

Vuonna 2008 elintarvikkeiden hinnat Raision Venäjällä markkinoiduissa tuoteryhmissä nousivat raaka-ainehintojen nousun myötä. Raisio uudisti myös hinnoittelumallinsa. Yhtiön päämarkkina-alueet

Venäjällä ovat Moskova, Pietari sekä niiden lähialueet. Raision ainoan tappiollisen yksikön, Venäjän, toimintoja rationalisoitiin kannattavuuden parantamiseksi ja tuotevalikoimaa uudistettiin kuluttajien tarpeita vastaavaksi.

Venäjällä painopiste on viljatuotteissa, joiden osuus myynnistä on noin 70 prosenttia. Hiutaleiden myyntivolyymi oli edellisvuoden tasolla. Arvossa mitattuna Raision hiutaleiden myynti kasvoi noin kolmanneksen, mikä oli seurausta kohonneiden raaka-ainehintojen viemisestä tuotehintoihin. Raision margariinien myyntivolyymit pienenevät mm. teollisuusmyynnin lopetuksen ja uuden hinnoittelumallin seurauksena. Arvossa mitattuna Raision margariinimyynti Venäjällä kasvoi yli 20 prosenttia. Margariinimarkkinan pieneminen Venäjällä jatkuu edelleen. Hiutaleiden myynti Ukrainassa kasvoi arvossa mitattuna yli 60 prosentilla. Ukrainassa uudistettiin jakeluverkostoa. Raision brändejä ovat Nordic, Voimix ja Dolina Skandi.

Raision tavoitteita Venäjällä ovat kannattavuuden parantamisen lisäksi Nordic-brändin tunnettuuden lisääminen. Raision elintarvikeyksikön Venäjän liiketoiminnan kilpailukyky ja kannattavuus riippuvat huomattavasti ruflan arvon muutoksista suhteessa euroon.

Näkymät

Hiutalemyynnin Venäjällä ja Ukrainassa arvioidaan kasvavan. Venäjällä ja Ukrainassa myytävät hiutaleet valmistetaan Suomessa. Myös margariinien valmistus keskitetään Suomeen. Lisäksi Venäjän ja Ukrainan markkinoille lanseerataan välipalatuotteita, jotka vastaavat kasvavaan kysyntään.

REHUMARKKINAT

Kotieläintilojen määrä laski vuonna 2008 alle 20 000:een ja tilakoko kasvoi. Kotieläintuotteiden tuotantomäärissä kehitys näkyi sianlihan sekä siipikarjanlihan kasvuna supistuen kuitenkin vuoden loppua kohden. Maidontuotanto kääntyi kasvuun loppuvuonna jääden kuitenkin hieman kokonaisuutena edellisvuoden määrästä. Kokonaisuudessaan kotieläintuotteiden tuotanto oli edellisvuoden tasolla. Satakuntalaiset siipikarjanlihan tuottajat käynnistivät oman rehutehdashankeen.

Voimakas tuotantopanosten hintojen nousu koetteli erityisen ankarasti sikkaloutta, jossa tuotantokustannusten nousua ei saatu siirrettyä lopputuotteiden hintoihin. Kannattavuusongelmat jatkuvat edelleen ja lihan hintaan tarvittaisiin korotusta. Viljojen hinnat kääntyivät uuden sadon valmistuttua voimakkaaseen laskuun ja yhdessä kohonneiden tuotantokustannusten kanssa heikensivät viljatilojen kannattavuutta. Viljojen hinnanlasku alentaa vastaavasti myös rehuseosten hintoja ja parantaneen siten kotieläintilojen kannattavuusedellytyksiä. Pidemmällä aikavälillä raaka-ainehinnoissa tapahtuvien muutosten pitäisi kuitenkin olla kauttakulkuera, jossa maksumiehenä ei olisi kukaan ruokaketjun toimijoista.

Raision myyntivolyymit kasvoivat ja markkina-asema vahvistui. Kilpailutilanne markkinoilla jatkui haastavana. Raision markkinaosuus Suomessa myytävistä rehuseoksista on noin 40 prosenttia. Vienti Venäjälle kasvoi volyyymilla mitattuna reilut viisi prosenttia. Rehujen viennistä lähes 70 prosenttia on kalanrehuja ja loput maatilarehuja.

Rehuseosten hinnat nousivat noin neljänneksen keskihinnalla mitattuna edellisvuodesta. Merkittävimmin rehujen kallistumiseen vaikuttivat raaka-aineiden hinnannousu ja energian kallistuminen sekä tuoterahdit.

Rehujen suoralaskutuksen osuus nousi yli puoleen vuoden 2008 aikana. Tavoitteena on kehittää toimintoja edelleen siten, että kaikki tarpeetomat kustannukset saadaan karsittua rehuketjusta. Päätös laskutuskanavasta on kuitenkin aina viime kädessä asiakkailta. Uusi tehdas Ylivieskassa on osa kustannustehokkaampaa rehu- ja ruokaketjua ja vuonna 2009 siitä saadaan jo täysi hyöty irti.

Näkymät

Suomen kotieläintuotannon omavaraisuus on varsin sopivalla tasolla eli tuotanto ja kulutus ovat karkeasti ottaen tasapainossa. Kotimarkkinoiden kysyntä on siten varsin ratkaisevassa asemassa. Suomalaisen kuluttajien luottamus kotimaisiin elintarvikkeisiin ja kotieläintuotteisiin on korkea ja tukee jatkossakin nykyistä tuotannon tasoa. Myös tuoteturvallisuuden merkitys korostuu kuluttajien valinnoissa erilaisten ruokakriisien myötä, joista valitettavasti maailmalla ei ole välttytty viime vuonnakaan. Tuotteen alkuperästä ja laadusta halutaan olla varmoja.

Taluskriisi ei välittömästi muodosta uhkaa suomalaiselle kotieläintuotannolle, mutta joissakin tuoteryhmissä voi viennin ja tuonnin tasapaino muuttua. Valuuttakurssit voivat muuttaa tuotannon kilpailukykyä suuntaan tai toiseen.

Kokonaisuutena kotieläintuotanto ja siten myös rehuseosten tuotanto pysynee nykytasolla. Rehuseosten vienti suuntautuu pääasiassa Venäjälle ja on siten riippuvainen maan taloudellisesta tilanteesta ja erityisesti myös valuutan ostovoimasta. Vakiintuneet, pitkäaikaiset asiakassuhteet varmistanevat yhteistyön jatkumisen myös muuttuvissa tilanteissa.

MALLASMARKKINAT

Vuonna 2008 maltaiden kokonaismarkkina kasvoi hiukan, mutta kasvu Euroopassa taittui. Oluen kulutuksen kasvu painottui Kaukoitään, Latinalaiseen Amerikkaan ja Afrikkaan. Venäjällä kasvu tasaantui useiden vuosien voimakkaan kasvun jälkeen. Venäjällä oluen kulutus vastaa jo länsimaista keskikulutusta, mikä on 80–90 litraa olutta/henkilö vuodessa. Venäjän oma mallastuskapasiteetti on lähes riittävä, mutta oluen laadun tasaamisessa tuontimaltaalla on edelleen suuri merkitys. Maltaiden vienti Viroon kasvoi. Raisio toimittaa merkittävän osan Viron mallastarpeesta.

Panimoiden keskittyminen johti ostajien neuvotteluvoiman kasvuun. Myös mallastamoiden keskuudessa tapahtui keskittymistä. Vuonna 2008 Raision mallastuskapasiteetti oli täysimääräisenä käytössä. Raisio valmistaa myös viski- ja vehnämaltaita, mutta näiden erikoismaltaiden osuus tuotannosta on pieni.

Maltaan hinta nousi vuoden 2008 alussa ennätyskorkealle, mutta kääntyi nopeaan laskuun hyvän sadon seurauksena. Myös mallastoinnoissa Raisio on kehittänyt asiakkaidensa kanssa hinnoittelumalleja, jotka tasaavat raaka-ainehinnan volatiliiteettia. Voimakkaan raaka-ainehintojen nousun myötä panimot ottivat käyttöön myös vaihtoehtoisia raaka-ainelähteitä.

Näkymät

Vuonna 2009 oluen kulutuksen ennustetaan tasaantuvan nykyiselle tasolle Euroopassa ja Venäjällä. Oluen kulutus kasvaneen kehittyvissä talouksissa Aasiassa ja Etelä-Amerikassa. Maailmanlaajuisen taluskriisin vaikutuksia on kuitenkin vaikea ennustaa. Erityisesti Euroopassa suuri merkitys oluen ja maltaiden kysyntään on myös säätälalla. Raision vuoden 2009 mallastuotannosta merkittävä osa on myyty pitkäaikaisilla sopimuksilla. Käytössä oleva uusi konttilaustusasema mahdollistaa olut- ja viskimaltaiden toimitukset Kaukoitään.

TURVALLI- SILLA BENECOL- TUOTTEILLA VAHVA KASVU- POTENTIAALI

Vincent Poujardieu, johtaja, Ainesosat-
yksikkö ja liiketoiminnan kehitys

Kasvistanoliesterin volyymin selkeä kasvu vuonna 2008 paransi taas Benecol-tuotteiden markkina-asemaa kilpailijoihin verrattuna useimmilla markkinoilla, joilla Benecol-tuotteita myydään. Hyvään tulokseen vaikuttivat erityisesti kasvu kahdella suurella markkinalla, Iso-Britanniassa ja Puolassa.

Raisio on kahden edellisen vuoden aikana korostanut Aasian yhä kasvavaa merkitystä uutena markkina-alueena. Kasvistanoliesteriä sisältävä Benecol-ravintolisäjuuho lanseerattiin Intian markkinoille vuoden 2008 alkupuolella, ja smoothiejuoma Indonesian markkinoille vuoden 2008 kolmannella neljänneksellä. Vuoden viimeisellä neljänneksellä Benecol-tehojuoma lanseerattiin Thaimaassa. Tämän lisäksi Raisio sai Kiinan kansantansavallan terveysministeriöltä maan uuselintarvikeasetuksen (New Resource Food) mukaisen hyväksynnän lisätä kolesterolia alentavaa Benecol-tuotteiden ainesosaa, kasvistanoliesteriä, maassa markkinoitaviin elintarvikkeisiin. Näillä toimilla Raisio on ottanut Aasia-strategiansa ensimmäiset, mutta hyvin merkittävät askeleet. Raisio on paikallisten kumppaniensa, British Biologicalsin, Kalbe Nutritionalin ja Sahapatin, avulla päässyt ensimmäisenä tarjoamaan kolesterolia alentavia funktionaalisia elintarvikkeita paikallisille kuluttajille.

Raisio näkee edelleen suuria mahdollisuuksia Aasiassa, jossa huolenaiheiksi ovat viime aikoina nousseet sydän- ja verisuonitautien yleistyminen sekä kolesteroliarvojen kohoaminen. Edelläkävijänä joudumme kuitenkin aloittamaan tyhjältä pöydältä. Pakollisten lupien ja hyväksymisten saaminen ei käden käänteessä, minkä lisäksi kasvistanoliesteriä sisältävien Benecol-tuotteiden esittely kuluttajille ja tiedeyhteisölle vaatii sekini aikaa.

Vuonna 2009 kasvua odotetaan syntyvän ensisijaisesti Euroopan markkinoilla, missä Benecol-tuotteet ovat jo vakiinnuttaneet asemansa, sekä jossain määrin uusissa maissa. Raisio jatkaa tuotelanseerauksia Aasian ja muiden maaosien uusilla markkinoilla. Tällä tavoin pystymme varmistamaan, että mahdollisimman monen maan kuluttajat pääsevät nauttimaan Benecol-tuotteiden ainutlaatuisesta, terveyttä tutkivasti edistävistä ominaisuuksista.

KOLESTEROLIA ALENTAVIEN AINESOSIEN MARKKINAT

Kolesterolia alentavien elintarvikkeiden globaali markkina syntyi vuonna 1995, jolloin Raisio lanseerasi ensimmäisenä maailmassa kolesterolia alentavat Benecol®-tuotteet Suomen markkinoille. 13 vuodessa kolesterolia alentavien funktionaalisten elintarvikkeiden markkina on kasvanut maailmanlaajuisesti yli miljardin euron markkinaksi. Raisio on toiminut markkinalla edelläkävijänä yhdessä partnereidensa kanssa mm. lanseeraamalla ensimmäisenä maailmassa uusia, innovatiivisia tuotteita.

Viime vuosiin asti kolesterolia alentavien elintarvikkeiden markkina on painottunut länsimäihin. Muuttuvat elintavat ja ruokailutottumukset ovat johtaneet kolesteroliarvojen nousuun sekä lihavuuden ja diabeteksen voimakkaaseen kasvuun kehittyvillä markkinoilla, minkä seurauksena myös sydän- ja verisuonitauteja sairastavien määrä on kasvanut merkittävästi. Lisäksi funktionaalisia elintarvikkeita koskeva lainsäädäntö on vahvistunut tai vahvistumassa useissa maissa kehittyvillä markkinoilla. Nämä tekijät luovat uusia mahdollisuuksia kolesterolia alentavien elintarvikkeiden ja ainesosien markkinoille. Raisio on aktiivisesti mukana tässä kehityksessä.

Laajentuminen uusille markkina-alueille Aasiassa vahvisti Benecol-brändin sekä kasvistanoliesterin asemaa entisestään. Benecol-tuotteita myydään nyt jo lähes 30 maassa. Vuonna 2008 kasvistanolipohjaisten ainesosien markkina kehittyi maltillisesti. Myynti Euroopan päämarkkinoilla Iso-Britanniassa ja Puolassa kasvoi vahvan brändin ja tehokkaiden markkinointitoimenpiteiden ansiosta. Myynti laski Ranskassa ja Saksassa. Turkissa pitkään jatkunut mainonnan rajoitus vaikutti myynnin kehittymiseen epäsuotuisasti. Suomessa Raisio otti Benecol-tuotteiden myynnin kokonaan omiin käsiinsä ja kykenee tämän ansiosta voimakkaammin kehittämään Benecol-tuotteiden markkina-asemaa kotimarkkinallaan. Maailmanlaajuisesti myydyin Benecol-tuote on margariini, mutta menestyksekkäästi kasvanut Benecol-tehojuomien myynti on jo nostanut kyseisen tuotteen haastamaan margariinin johtoaseman.

Näkymät

Raisio valmistelee laajentumista uusille markkina-alueille erityisesti Aasiassa sekä Pohjois- ja Etelä-Amerikassa, laajentaa partneriverkostoaan sekä kehittää uusia, innovatiivisia tuotesovelluksia. Uusien markkinoiden avautumisen myötä globaalin markkinan arvioidaan pidemmällä aikavälillä kasvavan.

Raision vahvuus on ainutlaatuinen toimintamalli, jonka myötä partnerit pääsevät nopeasti ja tehokkaasti kolesterolia alentavien funktionaalisten elintarvikkeiden markkinoille. Partneriyhteistyö Raision kanssa mahdollistaa globaalin kolesterolia alentavan brändin käytön ja yli 13 vuotta käytössä olleen ja kehitetyn osaamisen hyödyntämisen.

Benecol-tuotteiden ainesosan, kasvistanoliesterin, turvallisuus ja teho on todennettu lähes 60 kliinisessä tutkimuksessa ja tämän merkityksen arvioidaan kasvavan.

BENECOL MAAILMALLA

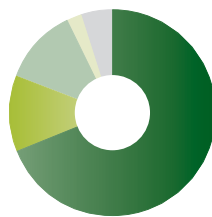
ARGENTIINA	IRLANTI	PORTUGALI	THAIMAA
BELGIA	ISLANTI	PUOLA	TURKKI
CHILE	ISO-BRITANNIA	RANSKA	USA
ECUADOR	ITALIA	RUOTSI	VIRO
ESPANJA	KREIKKA	SAKSA	YHDISTYNEET ARABITASAVALLAT
ETELÄ-AFRIKKA	LATVIA	SLOVENIA	
INDONESIA	LUXEMBURG	SUOMI	
INTIA	MALTA	SVEITSI	

Elintarvikeyksikön lükevaihdon jakauma

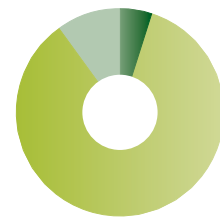
- SUOMI 57 %
- PUOLA 22 %
- MUU EUROOPPA 14 %
- VENÄJÄ JA UKRAINA 7 %

Rehu & Mallas -yksikön lükevaihdon jakauma

- SUOMI 69 %
- VENÄJÄ 12 %
- SKANDINAVIA 12 %
- BALTIA 2 %
- MUUT MARKKINAT 5 %

Ainesosat-yksikön lükevaihdon jakauma

- SUOMI 5 %
- MUU EUROOPPA 85 %
- MUU MAAILMA 10 %

YRITYSVASTUU

Raisio on sitoutunut kantamaan vastuun omasta toimintaympäristöstään, ympäristöasioistaan ja henkilöstöstään. Raisio raportoi yritysvastuustaan kansainvälistä, kestävän kehityksen GRI-ohjeistoa noudattaen. Yhtiön toiminta on ekologisesti, eettisesti ja taloudellisesti vakaalla pohjalla.

RUOKAKETJUN MURROS JA ILMASTONMUUTOS

Väestönkasvu, ilmastonmuutos ja elintason nousu tulevat näkymään ruoan kysynnän kasvuna ja kulutustottumusten muutoksina, jotka asettavat myös globaalin ruokaketjun uusien haasteiden eteen. Elintarvikeketjun murros suosii kasvipohjaista, ekologista ja terveellistä ruokaa. Kasvipohjaisen, ekologisen ravinnon edelläkävijänä ja yhtenä Euroopan innovatiivisimmista vilja-alan yrityksistä Raisio on erittäin hyvässä asemassa vastaamaan elintarviketeollisuuden uusiin haasteisiin.

Kilpailu uusiutuvista luonnonvaroista jatkuu. Nykyisillä kulutustottumuksilla ei maapallolla pystytä tuottamaan kysynnän kasvun edellyttämää määrää ruokaa.

Vastuu ympäristöstä on kasvipohjaisia tuotteita valmistavalle yhtiölle luonnollinen asia, mutta viime aikoina tarkastelun kohteena on ollut koko ruokaketju. Tämä näkyy yhä selvemmin myös Raisiossa. Ekologisesti ja eettisesti vastuullisen toiminnan ja turvallisten tuotteiden merkitys liiketoiminnassa on yhä keskeisempi. Vastuullinen toiminta ja luonnonvarojen säästeliäs käyttö ei heikennä, vaan päinvastoin parantaa ja tehostaa liiketoimintaa.

GLOBAALI RUOKAKETJUN MURROS

Raisio on ruokaketjun ytimessä, sillä viljaa voidaan pitää alan perusyksikkönä, jalostetaanpa siitä sitten elintarvikkeita tai rehua. Väestönkasvu ja elintason nousu erityisesti Aasiassa lisäävät ruoan kysyntää. Ilmastonmuutos, bioenergian kasvava tuotanto, kaupungistuminen ja saastuminen uhkaavat pienentää ruoan tuotantoalaa ja siten globaali kysynnän ja tarjonnan välinen ristiriita muodostuu yhä haastavammaksi niin ekologisesti kuin eettisestikin.

Globaalisti ruoan kysynnän kasvu väestömäärän kasvaessa on viljan tuotannossa kyetty tähän asti tyydyttämään keinokastelulla ja lannoituksella, joiden myötä satotasot ovat kasvaneet. Peltopinta-ala ei kuitenkaan ole kasvanut enää vuosikymmeniin. Vuonna 2050 maailman väkiluku on arviolta noin 9,2 miljardia ja ruoan kysynnän on arvioitu jopa kolminkertaistuvan. Vastaavasti viljelyala henkilöä kohden pienenee olennaisesti. Nykyisillä kulutustottumuksilla maapallolla ei pystytä tuottamaan kysyntää vastaavaa määrää ruokaa. Ruoan riittävyden turvaaminen on yksi tulevaisuuden merkittävimmistä haasteista.

Raision ratkaisut ruokaketjun murrokseen liittyvät kasvipainotteisen, monipuolisen sekaravinnon painottamiseen ja kansallisen ruokaketjun tukemiseen. Kasvipohjainen ja kansallisella tasolla tuotettu ruoka on vastaus moneen globaaliin kysymykseen puhuttaessa ruoan riittävydestä sekä sen tuotannon eettisyydestä ja ekologiasta. Myös ruokatukannon energiatehokkuuteen tullaan kiinnittämään nykyistä enemmän huomiota. Elintarvikeketjun murroksella on kaikkiin ketjussa toimiviin lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutuksia.

Suomen kilpailuasema maana vahvistunee ruokaketjun murroksessa. Erityisesti veden muodostuessa eläinperäisessä ruokaketjussa niukkuustekijäksi, tulee Suomen kaltaisen maan, jossa on runsaat vesivarat ja paljon vapaata pinta-alaa, asema vahvemmaksi. Jatkossa Suomen sopivuus liha- ja maitotuotantoalueena suhteellisesti vahvistuu.

TEESIT KESTÄVÄÄN RUOKAKETJUUN

- Kuluttaja päättää vapaasti itse
- Kuluttajille tietoa omista valinnoista
- Painota kasvipohjaista ravintoa
- Painota kansallista ruokaketjua
- Alipainota kylmä- ja pakasteketjua
- **Pienet teot riittävät**

ILMASTONMUUTOS

Ruoan osuus kulutuksen ympäristövaikutuksista on noin kolmannes eli yhtä suuri kuin asumisen tai liikenteen. Ihmiset siirtyvät yhä enemmän sanoista tekoihin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Elintarviketeollisuuden tehtävä on kehittää ekologista ja terveellistä ravintoa ilman, että kuluttajan täytyy tehdä maun suhteen kompromisseja.

Eurooppalaisena edelläkävijäyrityksenä ja ensimmäisenä suomalaisena yrityksenä Raisio lisäsi keväällä 2008 Elovena-kaurahiutaleisiin tuotteen hiilidioksidipäästöt (CO₂) kertovan merkin ja loi samalla merkitsemiseen mittarin. Merkintä kattaa tuotteen CO₂-päästöt viljelyvaiheesta jalostuksen kautta kaupan varastoon.

Myös muut elintarvikeyritykset voivat ottaa Raision kehittämän merkinnän käyttöön tuotteissaan kunhan noudattavat mittarin edellyttämää laajuutta päästöjen merkitsemisessä. Lähitulevaisuudessa hiilidioksidipäästön kertova merkintä yleisty elintarvikepakkauksissa nykyisten hinta- ja ravintosisältömerkintöjen rinnalla.

KASVIPOHJAINEN RAVINTO VASTAA ILMASTO- JA RUOKAHAASTEeseen

Meillä on käsissämme kaksi suurta, toisiinsa kytkeytyvää haastetta – ilmastohaaste ja ruokahaaste. Väestönkasvun vuoksi maailma tarvitsee yhä enemmän ravintoa ja sitä on pystyttävä tuottamaan kiihdyttämättä ilmastomuutosta. Kasvipohjaisella ja kotimaisella ruoalla on suuri merkitys etsiessämme vastauksia ruoan kysynnän kasvuun sekä sen tuotannon ekologiaan, etiikkaan ja ekonomiaan liittyviin haasteisiin. Suuret kansainväliset muutokset vaativat uusia ja rohkeita ratkaisuja kuluttajilta, elintarviketeollisuudelta, kaupalta ja päättäjiltä.

Oman hyvinvointimme, ruoan kysynnän kasvun ja ilmastomuutoksen asettamien haasteiden ratkaisujen kannalta ei ole yhdentekevää, mitä syömmme. Ympäristön kuormitus on jo ylittänyt maapallon kantokyvyn. Tämä haastaa koko ihmiskunnan ratkomaan tärkeää yhtälöä – kuinka maailmassa voidaan tuottaa riittävästi ruokaa ekologisesti kestävällä tavalla?

Kulutusvalinnoilla otetaan kantaa

Syömisestä osuus suomalaisten kotitalouksien ympäristövaikutuksista on noin kolmannes, eli yhtä paljon kuin asumisen ja liikenteen. Yhä useammat kuluttajat haluavat toimia aktiivisesti

ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Kannatusta on saamassa elämäntapa, jossa luksusta ovat hyvän olon ja mielen tuovat asiat. Kasvipohjainen ravinto on oleellinen osa vahvistuvaa virtausta. Heikkenevät talousnäkymät eivät estä tätä kehityssuuntaa.

Elintarviketeollisuuden tehtävä on kehittää terveellistä ja ekologista ravintoa ilman, että kuluttajan täytyy tehdä maun suhteen kompromisseja. Yhteiskunnan tehtävä on lainsäädännöllä ohjata teollisuuden tuotantoa ja kulutusta kestävään suuntaan. Raisio kannustaa elintarviketeollisuutta rohkeaan uusiutumiseen, joka on avain myös toimialan työpaikkojen säilymiseen Suomessa.

Kasvipohjainen ruoka on ekologista

YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO painottaa kasvipohjaisen ruoan merkitystä, sillä se säästää luonnonvaroja. Kasvipohjainen ravinto on terveellistä ja edullista eikä yleensä vaadi kylmäsäilytystä, joten sen hiilidioksidipäästöt ja energiantarve ovat alhaisia koko jalostusketjussa.

Ruokaketjun on oltava sekä tuottajien, jalostajien, kaupan että kuluttajien osalta energiatehokas ja ekologinen. Keskeisiä kysymyksiä ovat kuljetusten ja kylmäketjun tarpeen vähentäminen

koko ruokaketjussa sekä elintarvikkeiden pakkaamisen vähentäminen. Kuluttajien valintoja helpottavat elintarvikkeiden hiilidioksidimerkinnät. Raisio on aktiivisesti mukana koko ketjun kehittämisessä. Panostamme erityisesti kasvipohjaisiin tuotteisiin, jotka ovat helposti varastoitavia ja säilyviä.

Hiilidioksidimerkintä Raision elintarvikkeisiin

Kuluttajat haluavat käytännönläheistä tietoa siitä, mistä hiilijalanjälkemme muodostuu. Eurooppalaisena edelläkävijäyrityksenä ja ensimmäisenä suomalaisena yrityksenä Raisio lisäsi keväällä 2008 Elovena-kaurahiutaleisiin tuotteen hiilidioksidipäästöt kertovan merkin ja loi samalla merkitsemiseen mittarin. Mittarin laskentamalli pohjautuu Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) elinkaariarviointiin.

Elovena-kaurahiutaleiden hiilidioksidipäästöt viljelyvaiheesta jalostuksen kautta kaupan varastoon ovat vain noin 37 grammaa 100 hiutalegrammaa kohden. Viljelyvaiheen osuus päästöistä on noin 60 prosenttia. Elovena-kaurahiutaleiden päästötasoa matala.

Jokainen meistä pystyy ruokavalinnoillaan vaikuttamaan hiilijalanjälkeensä.

Raisio selvittää myös muiden tuotteidensa hiilidioksidipäästöjä laajentaen CO₂-päästöt kertovan merkin käyttöä kuluttajatuotteissaan. Vuodesta 2009 lähtien Raisio siirtyy CO₂-päästöt kertovan merkin käytöstä hiilidioksidiekvivalentin (CO₂e) merkitsemiseen tuotteissaan. CO₂e on suure, jolla kuvataan kasvihuonekaasujen yhteenlaskettua ilmastoa lämmittävää vaikutusta. Eri kasvihuonekaasuilla on erilainen ilmastoa lämmittävä vaikutus, mutta niistä voidaan tehdä

laskelmia varten yhteismitallisia, kun ne suhteutetaan hiilidioksiidiin tietyllä tarkastelujaksolla.

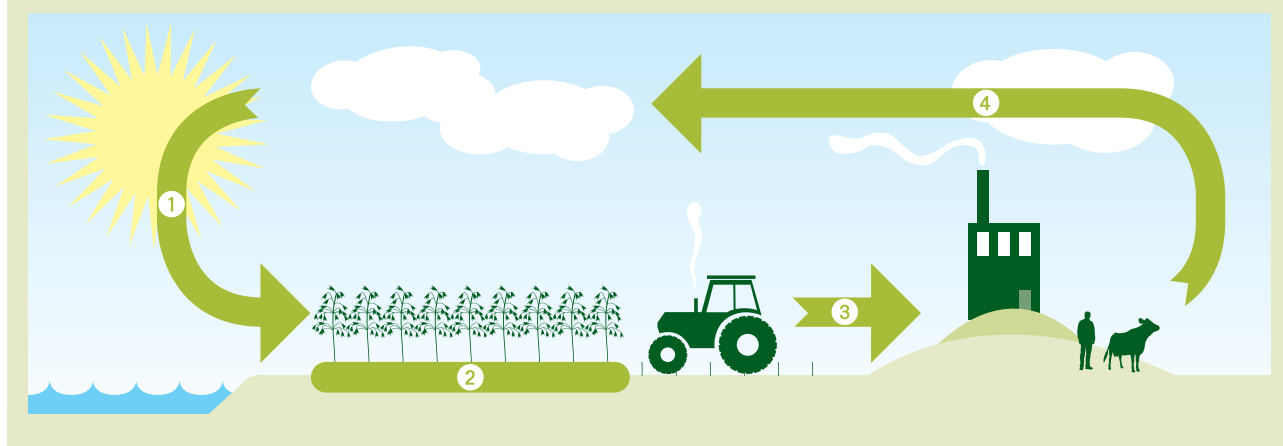
Raision jo merkitsemien tuotteiden CO₂ ja CO₂e-päästöt löytyvät yhtiön internetsivuilta osoitteesta www.raisio.com otsikon Tuotteet alta.

TULEVAISUUDEN KEHITYSTÄ TURVAAMASSA

RAISIO ON MUKANA ELINTARVIKETEOLLISUUDEN EDELLÄKÄVIJÄNÄ OHEISISSA HANKKEISSA JA PROJEKTEISSA:

HANKE/PROJEKTI	KUVAUS	KESTO
RAISION TUOTTEIDEN ELINKAARIARVIOT	TUOTTEIDEN HIILIJALANJÄLKIEN MÄÄRITTÄMINEN	2008–2009
CONSENV	KOTITALOUKSIEN ELINTARVIKEALINTOJEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET JA NIISTÄ VIESTIMINEN	2008–2009
FUTUPACK	TUOTTEEN KOKONAISYMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN VÄHENTÄMINEN PAKKAUKSIA KEHITTÄMÄLLÄ	2009–2010
FOOD CHAIN CSR	VASTUULLISUUDEN INTEGROIMINEN ELINTARVIKETJUN JOHTAMISEEN	2009–2010
CLIMATE COMMUNICATION	ELINTARVIKKEIDEN HIILIJALANJÄLKITIEDON LASKENTAMENETLMÄT, VERTAILTAVUUS JA VIESTINTÄ	2009–2011
HIILINEUTRAALIKUNTA	VIIDEN KUNNAN HANKE ILMASTONMUUTOKSEN HILLITSEMISEKSI SEKÄ ILMASTOMYÖNTEISEN TEKNOLOGIAN KÄYTTÖNOTON EDISTÄMISEKSI	2008–
ILMASOPU	TUottaa ennusteita pelto- ja puutarhakasvien tulevaisuudesta eri ilmastomuutoskenaarioissa ja auttaa siten sopeutumaan eri vaihtoehtoisissa	2006–2009
SAARISTOMEREN SUOJELURAHASTO	TILAKOHTAISTA NEUVONTAA MAATALOUDEN VESISTÖKUORMITUKSEN VÄHENTÄMISEKSI KOORDINOIDUSTI YHTEISTYÖSSÄ TEHO-HANKKEEN KANSSA	2008–2010

HIILEN KIERTOKULKU PELTOVILJELYSSÄ

1 Aurinkoenergian avulla vihreät kasvit (kaura) yhteyttävät ilmakehän hiilidioksidia ja maasta ottamaansa vettä sokereiksi. Samalla vapautuu happea eläinkunnan hengitettäväksi.

2 Kasvaessaan vilja muodostaa tuottamistaan sokereista ja maaperän ravinteista rakennusaineita sekä etenkin siemeniänsä varastoravintoa. Osa energiasta kuluu kasvin omaan hengitykseen, jolloin osa hiilidioksidista vapautuu jo tässä vaiheessa takaisin ilmakehään.

3 Kun vilja puidaan, saadaan talteen sen jyvien varastoituneita ravintoaineita noin 4 t/ha (hiilihydraatteja, valkuaisaineita, kuitua, rasvoja ja kivennäis- ja hivenaineita). Olki- ja juurimassaa on yhteensä noin 6 t/ha, ja se jää yleensä peltoon muodostamaan humusta ja maatumaan vuosien kuluessa. Tämän osan sitoma hiilidioksidi alkaa samalla vapautua takaisin ilmakehään.

4 Jyväsoita voidaan jalostaa kuorimalla ja hiutaloimalla esimerkiksi Elovena-kaurahiutaleiksi. Kaura on myös Rehuraision yksi rehuosakomponentti. Joskus kaura syötetään suoraan maatilalla kotieläimille ja täydennetään tehdasrehutiivisteellä. Ihmiset ja eläimet käyttävät syömänsä kauran energiaksi ja rakennusaineiksi, kotieläimet erityisesti kasvuun tai

tuottamaan vaikkapa maitoa. Hiilidioksidi vapautuu pääosin hengityksessä ja sulamattomalta osin lannan maatuessa. Eläintuotteisiin sitoutunut osa hiilidioksidista vapautuu vasta niiden kulutuksen yhteydessä.

■ VILJELYPANOSEN, KUTEN LANNOITTEIDEN VALMISTAMISEEN KULUU FOSSIILISTA ENERGIAA, JOLLOIN SEN SISÄLTÄMÄÄ HIILIDIOKSIDIA VAPAUTUU ILMAKEHÄÄN. TYPEN MAAREAKTIOISSA SYNTYY MYÖS VAIHTELEVASTI TYPPIOKSIDUULIA, JOKA ON KASVIHUONEKAASU.

■ VILJELYTOIMET, KUTEN MUOKKAUS JA PUINTI SEKÄ KULJETUKSET KÄYTTÄVÄT FOSSIILISTA ENERGIAA, JOLLOIN VAPAUTUU HIILIDIOKSIDIA.

■ JALOSTUSVAIHEET, KUTEN ELOVENAN VALMISTUS TEHTAALLA TAI KOTIELÄINTALOUS MAATILALLA, KULUTTAVAT ENERGIAA, JOLLOIN VAPAUTUU MYÖS HIILIDIOKSIDIA JOS ENERGIA ON FOSSIILISTA ALKUPERÄÄ. MYÖS METAANIA SYNTYJÄ JONKIN VERRAN PROSESSEISTA RIIPPUEN.

■ RUOAN KULJETUKSISSA, KAUPASSA SEKÄ VALMISTUKSESSA KOTONA TAI SUURKEITTIÖISSÄ KULUU ENERGIAA. HIILIDIOKSIDIA VAPAUTUU SILTÄ OSIN KUN ENERGIAN ALKUPERÄ ON FOSSIILISTA.

■ KAURA SITOO AURINGON ENERGIAA PALJON ENEMMÄN KUIN KETJUSSA KÄYTETÄÄN FOSSIILISTA ENERGIAA.

Lisää tietoa mm. hiilijalanjäljestä ja helppoista keinoista sen pienentämiseen löytyy osoitteesta www.ekologia.fi

TAPAMME TOIMIA

Vastuullisuus on yksi Raision keskeisistä arvoista ja sen merkitys toiminnassa on keskeinen. Yhtiö on sitoutunut kantamaan vastuun omasta toimintaympäristöstään, ympäristöasioistaan ja henkilöstöstään. Lisäksi Raision liiketoiminta tuottaa lisäarvoa ja hyvinvointia useille sidosryhmille. Tavoitteena on, että yhtiön toiminta perustuu jatkuvalla parantamiselle ja on jatkossakin ekologisesti, eettisesti ja taloudellisesti vakaalla pohjalla.

RAPORTOINNIN KATTAVUUS JA LAAJUUS

Raisio raportoi yritysvastuustaan suomalaisen elintarvikealan edelläkävijäyrityksen lähtökohdista ja kansainvälistä, kestävän kehityksen GRI-ohjeistoa noudattaen. Vuosiraportointia laajennetaan sitä mukaa kun mittareiden ja raportointijärjestelmien rakentaminen sen mahdollistaa. Raision raportin vertailu Global Reporting Initiative –suositukseen G3 löytyy yhtiön internetsivuilta osoitteesta www.raisio.com otsikon Yritysvastuu alta.

Ympäristöraportoinnissa noudatetaan elintarviketeollisuuden ympäristövastuun raportointimallia. Raision raportoinnin kehittämisessä huomioidaan Elintarviketeollisuusliitto ry:n (ETL) laatiman Yhteiskuntavastuu elintarvikeketjussa –julkaisun sisältämät vastuulliset toimintatavat ja käytännöt.

Yritysvastuuraportointi sisältää ympäristöindikaattoreiden osalta niiden tytäryritysten tiedot, joista Raisio Oyj omisti kertomusvuonna yli 50 prosenttia ja joissa on tuotantoa. Kaikki luvut on esitetty konsernin jatkuvien toimintojen mukaisina. Raportti on rajattu pääsääntöisesti oman liiketoiminnan vastuullisuusnäkökohtiin.

VASTUULLISTA JOHTAMISTA

Vastuullinen johtaminen ohjaa yrityksen toimintaa kohti tavoitteita, ja siihen sisältyvät myös keskeiset politiikat, periaatteet, päämäärät ja linjaukset. Vastuullinen tapa toimia sekä vastuullinen johtaminen ovat lähtökohdat Raision jatkuvalla parantamiselle ja kestäväälle, kannattavalle toiminnalle.

Konsernin hallinnointiperiaatteita käsitellään laajasti vuosikertomuksen hallinnointi ja ohjaus –osiossa, jossa esitetään mm. hallituksen, hallintoneuvoston ja konsernin johtoryhmän jäsenet, kuvataan toimintaperiaatteet sekä osakkeenomistajien mahdollisuudet vaikuttaa.

Raision hallitus on hyväksynyt konsernin vision, strategian ja arvojen lisäksi myös eettiset periaatteet, riskienhallintapolitiikan sekä laatu-, ympäristö-, terveys- ja turvallisuuspolitiikan. Konsernin johtoryhmä on lisäksi määritellyt yhtiön GMO-linjauksen ja henkilöstöpolitiikan.

Raisiossa henkilöstö-, laatu-, terveys- ja työturvallisuusasiat kuuluvat henkilöstöjohtajan vastuualueeseen. Jokaisessa tulosyksikössä on oma ympäristöasioiden vastuuhenkilö. Yritysvastuuviestintää koordinoi konsernivesientä.

Raision keskeiset politiikat, periaatteet ja linjaukset:

- laatu-, ympäristö-, terveys- ja turvallisuuspolitiikka,
- eettiset periaatteet,

- eläinkokeiden periaatteet,
- GMO-linjauksen sekä
- ihmisoikeudet ja tasa-arvo.

Keskeiset poliittikat, periaatteet ja linjaukset löytyvät kokonaisuudessaan yhtiön internetsivuilta osoitteesta www.raisio.com otsikon Yritysvastuu alta.

LAATU- JA YMPÄRISTÖJÄRJESTELMÄT

ISO 9001 ja ISO 14001 –sertifoinnit kattavat pääosan Raision toiminnosta. Tuoteturvallisuuden jatkuvan kehittämisen varmistamiseksi ja asiakastyytyväisyyden parantamiseksi hyödynnetään elintarviketuotantolaitoksissa myös elintarviketurvallisuusstandardeja. NonDairy-tehdas on BRC Food –sertifioitu. Osa tehtaista on asiakastarpeiden perusteella myös Kosher- ja Halal-sertifioituja.

Sertifioitujen toimintajärjestelmien integrointi edistyi suunnitellusti vuonna 2008. Tavoitteen mukaisesti Raisiossa siirryttiin konsernitason johtettuun järjestelmään, joka kattaa konsernin johtamis- ja palveluprosessit sekä Elintarvikeyksikön ja Ainesosat-yksikön Suomen toiminnot. Vuonna 2009 tähän järjestelmään liitetään Rehu & Mallas –yksikkö. Järjestelmämuutoksilla tehostetaan toimintaa, vahvistetaan prosessiajattelua entisestään sekä tiivistetään yksiköiden välistä yhteistyötä.

LAATU-, YMPÄRISTÖ-, TERVEYS- JA TURVALLISUUSPÄÄMÄÄRÄT

Raision vastuullista toimintaa tukevat ja täsmäntävät konsernin laatu-, ympäristö-, terveys- ja turvallisuustyölle asetetut päämäärät, joita ovat:

- turvallisten, terveellisten ja ympäristöystävällisten tuotteiden kehittäminen ja valmistaminen luonnonvaroja säästäen,
- toimintaan liittyvien riskien, onnettomuusvaarojen ja niistä mahdollisesti aiheutuvien seurausten ehkäisy,
- turvallinen työympäristö, jossa tavoitteena on nolla tapaturmaa,
- päästöjen ja jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentäminen sekä jätteiden hyötykäytön lisääminen,
- toiminnan aktiivinen kehittäminen ja jatkuva oppiminen,
- turvallisuus-, terveys- ja ympäristöasioihin liittyvän avoimen keskustelun ja vuorovaikutuksen edistäminen asiakkaiden, koko hankintaketjun, viranomaisten, sidosryhmien ja henkilöstön kanssa sekä
- asiakastyytyväisyyden jatkuva parantaminen.

TUOTETURVALLISUUS ON LUPAUSTEN PITÄMISTÄ

Kuluttajan on voitava luottaa tuotteiden antamiin lupauksiin. Siksi tuoteturvallisuus on Raisiossa ketju, joka alkaa jo ennen varsinaista tuotekehitystä. Kasvipohjaisuus on arvopohja, jolle rakennamme elintarviketuotantomme. Kasvipohjaiset tuotteet ovat helposti jäljitettäviä ja ne säilyvät hyvin.

Kuluttajien tarpeiden mukaisia tuotteita

Tuote ja sen kohderyhmä huomioidaan Raisiossa systemaattisesti jo ennen varsinaisen tuotekehitysprosessin alkamista. Ne tuotteen erityisominaisuudet, joilla on vaikutusta tuoteturvallisuuteen, kirjataan tarkasti. Näitä ovat elintarvikkeiden osalta esimerkiksi laktoositonisuus ja gluteenittomuus. Jos näin ei toimittaisi, olisi riski, että tuote ei palvele kuluttajaa oikein. Laajennettu tuoteturvallisuus kattaa myös elintarvikkeiden tuotelupaukset mikrobiologisen laadun sekä terveys- ja ravitsemusväitteiden osalta. Raision tuoteturvallisuus perustuu voimassa olevaan tiukkaan lainsäädäntöön, mutta myös huolellisesti tehtyihin omavalvontasuunnitelmiin sekä laatujärjestelmän ohjeistuksiin.

Työmme pohjautuu Suomen pisimpään kokemukseen erityisruokavaliotuotteista. Raisio toi aikanaan ensimmäisenä Suomessa markkinoille esimerkiksi laktoositon tuotteita. Pitkä kokemus mahdollistaa tarkan sääntelyn.

Kasvipohjaisuus tarkoittaa jäljitettävyyttä ja säilyvyyttä

Tuoteturvallisuutta on myös kasvipohjaisten elintarvikkeiden hyvä säilyvyys. Elintarvikkeita heitetään Suomessa ja muissa vauriissa maissa pois valitettavan suuria määriä. Tämä kasvattaa elintarvikkeiden ympäristökuormitusta täysin tarpeettomasti. Raisiolla on paljon tuotteita, jotka säilyvät pitkään eivätkä vaadi erityistä kylmäsäilytystä. Näitä ovat esimerkiksi kaura- ja soijajuomat.

Tuntemme raaka-aineketjumme hyvin ja toimittajia auditoidaan kattavasti. Erityisen hyvä jäljitettävyys on kaurahiutaleissa, jotka voidaan jäljittää viljelijälle asti. Tiedämme keiltä viljelijöiltä kulloinkin viljasiiloissamme oleva kaura on tullut.

Tuotekehitysvaiheessa tuotteen koostumus, ravintoarvo, puhtaus ja aistinvarainen

laatu analysoidaan useaan kertaan ennen lopullista hyväksymistä. Valmistuksen aikana tuotteiden laatua valvotaan säännöllisin näytteenotoin. Käytössä on erittäin kattava analyysimenetelmien kirjo, joista osa on akkreditoituja. Mittakaavasta antaa kuvaa se, että esimerkiksi rehuista otetaan vuosittain noin 10 000 näytettä salmonella-analyysiin.

Rehuissa kolme turvallisuuden ulottuvuutta

Rehutuotteidemme tuotekehitys heijastuu ruokaketjun alkupäähän ja siksi myös sen tuoteturvallisuuteen kiinnitetään paljon huomiota. Rehuissa on huomioitava kolme turvallisuuden ulottuvuutta, jotka ovat mikrobiologinen, kemiallinen ja fysikaalinen tuoteturvallisuus. Tuoteturvallisuus on turvallisuutta sekä rehua syöväälle eläimelle että siitä saatavalle kotieläintuotteelle. Raision oma rypsirouheen jalostusketju sekä rehuseosten kuumennuskäsittelyt varmistavat turvallisuutta poikkeuksellisen hyvin. Rehujen osalta tuoteturvallisuus tarkoittaa myös luotettavaa toimitusvarmuutta kasveille kotieläinyksiköille.

TURVALLISUUS ON VAIKUTTAMISTA

Raisio-konsernissa yritysturvallisuus on määritelty turvallisuusasioiden kokonaisvaltaiseksi hallintaprosessiksi. Sen tavoitteena on taata liiketoiminnan häiriöttömyys, suojata yrityksen henkilöstöä, tietoja sekä omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuksilta, vahingoilta ja rikolliselta toiminnalta. Tavoitteena on muodostaa eri turvallisuussektoreista ja yritystoiminnoista kokonaisuus, jonka varaan operatiiviset toiminnot voidaan rakentaa.

EU:n harmonisoituvan lainsäädännön myönteinen vaikutus on siirtymässä myös EU:n ulkopuolelle. Raaka-aineiden tuottajat muualla maailmassa alkavat täyttää samat vaatimukset kuin EU-maat, jotta voivat käydä kauppaa EU:n alueelle. Suomessa on usein vielä tiukempi tuoteturvallisuuden kontrolli kuin monissa muissa EU-maissa. Esimerkiksi rehujen salmonellan suhteen vain Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa on nollatoleranssi.

Raisiolaisia toimii asiantuntijoina lainsäädännön valmistelutyössä Suomessa. Samalla voidaan antaa arvokasta käytännön tietoa esimerkiksi säädösten sovellettavuudesta. Kehityksen seuraaminen on edellytys, jotta tuotantoprosessien valmius uusiin ratkaisuihin mahdollistuu.

Viranomaisyhteistyön lisäksi Raisio toimii aktiivisesti toimialojensa yhteistyöjärjestöissä, joita ovat esimerkiksi Euroopan aamiaisvalmistajien kattojärjestö CEEREAL sekä margariinituottajien kattojärjestö IMACE. Rehuraisiolla on edustus Euroopan rehuteollisuusjärjestön FEFACin sustainability (vastuullisuus) -työryhmässä. Vaikuttaminen on Raisiolle sekä väylä olla kehityksen kärjessä ja uusimman tiedon äärellä että tapa vaikuttaa EU:n tasolla näiden tuotteiden lainsäädäntöön, koostumukseen, terveellisyteen ja puhtauteen sekä myös jakaa pitkän historian varrella kertynyttä osaamista muille.

YHTEISÖLLISYYS

Jatkuva vuorovaikutus viranomaisten, kansalaisjärjestöjen, tiedeyhteisöjen, koululaitoksen ja korkeakoulujen sekä terveydenhuollon ammattilaisten kanssa lisää osaltaan yhtiön yhteyksiä ympäröivään yhteiskuntaan. Eri sidosryhmien kuuleminen ja tarpeiden huomioon ottaminen on Raisiolle tärkeää. Yhtiö kannustaa yksiköitään ja henkilöstöään osallistumaan aktiivisesti paikallisyhteisön toimintaan. Raisio hoitaa sidosryhmien välistä vuorovaikutusta eettisten periaatteidensa mukaisesti.

Raisio Oyj:n Tutkimussäätiö tukee tieteellistä tutkimustyötä apurahoin. Tarkoituksena on kehittää Tutkimussäätiön toimintaa yhä enemmän tutkijakoulun suuntaan. Säätiön toiminnan tavoitteena on edistää ihmis- ja eläinravinnon sekä niiden ainesosien kehitystä, laatua ja turvallisuutta. Vuonna 2008 säätiö myönsi apurahoja 15 eri tutkijalle tai tutkimusprojektille yhteensä 233 300 euroa.

JÄSENYKSET

Raisio tai sen edustajat kuuluvat mm. seuraaviin yritysvaluun kansallista tärkeisiin yhdistyksiin ja järjestöihin: ECR-Finland Oy, Ekokem Oy, Elintarviketeollisuusliitto ry (ETL), Finfood - Suomen Ruokatieto ry, Lounais-Suomen vesiensuojeluyhdistys, Pakkausalan Ympäristörekisteri, Suomen Bioteollisuus ry, Suomalaisen Työn Liitto, Suomen Kuluttajakuitu ry, Suomen Teollisuuskuitu Oy sekä Uusiomuovi Oy.

Lisää Raision tavasta toimia löytyy yhtiön internetsivuilta osoitteesta www.raisio.com otsikon Yritysvastuu alta.

RAISION TAPA TOIMIA JA SEN VAIKUTUKSET

Raisio-konsernissa vastuullisuus tarkoittaa myös konsernin sidosryhmilleen tuottamaa lisäarvoa ja hyvinvointia niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisestikin yhtiön toimialueilla. Raisio kehittää, valmista ja myy tuotteita asiakkailleen, ostaa raaka-aineita, materiaaleja

ja palveluja toimittajilta, maksaa palkkoja, osinkoa ja veroja, työllistää välillisesti alihankkijoita ja osallistuu yhteiskunnalliseen toimintaan. Nämä toiminnot luovat merkittäviä rahavirtoja, jotka antavat käsitteen Raision ja sen eri sidosryhmien välisen vuorovaikutuksen merkityksestä.

KULUTTAJAT JA ASIAKKAAT

KULUTTAJIEN JA ASIAKKAIDEN TARPEISTA
LÄHTEVÄ TOIMINTA JA TUOTTEET

HYVINVOINTIA EDISTÄVÄT,
TURVALLISET TUOTTEET

ASIAKASTYYTYVÄISYYDEN
JATKUVAN PARANTAMINEN

KUMPPANUUKSIEN VAHVISTAMINEN

TUOTTEET

KASVIPOHJAISET, TURVALLISET, TERVEELLISET
JA LUONNOLLISET TUOTTEET

VARmistettu TUOTELAATU

INNOVATIIVISET UUTUUSTUOTTEET

KANSAINVÄLINEN TUTKIMUSYHTEISTYÖ

1,2 % LIIKEVAIHDOSTA TUOTEKEHITYKSEEN

RAAKA-AINEET

KASVIPOHJAISET RAAKA-AINEET

JÄLJITETTÄVYYS, 95 % VIILARAACA-
AINEESTA SUOMALAISILTA VIILJELIJÖILTÄ

YHTEISTYÖN LAAJA-ALAINEN,
JATKUVAN KEHITTÄMINEN

SUOMEN SUURIN TEOLLINEN VIILAN JALOSTAJA

TOIMITUSKETJUN HALLINTA

TOIMITUSVARMUUDEN YLLÄPITO

TEHOKKAAT TUOTANTOPROSESSIT

YMPÄRISTÖVASTUUN KANTAMINEN

LOGISTIIKAN OPTIMOINTI

HENKILÖSTÖ

OSAAMISEN JATKUVAN KEHITTÄMINEN

TYÖHYVINVOINNIN VARMISTAMINEN

TURVALLISEN TYÖYMPÄRISTÖN TARJOAMINEN

YHTENÄINEN TOIMINTAKULTTUURI

MUUT SIDOSRYHMÄT

KANNATTAVUUDEN VARMISTAMINEN

AVOIN JA OIKEA-AIKAINEN TIEDOTTAMINEN

JATKUVAN VUOROVAIKUTUKSEN LISÄÄMINEN

OSINKO 0,07* EUROA/OSAKE

VEROT JA SOSIAALIKULUT 14,7 MILJ. EUROA

*HALLITUKSEN ESITYS

YMPÄRISTÖVASTUU

Vastuu ympäristöstä ja luonnon hyvinvoinnista luo perustan Raision ympäristötyölle. Koko henkilöstön sitoutuminen tähän työhön on ensiarvoisen tärkeää. Raision tavoitteena on toiminnan jatkuva parantaminen. Se muodostaa suunnan ympäristötavoitteiden asettamiselle, seuraamiselle ja arvioinnille.

Raisio on raportoinut ympäristöasioistaan vuodesta 1998. Viime vuosina ympäristönäkökohtien raportoinnissa on noudatettu GRI:n laatimaa kestävä kehityksen raportointisuositusta.

YMPÄRISTÖTAVOITTEET

Konsernin päämäärien pohjalta Raision liiketoiminnot määrittelevät tarkemman tason ympäristötavoitteet. Tavoitteiden asettaminen, tarvittavat toimenpiteet ja niiden seuranta toteutetaan osana konsernin vuosisuunnittelua. Kaikki Suomen tuotantolaitokset ovat asettaneet numeeriset, pitkän tähtäimen tavoitteet keskeisimpien ympäristövaikutusten osalta, jotka konsernitasolla summattuna ovat seuraavat:

YMPÄRISTÖTAVOITTEET	2011
ENERGIAN KÄYTTÖ, MWH/TUOTETONNI	0,28
VEDEN KÄYTTÖ, M ³ /TUOTETONNI	0,60
JÄTEVESI, M ³ /TUOTETONNI	0,54
JÄTTEEN HYÖTYKÄYTTÖ, % KOKONAISJÄTEMÄÄRÄSTÄ	87

Asetetut tavoitteet ovat energian osalta noin kahdeksan, vesi- ja jätevesimäärien osalta reilut yksitoista prosenttia vuoden 2008 tasoa matalampia.

Muita Raision ympäristötavoitteita ovat mm.:

- viljelyneuvonnan piirissä olevan peltoalan lisääminen,
- kuljetusmatkojen optimointi ja
- melupäästöjen vähentäminen.

Vuoden 2008 tavoitteet toteutuivat pääosin suunnitelman mukaisesti.

YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

Raisio käyttää uusiutuvia pellontuotteita raaka-aineinaan ja hyödynnä ne lähes täysimääräisesti. Syntyvät jätevirrat ovat vähäisiä, mutta kuitenkin niiden hyötykäyttömahdollisuuksia kartoitetaan edelleen. Tuotantoprosessin ja ympäristötekniikan muutoksissa huomioidaan parhaan käytettävissä olevan tekniikan vaatimukset.

Tärkeimpien raaka-aineiden, viljojen ja öljykasvien, hankinnassa merkittävimmät ympäristövaikutukset liittyvät viljelypanosten käyttöön alkutuotannossa sekä kuljetuksiin. Raaka-aine- ja palvelutoimittajien arviointiin sekä raaka-aineiden ja tuotteiden jäljitettävyyteen kiinnitetään erityistä huomiota. Raision viljelyneuvontapalvelun tavoitteena on satotason ja sen laadun parantamisen rinnalla myös ympäristönäkökohdat huomioiva viljelytapa.

Raaka-ainehankinnan lisäksi ympäristövaikutuksia aiheutuu elintarvikkeiden ja niiden ainesosien sekä maltojen valmistamisessa. Keskeisellä sijalla ovat energian käyttö prosesseissa ja kuljetuksissa sekä pakkaus- ja muut jätteet. Myös veden käytöllä ja jätevesillä on huomattava merkitys erityisesti mallas- ja margariiniliiketoiminnoissa.

Merkittävää ympäristövaikutusten vähentämistä toteutetaan tuotteiden kehityksessä. Rehuteollisuuden tärkein ympäristönäkökohta on kotieläinten lannan kautta aiheutuva typpi- ja fosforikuormitus. Rehujen kehittämisessä on onnistuttu saavuttamaan ruokintaratkaisuja, joilla on myönteinen vaikutus eläinten rehuhyötysuhteeseen. Samalla lannan kautta syntyvä ympäristökuormitus on pienentynyt.

Raisio panostaa tuotteidensa koko elinkaaren aikaisten ympäristövaikutusten selvittämiseen. Meneillään on useita hankkeita tukemassa tätä tavoitetta. Asiasta enemmän löytyy otsikon Ruokaketjun murros ja ilmastomuutos alta.

JÄTEVEDEN PUHDISTUS RAISIOSSA

Raision toimipaikan jätevedet ohjataan Raision kaupungin puhdistamolle. Raision kaupunki on päättänyt lopettaa oman puhdistamonsa toiminnan syksyllä 2009 ja ohjata jätevedet Turun seudun puhdistamo Oy:lle. Samalla myös Raisio-konsernin jätevedet ohjautuvat Turkuun.

MATERIAALIT JA MUUT TUOTANTOPANOKSET

Raisio käyttää raaka-aineina uusiutuvia luonnonvaroja. Raision vahvuus viljapohjaisten raaka-aineiden käytössä on mahdollisuus suunnata ne kulloinkin parhaiten sopivaan käyttötarkoitukseen. Tuotantolaitosten

väliset materiaali- ja energiavirrat ovat huomattavat. Nämä sivutuotteiden siirrot osittain aiheuttavat raportoitujen raaka-aineiden käyttömääriin kertaantumista.

TUOTANTO, RAAKA-AINEIDEN KÄYTTÖ			
	2008	2007	2006
TUOTANTOMÄÄRÄ, 1 000 TONNIA	1 003	1 039	1 059
RAAKA-AINEET, 1 000 TONNIA	1 021	1 065	1 103
RAAKA-AINEET, TONNIA/TUOTETONNI	1,02	1,03	1,04
APU-AINEET, 1 000 TONNIA	1,92	1,84	2,04
PAKKAUSMATERIAALI, 1 000 TONNIA	9,61	9,76	10,35

ENERGIA

Raision energiahuolto sähkön ja lämmön osalta perustuu pääosin osto-energiaan. Energiatohokkuutta tavoitellaan mm. jäädytysjärjestelmien tehostamisella ja lauhteen käytön optimoinneilla. Energiatohokkuus on kiinteästi mukana suunnittelutyössä uusien prosessien rakentamisen ja prosessimuutosten yhteydessä.

VESI

Veden runsas käyttö on useille elintarvikkeprosesseille ominaista prosessien ja tuotantotilojen hygieniä- ja puhtausvaatimuksista johtuen. Veden käyttöä Raisiossa tehostetaan käyttökelpoisten vesien talteenotolla ja uudelleenkierrätyksillä sekä prosessipesujen optimoinneilla.

RUOKAVALIOLLA ON YHTEYS VEDENKULUTUKSEEN

Ruoan kysyntä maailmassa jopa kolminkertaistuu vuoteen 2050 mennessä väestönkasvun sekä kulutusrakenteen muutoksen johdosta. Tämä tarkoittaa Tukholman kansainvälisen vesi-instituutin (SIWI) arvioiden mukaan 50 prosentin kasvua makean veden kulutuksessa. Jokainen meistä voi vaikuttaa ruoan ja veden riittävyteen kahdella tavalla, painottamalla ravinnossaan kasvipohjaisia elintarvikkeita ja minimoimalla ruoan poisheittäminen.

Elintason noustessa ihmisten ruokavalio kehittyy yleisesti suuntaan, jossa vettä tarvitaan entistä enemmän ruoan tuottamiseen. Esimerkiksi Kiinassa lihankulutus on voimakkaassa kasvussa ja Intiassa meijeri-tuotteita käytetään kasvavassa määrin.

Lisää kasvipohjaista ruokaa

Ruoantuotannon kasvattaminen on haaste ekosysteemille jo sinällään. Samaan

aikaan ilmastomuutos vaikeuttaa tilanetta entisestään. Vettä on tulevaisuudessa yhä useammin joko liikaa tai liian vähän. Ilmastomuutos lisää sademääriä Euroopassa ja Yhdysvalloissa, mutta äärimmäiset sääilmiöt haastavat ruoantuotannon myös näillä alueilla.

Kasvipohjaisen ravinnon tuottaminen vaatii muihin vaihtoehtoihin verrattuna murto-osan peltopinta-alaa, energiaa ja vettä. Useimmat kasvipohjaiset elintarvikkeet eivät vaadi kylmäsäilytystä ja niiden säilyvyysaika on pitkä. Nämä ominaisuudet parantavat käytettävyyttä ja vähentävät poisheittäminen tarvetta.

Eläinperäisetkin elintarvikkeet perustuvat kasvukunnan perustuotantoon. Suurin osa laskennallisesta vedenkulutuksesta on pellon kautta kulkeva sadanta, mikä on meillä osa normaalia veden kierto-kulkua. Suomessa veden riittävyys ei ole

normaalisti ongelma, ja siten myös kotieläintuotannolle on hyvät lähtökohdat. Suurin huomio on kiinnitettävä ravinnehuuhoutumien estämiseen vesistöihin. Vedenkäytön tehokkuutta voidaan parantaa ravintoketjun kaikissa vaiheissa.

Kansainvälinen vesijalanjälkiverkosto, The Water Footprint Network, on arvioinut useiden yleisten elintarvikkeiden tuottamiseen tarvittavia vesimääriä. Luvut ovat suuntaa-antavia:

Yksi omena: 70 litraa vettä
Litra maitoa: 1 000 litraa vettä
Kilo ohraa: 1 300 litraa vettä
Kilo riisiä: 3 000 litraa vettä
Kilo kanaa: 3 900 litraa vettä
Kilo juustoa: 5 000 litraa vettä
Kilo possunlihaa: 5 000 litraa vettä
Kilo naudanlihaa: 16 000 litraa vettä

(Lähde: www.waterfootprint.org)

MAANKÄYTTÖ JA LUONNON MONIMUOTOISUUS

Raision tuotantotoiminta on sijoittunut seitsemälle paikkakunnalle kolmessa eri maassa. Hallinnoitavan maa-alueen määrä oli vuoden 2008 lopussa yhteensä noin 78 hehtaaria.

Raisiossa tuotantolaitokset sijaitsevat lähellä Raision kaupungin keskustaa ja noin kahden kilometrin etäisyydellä Raisionlahdesta, joka on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi lintuvedeksi. Raisionlahti on mukana valtakunnallisessa lintuvesien suojeluohjelmassa. Syksyllä 2008 Raisionlahden suojelualueetta laajennettiin Lounais-Suomen ympäristökeskuksen päätöksellä sekä olemassa olevia rauhoitusmääräyksiä tarkennettiin.

Kouvolan Kaipiaisissa toimiva rehutehdas sijaitsee I-luokan pohjavesialueella. Vaikka rehutehtaiden vaikutuksia pohjaveden laatuun ei yleisesti ole havaittu, on pohjaveden suojaus huomioitu tehtaan teknisissä ratkaisuissa.

Muiden tehdaslaitosten toiminnoilla ei katsota olevan suoranaisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen tai ne eivät sijaitse luonnonsuojelumielessä herkällä alueella.

PÄÄSTÖT, JÄTEVEDET JA JÄTTEET

Tuotantolaitosten melulähteitä ovat mm. kompressorit, ilmanvaihtoon liittyvät puhaltimet sekä niiden ulospuhallusaukot. Vuonna 2008 melupäästöjen vaimentamistyötä jatkettiin edelleen Raisiossa ja

Nokialla mm. puhallinmuutosten avulla. Toimenpiteiden vaikutukset on havaittu lähialueilla. Päivitystä viimeisimpään Raision toimipaikan vuoden 2007 melukartoitusraporttiin ei ole tehty. Jo ennen tehostamistoimenpiteitä Raisiossa merkittävimmät melulähteet alittivat ympäristömelulle annetut ohjearvot. Ylivieskan tehtaalla toteutettiin melumittaus ympäristölupaehdojen mukaisesti.

Haihtuvien orgaanisten yhdisteiden (VOC) päästömittauksia tehdään säännöllisesti osassa laitoksista ympäristölupaehdojen mukaisesti. Suoritettujen mittausten perusteella määritetään ilmapäästöt laskennallisesti, koska jatkuvia, määrällisiä mittauksia ei ole. Raision tehdasalueen kasviöljytehtaan heksaanipäästöt nousivat edellisestä vuodesta noin 10 prosentilla. Päästöt olivat kuitenkin merkittävästi EU:ssa vuonna 2007 voimaan tulleiden raja-arvojen alapuolella.

Raision tehdasalueen varavoimalaitoksena toimivan kattilalaitoksen nimellinen lämpöteho on noin 57 MW, mikä tuo laitoksen päästökampan piiriin. Kattilalaitoksen hiilidioksidipäästöjen laskenta toteutetaan laaditun tarkkailusuunnitelman mukaisesti. Ostolämmön energiantoimittajien tuotannosta aiheutuvat välilliset hiilidioksidipäästöt raportoidaan ensimmäistä kertaa. Välilliset lämmöntuotannon päästöt vuodelta 2008 olivat yhteensä 90 373 t CO₂. Suomen toimipaikoille hankittu sähkö, joka muodostaa pääosan koko konsernin sähkökäytöstä, on ympäristömerkittyä, joten sen tuottaminen ei aiheuta ilmastomuutosta edistäviä hiilidioksidipäästöjä.

Jätevedet ovat merkittäviä prosessipäästöjä erityisesti mallas- ja margariiniliiketoiminnoissa. Vedet puhdistetaan omissa tai yhteistyökumppanien jätevesien puhdistamoissa. Jälkimmäisten osalta Raision toiminnasta aiheutuvaa jätevesikuormitusta vesistöön ei voida suoraan laskea. Siksi seurattavana indikaattorina käytetään jätevesimäärää.

Vaikka Raision raaka-aineet käytetään hyödyksi lähes täysimääräisesti, jätemäärä nähdään kuitenkin ympäristönäkökulmasta tärkeänä ja siksi hyötykäyttöön, kaatopaikalle ja ongelmajätteiden käsittelyyn sijoitetut jätemäärät raportoidaan ympäristötunnuslukuna. Jätteen hyötykäytön osuus kokonaisjätemäärästä nousi neljällä prosentilla ja oli 80 prosenttia. Jätteet hyödynnetään joko materiaalina tai energialähteenä. Työ jätemäärän vähentämiseksi ja hyötykäytön edistämiseksi on keskeisellä sijalla.

Pakkausmateriaalien käytön seuranta on myös tärkeää, koska Raision elintarviketoimiala valmistaa pääasiassa pakattuja kuluttajatuotteita. EU:n alueella pakkausmateriaalin käytön seuranta on lakisääteistä ja kierrätykselle on asetettu tiukentuvat tavoitteet.

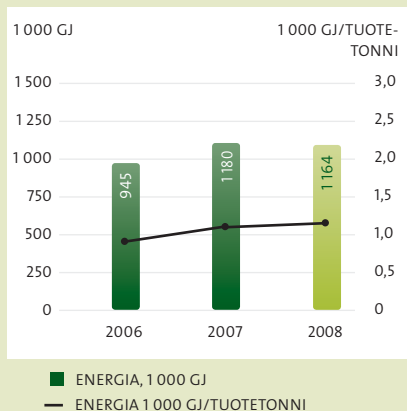
Ympäristötyö on pitkäjänteistä jatkuvaa toiminnan tehostamista ja kestävä kehityksen edistämistä. Raision toiminnan ympäristövaikutuksia vähennetään suunnitelmallisella työllä investointien ja perusrakenteiden yhteydessä.

KULJETUKSET

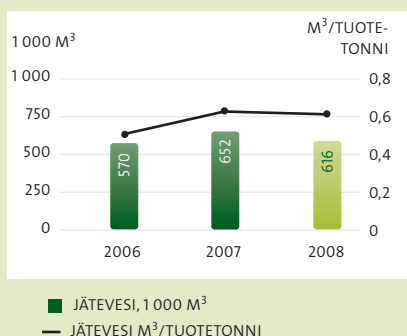
Raisiolla ei ole omaa kuljetuskalustoa. Kuljetuspalvelut hankitaan pääasiassa ulkopuolisilta toimijoilta. Ostettujen kuljetusten ympäristökuormitusta ei ole arvioitu. Toimittajavalinnassa huomioidaan mahdollisuuksien mukaan toimittajan sijainti. Ympäristökuormitukset minimoidaan myös kuljetusjärjestelyillä hyödyntäen menopaluu-kuljetuksia mahdollisuuksien mukaan. Toimitusten laadun turvaamiseksi tuoteturvallisuustekijät ja kuljetusten hygieenisuus ovat kuitenkin aina etusijalla.

Rehurasio otti käyttöön karttapohjaisen reittisuunnitteluohjelman ja rehutilausten aikarajoja tiukennettiin kuljetuskilometrien säästämiseksi.

Energian kulutus

Jätevedet

Tuotekuljetusten seurantamittarina käytetään tonnikilometrejä per vuosi. Raaka-ainekuljetusten ym. osalta ei ole seurantaa. Tonnikilometrejä tuotekuljetusten osalta kertyi vuonna 2008 yhteensä 151 miljoonaa (172 milj.).

Raaka-ainekuljetusten täyttöaste on lähes 100 prosenttia ja tuotekuljetusten noin 90 prosenttia. Noin 80 prosenttia Raision kuljetuksista hoidetaan maanteitse. Muilta osin hyödynnetään laiva- tai rautatierahtauksia.

MÄÄRÄYSTENMUKAISUUS

Joulukuussa 2008 Raision toimipaikan voimalaitos sai ympäristöluvan. Raision tuotantolaitosten ja jäteveden esikäsittelylaitoksen ympäristöluvista, jotka saatiin vuoden 2007 lopulla, on jätetty valitukset Vaasan hallinto-oikeudelle. Valituksen perusteena oli jätevesien mittaamiseen ja raja-arvojen asettamiseen liittyvät kysymykset.

Oulun rehutehtaalla tuotantotoiminta loppui syyskuussa 2008. Pienimuotoinen varastointitoiminta jatkuu kevääseen 2009 asti, jonka jälkeen tehdas puretaan. Asiasta on tehty ilmoitukset Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskukselle. Tuotannon korvaava Ylivieskan tehdas aloitti toimintansa ympäristöluvan mukaisesti vaiheittain vuoden 2008 aikana.

Ympäristölainsäädännön rikkomuksiin liittyviä sakkoja tai sanktioita ei ole tiedossa.

VAHINGOT JA NIIDEN EHKÄISY

Vuoden aikana Raision toimipaikalla sattui muutamia vahinkoja ja vaaratilanteita. Huhtikuussa kasviöljytehtaalla oli rypsiöljyvuoto. Tapahtumaan johti käynnissä ollut öljynsiirto. Säiliötä ympärivään suoja-altaaseen valui noin 200 tonnia rypsiöljyä. Öljy otettiin imuautolla talteen, joten ympäristövahingoilta välttyttiin. Syyskuussa mallastamosta pääsi pieni määrä ammoniakkia kaasuna ilmaan. Yhteensä noin kaksi kilogrammaa ammoniakkia vuoti jäähdytysjärjestelmän hitsaussaumasta. Marraskuussa esteröintilaitoksella tapahtui propanolikontin ylitäyttö. Propanoli saatiin talteen vaahdotettuna ja veteen laimennettuna valuma-altaasta. Lisäksi vuonna 2008 oli kaksi vähäistä eristekytöpaloa säiliöiden hitsaustöiden yhteydessä. Oulun rehutehtaalla oli kesäkuussa pieni kytöpalo, joka aiheutui puristinrullan jumittumisesta. Noin neljän tonnin rehuera toimitettiin tapahtuman johdosta kaatopaikalle. Tapahtumien aineelliset vahingot jäivät pie-nehköiksi. Tilanteista ei aiheutunut merkittäviä tuotantokatkoja.

Vaaratilanteiden jälkeen on henkilökunnan kanssa käyty läpi tapahtumien kulkuja ja syitä. Keskustelujen ja selvitysten perusteella on tarkennettu toimintaohjeita ja kartoitettu teknisiä ratkaisuja, jotta vastaavilta tapahtumilta jatkossa välttyttäisiin.

YMPÄRISTÖ-, TERVEYS- JA TURVALLISUUSINVESTOINNIT JA KÄYTTÖKUSTANNUKSET

Raisio panostaa keskeisten ympäristövaikutustensa minimoimiseen. Taloudellisesti merkittävimmät ympäristö-, terveys- ja turvallisuusinvestoinnit kohdistuivat vuonna 2008 prosessi- ja työturvallisuuden parantamiseen, jätevesikuormituksen vähentämiseen, energian käytön tehostamiseen ja melutason alentamiseen. Ympäristö-, terveys- ja turvallisuusinvestointeihin käytettiin noin 2,4 miljoonaa euroa (4,9 milj. euroa).

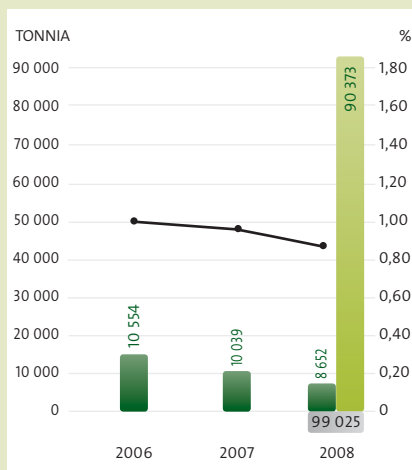
Ympäristöasioiden käyttökustannukset muodostuvat toimintoihin liittyvistä menoista sisältäen muun muassa ympäristövastuuasioista

vastaavan henkilöstön palkat, jätteen kuljetus- ja käsittelykustannukset, jätevesien esikäsittelykustannukset, yhteistyökumppanien jätevesilaskutukset sekä ilmansuodattimien huollot ja uusimiset. Ympäristönsuojelun, työsuojelun ja turvallisuuden käyttökustannukset olivat noin 1,6 miljoonaa euroa (1,7 milj. euroa).

Syksyllä 2008 sekä Raision että Puolan tehdasalueella toteutettiin maaperätutkimukset. Tutkimusraporttien perusteella Raisiolle ei aiheudu maaperän puhdistamisvelvoitteita näiden alueiden osalta. Muitakaan likaantuneen maaperän puhdistamisvelvoitteita ei ole. Raisiolle ei ole merkittäviä jätevarastoja.

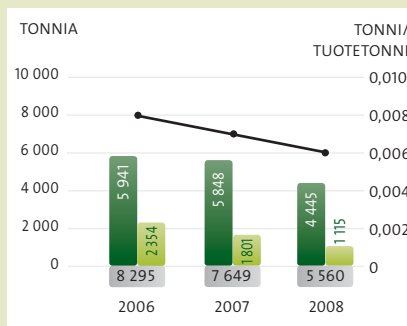
Lisää Raision ympäristövastuusta löytyy yhtiön internetsivuilta osoitteesta www.raisio.com otsikon Yritysvastuu alta.

Päästöt ilmaan

- OMASTA TOIMINNASTA AIHEUTUVAT HIILIDIOKSIDIPÄÄSTÖT, TONNIA
- VÄLILLISET HIILIDIOKSIDIPÄÄSTÖT OSTOENERGIAN OSALTA, TONNIA
- HIILIDIOKSIDIPÄÄSTÖT YHTEENSÄ, TONNIA
- OMAN TOIMINNAN HIILIDIOKSIDIPÄÄSTÖT, % TUOTANNOSTA

Jätteet

- KIERRÄTETTY TAI HYÖDYNNETTY JÄTE, TONNIA
- KAATOPAIIKKA- JA ONGELMAJÄTE, TONNIA
- JÄTTEET YHTEENSÄ/ TONNIA
- JÄTEMÄÄRÄ/TUOTETONNI

HENKILÖSTÖ

Sosiaalisella vastuullisuudella tarkoitetaan Raision vastuuta henkilöstönsä ja muiden sidosryhmien hyvinvoinnista. Raision sosiaalisessa vastuullisuudessa korostuvat erityisesti henkilöstön osaamisen kehittäminen, työhyvinvointi ja työympäristön turvallisuus sekä hyvät toimintatavat yhteistyöverkostoissa.

Sosiaalisen vastuun hyvä hoitaminen mahdollistaa liiketoiminnan kehittymisen ja tavoitteiden saavuttamisen, auttaa henkilöstöä toteuttamaan Raision arvoja omassa työssään sekä pitämään henkilöstön motivoituneena. Vastuullinen toiminta parantaa konsernin kilpailukykyä ja edesauttaa sitä, että Raision palveluksessa on paras mahdollinen henkilöstö.

Eri kulttuureissa tavat ymmärtää yrityksen vastuullisuus poikkeavat toisistaan ja sen osa-alueet painottuvat eri tavoin. Joissakin maissa vastuullisuudeksi koetaan palkkojen maksu ajallaan, kun toisaalla pohditaan liiketoiminnan eettisyyttä syvällisemmin. Raisio toimii samojen periaatteiden ja arvojen mukaisesti kaikissa toimipaikoissaan maasta riippumatta.

- Raision palveluksessa oli vuoden 2008 lopussa 960 (1 072 vuonna 2007) henkilöä, joista ulkomailla työskenteli 32 prosenttia (32 %). Raisiolla on henkilöstöä yhteensä yhdeksässä maassa.
- Kehittyvä, ammattitaitoinen, osaava, motivoitunut ja tavoitteisiin sitoutunut henkilöstö on keskeinen edellytys Raision vision ja strategian mukaisten tavoitteiden toteutumiselle.
- Raisio-konsernille on määritelty kansainväliset henkilöstön johtamisen periaatteet (Raisio Global HR policy & guidelines). Periaatteet sisältävät yhteiset pelisäännöt muun muassa henkilöstösuunnittelulle ja HR-raportoinnille, rekrytoinneille, henkilöstön kehittämiselle ja palkitsemiselle. Myös työsuhteen päättämiseksi ja minimipalkkaukselle on yhteiset pelisäännöt kunkin maan paikallinen lainsäädäntö huomioiden.
- Työnantajan ja työntekijöiden välillä on säännöllisiä, ryhmäkohtaisia tapaamisia, joissa käsitellään liiketoimintoja ja muita ajankohtaisia asioita. Lisäksi jokainen henkilöstöryhmä (työntekijät, toimihenkilöt ja ylemmät toimihenkilöt) on valinnut edustajansa hallintoneuvostoon.
- Yli 100 raisiolaista esimiestä kävi läpi 360-arvioinnin ja osallistui henkilökohtaiseen valmennukseen. Esimiesten roolia sekä henkilöstöviestintää vahvistettiin ja esimiehille järjestettiin useita koulutus- ja tiedotustilaisuuksia Raision ajankohtaisista asioista. Esimiesten tehtävä on välittää tietoa edelleen omissa organisaatioissaan, jotta jokainen raisiolainen on tietoinen yrityksen ja oman työnsä tavoitteista.

Organisaation operatiivisen tehokkuuden kehittyminen mahdollisti vuoden 2008 tärkeimmän tavoitteen, kannattavuuden paranemisen, toteutumisen. Yrityksen virtaviivaistamista ja keskittymistä jatkettiin ulkoistamalla laboratoriotoiminnot ja kunnossapitotoimintoja. Ulkoistusten myötä palvelutoimijoiden palvelukseen siirtyi noin 60 henkilöä.

IHMISOIKEUDET JA TASA-ARVO

Raisio kunnioittaa YK:n ihmisoikeuksien julistusta ja Kansainvälisen Työjärjestön (ILO) määräyksen mukaisia työntekijöiden perusoikeuksia. Oikeudet kattavat yhdistymisvapauden, järjestäytymisoikeuden ja oikeuden olla järjestäytymättä, oikeuden järjestäytyneisiin työehtosopimusneuvotteluihin, pakkotyön kiellon, lapsityövoiman käytön kiellon sekä työntekijöiden tasa-arvoiset mahdollisuudet ja kohtelun. Raision henkilöstöstä noin 70 prosenttia on järjestäytyntä.

Koko henkilökunta on oikeutettu turvalliseen työympäristöön. Henkisesti tai fyysisesti pakottavaa, uhkaavaa, loukkaavaa tai hyväksikäyttävää käytöstä ei sallita.

Henkilöstön monipuolisuus nähdään Raisiossa vahvuutena. Työntekijät valitaan tehtäviinsä henkilökohtaisten ominaisuuksien ja taitojen perusteella. Jatkuva oppiminen sekä itsensä kehittäminen mahdollistetaan sisäisen ja ulkoisen koulutuksen ja työssä oppimisen kautta. Syrjintä esimerkiksi rodun, sukupuolen, sukupuolisen suuntautuneisuuden, uskonnon tai poliittisen mielipiteen perusteella on kiellettyä. Tavoittemme on, että Raision tasa-arvo- ja hyvinvointisuunnitelmat kattavat koko konsernin henkilöstön.

Raision Suomen yksiköiden käyttöön on luotu henkilöstöpoliittinen tasa-arvosuunnitelma ja sitä päivitetään vuosittain. Suunnitelma sisältää selvityksen työpaikan tasa-arvotilanteesta ja toimenpiteet, joilla edistetään naisten ja miesten välistä tasa-arvoa. Naisten ja miesten

keskipalkoissa ei ole sukupuolesta johtuvia eroja. Naisten keskipalkat olivat noin kahdeksan prosenttia pienemmät kuin miesten. Ero keskipalkoissa aiheutuu työtehtävien vaativuudesta. Tasa-arvon toteutumista seurataan myös henkilökunnan keskuudessa tehtävällä tutkimuksella. Yhtenä tasa-arvosuunnitelman tavoitteista on lisätä naisten osuutta esimiestehtävissä ja johtoryhmissä. Raisio-konsernin johtoryhmään kuului vuonna 2008 kaksi naista ja seitsemän miestä. Raisiolla on kaikissa toimipaikoissaan pääasiassa paikallinen henkilöstö.

HENKILÖSTÖN MIELIPIDEKYSELY

Raision henkilöstön mielipidekysely toteutetaan joka toinen vuosi. Mielipidekysely toteutettiin alkuvuonna 2009.

PALKITSEMINEN

Raision periaatteena on tarjota henkilöstölleen sekä maittain että liiketoiminnoinnoin kilpailukykyistä kompensaatia. Palkkaus- ja kannustinjärjestelmiä sekä sosiaalisia ja muita etuuksia arvioidaan säännöllisesti. Tavoitteena on ylläpitää ja kehittää maa- ja liiketoiminta-kohtaisesti oikeudenmukaisia, motivoivia ja hyvästä suorituksesta palkitsevia järjestelmiä. Konsernin palkkiojärjestelmät edistävät tavoitteiden saavuttamista. Raisio seuraa säännöllisesti markkinapalkkoja yhtiön kilpailukykyyn ylläpitämiseksi.

SUURISTA MUUTOKSISTA SYNTYY UUSI TOIMINTAKULTTUURI

Raisio on kääntänyt liiketoimintansa suunnan tilanteessa, jossa ulkoiset tekijät eivät ole juurikaan auttaneet muutoksen läpivientiä. Raision suunnanmuutos on toteutunut henkilöstön osaamisen ja toimintakulttuurin muutoksen myötä. Menestyvän yrityksen perusehto on selkeä, maailman muutokseen on päästävä mukaan ja mieluiten edelläkävijänä.

Asiat eivät korjaannu itsestään

Muutosjohtamisen kannalta on olennaista tiedostaa, että mikäli yrityksellä on mennyt pitkään huonosti, asiat eivät korjaannu itsestään vaan niihin on puututtava. Tästä Raision toimintakulttuurin muutos lähti liikkeelle. Henkilöstö ei voi hyvin, jos yritys ei voi hyvin, sillä vain kunnossa oleva yritys voi tarjota mielenkiintoisia töitä. Heikko liiketoiminnan tulos on vaaran merkki myös johtamisen ja henkilöstöpolitiikan kannalta.

Olemme organisoituneet uudelleen, muutaneet toimintatapoja ja luopuneet tapioillisista liiketoiminnoista. Raision uusi toimintakulttuuri kiteytyy yksinkertaisesti siihen, että tehdään perustellut, ripeät päätökset ja toimitaan niiden mukaan. Emme tee tuotteita itsellemme vaan asiakkaillemme. Avainsanoja Raision muutoksessa ovat osaaminen, kuluttajien tarpeiden mukaiset tuotteet ja kustannustehokkuus.

Koheneva kannattavuus perustelee muutokset

On luonnollista, että monet vastustavat muutoksia. Raisiossa olemme voineet todeta, että kohenevan kannattavuuden myötä henkilöstö on hyväksynyt tehdyt muutokset. Vaikeidenkin linjausten hyöty liiketoiminnalle on mielletty, kun luvut ovat osoittaneet suunnan oikeaksi. Olemme nyt vaiheessa, jossa yhä laajemmin on syntymässä ymmärrys, mitä visiomme "Raisio on ekologisen, kasvipohjaisen ravinnon

edelläkävijä ja erityisosaaja johtavilla tuotemerkeillä" tarkoittaa käytännössä.

Olemme Raisiossa kokeneet, että vaatii kahdesta kolmeen kvartaalia ennen kuin yrityksen suunnan muuttamiseen luotetaan. Kokonaisvaltainen kulttuurimuutos vie vielä paljon pidemmän aikaa. Raision liiketoiminnan suunta on selvä, haemme kasvua ja kannattavuutta. Tähän päästäksemme meidän on tehtävä töitä yhtenä yrityksenä.

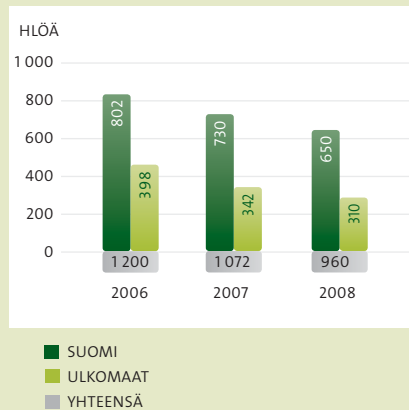
Työmenetelmänä systemaattinen johtaminen

Uuden toimintakulttuurin kulmakivenä on systemaattinen johtaminen ja esimiestyön tukeminen. Yrityksen uudelleenorganisointuminen on avannut monille uusia mahdollisuuksia käyttää osaamistaan, mikä luo menestystä koko yritykselle. Yhtenä työvälineenä johtamisessa on viestintä. Konsernitason tulokortti on keino viestiä isot asiat. Tulokorttia tukevat esimiesinfot kvartaaleittain sekä kehityskeskustelut.

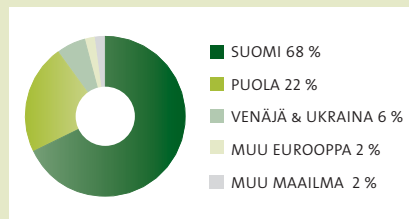
Raisio Oyj:n hallituksen päätöksellä otettiin vuonna 2008 käyttöön kolmevuotinen osakepohjainen kannustinjärjestelmä osaksi Raisio-konsernin avainhenkilöiden kannustin- ja sitouttamisjärjestelmää.

Raisio maksoi vuonna 2008 palkkoja ja palkkioita yhteensä 41,8 miljoonaa euroa (43,8 milj. euroa ilman sivukuluja).

Henkilöstö 31.12.

Henkilöstö maantieteellisten alueiden mukaan

ALOITETOIMINTA

Aloitetoiminnan tavoitteena on kannustaa henkilöstöä oman työpaikansa ja -ympäristönsä kehittämiseen. Toteutetuista ideoista hyötyvät lopulta niin aloitteentekijä, yritys kuin koko työyhteisö. Vuonna 2008 aloitetoimikunta jatkoi viime vuosien linjaa palkitsemalla hyviksi todetut aloitteet. Vuonna 2008 raisiolaiset tekivät 51 aloitetta. Näistä noin 60 prosenttia toteutettiin esityksen mukaisesti. Työturvallisuus- ja ympäristöasioihin aloitteista kohdistui noin 45 prosenttia. Aloitetoimikunnan vuodelle 2008 laatima toimintasuunnitelma toteutettiin suunnitellusti. Toimintasuunnitelma sisälsi mm. syyskaudelle ajoitetun aloitekilpailun. Aloitetoimikunnan pyrkimyksenä on myös omalla toiminnallaan edistää hyvän ilmapiirin rakentumista. Työyhteisön avoin ja kannustava ilmapiiri mahdollistaa ja tuottaa parhaat kehitysajat.

TYÖTURVALLISUUS

Turvallisuusajattelu perustuu pääsääntöisesti yksikkökohtaisiin pelastussuunnitelmiin sekä työturvallisuusohjeistuksiin. Hyvällä työturvallisuuden hallinnalla Raisio pyrkii varmistamaan henkilöstönsä vahingoittamattomuuden ja liiketoimintojensa häiriöttömyyden. Tavoitteena on, että Raisio on työturvallisuustoiminnassa eturivin yritys jokaisessa maassa, jossa sillä on toimintaa. Vuosittain päivitettävällä työsuojelun toimintaohjelmalla yrityksen johto ohjaa yksiköiden työsuojelutoimintaa. Keskeisimmäksi pitkän ajan tavoitteeksi on asetettu nolla tapaturmaa.

Henkilöstöä koulutetaan ja opastetaan työsuojelu- ja turvallisuusasioissa säännöllisesti. Raisio järjestää työsuojelutoiminnassa mukana oleville henkilöille yrityskohtaista sekä yrityksen ulkopuolella tapahtuvaa koulutusta. Työturvallisuuskorttikoulutuksen piirissä on sekä oma henkilökunta että yhteistyökumppaniyritysten työntekijät. Raisio edellyttää Suomen toimipisteissään kaikilta palveluyritysten työntekijöiltä työturvallisuuskorttia.

TYÖHYVINVOINTI

Työhyvinvoinnin kehittämistä on kaikki toiminta, joka liittyy yksittäisen työntekijän terveyteen, hyvinvointiin, osaamiseen, työyhteisöön sekä työhön ja työolosuhteisiin.

HENKILÖSTÖSTRATEGISET TAVOITTEET JA PAINOPISTEET

KEHITTYVÄ, OSAAVA, MOTIVOITUNUT HENKILÖSTÖ

KONSERNIN PERUSTAVOITTEET:
KANNATTAVUUS, ASIAKASTYTYTYVÄISYYS, HYVINVOINTI

JOHTAMINEN

- JOHTAMISEN JA ESIMIES-ALAISETYÖSKENTELYN KEHITTÄMINEN
- IKÄJOHTAMINEN
- MUUTOSJOHTAMINEN

OSAAMINEN

- PANOSTAMINEN ERIKOISOSAAMISEEN
- URASUUNNITTELU JA TEHTÄVÄKIERTO
- REKRYTOINTI
- KANSAINVÄLINEN OSAAMINEN
- OSAAMISEN "KÄÄNTÄMINEN" TULOKSEKSI

TYÖHYVINVOINTI

- PAINOPISTE ENNAKOIVASSA TYÖTERVEYSHUOLLOSSA
- TYÖYMPÄRISTÖN JA TYÖOLOSUHTEIDEN EDELLEEN KEHITTÄMINEN

TOIMINTAKULTTUURI

- ASIAKAS- JA KULUTTAJALÄHTÖISYYS
- LIIKETOIMINTA-ALUEIDEN VÄLINEN YHTEISTYÖ
- HENKILÖSTÖN JA TYÖNANTAJAN VÄLINEN YHTEISTYÖ
- KUSTANNUS- JA TULOSTIETOISUUS
- UUDISTUMINEN JA JATKUVA OPPIMINEN

Työhyvinvointia ylläpitävällä Tyhy-toiminnalla on pitkät perinteet Raision Suomen yksiköissä. Raision kansainvälisissä toimipisteissä on vastaavan tyyppistä toimintaa. Pitkäjänteisellä työllä pyritään lisäämään työmotivaatiota, hyödyntämään systemaattisesti yrityksen sisäistä osaamista ja vähentämään sairauspoissaoloja sekä ehkäisemään ennen aikaista eläkkeelle siirtymistä. Keinoina käytetään mm. työyhteisökoulutusta, tuettua vapaa-ajan toimintaa, terveyteen liittyviä palveluja ja kuntoutusta. Tilannetta kartoitetaan kyselyjen ja työyhteisöarviointien kautta.

Raisio ostaa työterveyshuoltopalvelun kunkin maan ja alueen parhailta osaajilta. Tämä mahdollistaa työterveyshuollon palvelujen ja osaamisen jatkuvan kehittämisen yhteistyössä työterveyshuollon ammattilaisten kanssa. Vuonna 2008 työterveyshuollossa panostettiin ennaltaehkäisevään työhön. Näistä merkittävin oli neljänsadan yli 40-vuotiaan raisiolaisen osallistuminen TurkuDee-hankkeeseen. TurkuDee-hankkeen tavoitteena on aikuisiän diabeteksen ennaltaehkäisy.

OSAAMINEN

Henkilöstövoimavaroja johdattaessa tarkastellaan johtamista, osaamista, työhyvinvointia ja toimintakulttuuria. Osaamisen kehittämisen keinoja ovat mm. rekrytointi, työssä oppiminen, perehdyttäminen, koulutus ja erilaiset kehittämisprojektit. Henkilökohtaisista tavoitteista ja osaamisen kehittämisen keinoista sovitaan esimiehen ja työntekijän välisissä RaiTalk-kehityskeskusteluissa. Lähin esimies käy jokaisen henkilön kanssa joko henkilökohtaisen tai ryhmäkeskustelun vähintään kerran vuodessa. Vuonna 2008 kehityskeskustelujen kattavuus oli 81 prosenttia (65 %).

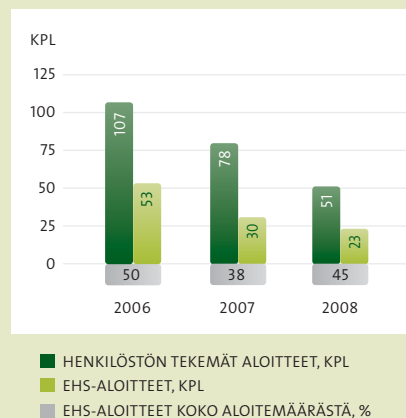
Raisio kouluttaa ja motivoi henkilökuntaansa pitämään yllä ammattitaitoaan. Osaamisen kehittämisessä panostettiin vuonna 2008 ammatillisen koulutuksen ja sisäisen toiminnan kehittämisen lisäksi muun muassa kieli-, työturvallisuus-, ensiapu- ja tietotekniikkakoulutukseen sekä laatu- ja ympäristöasioihin.

Esimies-alaistyöskentelyn kehittämiseen panostettiin edelleen paino- pistealueena operatiivisen tehokkuuden kehittäminen ja sisäinen viestintä. Johtava Raisio -esimiesvalmennuksen viides ryhmä aloitti opintonsa tammikuussa 2008. Koulutuksen tavoitteena on mm. liiketoimintastrategioiden viestintä, liikeloudellisen osaamisen lisääminen sekä henkilökohtaisten esimies- ja yhteistyötaitojen kehittäminen. Vuonna 2008 Raisio käytti 408 000 euroa (370 000 euroa) henkilöstönsä kouluttamiseen. Tähän lukuun eivät sisälly sisäiset koulutukset.

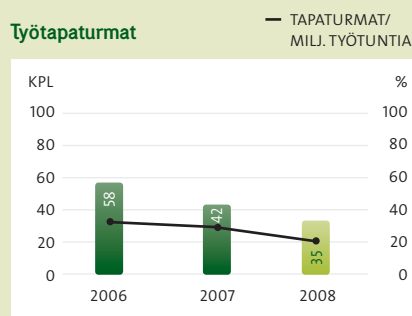
Henkilöstöä kannustetaan huomioimaan laatu-, ympäristö-, terveys- ja turvallisuusnäkökohdat parhaalla mahdollisella tavalla omassa työssään. Laatu-, ympäristö-, terveys- ja turvallisuuskoulutusta järjestetään henkilöstön ammattitaidon lisäämiseksi ja ajan tasalla pitämiseksi. Ympäristötietoisuuden lisääntymisen myötä henkilöstö on oma-aloitteisesti hakenut ekologisempia vaihtoehtoja. Esimerkiksi lähdevesiautomaattien sijaan käytetään juomavetenä mahdollisuuksien mukaan vesijohtovettä ja Suomen toimunnoista lähdevesiautomaattien määrä putosi 35:stä seitsemään. Raisio-konsernissa panostettiin edelleen voimakkaasti työturvallisuuskoulutuksiin. Keskeiset painotusalueet olivat työturvallisuuskorttikoulutukset, esimiesten työturvallisuusvastuut ja alkusammutusharjoitukset. Hygieniakoulutuksia omalle henkilöstölle sekä asiakkaille ja muiden sidosryhmien edustajille jatkettiin.

Lisää Raision sosiaalisesta vastuusta löytyy yhtiön internetsivuilta osoitteesta www.raisio.com otsikon Yritysvastuu alta.

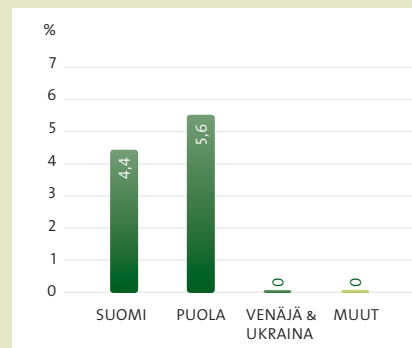
Aloitteet

Työtapaturmat

Sairauspoissaolot teoreettisesta työajasta maittain

HENKILÖSTÖN KESKIMÄÄRÄINEN SAIRAUSSPOISSAOLAJEN MÄÄRÄ OLI 4,3 % (5,2 % VUONNA 2007).

HALLINNOINTI JA OHJAUS

Suomen lainsäädäntö ja yhtiöjärjestys muodostavat Raision hallinnointiperiaatteiden rungon. Raisio noudattaa Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n hyväksymää Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia (2008).

HALLINNOINTI JA OHJAUS

Suomen lainsäädäntö ja yhtiöjärjestys muodostavat Raision hallinnointiperiaatteiden rungon. Raisio noudattaa Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n hyväksymää Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia (2008).

YHTIÖKOKOUS

Yhtiökokous on ylin yhtiön asioista päättävä elin. Varsinainen yhtiökokous kokoontuu vuosittain huhtikuun loppuun mennessä päättämään sille kuuluvista asioista, kuten tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen vahvistamisesta ja osingonjaosta, vastuuvapauden myöntämisestä, hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten sekä tilintarkastajien valinnasta ja heidän palkkioistaan. Ylimääräisiä yhtiökokouksia voidaan pitää asioiden niin vaatiessa.

Kutsun yhtiökokoukseen toimittaa hallitus ja kutsu julkaistaan aikaisintaan kaksi kuukautta ennen kokoukseen kutsussa mainittua ennakoilmoittautumispäivää ja viimeistään seitsemäntoista päivää ennen yhtiökokousta ainakin kahdessa sanomalehdessä, jotka yhtiökokous päättää.

Vuoden 2008 varsinainen yhtiökokous pidettiin 27.3.2008 Turussa. Kokoukseen osallistui henkilökohtaisesti tai asiamiehen edustamana 2 483 osakasta, jotka omistivat 27,7 miljoonaa osaketta eli 16,8 prosenttia koko osakekannasta. Toimitusjohtaja, hallituksen puheenjohtaja sekä kolme hallituksen jäsentä olivat läsnä yhtiökokouksessa.

HALLITUS

Yhtiön hallitukseen kuuluu vähintään viisi ja enintään kahdeksan yhtiökokouksen valitsemaa jäsentä, joiden toimikausi alkaa valinnan tehneen yhtiökokouksen päättyessä ja päättyy lähinnä seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Hallituksen jäseneksi ei voida valita henkilöä, joka ennen toimikauden alkua on täyttänyt 65 vuotta. Hallitus valitsee puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan keskuudestaan toimikaudeksi kerrallaan.

Hallitus huolehtii yhtiön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallitus ohjaa ja valvoo yhtiön toimivaa johtoa, hyväksyy yhtiön strategiset tavoitteet ja riskienhallinnan periaatteet sekä varmistaa johtamisjärjestelmän toimivuuden.

Hallitus työskentelee ja tekee päätöksensä kokouksissaan ja on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on läsnä. Asioiden niin vaatiessa kokous voidaan pitää myös puhelinkokouksena. Puheenjohtaja kutsuu koolle hallituksen kokouksen tarvittaessa tai jos hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja sitä vaatii. Puheenjohtaja päättää kunkin kokouksen esityslistan sisällöstä toimitusjohtajan tai hallituksen jäsenten tekemien esitysten perusteella. Esityslista ja mahdollinen ennakkomateriaali esillä oleviin asioihin liittyen toimitetaan hallituksen jäsenille viimeistään neljä arkipäivää ennen kokousta, ellei asian laatu muuta edellytä. Toimitusjohtaja, konsernin johtoryhmän jäsen tai asiantuntija esittelee hallitukselle sen päätettävät asiat.

Kokouksessa käsitellyistä ja päätetyistä asioista hallituksen sihteeri laatii pöytäkirjan, joka hyväksytään ja jonka kaikki läsnä olleet jäsenet allekirjoittavat seuraavassa kokouksessa.

Raisio Oyj:n hallitus on vahvistanut toimintaansa varten työjärjestyksen, jonka mukaan hallituksen keskeisiin tehtäviin kuuluu:

- vahvistaa Raision strategia ja tarkistaa säännöllisesti sen ajanmukaisuus,
- hyväksyä vuosittaiset budjetit sekä valvoa niiden toteutumista,
- päätää merkittävistä yksittäisistä investoinneista sekä divestoinneista,
- käsitellä ja hyväksyä tilinpäätökset ja osavuositarkastukset,
- nimittää ja vapauttaa tehtävistään toimitusjohtaja ja hänen esityksestään hänen välittömät alaisensa sekä määrätä heidän tehtävänsä ja päättää heidän työehdoistaan,
- päätää johdon ja henkilöstön kannustus- ja palkkiojärjestelmistä sekä tehdä tarvittaessa niistä johtuvat esitykset yhtiökokoukselle,
- perehtyä vuosittain konsernin toimintaan liittyviin keskeisiin riskeihin ja niiden hallintaan,
- varmistaa konsernin suunnittelu-, tieto- ja valvontajärjestelmien toimivuus,
- vahvistaa konsernin keskeiset periaatteet, eettiset arvot ja toimintatavat.

Hallituksen jäsenmäärä vuonna 2008 oli viisi ja kaikki vuonna 2008 hallituksen jäseninä toimineet olivat riippumattomia niin yhtiöstä kuin sen merkittävistä osakkeenomistajistakin.

Hallitus kokoontui vuoden 2008 aikana kymmenen kertaa ja piti lisäksi kuusi puhelinkokousta. Hallituksen jäsenten osallistumisprosentti kokouksiin oli 97,5.

Hallituksen puheenjohtajalle suoritettiin palkkiona 16 810 euroa kuukaudessa. Muille hallituksen jäsenille maksettiin palkkiona 1 700 euroa kuukaudessa. Lisäksi kokouspäiviltä maksettiin päiväraha ja korvattiin matkakulut konsernin matkustussäännön mukaan. Palkkioita ei ole suoritettu yhtiön osakkeina eivätkä hallituksen puheenjohtaja ja jäsenet ole mukana yhtiön osakepohjaisessa kannustinjärjestelmässä.

Hallitus toteutti toimintansa ja työskentelytapojensa arvioinnin syyskuussa 2008. Hallituksen jäsenet esittelään vuosikertomuksen sivulla 50.

HALLITUKSEN VALIOKUNNAT JA TYÖRYHMÄT

Raision hallitus on asettanut palkitsemisvaliokunnan, joka valmistelee ehdotukset ylimmän johdon nimityksistä ja arvioi sen seuraajakysymyksiä, tekee johdon, avainhenkilöiden ja henkilöstön kannustusta ja palkitsemista koskevat esitykset hallitukselle sekä valmistelee merkittävät organisaatiomuutokset. Valiokunnan riittäväksi jäsenmääräksi koko hallituksen jäsenmäärä huomioon ottaen on katsottu kaksi. Valiokunnan muodostavat hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ja se kokoontui vuonna 2008 neljä kertaa. Kaikki jäsenet olivat läsnä valiokunnan kokouksissa.

Hallituksen asettaman viljatyöryhmän tavoitteena on edistää viljaa ja öljykasveja käyttävien Raision liiketoimintojen toimintaedellytyksiä ja turvata kotimaisen raaka-aineen saanti tuottamalla ja jakamalla informaatiota ko. kasvien tuotannosta ja käytöstä hallintoelimille ja sidosryhmille. Työryhmään kuuluvat hallintoneuvoston puheenjohtaja, yksi hallituksen jäsen, Rehu & Mallas -yksiköstä vastaava johtaja, tuotantojohtaja sekä viljakauppayksikön johtaja.

HALLITONEUVOSTO

Hallintoneuvostoon kuuluu vähintään 15 ja enintään 25 jäsentä, joiden toimikausi alkaa valinnan tekevistä yhtiökokouksesta ja päättyy kolmannen valintaa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Kolmannes jäsenistä on erovuorossa vuosittain. Kevään 2008 yhtiökokous vahvisti hallintoneuvoston jäsenmääräksi 25. Yhtiökokouksen valitsemien jäsenten rinnalla hallintoneuvostoon kuuluu jäseninä kolme Raisio-konsernin Suomessa toimivan henkilöstön muodostamien henkilöstöryhmien valitsemaa edustajaa. Hallintoneuvoston jäseneksi ei voida valita henkilöä, joka ennen toimikauden alkua on täyttänyt 65 vuotta.

Hallintoneuvosto valitsee puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan keskuudestaan toimikaudeksi, joka alkaa ensimmäisestä varsinaisen yhtiökokouksen jälkeen pidettävästä hallintoneuvoston kokouksesta ja päättyy seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen jälkeen pidettävässä ensimmäisessä hallintoneuvoston kokouksessa.

Hallintoneuvosto valvoo hallituksen ja toimitusjohtajan hoitamaa yhtiön hallintoa sekä antaa yhtiökokoukselle lausuntonsa tilinpäätöksestä ja tilintarkastuskertomuksesta. Hallintoneuvosto kokoontui vuonna 2008 kolme kertaa ja jäsenten osallistumisprosentti kokouksiin oli 86,7.

Vuonna 2008 hallintoneuvoston jäsenille maksettiin palkkiona 260 euroa kokouksesta sekä korvattiin matkakustannukset ja suoritettiin päivärahaa kokousmatkoilta konsernin matkustussäännön mukaan. Hallintoneuvoston puheenjohtajan vuosipalkkio vuonna 2008 oli 10 000 euroa.

Hallintoneuvoston jäsenet esitellään vuosikertomuksen sivulla 52.

HALLINTONEUVOSTON TYÖRYHMÄT

Hallintoneuvosto on asettanut nimitystyöryhmän valmistelemaan hallituksen jäsenten nimitysasioita. Työryhmä tekee ehdotuksensa hallintoneuvostolle, joka puolestaan voi tehdä ehdotuksen yhtiökokoukselle hallituksen jäseniksi valittavista henkilöistä. Työryhmän muodostavat hallintoneuvoston puheenjohtaja Juha Saura ja varapuheenjohtaja Holger Falck sekä kolme hallintoneuvoston keskuudestaan valitsemaa jäsentä – Michael Hornborg, Paavo Myllymäki ja Hannu Tarkkonen. Työryhmä piti kaksi kokousta kertomusvuoden aikana.

Hallintoneuvosto valitsee keskuudestaan neljä jäsentä tarkastamaan hallituksen ja toimitusjohtajan hoitamaa yhtiön hallintoa. Toukokuussa 2008 hallintoneuvosto on valinnut tähän tehtävään Michael Hornborgin, Hans Langhin, Kari Niemistön ja Johan Tauben. Tarkastajat raportoivat havainnoistaan hallintoneuvostolle ja kertomusvuonna he tekivät kaksi tarkastuskäyntiä yhtiöön.

TOIMITUSJOHTAJA

Raisio Oyj:n toimitusjohtajan tehtävät määräytyvät lain, yhtiöjärjestyksen sekä hallituksen asettamien tavoitteiden ja sen antamien määräysten ja ohjeiden mukaisesti.

Matti Rihko on hoitanut Raisio Oyj:n toimitusjohtajan tehtävää marraskuusta 2006. Rihkolle on vuonna 2008 suoritettu toimitusjohtajan tehtävästä palkkana, palkkioina ja luontoisetuina yhteensä 517 967,40 euroa. Tähän summaan sisältyvät ne 40 000 Raisio Oyj:n vaihto-osaketta, jotka toimitusjohtajalle luovutettiin helmikuussa 2008 tunnustuksena vuoden 2007 hyvästä suorituksesta. Näiden palkkiona annettujen osakkeiden luovutusarvo oli 62 920 euroa.

Toimitusjohtaja on mukana konsernin osakepohjaisessa kannustinjärjestelmässä. Vuoden 2008 järjestelmän (ensimmäinen ansaintajakso) perusteella hänelle voidaan elokuussa 2009 luovuttaa enimmillään 66 667 Raisio Oyj:n vaihto-osaketta ja vuoden 2009 järjestelmän (toinen ansaintajakso) perusteella samoin enintään 66 667 vaihto-osaketta elokuussa 2010. Palkkio suoritetaan osakkeiden ja rahan yhdistelmänä ja rahasuoritus on tarkoitettu kattamaan osakkeina suoritettavasta palkkiosta aiheutuvat verot ja veroluontoiset maksut.

Toimitusjohtajalla on sopimuksen mukaan oikeus ja velvollisuus siirtyä eläkkeelle 62 vuotta täytettyään. Yhtiö ja toimitusjohtaja voivat kumpikin irtisanoa toimitusjohtajasopimuksen päättymään kuuden kuukauden irtisanomisaikaa noudattaen. Yhtiön toimittaessa irtisanomisen toimitusjohtajalla on oikeus irtisanomisajan palkan lisäksi korvaukseen, joka määrältään vastaa hänen 12 kuukauden palkkaansa.

Toimitusjohtajan sijaista ei ole valittu.

JOHTORYHMÄ

Konsernin johtoryhmän puheenjohtaja on Raisio Oyj:n toimitusjohtaja ja sen jäseniä ovat Elintarvikeyksikön Pohjois-Euroopan liiketoiminnasta vastaava johtaja, Elintarvikeyksikön Itä-Euroopan liiketoiminnasta vastaava johtaja, Ainesosat-yksiköstä ja liiketoiminnan kehityksestä vastaava johtaja, Rehu & Mallas -yksiköstä vastaava johtaja sekä tuotannosta vastaava johtaja, talousfunktiosta vastaava johtaja ja henkilöstöfunktiosta vastaava johtaja. Johtoryhmän sihteerinä toimii konsernin lakiasiaintohtaja.

Johtoryhmä koordinoi konsernin eri toimintoja ja määrittelee koko konsernia koskevat toimintapolitiikat ja prosessit. Johtoryhmä valmistelee konsernistrategiaa ja valvoo sen toteutumista sekä valmistelee toimitusjohtajan apuna hallitukselle päätösehdotukset asioissa, jotka koskevat koko konsernia. Konsernin johtoryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa varsinaiseen kokoukseen ja pitää lyhyen kokouksen viikoittain. Kuukausikokouksen keskeisimmät aiheet ovat lähinnä edellisen kuukauden tulos sekä liiketoimintojen ja palvelufunktioiden kuukausikatsaukset.

Konsernin johtoryhmä esitellään sivulla 51.

PALKITSEMISJÄRJESTELMÄT

Raision periaatteena on tarjota henkilöstölleen sekä maittain että liiketoiminnittain kilpailukykyistä kompensatiota. Raisio seuraa säännöllisesti markkinapalkkoja ja palkitsemisjärjestelmien kehittymistä yhtiön kilpailukyvyyn ylläpitämiseksi.

Raisiossa oli vuonna 2008 erilliset kannustinjärjestelmät johdolle, keskijohdolle ja muulle henkilöstölle. Toimitusjohtajan ja muun johdon kannustinjärjestelmä perustui tulostavoitteen saavuttamiseen ja jatkuvaan parantamiseen. Toimitusjohtajan maksimibonus oli vuositasolla kuuden kuukauden palkkaa vastaava summa ja muun johdon vastaavasti maksimissaan joko neljän tai viiden kuukauden palkkaa vastaava summa.

Vuonna 2008 Raisiossa otettiin käyttöön kolmevuotinen osakepohjainen kannustinjärjestelmä, missä mittareina olivat tulos ennen kertaluonteisia eriä ja veroja (EBT) ja liikevaihdon kasvu. Jaettava maksimiosakemäärä vuodelta 2008 oli 400 000 vaihto-osaketta.

Lisäksi Raisio-konsernin johtoryhmän jäsenet kuuluvat Raisio-konsernin johdon ryhmäeläkevakuutuksen piiriin. Ryhmäeläkevakuutukseen maksetaan vuosittain 10 prosenttia johtajan perusvuosipalkasta. Johtajien eläkeikä on 62 vuotta.

Raision kannustinjärjestelmistä ja toimitusjohtajan sekä konsernin johdon palkoista päättää hallitus palkitsemisvaliokunnan esityksestä.

SISÄINEN VALVONTA

Konsernin sisäinen valvonta on säännöllistä ja jatkuvaa. Säännöllisessä viikko-, kuukausi- ja vuosineljännesraportoinnissa tuodaan esiin erot vuosisuunnittelun tavoitteisiin, ennusteisiin ja edellisen vuoden toteumaan verrattuna. Lisäksi johdolle raportoidaan mahdolliset muut valvonnassa esiin tulleet erityiskysymykset ja kertaluonteiset asiat. Sisäisen valvonnan raportointi täsmäytetään säännöllisesti kirjanpidon aineistoon. Hallitus saa vastaavat raportit käyttöönsä kuukausittain.

SISÄINEN TARKASTUS

Raisiossa ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi muodostaa erillistä sisäisen tarkastuksen toimintoa, vaan sen tehtävät sisältyvät sisäistä valvontaa suorittavan talousorganisaation tehtäviin. Lüketoimintojen business controllerit ja yksiköiden talouspäälliköt raportoivat konsernin talousjohtajalle riskienhallintaan sekä sisäiseen valvontaan ja tarkastukseen liittyvissä asioissa. Tilintarkastajat ovat ottaneet huomioon valitun toimintatavan tarkastussuunnitelmia laatiessaan.

RISKIENHALLINTA

Riskiennhallinnan tavoitteet, periaatteet ja vastuut on määritelty hallituksen hyväksymässä riskienhallintapolitiikassa. Keskeinen periaate on pyrkiä tunnistamaan ja arvioimaan merkittävät ulkoiset ja sisäiset epävarmuustekijät, jotka voivat uhata strategian toteuttamista ja tavoitteiden saavuttamista. Tunnistettuja riskejä pyritään mahdollisuuksien mukaan poistamaan, pienentämään tai siirtämään. Erityinen paino on ennalta ehkäisevällä toiminnalla ja sen kehittämisellä. Elintarvikkeita valmistavan yrityksen riskienhallinnassa turvallisuudeltaan puutteellisten tuotteiden aiheuttamat vahingot ja niihin liittyvät vastuuriskit ovat keskeinen aihe.

Riskiennhallintaa koordinoi rahoitusjohtaja, joka raportoi talousjohtajalle. Riskienhallinnan kehittämisessä käytetään myös ulkopuolisia neuvonantajia. Riskienhallintatoiminto vastaa koko konsernin käsiteltävistä vakuutusohjelmista. Vakuutusten kattavuutta arvioidaan muun muassa toimipaikkojen riskikartoitusten yhteydessä.

Yksiköt toteuttavat itse käytännön riskienhallintatyötä riskienhallintapolitiikan ja konsernin ohjeiden mukaisesti. Operatiivinen vastuu on kunkin yksikön ja toiminnon johdolla. Yksiköt kartoittavat ja tunnistavat riskejä sekä arvioivat tarpeellisia toimenpiteitä muun muassa vuosisuunnittelun yhteydessä. Kriisitilanteissa toimimiseen sekä kriisiviestintään on valmistauduttu.

Lüketoimintariskejä on kuvattu lüketoimintojen katsauksissa ja muita taloudellisia riskejä tilinpäätöksessä sivuilla 36–37.

SISÄPIIRISÄÄNTELY

Raisio-konsernissa sovelletaan NASDAQ OMX Helsinki Oy:n (pörssi), Elinkeinoelämän keskusliiton ja Keskuskauppakamarin laatimaa ja pörssin hallituksen antamaa sisäpiiriohjetta (2008) eräiltä kohdin täsmennettynä.

Konsernin sisäpiiri muodostuu ilmoitusvelvollisista sisäpiiriläisistä (ns. julkinen sisäpiiri) ja pysyvistä yrityskohtaisista sisäpiiriläisistä, joiden lisäksi konsernissa voi aika ajoin olla myös hankekohtaisia sisäpiiriläisiä.

Ilmoitusvelvollisia sisäpiiriläisiä ovat hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja, konsernin johtoryhmän jäsenet ja tilintarkastajat. Pysyvään yrityskohtaiseen sisäpiiriin luetaan Raisiossa lüketoimintojen keskeisten vastuuhenkilöiden lisäksi mm. erät tutkimuksen ja kehityksen sekä taloushallinnon päälliköt ja asiantuntijat sekä johdon assistentit. Pysyvään yrityskohtaiseen sisäpiiriin kuului 31 henkilöä 31.12.2008.

Raisio-konsernin sisäpiiriläiset eivät saa käydä kauppaa yhtiön liikkeeseen laskemilla arvopapereilla tai niihin oikeuttavilla arvopapereilla 14 vuorokautteen ennen yhtiön osavuosikatsauksen ja tilinpäätöstiedotteen julkaisemista.

Konsernin sisäpiirihallinto käyttää Suomen Arvopaperikeskuksen SIRE-järjestelmää, jonka kautta tiedot ilmoitusvelvollisista sisäpiiriläisistä ja heidän omistuksestaan ja lähipiiristään sekä näissä tapahtuneista muutoksista ovat julkisia arvopaperimarkkinain edellyttämässä laajuudessa. Lain mukaan nähtävillä pidettävät tiedot Raision ilmoitusvelvollisista sisäpiiriläisistä sekä heidän ja heidän lähipiirinsä omistuksesta ja siinä tapahtuneista muutoksista on esitelty yhtiön internetsivuilla osoitteessa www.raisio.com – Sijoittajat – Corporate Governance – Sisäpiiri.

TILINTARKASTUS

Varsinaisina tilintarkastajina tilikaudella 2008 toimivat Johan Kronberg, KHT ja Mika Kaarisalo, KHT. Varatilintarkastajina toimivat KHT-yhteisö PricewaterhouseCoopers Oy ja Kalle Laaksonen, KHT. Vuoden 2008 yhtiökokous valitsi samat tilintarkastajat myös tilikaudelle 2009.

Konsernin tilintarkastuspalvelut kilpailutettiin syksyllä 2007 ja tämän prosessin pohjalta hallitus teki ehdotuksensa tilintarkastajien valinnasta kevään 2008 yhtiökokoukselle.

Konsernin tilintarkastuksesta laaditaan yhteenveto hallitukselle ja toimitusjohtajalle. Lisäksi konserniyhtiöiden tilintarkastajat raportoivat erikseen kunkin konserniyhtiön johdolle. Tilintarkastajat olivat läsnä hallituksen kokouksessa kaksi kertaa vuonna 2008. Tilintarkastajat antavat osakkeenomistajille lain edellyttämän tilinpäätöksen liittyvän tilintarkastuskertomuksen vuosittain.

Palkkioita lakisääteisestä tilintarkastuksesta vuodelta 2008 maksettiin yhteensä 137 000 euroa. Lisäksi PricewaterhouseCoopers Oy:ltä ja samaan tilintarkastusketjuun kuuluvilta yhtiöiltä ostettiin muita palveluja yhteensä 200 615 eurolla.

SUOSITUS HYVÄSTÄ HALLINTOTAVASTA

Raisio-konserni noudattaa Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n hyväksymää Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia (2008) 1.1.2009 lukien. Sitä ennen konserni noudatti pörssin, Keskuskauppakamarin ja Elinkeinoelämän Keskusliiton antamaa suositusta listayhtiöiden hallinnointi- ja ohjausjärjestelmistä (ns. Corporate Governance –suositus) vuodelta 2003.

Hallitus ei ole asettanut hallinnointikoodissa tarkoitettua tarkastusvaliokuntaa (suositus 24), koska koko hallitus voi hyvin käsitellä taloudellista raportointia ja valvontaa koskevat asiat ottaen huomioon konsernin lüketoiminnan laajuus ja se, että tilintarkastajat raportoivat toiminnastaan ja havainnoistaan hallitukselle vähintään kahdesti vuodessa. Nimitysvaliokuntaa (suositus 28) hallitus ei ole asettanut, koska hallintoneuvoston keskuudestaan valitsema nimitysryhmä valmistelee hallituksen jäsenten nimitysasioita.

Palkitsemisvaliokunnan riittäväksi jäsenmääräksi koko hallituksen jäsenmäärä huomioon ottaen on katsottu kaksi (suositukset 18 ja 31).

Puheenjohtaja

SIMO PALOKANGAS

Vuorineuvos

Syntymävuosi: 1944

Kotipaikka: Säkylä, Suomi

Koulutus: agronomi

Keskeinen työkokemus: HK–Ruokatalo Group

Oyj 1994–2006: toimitusjohtaja, Lännen

Tehtaat Oyj 1987–1994: toimitusjohtaja

Hallituksen jäsenyys: jäsen vuodesta 2006

Keskeisimmät samanaikaiset luottamustehtävät:

Biolan Oy: hallituksen jäsen, Domus Yhtiöt Oy:

hallituksen puheenjohtaja, Jenny ja Antti Wihuri-

rahasto: hallituksen jäsen, Wihuri Oy:

hallintoneuvoston jäsen

Palkkiot vuonna 2008: 201 720 euroa

Omistus Raisiossa: sarja V 110 000 kpl

Varapuheenjohtaja

MICHAEL RAMM-SCHMIDT

Hallituksen puheenjohtaja,

Oy Executive Leasing Ab

Syntymävuosi: 1952

Kotipaikka: Espoo, Suomi

Koulutus: diplomiekonomi

Keskeinen työkokemus:

Oy Executive Leasing Ab 2004–,

Hackman Oyj Abp 2004: konserninjohtaja,

Hackman Metos Oy Ab 1995–2004: toimitus-

johtaja, Hackman Designor Oy Ab 1989–1994:

toimitusjohtaja

Hallituksen jäsenyys: jäsen vuodesta 2005,

varapuheenjohtaja vuodesta 2006

Keskeisimmät samanaikaiset luottamustehtävät:

Huurre Group Oy: hallituksen puheenjohtaja,

International Masters Publishers A/S: hallituksen

jäsen, Karelia–Upofloor Oy: hallituksen jä-

sen, Levanto Oy: hallituksen jäsen, Nuukari Oy:

hallituksen puheenjohtaja, Stala Oy: hallituksen

jäsen, Stalatable Oy: hallituksen puheenjohtaja,

Stiftelsen Svenska Handelshögskolan:

hallituksen jäsen

Palkkiot vuonna 2008: 20 400 euroa

Omistus Raisiossa: sarja V 44 711 kpl

ANSSI AAPOLA

Markkinointijohtaja ja hallituksen
puheenjohtaja, Virtaco Oy

Syntymävuosi: 1951

Kotipaikka: Kustavi, Suomi

Koulutus: agronomi

Keskeinen työkokemus: Virtaco Oy 2003–:

Raisio–konserni 1983–2002: johtotehtävät,

oman tilan viljely 1987–

Hallituksen jäsenyys: jäsen vuodesta 2006

Keskeisimmät samanaikaiset luottamustehtävät:

Finn Sammutin Oy: hallituksen puheenjohtaja,

Vakka–Suomen Osuuspankki: hallituksen jäsen

Palkkiot vuonna 2008: 20 400 euroa

Omistus Raisiossa: sarja K 4 320 kpl ja

sarja V 10 000 kpl

ERKKI HAAVISTO

Maanviljelijä

Syntymävuosi: 1968

Kotipaikka: Raisio, Suomi

Koulutus: MMM, agronomi

Keskeinen työkokemus: oman tilan viljely 1993–

Hallituksen jäsenyys: jäsen vuodesta 2004

Keskeisimmät samanaikaiset luottamustehtävät:

Metsänhoitoyhdistys Lounametsä: hallituksen

varapuheenjohtaja, Turun Seudun Osuuspankki:

hallintoneuvoston jäsen

Palkkiot vuonna 2008: 20 400 euroa

Omistus Raisiossa: sarja K 364 940 kpl ja

sarja V 172 260 kpl

SATU LÄHTEENMÄKI

Professori

Syntymävuosi: 1956

Kotipaikka: Turku, Suomi

Koulutus: kauppatieteiden tohtori

Keskeinen työkokemus: Turun kaupparkeaa-

koulu 2006–: vararehtori, Turun kaupparkeaa-

koulu 1999–: johtamisen ja organisoinnin pro-

fessori

Hallituksen jäsenyys: jäsen vuodesta 2006

Keskeisimmät samanaikaiset luottamustehtävät:

Kyösti Haatajan säätiö: hallituksen jäsen,

OP–Pohjola–ryhmän Tutkimussäätiö: hallituk-

sen jäsen, Pohjola Pankki Oyj: hallituksen jäsen,

Raisio Oyj:n Tutkimussäätiö: hallituksen jäsen,

SITRA: hallituksen jäsen, Turun kaupparkeaa-

koulu: hallituksen varapuheenjohtaja sekä

tiede- ja opetusneuvoston puheenjohtaja

Palkkiot vuonna 2008: 20 400 euroa

Omistus Raisiossa: sarja V 20 000 kpl

Hallituksen ja hallintoneuvoston sihteerinä toimii Raisio–konsernin rahoitusjohtaja, oikeustieteen kandidaatti Janne Martti.

Hallituksen osakeomistukset tilinpäätöksen allekirjoituspäivänä 12.2.2009.

KONSERNIN JOHTORYHMÄ

MATTI RIHKO

Syntymävuosi: 1962
Kotipaikka: Kaarina, Suomi
Koulutus: kauppatieteiden maisteri, psykologian maisteri
Tehtävä Raisiossa: toimitusjohtaja
Keskeinen työkokemus: Raisio Oyj 2006–: Ainesosat-yksikön johtaja, Altadis SA, Pariisi 2004–2006: Euroopan johtaja, Altadis Finland Oy 1999–2004: toimitusjohtaja
Omistus Raisiossa: sarja V 120 000 kpl

JACEK DZIEKONSKI

Syntymävuosi: 1957
Kotipaikka: Varsova, Puola
Koulutus: diplomi-insinööri, MBA
Tehtävä Raisiossa: johtaja, Elintarvikeyksikkö, Itä-Eurooppa
Keskeinen työkokemus: Raisio Oyj 2007–, Avon Cosmetics Poland 2005–2007: toimitusjohtaja, Orkla Foods Poland 2001–2005: toimitusjohtaja
Omistus Raisiossa: –

MARKKU KRUTSIN

Syntymävuosi: 1964
Kotipaikka: Vantaa, Suomi
Koulutus: kauppatieteiden maisteri, MBA
Tehtävä Raisiossa: johtaja, Elintarvikeyksikkö, Pohjois-Eurooppa
Keskeinen työkokemus: Raisio Oyj 2007–, Atria Oyj 1990–2007: myynnin ja markkinoinnin johtotehtävät
Omistus Raisiossa: sarja V 5 000 kpl

VESA KURULA

Syntymävuosi: 1956
Kotipaikka: Kirkkonummi, Suomi
Koulutus: diplomi-insinööri
Tehtävä Raisiossa: tuotantojohtaja
Keskeinen työkokemus: Raisio Oyj 2007–, Sucros Oy/Suomen Sokeri Oy 2004–2007: toimitusjohtaja, Sucros Oy 2003–2007: tehtaanjohtaja, Danisco Sweeteners 1999–2003: tuotantoinsinööri
Omistus Raisiossa: sarja V 40 000 kpl

LEIF LIEDES

Syntymävuosi: 1953
Kotipaikka: Naantali, Suomi
Koulutus: yo-merkonomi
Tehtävä Raisiossa: Rehu & Mallas -yksikön johtaja
Keskeinen työkokemus: Raisio Oyj 1978–
Omistus Raisiossa: sarja V 4 000 kpl

MERJA LUMME

Syntymävuosi: 1961
Kotipaikka: Lieto, Suomi
Koulutus: insinööri, eMBA
Tehtävä Raisiossa: henkilöstöjohtaja
Keskeinen työkokemus: Raisio Oyj 2003–, PerkinElmer/Wallac Oy 1992–2003: laadunhallinnan, henkilöstöhallinnon ja henkilöstöjohtoon tehtävät
Omistus Raisiossa: sarja V 3 000 kpl

PASI LÄHDE

Syntymävuosi: 1959
Kotipaikka: Salo, Suomi
Koulutus: maa- ja metsätieteiden maisteri
Tehtävä Raisiossa: Viljakauppayksikön johtaja
Keskeinen työkokemus: Raisio Oyj 2007–, Elintarviketeollisuusliitto 2004–2007: johtaja, liiketoimintaprosessi
Omistus Raisiossa: sarja V 12 200 kpl

JYRKI PAAPPA

Syntymävuosi: 1965
Kotipaikka: Naantali, Suomi
Koulutus: kauppatieteiden maisteri
Tehtävä Raisiossa: talousjohtaja
Keskeinen työkokemus: Raisio Oyj 1995–: rahoitusriskien hallinnan ja talousjohtoon tehtävät
Omistus Raisiossa: sarja V 6 000 kpl

VINCENT POUJARDIEU

Syntymävuosi: 1967
Kotipaikka: Bryssel, Belgia
Koulutus: Graduated EDHEC business school
Tehtävä Raisiossa: Liiketoimintojen kehitysjohtaja ja Ainesosat-yksikön johtaja
Keskeinen työkokemus: Raisio Oyj 2007–, Altadis SA, Bryssel 2000–2007: aluejohtaja Benelux ja myöh. Pohjois-Eurooppa
Omistus Raisiossa: sarja V 55 733 kpl

Konsernin johtoryhmän kokoonpano 1.3.2009.

Konsernin johtoryhmän osakeomistukset tilinpäätöksen allekirjoituspäivänä 12.2.2009. Lisäksi vuonna 2008 johtoryhmän jäsenenä toimi Kirsi Swanlung-von Wehrt.

HALLINTO- NEUVOSTO

JUHA SAURA, s. 1951
Liikenneentäjä, maanviljelijä, Pöytyä
Puheenjohtaja vuodesta 2004 lähtien ja
jäsen vuodesta 1998*
sarja K 13 030 kpl ja
sarja V 7 300 kpl
Juha Saura on läsnä hallituksen kokouksissa hallintoneuvoston puheenjohtajan ominaisuudessa.

HOLGER FALCK, s. 1957
Agronomi, maanviljelijä, Sipoo
Jäsen ja varapuheenjohtaja
vuodesta 2006*
sarja K 540 kpl ja
sarja V 2 120 kpl

JUHANI ENKOVAARA, s. 1945
Kauppatieteen maisteri,
toimitusjohtaja, Helsinki
Jäsen vuodesta 1996**
sarja K 1 500 kpl ja
sarja V 1 500 kpl

RISTO ERVELÄ, s. 1950
Valtiotieteen maisteri,
toiminnanjohtaja, Sauvo
Jäsen vuodesta 1991**
sarja K 3 000 kpl ja
sarja V 3 500 kpl

MIKAEL HOLMBERG, s. 1961
Agronomi, maanviljelijä, Nauvo
Jäsen vuodesta 1998*
sarja K 1 620 kpl ja
sarja V 1 360 kpl

MICHAEL HORNBERG, s. 1966
Puheenjohtaja, MMM, Lohja
Jäsen vuodesta 2008***
Ei Raision osakkeita

PENTTI KALLIALA, s. 1948
Talousneuvos, kauppias, Turku
Jäsen vuodesta 2006***
sarja V 8 280 kpl

HANS LANGH, s. 1949
Toimitusjohtaja, maanviljelijä, Piikkiö
Jäsen vuodesta 1990**
sarja K 754 480 kpl

JOHAN LAURÉN, s. 1946
Agronomi, maanviljelijä, Parainen
Jäsen vuodesta 1999*
sarja K 40 980 kpl ja
sarja V 1 360 kpl

ASKO LEINONEN, s. 1960
Maatalousyrittäjä, Anjalankoski
Jäsen vuodesta 2002**
sarja K 500 kpl ja
sarja V 2 000 kpl

ANTTI LITHOVIUS, s. 1950
Maanviljelijä, Lumijoki
Jäsen vuodesta 1994*
sarja K 900 kpl ja
sarja V 3 620 kpl

PIRKKO LÖNNQVIST, s. 1955
Markkinointiasistentti, Turku
Jäsen (henkilöstön edustaja)
vuodesta 2007*
Ei Raision osakkeita

PAAVO MYLLYMÄKI, s. 1958
Toiminnanjohtaja, maanviljelijä, Mietoinen
Jäsen vuodesta 1998***
sarja K 3 660 kpl ja
sarja V 2 700 kpl

KARI NIEMISTÖ, s. 1962
Toimitusjohtaja, Helsinki
Jäsen vuodesta 2008***
sarja V 4 120 000 kpl

JYRKI NURMI, s. 1957
Pakkaaja, Turku
Jäsen (henkilöstön edustaja)
vuodesta 2008*
Ei Raision osakkeita

YRJÖ OJANIEMI, s. 1959
Agronomi, toiminnanjohtaja, Lapua
Jäsen vuodesta 2002***
sarja K 780 kpl ja
sarja V 660 kpl

HEIKKI POHJALA, s. 1959
Agronomi, maanviljelijä, Harjavalta
Jäsen vuodesta 2006*
sarja K 4 340 kpl ja
sarja V 900 kpl

RAINE REKIKOSKI, s. 1971
Maatalousyrittäjä, Kiukainen
Jäsen vuodesta 2006***
sarja K 200 kpl ja
sarja V 240 kpl

JARI SANKARI, s. 1957
Tekninen päällikkö, Piikkiö
Jäsen (henkilöstön edustaja)
vuodesta 2007*
sarja V 350 kpl

URBAN SILÉN, s. 1959
Agronomi, maanviljelijä, Perniö
Jäsen vuodesta 2003***
sarja K 80 000 kpl ja
sarja V 32 000 kpl

TUULA TALLSKOG, s. 1946
Hum. kandidaatti, emäntä, Pertteli
Jäsen vuodesta 1998**
sarja K 2 310 kpl

HANNU TARKKONEN, s. 1950
Varatoimitusjohtaja, Helsinki
Jäsen vuodesta 2006***
Ei Raision osakkeita

JOHAN TAUBE, s. 1950
Agronomi, maanviljelijä, Tammisaari
Jäsen vuodesta 1987**
sarja K 101 180 kpl

RITA WEGELIUS, s. 1960
Agronomi, maanviljelijä, Hattula
Jäsen vuodesta 2006*
sarja V 4 500 kpl

TAPIO YLITALO, s. 1955
Maanviljelijä, Turku
Jäsen vuodesta 2006*
sarja K 27 480 kpl ja
sarja V 500 kpl

Henkilöstön edustajien varaedustajat hallintoneuvostossa ovat Anne Leppänen ja Heikki Neulanen.

Hallintoneuvoston osakeomistukset tilinpäätöspäivänä 12.2.2009

Sarja K = Raisio Oyj:n kantaosakkeet
Sarja V = Raisio Oyj:n vaihto-osakkeet

* Erovuorossa vuonna 2009

** Erovuorossa vuonna 2010

*** Erovuorossa vuonna 2011

Brändi

Tuotemerkki eli kuluttajan tuotteesta tai palvelusta muodostama mielikuva ja kokemusten summa.

CO₂

Hilidioksidi on hiilestä ja hapestä koostuva kemiallinen yhdiste ja palamisessa syntyvä savukaasujen pääkomponentti, jota muodostuu polttoaineen sisältämän hiilen hapettuessa. Hilidioksidi on merkittävä ilmastoa lämmittävä kasvihuonekaasu.

Ekologia

Eliöiden ja ympäristön suhteita tutkiva tiede, oppi luonnontaloudesta. Ekologisessa tuotannossa huomioidaan tuotteiden valmistuksen, käytön ja muodostuvan jätteen vaikutukset elinympäristöön ja pyritään kehittämään keinoja ympäristölle aiheutuvien haittojen vähentämiseen.

Elinkaariarviointi

Tuotteiden, materiaalien tai palveluiden ympäristövaikutusten arviointiin kehitetty menetelmä. Tuotteen ympäristövaikutuksia tarkastellaan sen elinkaaren alueella eli kaikissa välittömästi ja välillisesti vaikuttavien toimintojen muodostamassa järjestelmässä.

Esteröinti

Kemiallinen reaktio, jossa muodostetaan esterisidos alkoholin ja hapon välillä (esimerkiksi kasvistanolin ja rasvahapon). Kasvistanoliesteritehtäällä esteröinti tarkoittaa kemiallista tapahtumaa, jossa kasvistanolin ja rasvahapon välisessä reaktiossa muodostuu kasvistanoliesteri.

Funktionaalinen elintarvike

Terveysvaikutteinen elintarvike eli tuote, jolla on perinteisen ravintosisuuden lisäksi myönteinen vaikutus terveyteen.

GMO

Geenimuunneltu, muuntogeeninen. Kasvin tai muun eliön perintötekijöitä on muunneltu muuten kuin perinteisin risteytysmenetelmin eli esim. siirtämällä yksittäisiä geenejä toisista eliölajeista.

GRAS

Turvalliseksi todettu (generally recognized as safe).

GRI

Kansainvälinen ohjeisto, joka kattaa yritysten ja yhteisöjen taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristöön liittyvän toiminnan raportoinnin (Global Reporting Initiative).

Halal

Halal tarkoittaa ”puhdas”. Se on ruokaa, jota islamin uskonnollisten sääntöjen mukaan muslimit saavat syödä.

HoReCa

Suurtaloussektori eli hotellit, ravintolat ja catering-liiketoiminta (Hotels, Restaurants, Catering).

IFRS-standardi

Kansainvälinen tilinpäätösstandardi.

Ilmastonmuutos

Fossilielinten polttoaineiden käytöstä tai muusta ihmisen toiminnasta johtuvien ns. kasvihuonekaasujen lisääntymisen aiheuttama ilmaston lämpeneminen.

Kasvistanoliesteri

Benecol-tuotteiden ainesosa, kasvistanoliesteri, vähentää kolesterolin imeytymistä ruoansulatuskanavasta. Kasvistanoliesteriä sisältävien elintarvikkeiden käyttö on turvallista, sillä kasvistanolit ovat käytännössä imeytymättömiä ja poistuvat kehosta muuttumattomina. Lähes 60 tieteellisessä tutkimuksessa on kasvistanoliesterin todettu tehokkaasti alentavan veren seerumin kolesterolitasoa. Säännöllisenä osana päivittäistä ruokavaliota kasvistanoliesteri vähentää kokonaiskolesterolia jopa 10 prosenttia ja haitallista LDL-kolesterolia jopa 15 prosenttia.

Kasvisteroli

Rasvan tapainen yhdisteryhmä, jota löytyy pieniä määriä kasvien soluista, ns. ”kasvikunnan kolesteroli”.

Keltaiset rasvat

Ravintorasvojen ryhmä, johon kuuluvat margariinit, rasvaseokset ja voi.

Kolesteroli

Kolesteroli on rasvaliukoinen aine, jota on ihmisten ja eläinten kaikissa kudoksissa, varsinkin rasvakudoksissa, hermoissa, maksassa ja munuaisissa. Maksa tuottaa kolesterolia, mutta sitä imeytyy myös jonkin verran ravinnosta. Verenkierto ei sellaisenaan pysty kuljettamaan kolesterolia kehon eri osiin ja siksi tarvitaan kuljettajia eli lipoproteiinihiukkaskeleita (HDL ja LDL). Näiden avulla kolesteroli pääsee virtaamaan verenkiertoon. LDL eli ns. paha kolesteroli kuljettaa kolesterolia kudoksiin ja verisuonten seinämiin. HDL eli ns. hyvä kolesteroli kuljettaa kolesterolia pois kudoksista ja verisuonten seinämistä. Veren suuri kokonaiskolesterolipitoisuus ja erityisesti LDL lisäävät kolesterolin kertymistä valtimoiden seinämiin ja edistävät verisuonten kalkkeutumista.

Kosher

Kosher tarkoittaa ”sopiva”. Se yhdistetään pääasiassa juutalaisten säädösten mukaan valmistettuun ja tarjottuun ruokaan.

Lisäarvotuote

Tuote, jonka kuluttajalle tuottamaa hyötyä on lisätty jollakin ominaisuudella, esimerkiksi terveellisyydellä tai käyttömukavuudella.

VOC-päästöt

Haihtuva orgaaninen yhdiste (Volatile Organic Compound).

TIETOA OSAKKEEN- OMISTAJILLE

PERUSTIETOJA RAISION OSAKKEISTA

Vaihto-osake

Määrä 31.12.2008	130 674 880
joista yhtiön hallussa	9 158 500 kpl
Pörssilistaus	NASDAQ OMX Helsinki Oy:ssä, keskisuurten yhtiöiden ryhmä, toimialana päivittäistavarat
Kaupankäyntitunnus	RAIVV

Kantaosake

Määrä 31.12.2008	34 474 150
joista yhtiön hallussa	197 808 kpl
Pörssilistaus	NASDAQ OMX Helsinki Oy:ssä, Prelista
Kaupankäyntitunnus	RAIKV

YHTIÖKOKOUS

Raisio Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään torstaina 26.3.2009 klo 14.00 alkaen Turun Messu- ja Kongressikeskuksessa osoitteessa Messukentänkatu 9-13, Turku.

Osallistumisoikeus on osakkeenomistajilla, jotka 16.3.2009 ovat merkittyinä osakkeenomistajiksi Suomen Euroclear Oy:n pitämään osaksluetteloon ja jotka ovat ilmoittaneet osallistumisestaan yhtiölle viimeistään torstaina 19.3.2009 klo 15.00.

Yhtiökokoukseen voi ilmoittautua seuraavasti:

- Puhelin: 050 386 4350
- Faksi: (02) 443 2315
- Sähköposti: eeva.hellsten@raisio.com
- Posti: Raisio Oyj, Osakeasiat, PL 101, 21201 Raisio

Osakkeenomistajalla on oikeus saada yhtiökokoukselle osakeyhtiölain nojalla kuuluva asia yhtiökokouksen käsiteltäväksi, mikäli hän vaatii sitä kirjallisesti hallitukselta niin hyvissä ajoin, että asia voidaan sisällyttää kokouskutsuun.

OSINGONMAKSU

Yhtiön hallitus esittää maksettavaksi osinkoa 0,07 euroa jokaiselta vaihto- ja kantaosakkeelta.

Osingon irtoamispäivä	27.3.2009
Osingonmaksun täsmäytyspäivä	31.3.2009
Osingonmaksu	7.4.2009

OSINKOPOLITIikka

Raision tavoitteena on jakaa osinkona puolet jatkuvasta liiketoiminnasta syntyvästä osakekohtaisesta tuloksesta edellyttäen, ettei osingonmaksu vaaranna yhtiön strategisten tavoitteiden saavuttamista.

MUUTOKSET YHTEYSTIEDOISSA

Pyydämme Raision osakkeenomistajia tekemään nimen- ja osoitteenmuutokset siihen pankkiin tai pankkiiriliikkeeseen, jossa heillä on arvo-osuustili. Näin tiedot päivittyvät myös Suomen Arvopaperikeskuksen (APK) ylläpitämiin rekistereihin.

HILJAINEN JAKSO

Raisio noudattaa kahden viikon pituista hiljaista jaksoa ennen tulosjulkistuksiaan. Tänä aikana yhtiön johto ei tapaa analyytikoita ja sijoittajia eikä kommentoi yhtiön taloudellista tilaa.

SIJOITTAJASUHTEET

Raision sijoittajasuhdetoiminnan tärkein tehtävä on tukea osakkeen oikeaa arvonmuodostusta välittämällä tietoa yhtiön strategiasta, toiminnasta, toimintaympäristöstä, tavoitteista sekä taloudellisesta tilanteesta siten, että Raisiosta sijoituskohteena muodostuu mahdollisimman oikea kuva.

Tavoitteena on antaa oikeaa, riittävää ja ajantasaista tietoa säännöllisesti ja tasapuolisesti kaikille markkinaosapuolille. Toiminnassa korostuvat täsmällisyys, avoimuus ja hyvä palvelu. Raision sijoittajaviestinnän käytännön toteutuksesta vastaa konserniviestintä.

SIJOITTAJASUHDETOIMINTA VUONNA 2008

Vuoden 2008 aikana Raision ylin johto tapasi useita kymmeniä ammattisijoittajia ja analyytikoita Suomessa ja muualla Euroopassa sekä yksityisiä osakkeenomistajia eri tilaisuuksissa. Capital Markets Day ja Bankers' Day pidettiin Ylivieskassa syyskuussa.

SIJOITTAJASUHTEIDEN YHTEYSHENKILÖT

Toimitusjohtaja Matti Rihko
Puhelin: 0400 830 727
Sähköposti: matti.rihko@raisio.com

Talusojohtaja Jyrki Paappa
Puhelin: 050 556 6512
Sähköposti: jyrki.paappa@raisio.com

Viestintäpäällikkö Heidi Hirvonen
Puhelin: 050 567 3060
Sähköposti: heidi.hirvonen@raisio.com

Rahoitusjohtaja Janne Martti
Puhelin: 050 556 6521
Sähköposti: janne.martti@raisio.com

SIJOITUSANALYYSIT

Tietojemme mukaan seuraavat pankit ja pankkiiriliikkeet arvioivat Raisiota sijoituskohteena omasta aloitteestaan.

- Carnegie Investment Bank
- eQ Pankki
- Evli Pankki
- Glitnir
- Handelsbanken Capital Markets
- Iccapital Securities
- Nordea
- Pohjola Pankki
- SEB Enskilda
- Sofia Pankki
- E. Öhman J:or Suomi

Luettelo yhtiötä seuraavista analyytikoista löytyy internetsivuilta osoitteesta www.raisio.com.

Raisio julkaisee vuosittain suomeksi ja englanniksi kolme osavuositilastusta, tilinpäätöstiedotteen, vuosikertomuksen ja pörssitiedotteita.

VUODEN 2009 JULKISTUSAIKATAULU

- Osavuositilastus tammi–maaliskuulta julkistetaan 5.5.2009
- Osavuositilastus tammi–kesäkuulta julkistetaan 4.8.2009
- Osavuositilastus tammi–syyskuulta julkistetaan 3.11.2009

JULKAISUJEN JA TIEDOTTEIDEN TILAAMINEN

Raision internetsivut osoitteessa www.raisio.com toimivat kaiken osakkeeseen ja osakekurssiin vaikuttavan ajankohtaisen sekä historiallisen tiedon arkistona.

Vuosikertomuksen voi tilata osoitteesta www.raisio.com otsikon Julkaisut alta esitilauslomakkeella.

Vaihtoehtoisesti vuosikertomuksen voi tilata konserniviestinnästä:

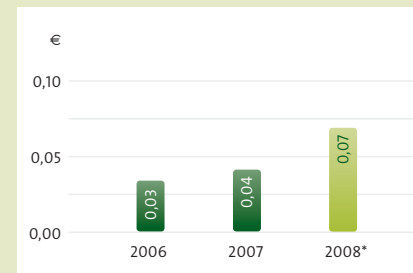
Raisio Oyj, Konserniviestintä
PL 101, 21201 Raisio
Puhelin: 044 782 1299
Sähköposti: communications@raisio.com

Osavuositilastusten sekä pörssi- ja lehdistötiedotteiden sähköpostitilaajaksi voi kirjautua osoitteesta www.raisio.com otsikon Uutiset alta.

Osakekohtainen tulos, EPS

Osinko/osake

* HALLITUKSEN OSINKOESITYS

KESKEISET TUNNUSLUVUT

KESKEISET TUNNUSLUVUT, TULOS ILMAN KERTAERIÄ							
	10-12/2008	7-9/2008	4-6/2008	1-3/2008	2008	2007	2006
LIKEVAIHTO							
ELINTARVIKE, MILJ. €	51,3	51,7	49,7	49,0	201,8	197,1	196,5
REHU & MALLAS, MILJ. €	70,8	78,7	68,9	64,3	282,7	206,7	179,0
AINESOSAT, MILJ. €	10,5	11,0	10,1	12,7	44,3	44,9	49,7
MUUT TOIMINNOT, MILJ. €	0,3	0,3	0,2	0,2	1,0	0,4	0,6
TOIMIALARYHMIEN VÄLINEN MYYNTI, MILJ. €	-5,1	-7,2	-6,0	-7,4	-25,7	-27,1	-23,3
LIKEVAIHTO YHTEENSÄ, MILJ. €	127,8	134,5	122,9	118,9	504,0	421,9	402,6
LIKETULOS							
ELINTARVIKE, MILJ. €	2,6	1,4	0,9	0,6	5,5	-5,8	-10,5
REHU & MALLAS, MILJ. €	2,0	4,3	4,2	1,7	12,3	8,2	5,6
AINESOSAT, MILJ. €	1,8	3,1	1,7	3,3	10,0	9,5	7,8
MUUT TOIMINNOT, MILJ. €	-0,9	-1,0	-0,7	-0,8	-3,4	-2,1	-5,3
ELIMINOINNIT, MILJ. €	0,2	-0,3	0,4	-0,6	-0,3	0,1	0,0
LIKETULOS YHTEENSÄ, MILJ. €	5,7	7,6	6,5	4,2	24,1	9,9	-2,4
% LIKEVAIHDOSTA	4,5	5,6	5,3	3,5	4,8	2,3	-0,6
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT, NETTO, MILJ. €	-0,3	-0,2	-0,2	-0,1	-0,8	-0,7	1,8
OSUUS OSAKKUUSSYHTIÖIDEN TULOKSESTA, MILJ. €	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	-0,3	-0,4
TULOS ENNEN VEROJA, MILJ. €	5,4	7,4	6,3	4,2	23,3	8,8	-1,0
TULOVEROT, MILJ. €	0,4	-2,1	-2,5	-1,1	-5,3	-0,6	-1,0
TILIKAUDEN TULOS, MILJ. €	5,9	5,3	3,8	3,1	18,0	8,3	-2,0
TULOS/OSAKE, €	0,04	0,03	0,02	0,02	0,12	0,05	-0,02

KESKEISET TUNNUSLUVUT, TASE						
	31.12.2008	30.9.2008	30.6.2008	31.3.2008	31.12.2007	31.12.2006
OMAN PÄÄOMAN TUOTTO, %	8,0	7,9	8,1	10,7	2,9	-10,7
SIIJOITETUN PÄÄOMAN TUOTTO, %	9,8	10,5	10,5	12,3	3,5	-9,1
KOROLLISET RAHOITUSVELAT KAUDEN LOPUSSA, MILJ. €	19,7	14,0	15,3	6,1	7,2	23,2
OMAVARAISUUSASTE, %	77,9	77,0	78,2	77,1	77,9	75,0
NETTOVELKAANTUMISASTE, %	-20,8	-12,5	-0,3	-4,5	-13,1	-19,1
OMA PÄÄOMA/OSAKE, €	1,79	1,77	1,73	1,70	1,70	1,73

TUNNUSLUKUIEN LASKENTAKAAVAT	
TULOS PER OSAKE	$\frac{\text{EMOYRITYKSEN OSAKKEENOMISTAJILLE KUULUVA TILIKAUDEN TULOS}}{\text{TILIKAUDEN KESKIMÄÄRÄINEN OSAKEANTIOIKAISTU OSAKKEIDEN LUKUMÄÄRÄ}}$
OMAN PÄÄOMAN TUOTTO, % (ROE)	$\frac{\text{TULOS ENNEN VEROJA} - \text{TULOVEROT}}{\text{OMA PÄÄOMA (KESKIMÄÄRIN VUODEN AIKANA)}} \times 100$
SIIJOITETUN PÄÄOMAN TUOTTO, % (ROI)	$\frac{\text{TULOS ENNEN VEROJA} + \text{RAHOITUSKULUT}}{\text{OMA PÄÄOMA} + \text{KOROLLISET RAHOITUSVELAT (KESKIMÄÄRIN VUODEN AIKANA)}} \times 100$
OMAVARAISUUSASTE, %	$\frac{\text{OMA PÄÄOMA}}{\text{TASEEN LOPPUSUMMA} - \text{SAADUT ENNAKOT}} \times 100$
KOROLLISET NETTORAHOITUSVELAT	KOROLLISET RAHOITUSVELAT - RAHAVARAT JA KÄYPÄÄN ARVOON TULOSVAIKUTTEISESTI KIRJATTAVAT RAHOITUSVARAT
NETTOVELKAANTUMISASTE, %	$\frac{\text{KOROLLISET NETTORAHOITUSVELAT}}{\text{OMA PÄÄOMA}} \times 100$
OMA PÄÄOMA PER OSAKE	$\frac{\text{EMOYRITYKSEN OSAKKEENOMISTAJILLE KUULUVA OMA PÄÄOMA}}{\text{OSAKKEIDEN OSAKEANTIOIKAISTU LUKUMÄÄRÄ KAUDEN LOPUSSA}}$

RAISIO MAAILMALLA

Eurooppa

RAISIO MAAILMALLA

- TUOTANTOLAITOS
- MYYNTIKONTTORI

KUVAT

VUOSIKERTOMUKSEN KUVISSA ESIINTYVÄT HENKILÖT OVAT RAISION OMAA HENKILÖSTÖÄ JA HEIDÄN LÄHEISIÄÄN.

Pohjois-Amerikka

www.raisio.com

RAISIO

TILINPÄÄTÖS

2008

SISÄLLYS

Hallituksen toimintakertomus	2
Konsernin tuloslaskelma	10
Konsernin tase	11
Oman pääoman muutokset 31.12.2008 päättyneellä tilikaudella	12
Konsernin rahavirtalaskelma	13
Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet	14
Konsernin tuloslaskelman liitetiedot	22
Konsernin taseen liitetiedot	27
Konsernin taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut	41
Osakekohtaiset tunnusluvut	42
Tunnuslukujen laskentakaavat	43
Osakkeet ja omistajat	44
Emoyhtiön tuloslaskelma	49
Emoyhtiön tase	50
Emoyhtiön rahavirtalaskelma	51
Emoyhtiön tilinpäätöksen laadintaperiaatteet	52
Emoyhtiön tuloslaskelman liitetiedot	53
Emoyhtiön taseen liitetiedot	55
Emoyhtiön muut liitetiedot	59
Hallituksen ehdotus voittovarojen käytöstä	60
Tilintarkastuskertomus	60
Hallintoneuvoston lausunto	60

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

Vuonna 2008 Raisio onnistui tavoitteessaan parantaa kannattavuutta, vaikka yleinen tilanne ruokaketjun toimijoilla heikkeni selvästi. Tehtyjen toimenpiteiden ansiosta Raisio on taloudellisesti ja toiminnallisesti hyvässä kunnossa. Ammattitaitoisen, osaavan ja motivoituneen henkilöstön merkitys yhtiön toteutuneessa suunnanmuutoksessa on olennainen.

Raisiossa kahdessa vuodessa toteutetulla suunnanmuutoksella on varmistettu, että yrityksen toimintatavat, operatiivisen toiminnan tehokkuus ja kannattavuus ovat hyvällä tasolla. Suunnanmuutos pystyttiin toteuttamaan nopeammin kuin yleisesti pidettiin mahdollisena. Raisiolla on hyvät mahdollisuudet kehittyä yrityksenä, jonka toiminta on ekologisesti, eettisesti ja ekonomisesti kestävällä pohjalla.

Yhtiön kehittämiseksi tehdään selvityksiä siitä, millä nykyisistä toimialoista kasvu ja positiivinen kassavirta ovat tulevaisuudessa mahdollisia ja mitä toimenpiteitä niiden toteutumiseen tarvitaan ruokaketjun murroksessa. Toimintaympäristön muutos on Raisiolle enemmän mahdollisuus kuin uhka. Raision tulevaisuuden menestys pohjautuu jatkuvaan parantamiseen, keskittymiseen ja edelläkävijyyteen.

Globaali talouden taantuma kohtelee eri toimialoja hyvin eri tavoin. Raision toimialat ovat defensiivisiä, sillä peruskulutus on luonteeltaan tasaista. Vuoden 2008 lopussa Raisio oli taloudellisesti ja toiminnallisesti ratkaisevasti monia muita toimijoita paremmassa asemassa vahvan taseensa ansiosta. Elintarviketeollisuudessa tulee tapahtumaan uusjakoa, jonka vahvat yritykset pystyvät hyödyntämään. Siltä osin kun Raision osakkeenomistajien kannalta avautuu mielenkiintoisia mahdollisuuksia, on yhtiöllä kyky olla aktiivinen toimija elintarviketeollisuuden rakennejärjestelyissä.

JATKUVIEN TOIMINTOJEN TULOS

Vuonna 2008 Raisio-konsernin liikevaihto kasvoi 19,5 prosentilla ja oli 504,0 miljoonaa euroa (421,9 milj. euroa vuonna 2007). Elintarvikeyksikön liikevaihto oli 201,8 miljoonaa euroa (197,1 milj. euroa), Rehun & Maltaan 282,7 miljoonaa euroa (206,7 milj. euroa) ja Ainesosien 44,3 miljoonaa euroa (44,9 milj. euroa).

Merkittävimmän liikevaihdon kasvuun vaikuttivat raaka-ainehintojen nousu sekä kaikilla toimialoilla toteutunut volyymikasvu. Eniten kasvoivat rehu- ja mallasliiketoimintojen liikevaihdot. Suomen ulkopuolisen liikevaihdon osuus oli 40,3 prosenttia (37,5 %) eli 203,1 miljoonaa euroa (158,0 milj. euroa).

Konsernin liiketulos vuonna 2008 oli 28,3 miljoonaa euroa (10,6 milj. euroa) ja ilman kertaeriä 24,1 miljoonaa euroa (9,9 milj. euroa). Elintarvikkeen liiketulos oli 9,7 miljoonaa euroa (-11,1 milj. euroa) ja ilman kertaeriä 5,5 miljoonaa euroa (-5,8 milj. euroa), Rehun & Maltaan 12,3 miljoonaa euroa (14,2 milj. euroa) ja ilman kertaeriä 12,3 miljoonaa euroa (8,2 milj. euroa), Ainesosien 10,0 miljoonaa euroa (9,5 milj. euroa) ja muiden toimintojen -3,4 miljoonaa euroa (-2,1 milj. euroa). Liiketoiminnan poistot, jotka tuloslaskelmassa on jaettu toimintoille, olivat 18,1 miljoonaa euroa (18,3 milj. euroa).

Vuoden 2008 ensimmäisellä neljänneksellä Raisio kirjasi Elintarvikeyksikköön kohdistuneen 4,2 miljoonan euron kertaeräisen tuoton yhteisomistuksen purkamisesta ruotsalaisen Lantmännenin kanssa. Edellisvuonna Raisio kirjasi Elintarvikeyksikköön arvonalennuksia ja Rehu & Mallas -yksikköön käyttöomaisuuden arvonalennuksen palautusta. Kertaluonteisten erien vaikutus konsernin vuoden 2007 liiketulokseen oli 0,7 miljoonaa euroa.

Raision tulos ennen veroja oli 27,5 miljoonaa euroa (9,5 milj. euroa) ja ilman kertaeriä 23,3 miljoonaa euroa (8,8 milj. euroa). Konsernin nettorahoituserät olivat -0,8 miljoonaa euroa (-0,7 milj. euroa). Tilikauden tulos verojen jälkeen oli 22,2 miljoonaa euroa (8,3 milj. euroa) ja ilman kertaeriä 18,0 miljoonaa euroa (8,3 milj. euroa). Tilikauden verot olivat -5,3 miljoonaa euroa (-1,2 milj. euroa) ja ilman kertaeriä -5,3 miljoonaa euroa (-0,6 milj. euroa). Osakekohtainen tulos oli 0,14 euroa (0,05 euroa) ja ilman kertaeriä 0,12 euroa (0,05 euroa). Sijoitetun pääoman tuotto oli 9,8 prosenttia (3,5 %).

INVESTOINNIT

Konsernin bruttoinvestoinnit vuonna 2008 olivat 29,1 miljoonaa euroa (31,4 milj. euroa) eli 5,8 prosenttia (7,5 %) liikevaihdosta. Elintarvikkeen bruttoinvestoinnit olivat 16,6 miljoonaa euroa (7,2 milj. euroa), Rehun & Maltaan 9,3 miljoonaa euroa (16,7 milj. euroa), Ainesosien 1,3 miljoonaa euroa (7,5 milj. euroa) ja muiden toimintojen 1,9 miljoonaa euroa (1,6 milj. euroa).

Suurin yksittäinen investointi oli Melia Oy:n 25 prosentin omistusosuuden osto Lantmänneniltä. Merkittävimmät tuotannolliset investoinnit olivat Ylivieskaan kesällä 2008 valmistunut huipputehokas rehutehdas sekä investointi maltaiden konttilastausasemaan.

TASE JA RAHOITUSASEMA

Raision taseen loppusumma oli 364,0 miljoonaa euroa (360,3 milj. euroa) ja oma pääoma 279,4 miljoonaa euroa (278,8 milj. euroa). Oma pääoma/osake oli joulukuun lopussa 1,79 euroa (1,70 euroa).

Konsernin korolliset rahoitusvelat olivat tilikauden päättyessä 19,7 miljoonaa euroa (7,2 milj. euroa). Korollinen nettorahoitusvelka oli -58,2 miljoonaa euroa (-36,5 milj. euroa). Oma-varaisuusaste oli vuoden lopussa 77,9 prosenttia (77,9 %) ja velkaantumisaste -20,8 prosenttia (-13,1 %). Liiketoiminnan rahavirta ennen investointeja oli 52,7 miljoonaa euroa (15,6 milj. euroa). Käyttöpääoma vuoden lopussa oli 88,9 miljoonaa euroa (100,5 milj. euroa 31.12.2007). Käyttöpääomaa vähensi vaihto-omaisuuden määrän sekä muiden korottomien saamisten pieneneminen.

Raisio Oyj maksoi vuonna 2008 osinkona 6,3 miljoonaa euroa ja käytti omien osakkeiden hankintaan 1,6 miljoonaa euroa.

JATKUVAT LIIKETOIMINNAT

Vuonna 2008 toteutui Raision suunnanmuutos. Tehty työ tuotti tulosta ja vaikeissa olosuhteissa toteutettiin käänнос parempaan. Tämä näkyi kannattavuuden merkittävänä parantumisena, volyymikasvuna, toimintojen tehostumisena ja onnistuneina uutuustuotelanseerauksina. Raisio on kasvupohjaisen, ekologisen ravinnon edelläkävijänä hyvässä asemassa vastaamaan koko elintarvikeketjun uusiin haasteisiin.

Elintarvike

Elintarvikekeskikön suunnanmuutos toteutui nopealla aikataululla suunnitelmien mukaisesti tilanteessa, jossa elintarvike-teollisuus on suurissa vaikeuksissa. Tuotesalkun ja tarjoaman uudistamisen kuluttajien tarpeiden mukaiseksi, tuotannon ja toimitusketjun tehostamisen sekä joustavien hinnoittelujärjestelmien myötä elintarvikekeskikön liikevaihto kasvoi ja kannattavuus parani merkittävästi edellisvuodesta.

Raision Elintarvikekeskikön liikevaihto oli 201,8 miljoonaa euroa (197,1 milj. euroa). Suomen osuus elintarvikekeskikön liikevaihdosta oli reilusti yli 50 prosenttia ja toiseksi suurimman markkina-alueen, Puolan, osuus oli yli 20 prosenttia. Pohjois-Euroopan toiminnoissa ja Puolassa pääbrändien myyntivolyymit kasvoivat ja liiketulos oli voitollinen. Ainoan tappiollisen markkina-alueen, Venäjän, toimintoja rationalisoiittiin kannattavuuden parantamiseksi.

Raision brändistrategian mukaiset muutokset toteutettiin vähittäiskauppatuotteissa vuonna 2008. Pohjois-Euroopan toiminnoissa tuotteiden kokonaismäärä väheni vuonna 2008 vertailuvuodesta noin 20 prosentilla huolimatta siitä, että Raisio lanseerasi lukuisia uutuusia markkina-alueellaan. Suomessa kuudestatoista brändistä siirryttiin neljään strategiseen brändiin, jotka ovat Elovena, Keiju, Sunnuntai ja Benecol. Vahvat, tuotetut brändit näkyvät aamiais- ja välipalamaailman, leivonta- ja leivänpäällismaailmojen kautta. Kaikilla markkina-alueilla tuotevalikoima uudistettiin kuluttajatarpeen mukaiseksi.

Elintarvikekeskikön orgaaninen kasvu toteutui Elovena-tuotteiden lanseerauksina Puolassa, Vrossa ja Ruotsissa. Suomessa merkittävin markkinointi- ja myyntipanostus oli Elovena-välipalajuomien lanseeraus. Kuluttajat ovat löytäneet Elovena-juomat, ja niiden myynti on vakiintunut hyvälle tasolle.

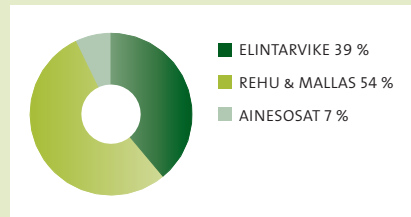
Yksi vuoden 2008 merkittävimmistä tapahtumista oli tuotteen hiilidioksidipäästöt kertovan merkin käyttöönotto. Ensimmäisenä merkki lisättiin Elovena-kaurahiutaleisiin. Raisio jatkaa tuotteidensa CO₂-päästöjen merkitsemistä vähittäiskauppatuotteissaan.

Ruotsin markkinoilla lanseerattiin Keiju-tuotteiden tilalle uudelleen Carlshamn Mejeri -yritysbrändillä myytävät margariinit. Suomessa Raisio otti Benecol-tuotteiden myynnin kokonaan omiin käsiinsä. Puolassa Benecol-tuotteiden myynnin kasvu jatkui ja Raisio on markkinajohtaja kolesterolia alentavissa funktionaalisissa margariineissa yli 70 prosentin markkinaosuudella. Venäjällä toiminnan painopiste siirrettiin viljat tuotteisiin.

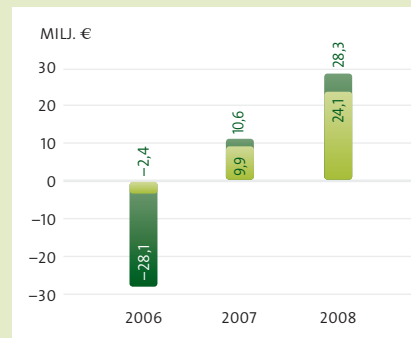
Liikevaihto

Liikevaihto yksiköittäin

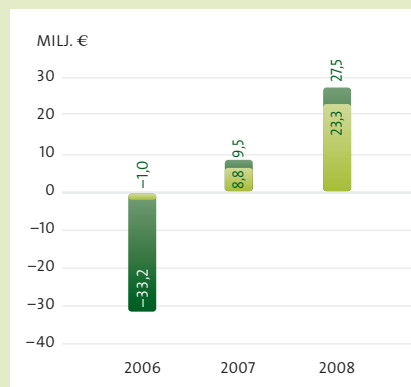

Liiketulos

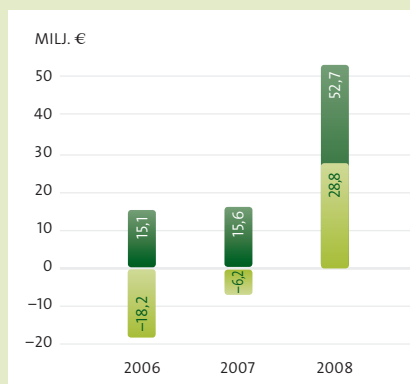
■ ILMAN KERTALUONTEISIA ERIÄ

Tulos ennen veroja

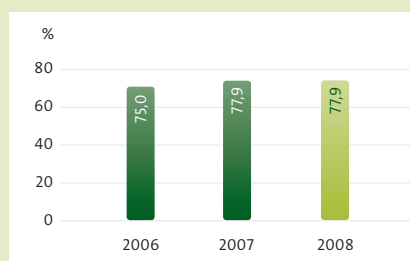
■ ILMAN KERTALUONTEISIA ERIÄ

Rahavirta

■ LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA
■ RAHAVIRTA INVESTOINTIEN JÄLKEEN

Omavaraisuusaste

Elintarvikkeen liiketulos oli 9,7 miljoonaa euroa (-11,1 milj. euroa) ja ilman kertaeriä 5,5 miljoonaa euroa (-5,8 milj. euroa), mikä on 2,7 prosenttia liikevaihdosta. Erityisesti liiketulos-ta paransi Puolan hyvä tuloskehitys vuoden jälkimmäisellä puoliskolla. Elintarvikeyksikön liiketulos oli jokaisella vuosineljänneksellä voitollinen. Kannattavuuden paranemisen mahdollisti tuotevalikoiman uudistaminen kuluttajatarpeen mukaiseksi, prosessien tehostaminen sekä pitkäjänteinen toimitusketjun ohjauksen kehittäminen, jonka myötä toimitusvarmuus parani ja hävikki pieneni. Elintarvikeyksikön liiketulokseen sisältyy 4,2 miljoonan euron kertaerä yhteisomistuksen purkamisesta Lantmännenin kanssa. Vuoden 2007 raportoituun liiketulokseen sisältyvät arvonalennukset olivat yhteensä 5,3 miljoonaa euroa.

Raision Elintarvikeyksikön tavoitteita vuonna 2009 ovat kannattava kasvu ja kuluttajalähtöisen asiakasyhteistyön syventäminen. Raisio tuo markkinoille kuluttajien tarpeiden mukaisia innovatiivisia tuotteita, joissa korostuvat hyvinvoinnin edistäminen ja turvallisuus hyvästä mausta tinkimättä. Kasvipohjainen ja lähellä tuotettu ravinto on edullista, terveellistä ja kuluttaa ympäristöä vähiten.

Rehu & Mallas

Rehu & Mallas -yksikön liikevaihto kasvoi vuonna 2008 merkittävästi raaka-ainehintojen nousun seurauksena. Yksikön kannattavuuden paranemiseen vaikuttivat erityisesti kasviöljyn puristusmarginaalin parantuminen ja maltaan hyvä tuloskehitys. Rehuissa Raision markkina-asema Suomessa vahvistui.

Rehu & Mallas -yksikön liikevaihto kasvoi vertailukaudesta lähes 37 prosentilla ja oli 282,7 miljoonaa euroa (206,7 milj. euroa). Liikevaihdon kasvu pohjautui pääosin rehu- ja mallasainesten ja energian hinnannousuun sekä rehujen volyymin kasvuun. Vienti Venäjälle kasvoi volyymin mitattuna reilut viisi prosenttia. Rehujen viennistä lähes 70 prosenttia on kalanrehuja ja loput maatilarehuja.

Rehujen myyntivolyymit kasvoivat ja markkina-asema vahvistui. Raision markkinaosuus Suomessa myytävistä rehu-seoksista on noin 40 prosenttia. Kilpailutilanne markkinoilla jatkui haastavana. Suomessa kotieläintuotteiden tuotanto oli edellisvuoden tasolla. Raisio tiivistä yhteistyötä suomalaisten meijeriosuuskuntien kanssa. Rehujen suoralaskutuksen osuus nousi yli 50 prosenttiin.

ELINTARVIKEYSIKÖN KESKEISET TUNNUSLUVUT

	10-12/2008	7-9/2008	4-6/2008	1-3/2008	2008	2007
LIIVEVAIHTO, MILJ. €	51,3	51,7	49,7	49,0	201,8	197,1
POHJOIS-EUROOPPA, MILJ. €	38,2	36,6	34,9	35,2	144,8	148,1
ITÄ-EUROOPPA, MILJ. €	14,7	16,5	16,0	15,5	62,7	53,9
LIIKETULOS, MILJ. €	2,6	1,4	0,9	4,8	9,7	-11,1
KERTAERÄT, MILJ. €	0,0	0,0	0,0	4,2	4,2	-5,3
LIIKETULOS ILMAN KERTAERIÄ, MILJ. €	2,6	1,4	0,9	0,6	5,5	-5,8
% LIIVEVAIHDOSTA	5,1	2,7	1,8	1,2	2,7	-2,9
INVESTOINNIT, MILJ. €	0,4	1,0	1,4	13,8	16,6	7,2
NETTOVARALLISUUS, MILJ. €	81,6	81,0	83,6	86,0	81,6	85,8

Ylivieskan huipputehokas rehutehdas vihittiin käyttöön kesällä 2008 ja tuotanto Oulun tehtaalla päättyi syyskuun lopussa. Oulun tehtaalta Ylivieskaan siirretty raeistuslinja on jo käytössä. Noin 20 miljoonan tehdasinvestoinnin myötä Ylivieskassa pystytään valmistamaan noin kymmenesosa Suomen rehtarpeesta. Tehtaan sijainti keskellä maito-Suomea on erinomainen. Raision kolmen rehutehtaan sijainti lähellä asiakkaita ja raaka-ainetuottajia parantaa logistisen ketjun kustannustehokkuutta.

Vuonna 2008 Raision mallastuskapasiteetti oli täysimääräisenä käytössä. Maltaan hinta nousi vuoden 2008 alussa ennätyskorkealle, mutta kääntyi nopeaan laskuun hyvän sadon seurauksena. Maltaiden kokonaismarkkina kasvoi hiukan, mutta kasvu Euroopassa taittui. Oluen kulutuksen kasvu painottui Kaukoitään, Latinalaiseen Amerikkaan ja Afrikkaan. Venäjällä kasvu tasaantui useiden vuosien voimakkaan kasvun jälkeen. Raision uusi maltaiden konttilaustusasema mahdollistaa olut- ja viskimaltaiden toimitukset Kaukoitään.

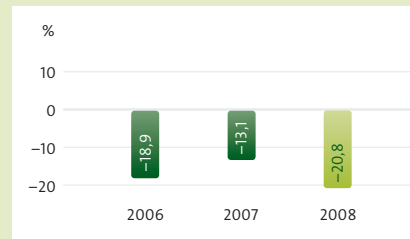
Rehu & Mallas -yksikön liiketulos oli 12,3 miljoonaa euroa (14,2 milj. euroa) ja ilman kertaeriä 12,3 miljoonaa euroa (8,2 milj. euroa). Liiketulosta vertailuvuodesta kasvatti kasviöljyn puristusmarginaalin parantuminen ja maltaan hyvä tuloskehitys. Vuoden 2007 raportoituun liiketulokseen sisältyy maltaan 6,0 miljoonan euron käyttöömaisuuden arvonaleuksen palautus.

Raision rehuliiketoiminnan tavoite on olla alan kustannustehokkain ja arvostetuin osaja Suomessa sekä merkittävä toimija Luoteis-Venäjän markkinoilla. Rehuissa haetaan kasvua kotimaassa sekä syvennetään kumppanuuksia kasvavien kotieläintilojen ja kalankasvatustilojen kanssa. Mallasliiketoiminnan tavoitteita ovat kumppanuuksien vahvistaminen, reagoit nopeuden säilyttäminen muuttuvilla markkinoilla sekä suomalaisen mallasohran saatavuuden varmistaminen.

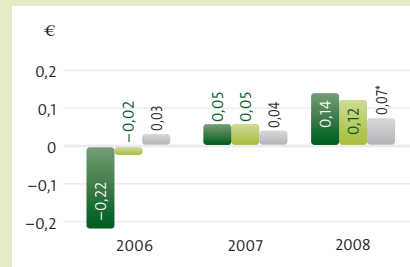
Viljamarkkinat

Vuoden 2008 tapahtumat viljamarkkinoilla osoittivat, kuinka nopeasti tilanteet muuttuvat. Viime vuonna sato oli maailmanlaajuisesti ennätysmäisen suuri ja viljan tarjonta kasvoi voimakkaasti. Syksyllä viljan kysynnän kasvu hiipui globaalien talouskriisien myötä ja viljahinnat kääntyivät laskuun. Lasku tasaantui loppuvuonna. Vuosittaiset viljan tarjonnan vaihtelut tulevat olemaan suuria ja hintojen heilahtelut jatkuvat.

Nettovelkaantumisaste

Tulos ja osinko osaketta kohti

■ TULOS/OSAKE
 ■ TULOS/OSAKE ILMAN KERTAERIÄ
 ■ OSINKO/OSAKE

*HALLITUKSEN OSINKOESITYS

REHU & MALLAS -YKSIKÖN KESKEISET TUNNUSLUVUT	10-12/2008	7-9/2008	4-6/2008	1-3/2008	2008	2007
LIIVEVAIHTO, MILJ. €	70,8	78,7	68,9	64,3	282,7	206,7
REHUT, MILJ. €	61,4	65,4	56,2	53,0	235,9	175,5
MALTAAT, MILJ. €	9,5	12,8	11,9	9,3	43,5	30,1
MUUT, MILJ. €	0,2	0,7	1,0	2,3	4,1	1,7
LIIKETULOS, MILJ. €	2,0	4,3	4,2	1,7	12,3	14,2
KERTAERÄT, MILJ. €	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,0
LIIKETULOS ILMAN KERTAERIÄ, MILJ. €	2,0	4,3	4,2	1,7	12,3	8,2
% LIIVEVAIHDESTA	2,8	5,5	6,1	2,6	4,3	4,0
INVESTOINNIT, MILJ. €	2,8	1,7	2,6	2,3	9,3	16,7
NETTOVARALLISUUS, MILJ. €	81,7	100,9	122,9	104,0	81,7	86,0

Raision viljahankinnan vahvuus on se, että laadun ja saataavuuden mukaan vilja voidaan ohjata oikeisiin käyttötarkoituksiin. Turvataksaan suomalaisen viljaraaka-aineen saannin ja riittävyden, yhtiö on aktiivisesti mukana koko viljaketjun kehittämisessä. Yhtiö jatkaa kaksi vuotta sitten käyttöönottamansa kiinteähintajärjestelmän kehittämistä. Raisio tarjoaa jatkossakin viljelijöille hinnoittelumekanismia ja vaihtoehtoja, joilla molemmat osapuolet voivat tasata satoon liittyvää hintariskiä.

Vahvistaakseen suomalaisen elintarvikeketjun kilpailukykyä, Raisio tarjoaa sopimusviljelijöilleen lisäpalveluja ja myy tuotantopanoksia. Kylvösiementen ja kasvinsuojeluaineiden lisäksi yhtiö jatkaa peltolannoitteiden myyntiä sopimusviljelijöilleen osana tuotantopanosalikoimaa.

Ainesosat

Ainesosat-yksikön liikevaihto parani ja kannattavuus pysyi vahvana. Myyntivolyymit kasvoivat ja markkina-alue laajeni Aasiaan, missä kolesterolia alentavien funktionaalisten elintarvikkeiden kysyntä kasvaa. Kasvistanoliesterin vahvan ja laajan tieteellisen näytön merkitys korostui vaativissa regulaatioprosesseissa.

Ainesosat-yksikön liikevaihto oli 44,3 miljoonaa euroa (44,9 milj. euroa). Vuonna 2008 kasvistanolipohjaisten ainesosien markkina kehittyi maltillisesti. Myynti Euroopan päämarkkinoilla Iso-Britanniassa ja Puolassa kasvoi vahvan brändin ja tehokkaiden markkinointitoimenpiteiden ansiosta. Myynti laski Ranskassa ja Saksassa. Turkissa pitkään jatkunut mainonnan rajoitus vaikutti myynnin kehittymiseen epäsuotuisasti. Raisio otti Benecol-tuotteiden myynnin Suomessa kokonaan omiin käsiinsä ja keskittyi markkina-asemansa vahvistamiseen kotimarkkinallaan. Raision kolesterolia alentavien terveysvaikutteisten elintarvikkeiden valikoima on Suomen laajin.

Aasian yhä kasvava merkitys uutena markkina-alueena korostui vuonna 2008. Tuotelanseerukset Aasiassa vahvistivat Benecol-brändin sekä kasvistanoliesterin asemaa entisestään. Benecol-tuotteet lanseerattiin Intiassa, Indonesiassa ja Thaimaassa. Uusille markkina-alueille pääsemisessä pakollisten lupien ja hyväksymisten saaminen ei käy käden käänteessä, minkä lisäksi kasvistanoliesteriä sisältävien Benecol-tuotteiden esittely kuluttajille ja tiedeyhteisöille vaatii sekkin aikaa. Benecol-tuotteita myydään lähes 30 maassa.

Euroopan elintarviketurvallisuusviraston (EFSA) erityisruokavalioluomisteita, ravitsemusta ja allergioita käsittelevä lautakunta

(NDA) antoi lokakuussa hyväksyvän tieteellisen kannanoton kasvistanoliesterin terveysväitehakemukseen koskien sairauden riskin vähentämistä. Sen mukaan Benecol-elintarvikkeissa voidaan käyttää terveysväitettä: "Kasvistanoliesterin on osoitettu alentavan veren kolesterolia. Veren kolesterolin alentaminen saattaa vähentää sepelvaltimotaudin riskiä." Väitteen käyttö edellyttää vielä EU-komission hyväksyntää.

Joulukuussa Raisio sai Kiinan kansantasavallan terveysministeriöltä maan uusielintarvikeasetuksen mukaisen hyväksynnän lisäksi kasvistanoliesteriä maassa markkinoitaviin elintarvikkeisiin. Hyväksyntä on ensimmäisiä, joita Kiinan kansantasavallassa on myönnetty vuoden 2008 alussa käyttöön otetun uusielintarvikeasetuksen käyttöönoton jälkeen.

Ainesosat-yksikön liikevaihto oli 10,0 miljoonaa euroa (9,5 milj. euroa). Liiketuloon vaikutti toiminnan tehokkuus ja volyymin kasvun lisäksi. Liiketulosprosentti 22,5 on Ainesosat-liiketoiminnan luonne huomioon ottaen tavoitteen mukainen.

Raisio valmistelelee laajentumista uusille markkina-alueille erityisesti Aasiassa sekä Pohjois- ja Etelä-Amerikassa, laajentaa partneriverkostoaan sekä kehittää uusia, innovatiivisia tuotesovelluksia. Raision vahvuus eri markkina-alueilla on sopeutuminen eli Benecol-tuotteet tuodaan paikallisten partnereiden kanssa markkinoille paikallisille kuluttajille sopivina sovelluksina. Uusien markkinoiden avautumisen myötä globaalina markkinan arvioidaan pidemmällä aikavälillä kasvavan.

TUTKIMUS JA KEHITYS

Raision tutkimuksen ja kehityksen lähtökohtana on kuluttaja- ja asiakaslähtöinen toiminta, joka perustuu terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen ravitsemuksen keinoin. Korkeatasoisella tutkimuksella ja kehityksellä varmistetaan asiakkaiden ja kuluttajien tarpeiden mukaiset tuotteet, niiden turvallisuus ja oikea laatu.

Raision Elintarvikeyksikkö tuo markkinoille kuluttajien tarpeista lähteviä tuotteita, joissa korostuvat terveellisyys, hyvinvoinnin edistäminen ja turvallisuus hyvästä mausta tinkimättä. Uusien ainesosien kehitystyössä korostuu vahva tieteellinen näyttö ja turvallisuus. Rehujen tutkimuksen ja tuotekehityksen lähtökohtana on kehittää kotieläintuotannon tehokkuutta ja kannattavuutta lisääviä rehuseoksia ja ruokintaratkaisuja sekä varmistaa eläinten hyvinvointi ja terveys. Lisäksi asiakkaat edellyttävät rehuseoksilta ominaisuuksia, joilla on myönteiset ympäristövaikutukset.

AINESOSAT-YKSIKÖN KESKEISET TUNNUSLUVUT						
	10-12/2008	7-9/2008	4-6/2008	1-3/2008	2008	2007
LIKEVAIHTO, MILJ. €	10,5	11,0	10,1	12,7	44,3	44,9
LIKETULOS, MILJ. €	1,8	3,1	1,7	3,3	10,0	9,5
KERTAERÄT, MILJ. €	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
LIKETULOS ILMAN KERTAERIÄ, MILJ. €	1,8	3,1	1,7	3,3	10,0	9,5
% LIKEVAIHDOSTA	17,1	28,5	17,4	25,9	22,5	21,2
INVESTOINNIT, MILJ. €	0,3	0,1	0,2	0,7	1,3	7,5
NETTOVARALLISUUS, MILJ. €	38,3	42,1	40,1	43,9	38,3	46,0

Raisio-konsernin tutkimus- ja tuotekehityskulut vuonna 2008 olivat 5,8 miljoonaa euroa (6,4 milj. euroa) eli 1,2 prosenttia (1,5 %) liikevaihdosta. Raisiossa keskityttiin strategian mukaiseen kuluttajien, asiakkaiden ja kotieläintuotteiden tarvelähtöiseen tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Elintarvikeyksikön tutkimus- ja tuotekehityskulut olivat 2,4 miljoonaa euroa (2,4 milj. euroa), Rehun & Maltaan 1,0 miljoonaa euroa (1,0 milj. euroa) ja Ainesosien 2,3 miljoonaa euroa (3,0 milj. euroa).

YRITYSVASTUU

Raisio on sitoutunut kantamaan vastuun omasta toimintaympäristöstään. Tavoitteena on, että yhtiön toiminta on tulevaisuudessakin ekologisesti, eettisesti ja ekonomisesti vakaalla pohjalla. Raision yritysraportointi sisältyy vuosikertomukseen.

Raision tiedossa ei ole merkittäviä taloudellisia ympäristöriskejä.

HALLINTO, JOHTO JA HENKILÖSTÖ

Raision hallituksen jäsenmäärä vuonna 2008 oli viisi. Hallitukseen kuuluvat Simo Palokangas (puheenjohtaja), Michael Ramm-Schmidt (varapuheenjohtaja), Anssi Aapola, Erkki Haavisto ja Satu Lähteenmäki. Hallituksen jäsenet ovat yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista riippumattomia.

Raision hallintoneuvoston puheenjohtajana toimii Juha Saura ja varapuheenjohtajana Holger Falck.

Raisio-konsernin jatkuvissa toiminnoissa työskenteli 31.12.2008 yhteensä 960 henkilöä (1 072 henkilöä vuonna 2007 ja 1 200 henkilöä vuonna 2006). Vuoden 2008 lopussa ulkomailla työskenteli 32,3 prosenttia (31,9 %) henkilökunnasta. Henkilöstömäärää vähensi pääasiassa laboratorio- ja kunnossapitotoimintojen ulkoistaminen. Vuoden lopussa Elintarvikeyksikön palveluksessa oli 572 henkilöä, Rehu & Mallas -yksikössä 258 henkilöä, Ainesosat-yksikössä 63 henkilöä ja konserni-palveluissa 67 henkilöä.

Konsernin johtoryhmän jäseniksi nimitettiin toukokuussa 2008 Elintarvikeyksikön Pohjois-Euroopan toiminnoista vastaava johtaja Markku Krutsin ja Itä-Euroopan toiminnoista vastaava johtaja Jacek Dziekonski. Lakiasianjohtaja ja konsernin johtoryhmän jäsen Kirsi Swanljung-von Wehrt irtisanoutui Raision palveluksesta lokakuussa 2008.

Vuoden 2008 Raision maksamat palkat ja palkkiot olivat yhteensä 41,8 miljoonaa euroa (43,8 milj. euroa vuonna 2007 ja 48,2 milj. euroa vuonna 2006) ilman henkilösivukuluja.

Tarkemmin henkilöstöön liittyvät asiat raportoidaan osana vuosikertomusta julkaistavassa yritysraportoinnissa.

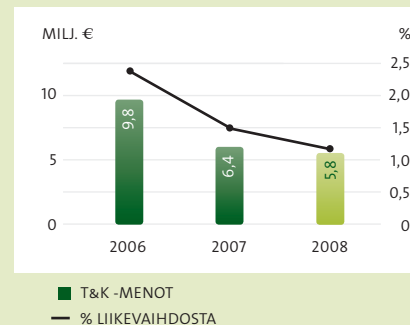
MUUTOKSET KONSERNIRAKENTEESSA

Mylly-yhtiö Melia Oy:stä tuli tammikuussa 2008 Ravintoraisio Oy:n kokonaan omistama tytäryhtiö ruotsalaisen Lantmännenin luovutettua sille 25 prosentin osuutensa Meliasta. Vastaavasti Raisio luovutti Lantmännenille 50 prosentin omistuksensa yhteisyritys GoGreen AB:stä ja noin 27 prosentin osuuden Latviassa sijaitsevasta AS Rīgas Dzīrnavnieks mylly-yhtiöstä.

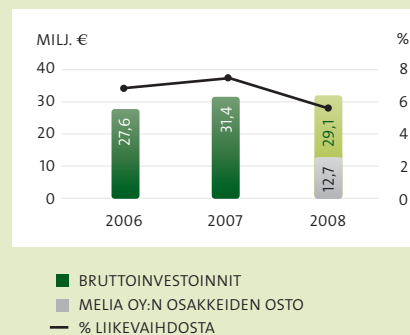
Oma pääoma/osake

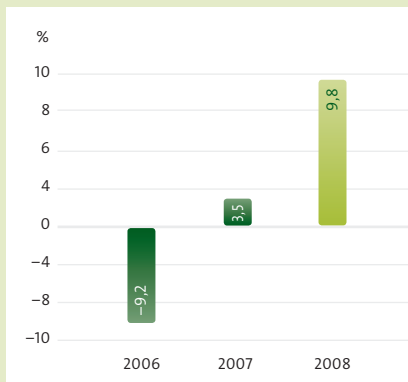
Tutkimus ja kehitykset

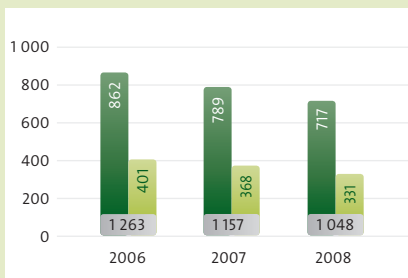
Investoinnit

Sijoitetun pääoman tuotto

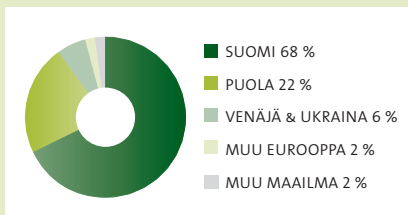

Henkilöstö keskimäärin

■ SUOMI
■ ULKOMAAT
■ YHTEENSÄ

Henkilöstön maantieteellinen jakauma 31.12.2008

Melia Oy:n liiketoiminta siirrettiin Ravintoraisio Oy:lle ja Melia Oy:n koneet, laitteet, rakennukset ja maa-alueet niin Raisiossa kuin Nokialla Raisionkaaren Teollisuuspuisto Oy:lle 31.12.2008. Melia Oy:n henkilöstö siirtyi Ravintoraisio Oy:n palvelukseen ns. vanhoina työntekijöinä. Näin saatettiin loppuun syksyllä 2007 aloitettu järjestely ja Raision kaupalliset toiminnot ja tuotannolliset toiminnot Suomessa on kokonaan eriytetty myös yhtiötasolla.

Ravintoraisio Oy:n harjoittama mallasliiketoiminta yhtiötettiin uudeksi Raisio Malt Oy -nimiseksi osakeyhtiöksi ns. osittaisjakautumisella, joka tuli voimaan 31.12.2008. Raisio Malt Oy aloitti liiketoimintansa 1.1.2009.

Raisio Group Holding Oy sulautui marraskuussa emoyhtiönsä Raisio Oyj:hin. Sulautumisen myötä Rehuraisio Oy tuli kokonaan ja välittömästi Raisio Oyj:n omistukseen.

OMAT OSAKKEET

Raisio Oyj:n hallussa oli katsauskauden päättyessä 9 158 500 vaihto-osaketta ja 197 808 kantaosaketta, jotka on hankittu vuosina 2005–2008 yhtiökokoukselta saatujen hankkimisvaltuuksien nojalla. Vaihto-osakkeiden määrä on 7,0 prosenttia kaikista vaihto-osakkeista ja niiden tuottamasta äänimäärästä ja kantaosakkeiden vastaavasti 0,6 prosenttia. Yhteensä yhtiön hallussa olevat omat osakkeet edustavat 5,7 prosenttia koko osakekannasta ja 1,6 prosenttia sen tuottamasta äänimäärästä. Yhtiöllä ei ole eikä tilikauden aikana ole ollut pantiksi otettuja omia osakkeita. Koska kaikki omat osakkeet on hankittu julkisessa kaupankäynnissä, yhtiön tiedossa ei ole paljonko niistä mahdollisesti on hankittu yhtiön lähipiiriin kuuluvilta.

Yhtiön hallussa olevista omista osakkeista 19 503 kantaosaketta on hankittu yhtiökokoukselta vuonna 2007 saadun valtuutuksen nojalla tammi-maaliskuussa 2008. Yhtiökokoukselta vuonna 2008 saadun valtuutuksen nojalla on hankittu 1 000 000 vaihto- ja 20 005 kantaosaketta syys-joulukuussa 2008. Osakkeet on hankittu pörssin järjestämässä julkisessa kaupankäynnissä hankintahetken käypään hintaan. Tilikauden aikana hankituista vaihto-osakkeista on suoritettu vastikkeena 1 549 541 euroa ja kantaosakkeista 63 680 euroa. Kertomusvuonna hankittujen vaihto-osakkeiden määrä on 0,8 prosenttia kaikista vaihto-osakkeista ja niiden tuottamasta äänimäärästä ja kantaosakkeiden vastaavasti 0,1 prosenttia. Kaikkien tilikauden aikana hankittujen osakkeiden määrä on 0,63 prosenttia osakekannasta ja 0,2 prosenttia sen tuottamasta äänimäärästä.

Kertomusvuonna on luovutettu yhtiökokouksen vuonna 2007 myöntämään valtuutukseen perustuvalla kahdella hallituksen päätöksellä yhteensä 72 000 yhtiön hallussa ollutta vaihto-osaketta. Osakkeet luovutettiin tunnustuksena ja palkkiona vuoden 2007 hyvästä suorituksesta vastikkeetta. Raisio Oyj:n toimitusjohtaja Matti Rihkille luovutettiin näin 40 000 vaihto-osaketta ja 16 muulle henkilölle yhteensä 32 000 vaihto-osaketta, joiden saajista yhtiön lähipiiriin kuuluivat Markku Krutsin, Leif Liedes, Merja Lumme ja Jyrki Paappa. Luovutettujen osakkeiden määrä on 0,04 prosenttia osakekannasta ja 0,01 prosenttia sen tuottamasta äänimäärästä.

Hallituksella on vuoden 2008 varsinaisen yhtiökokouksen myöntämä valtuus luovuttaa kaikki yhtiön hallussa olevat

omat osakkeet ja osakeyhtiölain nojalla hallituksella on myös oikeus mitätöidä ne. Yhtiön hallussa olevia omia osakkeita ei ole tilikauden aikana luovutettu vuoden 2008 valtuuden nojalla eikä osakkeita ole mitätöity.

Tytäryhtiöiden hallussa ei ole eikä ole ollut emoyhtiön osakkeita eikä tytäryhtiöillä ole eikä ole ollut niitä panttina. Raisio Oyj:n Tutkimussäätiö s.r. omistaa 150 510 kappaletta kantaosakkeita, mikä on 0,44 prosenttia kantaosakkeista ja niiden tuottamista äänistä ja vastaavasti 0,09 prosenttia koko osakekannasta ja 0,37 prosenttia sen tuottamasta äänimäärästä. Säätiöllä ei ole eikä ole ollut Raisio Oyj:n osakkeita panttina. Yhtiölle tai sen tytäryhteisölle kuuluvalla osakkeella ei voi osallistua yhtiökokoukseen.

HALLITUKSEN ESITYS VOITTOVAROJEN KÄYTÖSTÄ

Emoyhtiön jakokelpoinen oma pääoma 31.12.2008 oli 199 648 743,48 euroa. Hallitus esittää 26.3.2009 kokoukselle yhtiökokoukselle 0,07 euron osingon maksamista osakkeelta.

Osingon irtoamispäivä on 27.3.2009 ja osingonmaksun täsmäytyspäivä 31.3.2009. Osingon maksupäivä on 7.4.2009.

LÄHIAJAN RISKIT JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Raaka-aine- ja energiahinnoissa volatiliiteetti tulee jatkamaan voimakkaana. Volatiliiteetin hallinnan merkitys Raision kannattavuudelle on jatkossakin olennainen. Peltoviljelyn kannattavuuden heikentyminen ja bioenergian kysynnän väheneminen saattavat vaikuttaa viljelyyn ja muuttaa panostuksia. Muutokset viljelyaloissa vaikuttavat paitsi kokonaissadon määrään myös painopisteisiin eri viljelykasvien välillä.

Lihaketjun pitkään jatkunut vaikea taloudellinen tilanne erityisesti sianlihassa ja tyytymättömyys tuleviin maataloustuotteisiin saattavat heikentää kotieläintuottajien halukkuutta tuotannon jatkamiseen epävarmassa tilanteessa, mikä puolestaan saattaa leikata rehujen kysyntäpotentiaalia.

Panimoalan maailmanlaajuinen keskittyminen vaikuttaa maltsamarkkinaan Suomessa ja Venäjällä. Mallastoimialan globaali konsolidaatioprosessi on vasta alullaan ja yksittäisten toimijoiden liikkuma-ala kapenee.

Taluskriisin nopea vaikutus biodieselin kysyntään on merkittävästi laskenut rypsiöljyn hintaa ja tehnyt kasviöljyn puristamisesta kannattamatonta lyhyellä aikavälillä. On todennäköistä, että vastaavia välillisiä vaikutuksia koko elintarvikeketjuun tulee lisää.

Raisio on jo vähentänyt Venäjän toimintojensa riskiä voimakkaasti ja jatkaa tehostetusti sen hallinnointia. Venäjän osuus Raision liikevaihdosta on alle kymmenen prosenttia ja se jakautuu rehu-, mallas- ja elintarvikeintojen kesken.

Taluskriisi on heikentänyt erityisesti Venäjän, mutta myös Itä-Euroopan maiden ja Ruotsin valuuttoja ja siten vähentää euroalueen yritysten kilpailukykyä. Lähivaluuttojen devaluutuminen muuttaa asetelmaa niin viennin kuin tuonninkin osalta. Muutoksen suuruutta, pysyvyyttä ja vaikutuksia on ennenaikaista arvioida.

Kasvisteroleihin liittyvä kielteinen julkisuus saatetaan kytkeä myös kasvistanoleihin, vaikka lukuisat kliiniset tutkimukset osoittavat Raision patentoiman kasvistanoliesterin turvallisuuden ja tehon. Raision kasvistanoliesteri on saanut Euroopan elintarvikeeturvallisuusviraston (EFSA) hyväksyvän kannanoton Benecol-tuotteiden terveysväitteille, mutta EU:n ravitsemus- ja terveysväiteasetuksen siirtymäajan puitteissa vuoteen 2010 asti markkinoilla saatetaan muiden valmistajien tuotteissa käyttää terveysväitteitä, jotka ovat jopa ylitse niiden kliinisen näytön. Tämä voi heikentää kaikkien funktionaalisten elintarvikkeiden uskottavuutta kuluttajien silmissä.

Raision kemian liiketoimintojen myynnistä vuonna 2004 syntyneen noin 220 miljoonan euron määräisen luovutusvoiton verotuksen käsittely jatkuu edelleen. Yhtiö on luovutuksesta lähtien katsonut luovutusvoiton olevan verovapaa ja käsitellyt sitä sellaisena kirjanpidossaan. Yhtiön hankkimat asiantuntijalausunnat tukevat tätä kantaa. Viimeksi Helsingin hallinto-oikeus on elokuussa 2008 antamassaan päätöksessä katsonut luovutusvoiton olevan verosta vapaa. Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö on kuitenkin hakenut asiassa valituslupaa ja tehnyt valituksen korkeimmalle hallinto-oikeudelle lokakuussa 2008.

Eräät konsernin yhtiöt ovat vastaajina työsuhteiden päättämiseen liittyvissä oikeudenkäynneissä. Samoin eräs konserniyhtiö on sitoutunut vastaamaan lopetettuun liiketoimintaan liittyvässä oikeudenkäynnissä mahdollisesti tuomittavasta vahingonkorvauksesta. Näiden oikeudenkäyntien lopputuloksella ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta konsernin taloudelliseen asemaan.

Konsernin yhtiöt eivät ole osallisina välimiesmenettelyissä.

VUODEN 2009 NÄKYMÄT

Tuloksen heilahtelut kvartaaleiden välillä ja yksiköstä toiseen voimistuvat, mutta tilikauden aikana ne kuitenkin tasapainottavat toisiaan koko yrityksen tasolla. Vaikka ruoan kulutus ja kysyntä säilyvät vakaina, taluskriisin pitkittymisen ennustamattomat vaikutukset voivat laskea volyymia suoraan ja välillisesti ruokaketjun infrastruktuurin kautta lyhyellä tähtäimellä. Siinäkin tapauksessa niiden negatiivinen tulosvaikutus kyetään muutaman kuukauden aikajänteellä neutralisoimaan ja pidemmällä tähtäimellä kapasiteetin uusjako avaa uusia mahdollisuuksia Raisiolle.

Raision keskeinen tavoite vuonna 2009 on ylläpitää vakiinutettu tilanne vaikeassa ympäristössä. Raision volyymin uskotaan vuositason kehittyvän maltillisesti. Liikevaihdon suunnan tulee määräämään satokauden 2009 hintataso. Myös yhtiön kannattavuus kehittyi maltillisesti, ja liiketuloksen ennakoidaan olevan 4–5 prosenttia liikevaihdosta. Liiketoiminnan rahavirran tilikaudelta arvioidaan olevan selvästi positiivinen, mutta kuitenkin alle 2008 tason.

Raisiossa 12. helmikuuta 2009

Raisio Oyj

Hallitus

KONSERNIN TULOSLASKELMA

(MILJ. EUROA)	LIITETIETO	1.1.–31.12.2008	1.1.–31.12.2007
JATKUVAT TOIMINNOT:			
LIIKEVAIHTO	1	504,0	421,9
Myytyjä suoritteita vastaavat kulut		-421,7	-352,0
Bruttokate		82,4	69,9
Myyntin ja markkinoinnin kulut		-38,8	-34,7
Hallinnon kulut		-14,6	-16,8
Tutkimus- ja kehityskulut		-5,8	-6,4
Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut	2	5,1	-1,3
LIIKETULOS	3, 4, 19	28,3	10,6
Rahoitustuotot	5	2,4	2,5
Rahoituskulut	5	-3,2	-3,2
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta		0,1	-0,3
TULOS ENNEN VEROJA		27,5	9,5
Tuloverot	6	-5,3	-1,2
TILIKAUDEN TULOS JATKUVISTA TOIMINNOISTA		22,2	8,3
LOPETETUT TOIMINNOT:	7		
Tilikauden tulos lopetetuista toiminnoista		0,0	-7,3
TILIKAUDEN TULOS		22,2	1,1
JAKAUTUMINEN:			
Emoyrityksen omistajille		22,1	1,4
Vähemmistölle		0,1	-0,4
		22,2	1,1
EMOYRITYKSEN OMISTAJILLE KUULUVASTA TULOKSESTA LASKETTU OSAKEKOHTAINEN TULOS	8		
Osakekohtainen tulos jatkuvista toiminnoista (euroa)			
Laimentamaton osakekohtainen tulos		0,14	0,05
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos		0,14	0,05

KONSERNIN TASE

(MILJ. EUROA)	LIITETIETO	31.12.2008	31.12.2007
VARAT			
PITKÄAIKAISET VARAT			
Aineettomat hyödykkeet	9	10,0	10,9
Liikearvo	9,10	1,2	1,3
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	9	124,2	127,9
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	11	0,7	1,4
Myytavissä olevat rahoitusvarat	12	0,6	0,6
Pitkäaikaiset saamiset	13	0,6	1,3
Laskennalliset verosaamiset	20	7,9	11,3
		145,2	154,7
LYHYTAIKAISET VARAT			
Vaihto-omaisuus	14	73,3	91,7
Myyntisaamiset ja muut saamiset	15	66,0	70,1
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	16	66,8	27,9
Rahavarat	17	12,8	15,9
		218,9	205,6
VARAT YHTEENSÄ		364,0	360,3
OMA PÄÄOMA JA VELAT			
OMA PÄÄOMA	18,19		
Emoyrityksen omistajille kuuluva oma pääoma			
Osakepääoma		27,8	27,8
Ylikurssirahasto		2,9	2,9
Vararahasto		88,6	88,6
Omat osakkeet		-19,3	-17,9
Muuntoerot		-3,2	-2,3
Kertyneet voittovarot		182,7	167,0
		279,4	266,1
Vähemmistön osuus		0,0	12,7
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ		279,4	278,8
VELAT			
Pitkäaikaiset velat			
Laskennalliset verovelat	20	7,4	9,1
Eläkevelvoitteet	21	0,2	0,2
Pitkäaikaiset rahoitusvelat	24	14,3	0,4
Muut pitkäaikaiset velat	25	0,1	0,0
		22,0	9,7
Lyhytaikaiset velat			
Ostovelat ja muut velat	25	54,9	61,8
Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verovelat		0,7	0,0
Varaukset	22	1,1	1,9
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	23	0,4	1,5
Lyhytaikaiset rahoitusvelat	24	5,5	6,8
		62,6	71,9
VELAT YHTEENSÄ		84,6	81,5
OMA PÄÄOMA JA VELAT YHTEENSÄ		364,0	360,3

OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET 31.12.2008 PÄÄTTYNEELLÄ TILIKAUDELLA

(MILJ. EUROA)									
	OSAKE-PÄÄOMA		VARA-RAHASTO		MUUNTO-EROT		EMOYRITYKSEN OMISTAJILLE KUULUVA OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ		OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ
		YLIKURSSI-RAHASTO		OMAT OSAKKEET		KERTYNEET VOITTOVARAT		VÄHEMMISTÖN OSUUS	
OMA PÄÄOMA 31.12.2006	27,8	2,9	88,6	-11,4	-1,2	170,4	277,1	13,3	290,4
Muuntoerot, siirretty tuloslaskelmaan tytäryrityksistä luovuttaessa					0,4		0,4	0,0	0,4
Muuntoerot, tilikauden aikana syntyneet					-1,5		-1,5	0,0	-1,5
Muut muutokset						0,0	0,0		0,0
Suoraan omaan pääomaan kirjatut nettotulot	0,0	0,0	0,0	0,0	-1,1	0,0	-1,1	0,0	-1,1
Tilikauden tulos						1,4	1,4	-0,4	1,1
Tilikaudella kirjatut tuotot ja kulut yhteensä	0,0	0,0	0,0	0,0	-1,1	1,4	0,4	-0,4	0,0
Osingot						-4,8	-4,8	-0,3	-5,1
Omien osakkeiden hankinta				-6,5			-6,5		-6,5
Muut muutokset yhteensä	0,0	0,0	0,0	-6,5	0,0	-4,8	-11,3	-0,3	-11,6
OMA PÄÄOMA 31.12.2007	27,8	2,9	88,6	-17,9	-2,3	167,0	266,1	12,7	278,8
Muuntoerot, siirretty tuloslaskelmaan osakkuus- ja yhteisyrityksistä luovuttaessa					0,0	0,1	0,1		0,1
Muuntoerot, tilikauden aikana syntyneet					-1,0		-1,0		-1,0
Muut muutokset					0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
Suoraan omaan pääomaan kirjatut nettotulot	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,9	-0,1	-0,9	0,0	-0,9
Tilikauden tulos						22,1	22,1	0,1	22,2
Tilikaudella kirjatut tuotot ja kulut yhteensä	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,9	22,1	21,2	0,1	21,3
Osingot						-6,3	-6,3		-6,3
Omien osakkeiden hankinta				-1,6			-1,6		-1,6
Osakeperusteiset maksut				0,2		0,1	0,2		0,2
Vähemmistön lunastus						-0,2	-0,2	-12,8	-13,0
Muut muutokset yhteensä	0,0	0,0	0,0	-1,5	0,0	-6,5	-7,9	-12,8	-20,7
OMA PÄÄOMA 31.12.2008	27,8	2,9	88,6	-19,3	-3,2	182,7	279,4	0,0	279,4

KONSERNIN RAHAVIRTALASKELMA

(MILJ. EUROA)	2008	2007
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liiketulos	28,3	3,3
Oikaisut liikelukokseen:		
Poistot ja arvonalennukset	19,4	19,5
Muut tuotot ja kulut, joihin ei sisälly maksua	1,1	0,3
Muut oikaisut ¹⁾	-3,9	2,5
Rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta	44,8	25,6
Lyhytaikaisten liikesaamisten muutos	-0,7	1,9
Vaihto-omaisuuden muutos	18,1	-12,1
Lyhytaikaisten korottomien velkojen muutos	-5,0	3,5
Varausten muutos	-0,8	-3,3
Käyttöpääoman muutos	11,7	-9,9
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	56,5	15,6
Maksetut korot	-1,6	-1,3
Saadut osingot	0,2	0,2
Saadut korot	1,8	1,8
Muut rahoituserät, netto	-3,7	0,2
Maksetut välittömät verot	-0,5	-0,9
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA	52,7	15,6
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Tytäryritysten hankinta vähennettynä hankintahetken rahavaroilla	-8,0	-0,2
Osakkuus- ja yhteisyritysten hankinta	0,0	0,0
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-17,1	-30,6
Tytäryritysten myynti vähennettynä myyntihetken rahavaroilla	0,1	4,1
Luovutustulot osakkuus- ja yhteisyritysten myynnistä	0,0	0,7
Luovutustulot myytävissä olevista sijoituksista	0,0	0,0
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot	1,2	2,8
Myönnettyt lainat	-1,9	-0,1
Lainasaamisten takaisinmaksut	1,8	1,3
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-23,8	-21,9
Rahavirta investointien jälkeen	28,8	-6,2
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Pitkäaikaisten lainojen nostot	17,0	0,0
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	-1,3	-11,7
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-3,2	-5,3
Maksetut osingot	-6,3	-5,1
Omien osakkeiden hankinta	-1,6	-6,5
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	4,5	-28,6
Laskelman mukainen rahavarojen muutos	33,4	-34,8
Muuntoero-oikaisu	0,5	-0,5
Rahavarojen muutos	33,9	-35,3
Rahavarat tilikauden alussa	43,6	78,8
Rahavarojen käyvän arvon muutoksen vaikutus	0,4	0,1
Rahavarat tilikauden lopussa	77,9	43,6

1) Käyttöomaisuuden ja sijoitusten myynnistä johtuvat oikaisut

KONSERNI- TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMIS- PERIAATTEET

PERUSTIEDOT

Konserni kehittää, valmistaa ja markkinoi elintarvikkeita, niiden terveysvaikutteisia ainesosia sekä rehuja ja maltaita. Konsernilla on toimintaa 9 maassa. Raisonin konsernin rakenteen muodostavat kolme tulosityksikköä, Elintarvike, Rehu & Mallas ja Ainesosat, sekä muut toiminnot, jotka ovat liiketoiminta-alueita tukevat palvelufunktiot.

Konsernin emoyritys on Raisio Oyj. Emoyrityksen kotipaikka on Raisio ja sen rekisteröity osoite on Raisonkaari 55, 21200 Raisio.

Yhtiön osakkeet noteerataan NASDAQ OMX Helsinki Oy:ssä.

Jäljennös tilinpäätöksestä on saatavissa internetosoitteesta www.raisio.com tai emoyhtiön pääkonttorista Raisiosta.

Raisio Oyj:n hallitus on kokouksessaan 12.2.2009 hyväksynyt tämän tilinpäätöksen julkistettavaksi. Suomen osakeyhtiölain mukaan osakkeenomistajilla on mahdollisuus hyväksyä tai hylätä tilinpäätös sen julkistamisen jälkeen pidettävässä yhtiökokouksessa. Yhtiökokouksella on myös mahdollisuus tehdä päätös tilinpäätöksen muuttamisesta.

LAATIMISPERUSTA

Raisonin konsernitiilinpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) mukaisesti ja sitä laadittaessa on noudatettu 31.12.2008 voimassa olevia IAS ja IFRS -standardeja sekä SIC- ja IFRIC-tulkintoja. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitolaisissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä EU:n asetuksessa (EY) N:o 1606/2002 säädetyn menettelyn mukaisesti EU:ssa sovellettavaksi hyväksytyjä standardeja ja niistä annettuja tulkintoja. Konsernitiilinpäätöksen liitetiedot ovat myös suomalaisen, IFRS-säännöksiä täydentävien kirjanpito- ja yhteisöläinsäädännön mukaiset. Tilinpäätöksen valuuatta on euro, ja tilinpäätös esitetään miljoonina euroina.

Konsernitiilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen lukuun ottamatta myytävissä olevia rahoitusvaroja, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja sekä johdannaissovimuksia, jotka on arvostettu käypään arvoon. Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät on arvostettu alempaan seuraavista: käypä arvo vähennettynä myynnistä johtuvilla menoilla tai kirjanpitoarvo.

Konserni on soveltanut 1.1.2008 alkaen seuraavia uudistettuja standardeja ja tulkintoja:

- IAS 39 *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen* sekä IFRS 7 *Rahoitusinstrumentit: tilinpäätöksessä esitettävät tiedot* – standardien muutos – *Reclassification of Financial Assets* (voimassa 1.7.2008 alkaen). Muutokset koskevat tiettyjen rahoitusvarojen uudelleenluokittelua tietyissä poikkeuksellisissa tilanteissa ja luokittelun muutoksesta tilinpäätöksessä annettavia tietoja. Standardien muutoksella ei ole vaikutusta konsernin tilikauden 2008 tilinpäätökseen, sillä konsernilla ei ole sellaisia standardimuutosten tarkoittamia rahoitusvaroja, joiden uudelleenluokittelu olisi konsernin arvion mukaan tarpeellista.
- IFRIC 11 *IFRS 2 – Konserniyhtiöiden osakkeita ja omia osakkeita koskevat liiketoimet*. Tulkinnalla selvennetään niiden säännösten soveltamisalaa, jotka koskevat omana pääomana maksettavia liiketoimia (IFRS 2). Tulkinta edellyttää kyseisten liiketoimien uudelleenarviointia emoyhtiön ja konserniyhtiöiden tilinpäätöksissä. Tulkinnalla ei ole ollut vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.
- IFRIC 14 *IAS 19 – Etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvan omaisuuserän yläraja, vähimmäisrahastointivaatimukset ja näiden välinen yhteys*. Tulkintaa sovelletaan IAS 19 -standardin mukaisiin työsuhteen päättymisen jälkeisiin etuuspohjaisiin järjestelyihin ja eräisiin muihin pitkäaikaisiin etuuspohjaisiin työsuhte-etuuksiin silloin, kun järjestelyyn liittyy vähimmäisrahastointivaatimus. Tällä tulkinnalla ei ole vaikutusta konsernin tilinpäätökseen, sillä konsernilla ei ole tulkinnassa tarkoitettuja järjestelyjä.

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää konsernin johdolta tiettyjen arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Tietoa harkinnasta, jota johto on käyttänyt konsernin noudattamia tilinpäätösperiaatteita soveltaessaan ja jolla on eniten vaikutusta tilinpäätöksessä esitettäviin lukuihin, on esitetty laatimisperiaatteiden kohdassa 'Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät'.

KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAAJUUS JA LAATIMISPERIAATTEET

Tytäryritykset

Raisonin konsernitiilinpäätökseen on sisällytetty konsernin emoyritys Raisio Oyj ja sen suoraan tai välillisesti omistamat tytäryritykset, joissa konsernilla on määräysvalta. Määräysvalta syntyy, kun konserni omistaa yli puolet äänivallasta tai sillä on oikeus muutoin määrätä yrityksen talouden ja liiketoiminnan periaatteista hyödyn saamiseksi sen toiminnasta.

Konsernitiilinpäätöksessä keskinäinen osakkeenomistus eliminoidaan hankintamenomenetelmällä. Hankintameno määritetään perustuen hankittujen varojen hankintahetken käypään arvoon lisätynä hankintaan liittyvillä välittömällä kululla. Lükearvona käsitellään sitä hankintamenoa osaa, joka ylittää hankitun yhtiön nettovarallisuuden käyvän arvon. Lükearvoa ei poisteta, sen arvo arvioidaan vähintään vuosittain rahavirtapohjaisella arvonalentumistestillä. Arvonalentumistappiot kirjataan tuloslaskelmaan.

Tilikauden aikana hankitut tytäryritykset sisältyvät konsernitilinpäätökseen siitä hetkestä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan ja luovutetut tytäryritykset siihen asti, jolloin määräysvalta lakkaa.

Konserniyritysten väliset liiketapahtumat, sisäiset saamiset ja velat sekä sisäinen voitonjako ja konsernin sisäisten toimitusten realisoitumattomat voitot eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa. Realisoitumattomia tappioita ei eliminoida siinä tapauksessa, että tappio johtuu arvonalentumisesta.

Vähemmistön osuus

Tilikauden voiton jakautuminen emoyrityksen omistajille ja vähemmistölle esitetään tuloslaskelman yhteydessä ja vähemmistön osuus omasta pääomasta sisältyy taseessa omaan pääomaan erillään emoyrityksen omistajille kuuluvasta omasta pääomasta. Vähemmistön osuus kertyneistä tappioista kirjataan konsernitilinpäätökseen enintään sijoituksen määrään saakka.

Osakkuusyrietykset ja yhteisyrietykset

Osakkuusyrietykset ovat yrityksiä, joissa konsernin osuus äänimäärästä on 20–50 % tai joissa konsernilla muutoin on huomattava vaikutusvalta mutta ei määräysvaltaa. Yhteisyrietykset ovat yrityksiä, joissa konserni sopimukseen perustuvalla järjestelyllä on sitoutunut jakamaan määräysvallan taloudellisista ja liiketoiminnallisista periaatteista toisen tai toisten osapuolien kanssa. Osakkuusyrietykset ja yhteisyrietykset yhdistellään konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä. Realisoitumattomista voitoista konsernin ja sen osakkuus- tai yhteisyrietysten välillä eliminoidaan konsernin omistusosuutta vastaava osuus. Konsernin sijoitus osakkuus- ja yhteisyrietyksiin sisältää hankinnasta syntyneen liikearvon. Pääomaosuusmenetelmän soveltaminen lopetetaan, kun sijoituksen kirjanpitoarvo on laskenut nolnaan, ellei konsernille ole syntynyt osakkuus- tai yhteisyrietyksiä koskevia velvoitteita tai ellei se ole taannut niiden velvoitteita. Konsernin omistusosuuden mukainen osuus osakkuus- ja yhteisyrietysten tilikauden tuloksista on esitetty tuloslaskelmassa omana eräänään liiketuloksen jälkeen.

SEGMENTTIRAPORTOINTI

Segmentti-informaatio esitetään konsernin liiketoiminnallisen ja maantieteellisen segmenttijaon mukaisesti. Konsernin ensisijainen raportointimuoto on liiketoimintasegmentin mukainen. Liiketoimintasegmentit tuottavat tuotteita ja palveluja, joihin liittyvät riskit ja kannattavuus ovat erilaiset verrattuna muiden liiketoimintasegmenttien tuotteisiin ja palveluihin. Maantieteellisten segmenttien tuotteisiin ja palveluihin liittyvät riskit ja kannattavuus poikkeavat toisenlaisissa taloudellisissa ympäristöissä toimivien segmenttien tuotteisiin ja palveluihin liittyvistä riskeistä ja kannattavuudesta.

ULKOMAANRAHAN MÄÄRÄISTEN ERIEN MUUTTAMINEN

Konsernin yksiköiden tulosta ja taloudellista asemaa koskevat luvut mitataan siinä valuutassa, mikä on kunkin yksikön pääasiallisen toimintaympäristön valuutta (toimintavaluutta). Konsernin emoyhtiön toiminta- ja esittämisvaluutta on euro.

ULKOMAANRAHAN MÄÄRÄISET LIIKETAHAHTUMAT

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat kirjataan toimintavaluutan määräisinä käyttäen tapahtumapäivän valuuttakurssia. Ulkomaanrahan määräiset monetaariset erät muunnetaan toimintavaluutan määräisiksi tilinpäätöspäivän kurssija käyttäen. Ei-monetaariset erät arvostetaan tapahtumapäivän kurssiin. Ulkomaanrahan määräisistä liiketapahtumista ja monetaaristen erien muuntamisesta syntyneet voitot ja tappiot on merkitty tuloslaskelmaan. Varsinaiseen liike-toimintaan liittyvät kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät vastaaviin eriin liiketuloksen yläpuolelle. Rahoituksen kurssivoitot ja -tappiot kirjataan rahoituksen tuottoihin ja kuluihin.

ULKOMAISTEN YKSIKKÖJEN TILINPÄÄTÖSTEN MUUNTAMINEN

Ulkomaisten yksikköjen, joiden arvostus- tai tilinpäätösvaluutta ei ole euro, tuloslaskelmat muunnetaan euromääräisiksi käyttäen raportointiperiodin keskikurssija taseet käyttäen tilinpäätöspäivän kurssija. Tilikauden tuloksen muuntaminen eri kurssilla tuloslaskelmassa ja taseessa aiheuttaa muuntoeron, joka kirjataan omaan pääomaan. Muuntoerot, jotka syntyvät ulkomaisten yksikköjen hankintamenon eliminoinnista ja hankinnan jälkeen kertyneiden oman pääoman erien muuntamisesta, kirjataan omaan pääomaan. Luovuttaessa tilikauden aikana ulkomaisesta yksiköstä kertyneet muuntoerot viedään tuloslaskelmaan osana myyntivoittoa tai -tappiota samalla hetkellä, kun vastaava luovutustulos kirjataan.

IFRS1 -standardin salliman helpotuksen mukaisesti ennen IFRS-siirtymäpäivää 1.1.2004 kertyneet kumulatiiviset muuntoerot on kirjattu kertyneisiin voittovaroihin, eikä niitä myöhemmin ulkomaisen yksikön myynnin yhteydessä kirjata tuloslaskelmaan. Siirtymäpäivästä lähtien kurssimuutoksista johtuva muuntoero ulkomaisten yksikköjen oman pääoman osalta kirjataan omana eräänään konsernin oman pääoman muuntoeroihin. Samalla tavalla käsitellään konsernin sisäisiä pitkäaikaisia lainoja, jotka tosiasialliselta sisällöltään ovat rinnastettavissa omaan pääomaan.

Ulkomaisen yksikön hankinnan yhteydessä syntynyt liikearvo ja käypiä arvoja koskevat oikaisut käsitellään kyseisen yksikön paikallisen valuutan määräisinä varoina ja velkoina ja muunnetaan tilinpäätöspäivän kurssiin.

AINEELLISET KÄYTTÖMAISUUSHYÖDYKKEET

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan kertyneillä poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenuon.

Kun käyttöomaisuushyödykkeen osaa käsitellään erillisenä hyödykkeenä, osan uusimiseen liittyvät menot aktivoidaan. Muussa tapauksessa myöhemmin syntyvät menot sisällytetään aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, mikäli on todennäköistä, että hyödykkeeseen liittyvä vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi ja hyödykkeen hankintamenu on luotettavasti määritettävissä. Muut korjaus- ja ylläpitomenot kirjataan tulosvaikutteisesti, kun ne ovat toteutuneet.

Aineellisista hyödykkeistä tehdään tasapoistot arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Maa-alueista ei tehdä poistoja. Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat:

- rakennukset ja rakennelmat 10–25 vuotta
- koneet ja laitteet 4–15 vuotta

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat tarkistetaan jokaisena tilinpäätöspäivänä, ja jos ne eroavat merkittävästi aikaisemmista arvioista, poistoajkoja muutetaan vastaavasti. Jos hyödykkeen kirjanpitoarvo on suurempi kuin rahamäärä, joka siitä arvioidaan olevan kerrytettävissä, kirjanpitoarvo alennetaan välittömästi kerrytettävissä olevaa rahamäärää vastaavaksi. Arvonalentumisista kerrotaan tarkemmin kohdassa 'Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumiset'.

Myyntivoitot ja -tappiot määritetään vertaamalla myyntituottoa kirjanpitoarvoon, ja myyntivoitot ja -tappiot sisällytetään tuloslaskelman liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin.

Aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen poistot lopetetaan silloin, kun aineellinen käyttöomaisuushyödyke luokitellaan myytävänä olevaksi IFRS 5 *Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot* -standardin mukaisesti. Myytävänä olevat käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan niiden kirjanpitoarvoon tai sitä alempana myyntikustannuksilla vähennettyyn käypään arvoon.

VIERAAN PÄÄOMAN MENOT

Vieraan pääoman menot kirjataan kuluksi sillä tilikaudella, jonka aikana ne syntyvät.

JULKISET AVUSTUKSET

Aineellisen käyttöomaisuuden hankintaan liittyvät julkiset avustukset kirjataan aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden kirjanpitoarvojen vähennykseksi silloin, kun on kohtuullisen varmaa, että konserni tulee ne saamaan. Avustukset tuloutuvat pienempien poistojen muodossa hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Muut julkiset avustukset kirjataan tuloslaskelmaan tuottoina niille tilikausille, joilla avustuksia vastaavat kulut syntyvät.

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Lükearvo

Yritysten hankinnasta syntynyt lükearvo vastaa sitä osaa hankintamenosta, joka ylittää konsernin osuuden 1.1.2004 (IFRS siirtymäpäivä) jälkeen hankittujen yritysten yksilöitävissä olevien varojen, velkojen ja ehdollisten velkojen nettomääräisestä käyvästä arvosta hankinta-ajankohtana. Hankintameno on sisällytetään lisäksi muut välittömästi hankinnasta johtuvat menot. Osakkuus- ja yhteisyritysten osalta lükearvo sisällytetään osakkuus- ja yhteisyritysten investoinnin arvoon. Ennen 1.1.2004 tapahtuneiden yhdistämisten lükearvo vastaa aiemman tilinpäätösnormiston mukaista kirjanpitoarvoa, jota on käytetty IFRS:n mukaisena oletushankintamenoa.

Lükearvo arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoon vähennettynä arvonalentumisilla. Lükearvo sekä hankintahetkellä tehty käypään arvoon arvostaminen käsitellään hankitun yhtiön

varoina ja velkoina. Lükearvoa ei poisteta säännönmukaisesti. Poistojen sijaan lükearvo testataan vuosittain mahdollisten arvonalentumisten varalta. Arvonalentumistappio kirjataan tuloslaskelmaan. Tätä tarkoitusta varten lükearvo on kohdistettu rahavirtaa tuottaville yksiköille.

Tutkimus- ja kehittämismenot

Tutkimusmenot kirjataan tuloslaskelmaan kuluksi sinä vuonna, jonka aikana ne ovat syntyneet. Kehittämismenot aktivoidaan taseeseen aineettomiksi hyödykkeiksi sitä lähtien, kun tuote on teknisesti toteutettavissa, se voidaan hyödyntää kaupallisesti ja tuotteesta odotetaan saatavan vastaista taloudellista hyötyä. Aiemmin kuluksi kirjattuja kehittämismenoja ei aktivoida myöhemminä tilikausina.

Raision uusien tuotteiden ja prosessien kehitystoimintaan liittyviä kuluja ei ole aktivoitu, koska niistä saatavat tulevaisuuden tuotot varmistuvat vasta sitten, kun tuotteet tulevat markkinoille. Näin ollen konsernilla ei tilinpäätöshetkellä ole kehittämismenoja aktivoituna taseessa.

Muut aineettomat hyödykkeet

Aineeton hyödyke merkitään taseeseen alkuperäiseen hankintamenoon siinä tapauksessa, että hankintameno on luotettavasti määriteltävissä ja on todennäköistä, että hyödykkeestä johtuva odotettavissa oleva taloudellinen hyöty koituu yrityksen hyväksi.

Aineettomat hyödykkeet kirjataan tasapoistona kuluksi tuloslaskelmaan niiden tunnetun tai arvioidun taloudellisen vaikutusaikansa kuluessa. Taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomia hyödykkeitä konsernilla ei katsota olevan. Aineettomien hyödykkeiden poistot perustuvat seuraaviin odotettuihin taloudellisiin vaikutusajoihin:

- aineettomat oikeudet 5–10 vuotta
- muut aineettomat hyödykkeet 5–20 vuotta

VAIHTO-OMAISUUS

Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenoon tai sitä alhaisempaan nettorealisointiarvoon. Hankintameno määritetään FIFO-menetelmää käyttäen tai vaihtoehtoisesti vastaavalla painotetulla keskimääräisellä kustannuksella. Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden hankintameno muodostuu raaka-aineista, välittömistä työsuorituksista johtuvista menoista, muista välittömistä menoista sekä asianmukaisesta osuudesta valmistuksen muuttuvista ja kiinteistä yleismenoista normaaliin toiminta-asteeseen perustuen. Hankintameno ei sisällä vieraan pääoman menoja. Nettorealisointiarvo on tavanomaisessa liiketoiminnassa saatava arvioitu myyntihinta, josta on vähennetty arvioidut tuotteen valmiiksi saattamiseen tarvittavat menot ja myynnistä johtuvat menot.

MYYTÄVÄNÄ OLEVAT OMAISUUSERÄT JA LOPETETUT TOIMINNOT

Myytävänä olevat omaisuuserät ja lopetettuihin toimintoihin liittyvät omaisuuserät, jotka on luokiteltu myytävänä oleviksi, arvostetaan alempana seuraavista: kirjanpitoarvo

tai käypä arvo vähennettynä myynnistä johtuneilla menoilla. Poistot näistä omaisuuseristä lopetetaan luokitteluhetkellä. Lopetettujen toimintojen tulos esitetään omana eräänä tuloslaskelmassa.

VUOKRASOPIMUKSET

Konserni vuokralle ottajana

Aineellisia ja aineettomia hyödykkeitä koskevat vuokrasopimukset, joissa konsernilla on olennainen osa omistamiselle ominaisista riskeistä ja eduista, luokitellaan rahoitusleasing-sopimuksiksi. Rahoitusleasingsopimuksella hankittu omaisuus merkitään taseeseen vuokra-ajan alkamisajankohtana vuokratun hyödykkeen käypään arvoon tai sitä alempaan vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Maksettavat leasingvuokrat jaetaan rahoitusmenoon ja velan vähennykseen. Rahoituksen korko kirjataan tuloslaskelmaan leasingsopimuksen aikana siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin tilikaudella samansuuruinen korkoprosentti. Rahoitusleasingsopimuksella hankitusta hyödykkeestä tehdään poistot hyödykkeen taloudellisen vaikutusajan tai sitä lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Vuokraveloitteet sisältyvät rahoitusvelkoihin.

Vuokrasopimukset, joissa omistamiselle ominaiset riskit ja edut jäävät vuokralle antajalle, käsitellään muina vuokrasopimuksina. Muun vuokrasopimuksen mukaan määräytyvät vuokrat merkitään tuloslaskelmaan kuluksi tasasuuruusina erinä vuokra-ajan kuluessa.

Konserni vuokralle antajana

Vuokrasopimukset, joissa konserni on vuokranantajana, ovat kaikki muita vuokrasopimuksia ja hyödykkeet sisältyvät konsernin aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin.

AINEELLISTEN JA AINEETTOMIEN HYÖDYKKEIDEN ARVONALENTUMISET

Konserni arvioi jokaisena tilinpäätöspäivänä, onko viitteitä siitä, että jonkin omaisuuserän arvo on alentunut. Jos viitteitä ilmenee, arvioidaan omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Arvonalentumisen arviointia varten omaisuus jaetaan yksiköihin, eli sille alimmalle tasolle, joka on muista yksiköistä pääosin riippumaton ja jonka rahavirrat ovat erotettavissa. Riippumatta siitä, onko arvonalentumisesta viitteitä, arvonalentumiset tehdään aina vuosittain liikearvoille ja keskeneneräisille aineettomille hyödykkeille.

Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä luovutuksesta aiheutuvilla menoilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Rahavirtaa tuottavien yksiköiden käypää arvoa määritettäessä konserni käyttää hyväksi arvostettavaa yksikköä mahdollisimman hyvin vastaavista listatuista yrityksistä kerätyjä arvokertoimia. Listattujen yritysten sijaan voidaan käyttää myös toteutuneita yrityskauppoja, joissa vastaavanlaiset yritykset ovat vaihtaneet omistajia. Käyttöarvoa määritettäessä johdon hyväksymät arvioidut vastaiset rahavirrat diskontataan nykyarvoonsa pääoman keskikustannuksella, joka kuvastaa rahan aika-arvoa sekä kyseisen yksikön riskiä.

Arvonalentumistappio kirjataan, kun omaisuuserien kirjanpito-arvo on suurempi, kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä.

Arvonalentumistappio kirjataan tuloslaskelmaan. Rahavirtaa tuottavan yksikön arvonalentumistappio kohdistetaan ensin vähentämään rahavirtaa tuottavalle yksikölle kohdistettua liikearvoa ja sen jälkeen vähentämään tasasuhteisesti muita yksikön omaisuuseriä. Arvonalentumistappion kirjaamisen yhteydessä poistojen kohteena olevan omaisuuserän taloudellinen vaikutusaika arvioidaan uudelleen. Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden ja aineettomien hyödykkeiden paitsi liikearvojen arvonalentumistappio perutaan, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja hyödykkeen kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut arvonalentumistappion kirjaamisajankohdasta. Arvonalentumistappiota ei kuitenkaan peruta enempää, kuin mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruta missään tilanteessa.

TYÖSUHDE-ETUUKSET

Eläkeveloitteet

Eläkejärjestelyt luokitellaan maksupohjaisiksi ja etuuspohjaisiksi. Maksupohjaisissa järjestelyissä konserni suorittaa maksuja erillisille yksiköille. Konsernilla ei ole oikeudellista eikä tosiasiallista veloitetta maksaa lisämaksuja, mikäli maksujen saaja ei pysty suoriutumaan kyseisten eläke-etuuksien maksamisesta. Kaikki sellaiset järjestelyt, jotka eivät täytä näitä ehtoja, ovat etuuspohjaisia järjestelyjä.

Konsernin eläkejärjestelyt noudattavat eri maiden paikallisia säännöstöjä. Eläkejärjestelyt on yleensä hoidettu erillisissä eläkevakuutusyhtiöissä. Suurin osa ulkomaisista järjestelyistä samoin kuin Suomen TyEL-järjestelmä ovat maksupohjaisia. Maksupohjaisiin eläkejärjestelyihin tehdyt suoritukset kirjataan tuloslaskelmaan sillä tilikaudella, jota veloitus koskee. Oleellisia etuuspohjaisia järjestelmiä konsernilla ei ole.

Osakeperusteiset maksut

Konsernilla on kolmevuotinen osakepohjainen kannustinjärjestelmä osana konsernin avainhenkilöiden kannustin- ja sitouttamisjärjestelmää. Järjestelmässä maksut suoritetaan aiemmin emoyhtiölle hankittujen omien osakkeiden ja rahan yhdistelmänä. Järjestelmässä myönnettävät osakkeet arvotetaan käypään arvoon niiden myöntämishetkellä ja kirjataan työsuhte-etuuksista aiheutuviksi kuluiksi tuloslaskelmaan tasaisesti oikeuden ansainta- ja sitouttamisjakson aikana. Järjestelmässä suoritettavan rahan määrä arvioidaan kunkin tilinpäätöshetken osakekurssin mukaan ja jaksotetaan tuloslaskelmaan työsuhte-etuuksista aiheutuviksi kuluiksi myöntämispäivästä siihen asti, kun rahasuoritus saajalle tapahtuu. Osakkeina suoritettava osuus kirjataan omaan pääomaan ja rahana suoritettava osuus vieraaseen pääomaan.

VARAUKSET

Varaukset kirjataan, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite, maksuveloitteen toteutumisen tai todennäköistä ja veloitteen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Jos osasta veloitetta on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, mutta vasta siinä vaiheessa, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa.

Varaukset arvostetaan veloitteen kattamiseksi vaadittavien menojen nykyarvoon. Nykyarvon laskennassa käytetty diskonttaustekijä valitaan siten, että se kuvastaa markkinoiden näkemystä tarkasteluhetken rahan aika-arvosta ja veloitteeseen liittyvästä riskistä.

Uudelleenjärjestelyvaraus kirjataan, kun konserni on laatinut yksityiskohtaisen uudelleenjärjestelysuunnitelman ja aloittanut suunnitelman toimeenpanon tai tiedottanut asiasta. Uudelleenjärjestelyä koskevan suunnitelman tulee sisältää vähintään seuraavat tiedot: järjestelyä koskeva liiketoiminta, pääasialliset toimipaikat, joihin järjestely vaikuttaa, niiden henkilöiden toimipaikkojen sijainti, työtehtävät ja arvioitu lukumäärä, jolle tullaan suorittamaan korvauksia työsuhteen päättymisestä, toteutuvat menot ja suunnitelman toimeenpano-aika.

Tappiollisista sopimuksista kirjataan varaus, kun veloitteiden täyttämiseksi vaadittavat välttämättömät menot ylittävät sopimuksesta saatavat hyödyt.

Käytöstä poistamista ja alkuperäiseen tilaan palauttamista koskevista veloitteista kirjataan varaus silloin, kun konsernilla on ympäristölainsäädännön ja konsernin ympäristövastuuperiaatteiden perusteella veloitte, joka liittyy tuotantolaitoksen käytöstä poistamiseen, ympäristövahingon korjaamiseen tai laitteiston paikasta toiseen siirtämiseen.

MAKSETTAVAT OSINGOT

Konsernin maksamat osingot kirjataan sille tilikaudelle, jonka aikana osakkeenomistajat ovat hyväksyneet osingon maksettavaksi.

TULOVEROT

Tuloslaskelman verokulu muodostuu tilikauden verotettavaan tuloon perustuvasta ja laskennallisen veron muutoksesta. Suoraan omaan pääomaan kirjattuihin eriin liittyvä verovaihtumus kirjataan vastaavasti osaksi omaa pääomaa. Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero lasketaan verotettavasta tulosta kunkin maan voimassaolevan verokannan perusteella. Veroa oikaistaan mahdollisilla edellisiin tilikausiin liittyvillä veroilla.

Laskennalliset verot lasketaan velkamenetelmän mukaan kaikista väliaikaisista eroista kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon välillä. Merkittävimmät väliaikaiset erot syntyvät aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden poistoista, osakkeiden arvonalennuksista, käyttämättömistä verotuksellisista tappioista ja johdannaisopimusten käypään arvoon arvostamisesta. Verotuksessa vähennyskelvottomasta liikearvosta ei kirjata laskennallista veroa. Tytär-, osakkuus- ja yhteisyritysten jakamattomista voittovaroista ei kirjata laskennallista veroa siltä osin, kun ero ei todennäköisesti purkaudu ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa.

Laskennalliset verot on laskettu käyttämällä tilinpäätöspäivään mennessä säädettyjä verokantoja tai verokantoja, joiden hyväksytystä sisällöstä on ilmoitettu tilinpäätöspäivään mennessä.

Laskennallinen verosaaminen on kirjattu siihen määrään asti, kuin on todennäköistä, että tulevaisuudessa syntyy verotettavaa tuloa, jota vastaan väliaikainen ero voidaan hyödyntää.

TULOUTUSPERIAATTEET

Tuotot tavaroiden myynnistä kirjataan, kun tavaroiden omistamiseen liittyvät merkittävät riskit ja edut ovat siirtyneet ostajalle ja konsernilla ei enää ole tuotteiden hallintaoikeutta eikä todellista määräysvaltaa. Tuotot palveluista kirjataan silloin, kun palvelu on suoritettu. Lisenssi- ja rojaltituottojen tuloutus tapahtuu sopimuksen tosiasiallisen sisällön mukaan. Korkotuotot on kirjattu efektiivisen koron menetelmällä ja osinkotuotot silloin, kun oikeus osinkoon on syntynyt.

TOIMINTOKOHTAINEN TULOSLASKELMA

Konsernin tuloslaskelma esitetään toimintokohtaista jaottelua käyttäen. Toimintoina esitetään erikseen myynnin ja markkinoinnin kulut, hallinnon kulut sekä tutkimus- ja kehityskulut. Myyjä suoritteita vastaaviin kuluihin sisältyvät tuotteiden valmistukseen ja hankintaan liittyvät palkka-, materiaali-, hankinta- ja muut kulut. Hallinnon kuluihin sisältyvät yleishallinnolliset kulut sekä konsernin johdon kulut. Toiminnolle on kohdistettu aiheuttamisperiaatteen mukaisesti osuus hallinnon kuluista.

LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT JA KULUT

Liiketoiminnan muina tuottoina ja kuluina esitetään omaisuuden myyntivoitot ja -tappiot, muut kuin varsinaiseen suorite-myyntiin liittyvät tuotot, kuten vuokratuotot, sekä liikearvojen ja joidenkin muiden omaisuusarvon alentumiset.

RAHOITUSVARAT JA RAHOITUSVELAT

Rahoitusvarat

Konsernin rahoitusvarat on kirjaamisen jälkeistä arvostusta varten luokiteltu IAS 39 *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen* -standardin mukaisesti seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat, lainat ja muut saamiset sekä myytävissä olevat rahoitusvarat. Luokittelu tapahtuu rahoitusvarojen hankinnan tarkoituksen perusteella, ja ne luokitellaan alkuperäisen hankinnan yhteydessä. Transaktiomenot sisällytetään rahoitusvarojen alkuperäiseen kirjanpitoarvoon, kun kyseessä on erä, jota ei arvosteta käypään arvoon tuloksen kautta. Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavien rahoitusvarojen ostot ja myynnit lukuun ottamatta johdannaisia kirjataan selvityspäivänä. Muiden rahoitusvarojen ja -velkojen ostot ja myynnit kirjataan kaupantekopäivänä.

Rahoitusvarojen taseesta pois kirjaaminen tapahtuu silloin, kun konserni on menettänyt sopimusperusteisen oikeuden rahavirtoihin tai kun se on siirtänyt merkittäviltä osin riskit ja tuotot konsernin ulkopuolelle.

Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä rahoitusvaroja. Tähän ryhmään kuuluvat joukkovelkakirjalainat, sijoitus- ja yritystodistukset sekä korkorahasto-osuudet. Johdannaiset, jotka eivät täytä suojauslaskennan ehtoja, on luokiteltu kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviksi. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät varat ovat kaikki lyhytaikaisia varoja. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä rahoitusvaroja on hankittu lyhyen aikavälin tuoton saamiseksi markkinahintojen

muutoksesta. Ryhmän erät arvostetaan käypään arvoon, ja kaikkien tämän ryhmän sijoitusten käypä arvo määritetään toimivilla markkinoilla julkaistujen hintanoteerausten pohjalta, joka on tilinpäätöspäivän ostonoteeraus. Käyvän arvon muutoksista johtuvat realisoituneet ja realisoitumattomat voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan sillä kaudella, jonka aikana ne syntyvät.

Lainat ja muut saamiset ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia varoja, joihin liittyvät maksut ovat kiinteät tai määritettävissä ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla eikä konserni pidä niitä kaupankäyntitarkoituksessa. Tähän ryhmään sisältyvät konsernin rahoitusvarat, myynti- ja lainasaamisia sekä siirtovelkoihin sisältyviä rahoitusinstrumentteja. Ne arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon, ja ne sisältyvät lyhyt- ja pitkäaikaisiin rahoitusvaroihin; viimeksi mainittuihin, mikäli erääntyvät yli 12 kuukauden kuluttua.

Myytävisissä olevat rahoitusvarat ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia varoja, jotka on nimenomaisesti määrätty tähän ryhmään. Ryhmä sisältää lähes yksinomaan noteeraamattomien yritysten osakkeita. Noteeraamattomat osakkeet arvostetaan hankintahintaan, koska niiden käypiä arvoja ei ole luotettavasti saatavilla. Pörssinoteerattujen osakkeiden osalta arvo määritellään toimivilla markkinoilla julkaistujen hintanoteerausten pohjalta, joka on tilinpäätöspäivän ostonoteeraus. Myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutokset merkitään arvomuutosrahastoon omaan pääomaan verovaikutus huomioon ottaen. Käyvän arvon muutokset siirretään omasta pääomasta tuloslaskelmaan silloin, kun sijoitus myydään tai kun sen arvo on alentunut siten, että sijoituksesta tulee kirjata arvonalentumistappio.

Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisestä rahasta, vaadittaessa nostettavissa olevista pankkitalletuksista ja muista lyhytaikaisista, likvideistä sijoituksista. Rahavaroihin luokitelluilla erillä on enintään kolmen kuukauden maturiteetti hankinta-ajankohdasta lähtien.

Rahoitusvelat

Rahoitusvelat luokitellaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin ja muihin rahoitusvelkoihin. Rahoitusvelat merkitään alun perin kirjanpitoon saadun vastikkeen perusteella käypään arvoon. Transaktiomenot on sisällytetty rahoitusvelkojen alkuperäiseen kirjanpitoarvoon. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat ovat velkoja johdannaissojimuksista, jotka eivät täytä suojauslaskennan ehtoja. Muut rahoitusvelat arvostetaan efektiivisen koron menetelmällä jaksotettuun hankintamenoon. Rahoitusvelkoja sisältyy pitkä- ja lyhytaikaisiin velkoihin, ja ne voivat olla korollisia tai korottomia.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Konserni arvioi jokaisena tilinpäätöspäivänä onko olemassa objektiivista näyttöä yksittäisen rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvarojen ryhmän arvon alentumisesta. Jaksotettuun hankintamenoon taseeseen merkittävistä lainoista ja muista saamisista kirjataan arvonalennustappio, jonka suuruus määritellään omaisuuserän kirjanpitoarvon ja kyseisen

rahoitusvaroihin kuuluvan erän alkuperäisellä efektiivisellä korolla diskontattujen arvioitujen vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotuksena. Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokiteltujen oman pääoman ehtoisten sijoitusten arvonalentuminen kirjataan tulosvaikutteisesti, kun omaisuuserän arvon alentumisesta on objektiivista näyttöä. Näitä arvonalentumistappioita ei peruuteta tuloslaskelman kautta.

Konserni kirjaa myyntisaamisesta arvonalentumistappion, kun on olemassa objektiivista näyttöä siitä, että saamista ei saada perityksi täysimääräisesti. Velallisen merkittävät taloudelliset vaikeudet, konkurssin todennäköisyys tai maksujen laiminlyönti ovat näyttöä myyntisaamisen arvonalentumisesta. Luottotappiot kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan. Mikäli arvonalentumistappion määrä pienenee jollakin kirjaamisen jälkeisellä tilikaudella, kirjattu tappio perutaan tulosvaikutteisesti.

JOHDANNAISSOPIMUKSET JA SUOJAUSLASKENTA

Johdannaissojimuksia merkitään kirjanpitoon alun perin hankintamenoon, joka vastaa niiden käypää arvoa. Hankinnan jälkeen johdannaissojimuksia arvostetaan käypään arvoon. Voitot ja tappiot, jotka syntyvät käypään arvoon arvostamisesta, käsitellään kirjanpidossa johdannaissojimuksen käyttötarkoituksen määräämällä tavalla.

Rahoitusriskien hallintapolitiikkansa mukaisesti konserni käyttää erilaisia johdannaisia korko-, valuutta- ja hyödykehintariskeiltä suojautumiseen. Koronvaihtosojimuksia käytetään suojaamaan konsernia markkinakorkojen muutoksilta. Valuuttatermiineitä käytetään sekä suojaamaan valuuttamääräisiä saamisia ja velkoja, että tulevia kaupallisia rahavirtoja. Pörssinoteerattuja rypsi- ja ainefutuureita käytetään kasviöljyketjun kiinteähintaisten raaka-aineiden ja tuotemyyntien eriaikaisuudesta johtuvaa hintariskiä vastaan.

Vaikka suojaukset täyttävät joidenkin johdannaisten osalta konsernin riskienhallintapolitiikan asettamat tehokkaan suojauksen vaatimukset, konsernissa ei sovelleta tällä hetkellä IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa. Koronvaihtosojimuksen käypien arvojen muutokset kirjataan rahoitustuottoihin ja -kuluihin. Valuuttatermiinien käypien arvojen muutokset kirjataan liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin, ja termiinien korkoelementin vaikutukset kirjataan rahoitustuottoihin ja -kuluihin. Rypsi- ja ainefutuureiden käyvän arvon muutokset kirjataan rahoitustuottoihin ja -kuluihin.

Johdannaisten käyvät arvot on esitetty liitetiedossa 27.

JOHDON HARKINTAA EDellyttävät LAATIMISPERIAATTEET JA ARVIOIHIN LIITTYVÄT KESKEISET EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Konsernitilinpäätöstä laadittaessa joudutaan käyttämään tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, jotka vaikuttavat taseen laadintahetken varojen ja velkojen määriin sekä tuottojen ja kulujen määriin raportointikaudella. Toteumat voivat poiketa tilinpäätöksessä käytetyistä arvioista. Arviot pohjautuvat johdon parhaaseen näkemykseen tilinpäätöshetkellä. Mahdolliset arvioiden muutokset merkitään kirjanpitoon sillä kaudella, jolla arviota korjataan.

Konsernissa arviot liittyvät pääosin liikearvojen arvonalentumistestauksiin, omaisuuden arvostukseen ja käytettyihin taloudellisiin pitoaikoihin, epäkurantin vaihto-omaisuuden määrään sekä laskennallisten verosaamisten hyödyntämiseen tulevaisuudessa syntyvää verotettavaa tuloa vastaan.

Tilinpäätökseen laadinnan yhteydessä tehdyt arviot pohjautuvat johdon parhaaseen näkemykseen tilinpäätöshetkellä. Arvioiden taustalla ovat aiemmat kokemukset sekä tilinpäätöshetkellä todennäköisimpinä pidetyt tulevaisuutta koskevat odotukset. Näitä ovat erityisesti konsernin taloudelliseen toimintaympäristöön liittyvät tekijät, jotka vaikuttavat myyntiin ja kustannustasoon. Konsernissa seurataan näiden arvioiden ja olettamusten toteutumista. Mahdolliset olettamusten ja arvioiden muutosten vaikutukset kirjataan sillä kaudella, jonka aikana muutokset on todettu.

Arvonalentumistestaukset

Konsernissa testataan säännönmukaisesti vuosittain liikearvot ja keskeneräiset aineettomat hyödykkeet mahdollisen arvonalentumisen varalta. Yksilöitävissä olevien aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden ja liikearvon arvoa arvioidaan myös, mikäli jokin tapahtuma tai olosuhteiden muutokset viittaavat siihen, että kirjanpitoarvo ei enää vastaa kerrytettävissä olevaa rahamäärää. Rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät on arvioitu käyttöarvoon perustuvien laskelmien avulla. Näiden laskelmien laatiminen vaatii arvioiden käyttöä. Tärkeimmät muuttujat rahavirtoja määrittäessä ovat diskonttauskorko, loppuarvo ja vuosien lukumäärä, johon rahavirtaennusteet perustuvat sekä ne oletukset ja arviot, joita rahavirtoja määrittäessä käytetään. Arvioidut tuotot ja kulut voivat poiketa merkittävästi siitä, mitä tulevaisuudessa tosiasiaa tapahtuu.

Laskennallinen verosaaminen

Johdon arviointia edellytetään määrittäessä laskennallisen verosaamisen määrää ja sitä, missä määrin verosaamista voidaan kirjata taseeseen. Mikäli arviot poikkeavat toteutuneesta, kirjataan poikkeamat sen tilikauden tulokseen ja laskennallisiin verosaamisiin, jolloin poikkeama on määritelty.

Epäkurantin vaihto-omaisuuden määrä

Konserni tarkastelee säännönmukaisesti epäkurantin vaihto-omaisuuden määrää ja markkina-arvojen mahdollista pienentymistä alle hankintamenon. Tarvittaessa kirjataan epäkuranttiusvaraus. Nämä tarkastelut edellyttävät arvioita tuotteidemme tulevasta kysynnästä. Mahdolliset muutokset näissä arvioissa voivat aiheuttaa korjauksia vaihto-omaisuuden arvoon tulevina kausina.

UUDEN JA UUDISTETUN IFRS-NORMISTON NOUDATTAMINEN

IASB on julkistanut seuraavat uudet tai uudistetut standardit ja tulkinnat, jotka eivät vielä ole voimassa ja joita konserni ei vielä ole soveltanut. Konserni suunnittelee ottavansa ne käyttöön kunkin standardin ja tulkinnan sen voimaantulopäivästä lähtien, tai mikäli standardi tai tulkinta tulee voimaan kesken tilikauden, voimaantulopäivää seuraavan tilikauden alusta lähtien.

- IFRS 8 *Operating Segments* (voimassa 1.1.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). IFRS 8-standardi korvaa IAS 14 -standardin *Segmenttiraportointi*. Uuden standardin mukaan segmenttitietojen esittämisessä käytetään 'johdon lähestymistapaa', jolloin tiedot esitetään samalla tavalla kuin sisäisessä raportoinnissa. Standardi edellyttää tietojen esittämistä konsernin tuotteista, palveluista, maantieteellisistä alueista sekä merkittävistä asiakkaista. Konsernin johdon arvion mukaan uudella standardilla ei ole vaikutusta raportoitaviin toimintasegmentteihin eikä segmenttitiedon laadintaperiaatteisiin. Standardi on hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- IAS 23 *Vieraan pääoman menot* -standardin muutos (voimassa 1.1.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutettu standardi edellyttää, että ehdot täyttävän hyödykkeen, kuten tuotantolaitoksen, hankintameno sisällytetään välittömästi kyseisen hyödykkeen hankkimisesta, rakentamisesta tai valmistamisesta aiheutuneet vieraan pääoman menot. Konserni on kirjannut vieraan pääoman menot kuluksi sillä tilikaudella, jolla ne ovat syntyneet, kuten standardi ennen muutosta on sallinut. Konserni arvioi, että standardin muutoksella ei ole oleellista vaikutusta konsernin tuleviin tilinpäätöksiin. Standardimuutos on hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- IAS 1 *Tilinpäätöksen esittäminen* -standardin muutos (voimassa 1.1.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Uusittu standardi muuttaa tilinpäätöslaskelmien esittämistapaa erottamalla yrityksen omassa pääomassa tapahtuvat muutokset, jotka liittyvät liiketoimiin yrityksen omistajien kanssa muista oman pääoman muutoksista. Muutokset koskevat lähinnä tuloslaskelman ja oman pääoman laskelman esittämistapaa. Osakekohdainen tulos -tunnusluvun laskentaperiaate ei muutu. Standardimuutos on hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- IFRS 3 *Liiketoimintojen yhdistäminen* -standardin uudistus (voimassa 1.7.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Uudistetun standardin soveltamisala on aikaisempaa laajempi. Uudistettu standardi sisältää useita konsernin kannalta merkittäviä muutoksia. Standardimuutokset vaikuttavat hankinnoista kirjattavan liikearvon määrään sekä liiketoimintojen myyntituloksiin. Standardimuutoksilla on vaikutusta myös tuloslaskelmaan kirjattaviin eriin sekä hankintatilikaudella että niillä tilikausilla, joilla suoritetaan lisäkauppahintaa tai toteutetaan lisähankintoja. Standardin siirtymäsääntöjen mukaisesti liiketoimintojen yhdistämisissä, joissa hankinta-ajankohta on ennen standardin pakollista käyttöönottoa, ei oikaista. Uudistettua standardia ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.

- IAS 27 *Konsernitilinpäätös ja erillistilinpäätös* –standardin muutos (voimassa 1.7.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutettu standardi edellyttää tytäryrityksen omistusmuutoksista syntyvien vaikutusten kirjaamista suoraan omaan pääomaan silloin, kun määräysvalta ei siirry. Näin ollen vähemmistötransaktiot eivät enää johda liikearvon eivätkä tulosvaikutteisen voiton tai tappion kirjaamiseen. Mikäli määräysvalta tytäryrityksestä menetetään, jäljelle jäävä sijoitus arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Vastaavaa kirjanpidollista käsittelytapaa sovelletaan jatkossa myös osakkuusyri-tyssijoituksiin (IAS 28) ja yhteisyrityssuoiuksiin (IAS 31). Standardimuutoksen seurauksena tytäryrityksen tappioita voidaan kohdistaa vähemmistölle silloinkin, kun ne ylittävät vähemmistön sijoituksen määrän. Muutettua standardia ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- IFRS 2 *Osakeperusteiset maksut* –standardin muutos (*Vesting Conditions and Cancellations*) (voimassa 1.1.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardin muutos edellyttää, että kaikki lopullista oikeutta synnyttämättömät ehdot otetaan huomioon myönnettyjen oman pääoman ehtoisten instrumenttien käypää arvoa määritettäessä. Lisäksi standardimuutoksessa tarkennetaan peruutusten käsittelyä koskevaa ohjeistusta. Konserni arvioi, että standardin muutoksella ei ole oleellista vaikutusta konsernin tuleviin tilinpäätöksiin. Muutettu standardi on hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- IAS 1 *Tilinpäätöksen esittäminen* ja IAS 32 *Rahoitusinstrumentit: esittämistapa* – standardien muutokset – *Puttable Financial Instruments and Obligations Arising on Liquidation* (voimassa 1.1.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardien muutokset edellyttävät eräiden lunastusvelvoitteisten instrumenttien sekä eräiden rahoitusinstrumenttien, joiden perusteella yhteisön tulee ainoastaan selvitystilän yhteydessä luovuttaa tasasuhtainen osuus yhteisön nettovarallisuudesta, luokittelemista omaksi pääomaksi. Muutettujen standardien käyttöönotolla ei tule olemaan vaikutusta konsernin tilinpäätökseen. Standardimuutokset on hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- *Improvements to IFRSs* –muutokset (*Annual Improvements 2007*) (voimassa pääsääntöisesti 1.1.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Annual improvements –menettelyn kautta standardeihin tehtävät pienet ja vähemmän kiireiset muutokset kerätään yhdeksi kokonaisuudeksi ja toteutetaan kerran vuodessa. Hankkeeseen kuuluvat muutokset koskevat yhteensä 34 standardia. Muutosten vaikutukset vaihtelevat standardeittain, mutta konserni arvioi, että tulevat muutokset eivät ole merkittäviä konsernitilinpäätöksen kannalta. Standardimuutokset on hyväksytty sovellettaviksi EU:ssa.
- Muutokset standardeihin IFRS 1 *Ensimmäinen IFRS-standardien käyttöönotto* ja IAS 27 *Konsernitilinpäätös ja erillistilinpäätös* – *Cost of Investment in a Subsidiary, Jointly Controlled Entity or Associate* (voimassa 1.1.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardimuutokset koskevat IFRS-ensisirtäjiä, joten niillä ei ole vaikutusta konsernin tulevaan tilinpäätökseen. Standardimuutokset on hyväksytty sovellettaviksi EU:ssa.
- IAS 39 *Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen* –standardin muutos (*Eligible Hedged Items*) (voimassa 1.7.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutokset koskevat suojauslaskentaa. Muutoksilla tarkennetaan IAS 39:n ohjeistusta suojauskohteen yksipuolisen riskin suojaamisesta ja inflaatoriskin suojaamisesta, kun kyseessä on rahoitusvaroihin tai –velkoihin kuuluva erä. Konserni arvioi, että tulkinnalla ei ole merkittävää vaikutusta konsernin tuleviin tilinpäätöksiin. Tulkintaa ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- IFRIC 12 *Palvelutoimilupajärjestelyt*. Tulkinta antaa ohjeistusta palveluja koskevissa toimilupajärjestelyissä siitä, miten toimiluvan saaja kirjaa tiettyjä sopimusjärjestelyjä. Konsernilla ei ole tulkinnassa tarkoitettuja sopimuksia julkisen sektorin kanssa päättäneellä eikä sitä edellisellä tilikaudella. Tulkintaa ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- IFRIC 13 *Kanta-asiakasohjelmat* (voimassa 1.7.2008 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Tulkinta koskee kanta-asiakasjärjestelyjä. Konserni arvioi, että tulkinnalla ei ole vaikutusta konsernin tuleviin tilinpäätöksiin, koska konsernilla ei ole tulkinnassa tarkoitettuja kanta-asiakasjärjestelyjä. Tulkinta on hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- IFRIC 15 *Agreement for the Construction of Real Estate* (voimassa 1.1.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Tulkinnassa annetaan ohjeistusta siihen, mitä standardia kiinteistöjen rakentamisesta syntyvien tuottojen kirjaamisessa on sovellettava, ja milloin tuotot kiinteistön rakentamishankkeesta voidaan tulouttaa. Tulkinnalla ei tule olemaan vaikutusta konsernin tilinpäätökseen. Tulkintaa ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- IFRIC 16 *Hedges of a Net Investment in a Foreign Operation* (voimassa 1.10.2008 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Tulkinta selkeyttää ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojauksen kirjanpito-käsittelyä konsernitilinpäätöksessä. Tämä tarkoittaa, että ulkomaisen nettoinvestoinnin suojaus liittyy erioihin toimintavälialueissa, eikä esittämismuutoksissa. Lisäksi suojausinstrumentin haltija voi olla mikä tahansa konserniyhtiö. IAS 21 *Valuuttakurssien muutosten vaikutukset* –standardin määräykset soveltuvat suojattavaan erään. Konserni arvioi, että tulkinnalla ei ole merkittävää vaikutusta konsernin tulevaan tilinpäätökseen. Tulkintaa ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- IFRIC 17 *Distributions of Non-cash Assets to Owners* (voimassa 1.7.2009 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Tulkinnassa annetaan ohjeistusta ei-käteisvaroina maksettavien osinkojen kirjaamisesta ja arvostamisesta. Konserni arvioi, että tulkinnalla ei ole vaikutusta konsernin tuleviin tilinpäätöksiin. Tulkintaa ei vielä ole hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.
- IFRIC 18 *Transfer of Assets from Customers*. Tulkinta selvittää IFRS-standardien vaatimuksia koskien sellaisia sopimuksia, joissa yhteisö saa asiakkailta aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen, jota yhteisön on käytettävä liittääkseen asiakkaan johonkin verkkoon tai mahdollistaakseen asiakkaalle joidenkin tavaroiden tai palveluiden toimituksen. Konsernin johto on selvittämässä standardin muutosten vaikutusta konsernin tilinpäätökseen. Tulkintaa ei vielä ole hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.

KONSERNIN TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

1. SEGMENTTI-INFORMAATIO

Segmentti-informaatio esitetään konsernin liiketoiminnallisen ja maantieteellisen segmenttijaon mukaisesti. Konsernin ensisijainen raportointimuoto on liiketoimintasegmentin mukainen. Liiketoimintasegmentit perustuvat konsernin sisäiseen taloudelliseen raportointiin ja organisaatio-rakenteeseen.

Segmenttien välinen hinnoittelu tapahtuu käypään markkinahintaan.

Segmenttien varat ja velat ovat sellaisia eriä, joita segmentti käyttää liiketoiminnassaan tai jotka ovat järkevällä perusteella kohdistettavissa segmenteille. Kohdistamattomat erät sisältävät vero- ja rahoituseriä sekä koko konsernille yhteisiä eriä. Investoinnit koostuvat aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden ja aineettomien hyödykkeiden lisäyksistä, joita käytetään useammalla kuin yhdellä tilikaudella.

Ensisijainen raportointimuoto – liiketoimintasegmentti

Konserni jakaantuu neljään liiketoimintasegmenttiin: Elintarvike, Rehu & Mallas, Ainesosat ja muut toiminnot. Elintarvike jalostaa ja markkinoi elintarvikkeita kuluttajille, suurtalouksille ja muulle elintarviketeollisuudelle. Sen päämarkkina-alue on Suomi ja Itämeren ympäristö. Rehu & Mallas tuottaa rehuseoksia tuotantoeläimille, erikoisrehuja kaloille sekä maltaita panimoteollisuuden käyttöön päämarkkina-alueenaan Suomi, Venäjä ja Baltia. Ainesosat kehittää, valmistaa ja markkinoi terveysvaikutteisia ainesosia elintarvikeyrityksille maailmanlaajuisesti. Raisio myi vuoden 2007 aikana sekä koko Diagnostiikkasegmentin että Elintarvikesegmentissä raportoidun ruokaperunateollisuuden ja Rehu & Mallas -segmenttiin kuuluneen erikoisrehua valmistavan yhtiönsä Monäs Feed Oy Ab:n. Nämä kolme liiketoimintaa on raportoitu lopetettuina toimintoina vuoden 2007 tuloslaskelmassa.

	(MILJ. EUROA)													
	ELINTARVIKE		REHU & MALLAS		AINESOSAT		MUUT TOIMINNOT		LOPETETUT TOIMINNOT		ELIMINOINNIT		KONSERNI YHTEENSÄ	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Ulkoinen myynti														
Palvelut							0,9	0,3					0,9	0,3
Tavaroiden myynti	197,2	190,4	271,2	194,7	33,6	35,4	0,1	0,1					502,1	420,6
Rojaltituotot			0,0	0,0	1,0	1,0							1,0	1,0
Ulkoinen myynti yhteensä	197,2	190,4	271,2	194,7	34,6	36,4	1,0	0,4					504,0	421,9
Sisäinen myynti	4,6	6,7	11,4	12,0	9,7	8,4					-25,7	-27,1	0,0	0,0
Liikevaihto	201,8	197,1	282,7	206,7	44,3	44,9	1,0	0,4			-25,7	-27,1	504,0	421,9
Segmentin liiketulos	9,7	-11,1	12,3	14,2	10,0	9,5	-3,4	-2,1			-0,3	0,1	28,3	10,6
Osuudet osakkuusyritysten tuloksesta	0,0	-0,4	0,1	0,0									0,1	-0,3
Kohdistamattomat erät													-6,1	-1,9
Tilikauden tulos jatkuvista toiminnoista													22,2	8,3
Tilikauden tulos lopetetuista toiminnoista													0,0	-7,3
Tilikauden tulos													22,2	1,1
Segmentin varat	98,5	109,6	113,1	123,6	41,4	48,1	17,4	18,8			-3,0	-6,3	267,4	293,7
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	0,1	0,8	0,6	0,6									0,7	1,4
Kohdistamattomat varat													95,9	65,2
Varat yhteensä													364,0	360,3
Segmentin velat	16,9	24,6	32,1	38,1	3,1	2,1	5,5	4,4			-2,5	-6,1	55,1	63,1
Kohdistamattomat velat													29,5	18,5
Velat yhteensä													84,6	81,5
Investoinnit	16,6	7,2	9,3	16,7	1,3	7,5	1,9	1,6		0,9	0,0	-1,6	29,1	32,3
Poistot	7,0	8,3	4,2	3,5	3,7	3,2	3,1	3,0					18,1	18,0
Liikearvon arvonalentuminen	0,0	1,3	0,0										0,0	1,3
Muut arvonalentumiset ja niiden palautukset	1,3	2,4		-6,0									1,3	-3,5
Muut kulut, joihin ei liity maksua: Investointihankkeesta vetäytyminen		1,5											0,0	1,5

Toissijainen raportointimuoto – maantieteellinen segmentti

Konserni toimii maantieteellisesti seuraavilla alueilla: Suomi, Puola, Venäjä, muu Eurooppa ja muu maailma.

Maantieteellisten segmenttien liikevaihto jatkuvista toiminnoista esitetään asiakkaiden sijainnin mukaan. Varat ja jatkuvien toimintojen investoinnit esitetään varojen sijainnin mukaan.

	SUOMI		PUOLA		VENÄJÄ		MUU EUROOPPA		MUU MAAILMA		ELIMINOINNIT		KONSERNI YHTEENSÄ	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Liikevaihto	301,0	263,9	45,9	38,5	44,1	39,5	106,7	74,8	6,3	5,2			504,0	421,9
Segmentin varat	338,5	326,5	16,4	18,4	8,6	10,7	4,3	5,9	11,6	11,7	-15,4	-12,9	364,0	360,3
Investoinnit	27,8	29,6	1,2	1,1	0,1	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	29,1	31,4

(MILJ. EUROA)	2008	2007
2. LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT JA KULUT		
Aineellisen käyttöomaisuuden myyntivoitot	0,1	1,1
Tuotto yhteisomistuksen purkamisesta	4,2	0,0
Liikearvojen arvonalentuminen	0,0	-1,3
Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut	0,8	-1,1
Yhteensä	5,1	-1,3
Tilintarkastajien palkkiot:		
Tilintarkastus	0,1	0,2
Todistukset ja lausunnot	0,0	0,0
Veroneuvonta	0,0	0,0
Muut palvelut	0,2	0,1
Yhteensä	0,3	0,4
3. POISTOT JA ARVONALENTUMISET		
Poistot hyödykeryhmittäin		
Poistot aineettomista hyödykkeistä		
Aineettomat oikeudet	1,1	0,9
Muut aineettomat hyödykkeet	2,0	1,9
Yhteensä	3,1	2,8
Poistot aineellisesta käyttöomaisuudesta		
Rakennukset	5,1	4,6
Koneet ja kalusto	9,8	10,2
Muu aineellinen käyttöomaisuus	0,1	0,5
Yhteensä	15,0	15,3
Arvonalentumiset hyödykeryhmittäin		
Liikearvo		1,5
Aineettomat oikeudet		0,2
Muut aineettomat hyödykkeet		0,0
Rakennukset		-4,3
Koneet ja kalusto		0,6
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1,3	0,0
Yhteensä	1,3	-2,0
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	19,3	16,0
Toimintokohtaiset poistot		
Myytyjä suoritteita vastaavat kulut	13,1	12,7
Myynti ja markkinointi	0,2	0,3
Hallinto	4,0	4,2
Tutkimus ja tuotekehitys	0,7	0,8
Yhteensä	18,1	18,0

Arvonalentumiset ja niiden palautukset

Myytyjä suoritteita vastaavat kulut	1,3	-3,7
Hallinto	0,0	0,2
Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut	0,0	1,5
Yhteensä	1,3	-2,0

4. TYÖSUHDE-ETUUKSISTA AIHEUTUVAT KULUT

Palkat	41,8	40,6
Eläkekulut – maksupohjaiset järjestelyt	5,9	6,0
Eläkekulut – etuusperusteiset järjestelyt	0,0	0,0
Muut henkilösivukulut	3,5	4,0
Yhteensä	51,2	50,7

Tiedot johdon työsuhde-etuuksista esitetään liitetiedossa 30 Lähipiiritapahtumat.

Tiedot luovutetuista omista osakkeista esitetään liitetiedossa 19 Osakeperusteiset maksut.

KONSERNIN PALVELUKSESSA OLI TILIKAUDEN AIKANA KESKIMÄÄRIN (HENKILÖÄ)

Elintarvike	642	749
Rehu & Mallas	275	278
Ainesosat	65	73
Yhteiset toiminnot	66	57
Yhteensä	1 048	1 157

5. RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT

Osinkotuotot myytävissä olevista rahoitusvaroista	0,2	0,2
Myyntivoitot käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvaroista	0,0	0,9
Käyvän arvon muutos käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvaroista	0,2	0,0
Korkotuotot käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvaroista	1,3	0,7
Korkotuotot lainasaamisista	0,1	0,1
Muut korkotuotot	0,6	0,6
Valuuttakurssierot, netto	0,0	0,0
Muut rahoitustuotot	0,0	0,0
Rahoitustuotot yhteensä	2,4	2,5

Käyvän arvon muutos käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusvaroista	0,0	0,0
Korkokulut lainoista	-0,6	-0,5
Muut korkokulut	-1,2	-0,5
Hyödykejohdannaisten arvonmuutokset	-1,2	-2,0
Valuuttakurssierot, netto	0,0	-0,1
Muut rahoituskulut	-0,2	-0,1
Rahoituskulut yhteensä	-3,2	-3,2

Liiketuloksen muodostaviin eriin sisältyy valuuttakurssivoittoja ja -tappioita -0,0 milj. euroa vuonna 2008 (-0,3 milj. euroa).

6. TULOVEROT

Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero	-3,1	-0,5
Edellisten tilikausien verot	-0,5	0,0
Laskennalliset verot	-1,7	-0,7
Yhteensä	-5,3	-1,2

Tuloslaskelman verokulun ja konsernin kotimaan verokannalla (26 %) laskettujen verojen välinen täsmäytyslaskelma

Verot laskettuna kotimaan verokannalla	-7,2	-2,5
Ulkomaisten tytäryritysten poikkeavan verokannan vaikutus	0,3	-0,3
Liikearvon arvonalentumiset	0,0	-0,4
Verovapaat tulot	1,2	0,1
Vähennyskelvottomat kulut	-0,4	-0,1
Käyttämättömät tilikauden tappiot	-0,8	-0,9
Aiemmin kirjaamattomien verotuksellisten tappioiden käyttö	0,2	0,5
Aiemmin verotuksessa vähentämättä jätettyjen poistojen laskennallisen verosaamisen kirjaus	2,2	2,5
Verotuksessa vähentämättä jätetyt poistot	0,0	0,0
Verot aikaisemmilta vuosilta	-0,5	0,0
Muut erät	-0,4	-0,1
Yhteensä	-5,3	-1,2

7. MYYTÄVÄNÄ OLEVAT PITKÄAIKAISET OMAISUUSERÄT JA LOPETETUT TOIMINNOT

Konsernilla ei vuonna 2008 ollut myytävänä olevia omaisuuseriä eikä lopetettuja toimintoja. Konserni solmi helmikuussa 2007 esisopimuksen ruokaperunaliiketoiminnan myynnistä. Maaliskuussa allekirjoitetun kauppakirjan mukaan liiketoiminta siirtyi uudelle omistajalle kesäkuun 2007 alusta lähtien.

Konserni ilmoitti tammikuussa 2007 luopuvansa diagnostiikkaliiketoiminnastaan. Kauppakirja allekirjoitettiin ja kauppa saatettiin loppuun syyskuun 2007 alussa.

Marraskuussa 2007 konserni luokitteli erikoisrehuja valmistavan yhtiön, Monäs Feed Oy Ab, myytävänä olevaksi. Yhtiön myynti toteutui 31.12.2007, jolloin yhtiö siirtyi uudelle omistajalle.

Ruokaperunaliiketoiminta, diagnostiikkaliiketoiminta ja Monäs Feed Oy Ab on vuoden 2007 tuloslaskelmassa raportoitu lopetettujen toimintojen tuloksessa.

Lopetettujen toimintojen tulos:

Tuotot tavanomaisesta toiminnasta		19,3
Kulut		-23,7
Tulos ennen veroja		-4,5
Verot		-0,1
Tulos verojen jälkeen		-4,6
Lopettamisesta johtuva tulos		-2,9
Verot		0,1
Tulos verojen jälkeen		-2,7
Tilikauden tulos lopetetuista toiminnoista		-7,3

Lopetettujen toimintojen rahavirrat:

Liiketoiminnan rahavirrat	0,0	1,3
Investointien rahavirrat	0,9	5,8
Rahoituksen rahavirrat	0,0	-0,1
Rahavirrat yhteensä	0,9	7,0

Myytyjen toimintojen vaikutus konsernin taloudelliseen asemaan:

Pitkäaikaiset varat		5,8
Vaihto-omaisuus		5,0
Lyhytaikaiset saamiset		5,4
Rahavarat		0,4
		16,5

(MILJ. EUROA)	2008	2007
Lyhytaikainen vieras pääoma		3,2
Kertyneet muuntoerot		-0,5
Liiketoimintojen myyntitappiot		-2,9
Myynneille kohdistetut kulut		1,3
Myyntihinta		12,3
Myyntihinnasta tilinpäätöshetkellä saatavana		1,1
Myyntien rahavirta		9,4
Rahoituslaskelmassa:		
Tytäryritysten myynti vähennettynä myyntihetken rahavaroilla		4,1
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot		2,6
Liiketoiminnan rahavirta		2,7
		9,4

8. OSAKEKOHTAINEN TULOS

Laimentamaton osakekohtainen tulos on laskettu jakamalla emoyrityksen osakkeenomistajille kuuluva tilikauden voitto ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotetulla keskiarvolla tilikauden aikana.

Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto, jatkuvat toiminnot (milj. euroa)	22,1	8,7
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto, lopetetut toiminnot (milj. euroa)	0,0	-7,3
Laimentamaton osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo tilikauden aikana	156 604 834	159 014 892
Osakepalkkioista johtuva laimennus	64 846	-
Laimennettu osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo tilikauden aikana	156 669 680	159 014 892
Laimentamaton osakekohtainen tulos, jatkuvat toiminnot (euroa/osake)	0,14	0,05
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos, jatkuvat toiminnot (euroa/osake)	0,14	0,05
Laimentamaton osakekohtainen tulos, lopetetut toiminnot (euroa/osake)	0,00	-0,05
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos, lopetetut toiminnot (euroa/osake)	0,00	-0,05

KONSERNIN TASEEN LIITETIEDOT

9. KONSERNIN AINEETTOMAT HYÖDYKKEET 2008

(MILJ. EUROA)					
	AINEETTOMAT OIKEUDET	LIIKEARVO	MUUT AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	ENNAKKO-MAKSUT JA KESKENER. HANKINNAT	AINEETTOMAT HYÖDYKKEET YHTEENSÄ
Hankintameno 1.1.	32,0	27,1	19,5	0,8	79,4
Kurssierot	-1,2	-2,9	0,0	0,0	-4,1
Lisäykset	1,1	0,3	1,0	0,1	2,5
Yritysmyyntit ja muut vähennykset	0,4	0,3	4,2	0,0	4,9
Siirrot erien välillä	0,0	0,0	0,8	-0,8	-0,0
Hankintameno 31.12.	31,5	24,2	17,1	0,1	73,0
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	28,3	25,8	13,1	0,0	67,2
Kurssierot	-1,2	-2,7	0,0	0,0	3,9
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0,4	0,3	4,2	0,0	4,9
Tilikauden poisto	1,1	0,3	2,0	0,0	3,3
Arvonalentumiset ja niiden palautukset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kertyneet poistot 31.12.	27,8	23,1	10,9	0,0	61,8
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	3,7	1,2	6,2	0,1	11,1

9. KONSERNIN AINEELLISET HYÖDYKKEET 2008

(MILJ. EUROA)						
	MAA- JA VESIALUEET	RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT	KONEET JA KALUSTO	MUUT AINEELLISET HYÖDYKKEET	ENNAKKO-MAKSUT JA KESKENER. HANKINNAT	AINEELLISET HYÖDYKKEET YHTEENSÄ
Hankintameno 1.1.	4,9	129,2	274,3	1,4	20,4	430,2
Kurssierot	0,0	-1,1	-0,5	-0,1	-0,1	-1,8
Lisäykset	0,2	3,1	7,6	0,0	3,4	14,2
Yritysmyyntit ja muut vähennykset	0,0	3,7	21,7	0,2	0,0	25,6
Siirrot erien välillä	0,0	10,4	7,0	0,1	-17,5	0,0
Hankintameno 31.12.	5,1	137,8	266,8	1,2	6,2	417,1
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	0,0	75,5	225,9	0,9	0,0	302,3
Kurssierot	0,0	-0,3	-0,5	-0,1	0,0	-1,0
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0,0	3,7	20,9	0,1	0,0	24,7
Tilikauden poisto	0,0	5,1	9,7	0,1	0,0	14,9
Arvonalentumiset ja niiden palautukset	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	1,3
Kertyneet poistot 31.12.	0,0	76,6	214,2	0,8	1,2	292,8
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	5,1	61,2	52,5	0,4	5,0	124,2
Tuotannon koneiden ja laitteiden kirjanpitoarvo 31.12.			49,6			

Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden kirjanpitoarvoon sisältyy rahoitusleasingillä hankittuja koneita ja laitteita 1,1 milj. euroa.

9. KONSERNIN AINEETTOMAT HYÖDYKKEET 2007

(MILJ. EUROA)						
	AINEETTOMAT OIKEUDET	LIKEARVO	MUUT AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	ENNAKKO-MAKSUT JA KESKENER. HANKINNAT	AINEETTOMAT HYÖDYKKEET YHTEENSÄ	
Hankintameno 1.1.	34,3	43,8	19,4	0,1	97,6	
Kurssierot	-0,2	-1,1	0,0	0,0	-1,4	
Lisäykset	1,3	0,2	0,6	0,8	2,9	
Yritysmyyntit ja muut vähennykset	3,3	15,8	0,6	0,0	19,7	
Siirrot erien välillä	0,0	0,0	0,1	-0,1	0,0	
Hankintameno 31.12.	32,0	27,1	19,5	0,8	79,4	
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	29,3	41,2	11,5	0,0	82,0	
Kurssierot	-0,2	-1,5	0,0	0,0	-1,7	
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	1,8	15,5	0,3	0,0	17,6	
Tilikauden poisto	0,9	0,0	1,9	0,0	2,8	
Arvonalentumiset ja niiden palautukset	0,2	1,5	0,0	0,0	1,7	
Kertyneet poistot 31.12.	28,3	25,8	13,1	0,0	67,2	
Kirjanpitoarvo 31.12.2007	3,7	1,3	6,4	0,8	12,2	

9. KONSERNIN AINEELLISET HYÖDYKKEET 2007

(MILJ. EUROA)						
	MAA- JA VESIALUEET	RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT	KONEET JA KALUSTO	MUUT AINEELLISET HYÖDYKKEET	ENNAKKO-MAKSUT JA KESKENER. HANKINNAT	AINEELLISET HYÖDYKKEET YHTEENSÄ
Hankintameno 1.1.	5,1	137,1	294,7	1,7	11,9	450,5
Kurssierot	-0,1	-0,3	-1,3	0,1	0,1	-1,4
Lisäykset	0,2	4,2	8,2	0,2	16,6	29,4
Yritysmyyntit ja muut vähennykset	0,3	16,3	29,6	0,5	1,6	48,3
Siirrot erien välillä	0,0	4,4	2,3	0,0	-6,6	0,0
Hankintameno 31.12.	4,9	129,2	274,3	1,4	20,4	430,2
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	0,0	89,9	241,8	1,1	0,0	332,8
Kurssierot	0,0	0,0	-1,0	0,0	0,0	-1,0
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0,0	15,8	26,6	0,4	0,0	42,8
Tilikauden poisto	0,0	4,7	10,4	0,1	0,0	15,1
Arvonalentumiset ja niiden palautukset	0,0	-3,1	1,3	0,0	0,0	-1,9
Kertyneet poistot 31.12.	0,0	75,5	225,9	0,9	0,0	302,3
Kirjanpitoarvo 31.12.2007	4,9	53,6	48,4	0,5	20,4	127,9
Tuotannon koneiden ja laitteiden kirjanpitoarvo 31.12.			45,9			

Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden kirjanpitoarvoon sisältyy rahoitusleasingillä hankittuja koneita ja laitteita 0,7 milj. euroa.

Raisio leikkasi myllyliiketoiminnan ylikapasiteettia sulkemalla vehnä- ja ruismyllyt Nokialla, mistä johtuen kirjattiin 2,0 milj. euron arvonalennus koneisiin ja 1,3 milj. euron liikearvo kirjattiin kokonaan alas. Erikoisrehutehtaan heikentyneet kannattavuusnäykymät johtivat omaisuuserien uudelleenarviointiin. Omaisuuteen kirjattiin 1,8 milj. euron arvonalennus. Loppuvuodesta liiketoiminta myytiin kokonaan. Mallasliiketoiminnan omaisuuteen vuonna 2005 tehty arvonalennus arvioitiin uudelleen johtuen markkinatilanteen parantumisesta ja hinnoittelurakenteen muutoksista. Arvioinnin perusteella arvonalennukselle ei enää ollut perusteita, minkä vuoksi kirjattiin 6,0 milj. euron arvonalentumistapin peruutus.

10. LIIKEARVOJEN TESTAUS

Konsernissa on jäljellä yksi liikearvo. Liikearvo liittyy elintarvikkeen Puolan margariiniliiketoimintaan. Liikearvon määrä oli 1,2 milj. euroa 31.12.2008 (1,3 milj. euroa).

Arvon alentumistestausta varten liikearvot on kohdistettu rahavirtaa tuottaville yksiköille. Arvon alentumistestauksissa kerrytettävissä olevat rahamäärät on määritelty käyttöarvoon perustuen. Rahavirtaennusteet perustuvat johdon hyväksymiin ennusteisiin, jotka kattavat viisi seuraavaa vuotta. Johdon hyväksymän ennustejakson jälkeiset rahavirrat on ekstrapoloitu käyttämällä tasaista kasvutekijää.

Käyttöarvon määrittämisessä käytetyt perusolettamukset ovat:

Budjetoitu käyttökateprosentti *)	7,3	8,0
Kasvuprosentti **)	3,0	1,9
Diskonttaus korko	10,6	10,6

*) Budjetoitu keskimääräinen laskelmissa käytetty käyttökateprosentti

**) Ennustejakson jälkeisissä rahavirroissa

Koska liikearvon määrä on vähäinen, erillistä herkkyysoanalyysiä ei esitetä.

Kirjatut arvonalennukset:

Konserni leikkasi vuonna 2007 elintarviketeollisuuden kuuluvan myllyliiketoiminnan ylikapasiteettia, minkä johdosta myös liiketoimintaan liittyvä liikearvo testattiin. Testauksen tuloksena koko 1,3 milj. euron liikearvo kirjattiin pois taseesta.

11. OSUUDET OSAKKUUS- JA YHTEISYRITYKSISSÄ**YHTEISYRITYKSET**

Kirjanpitoarvo 1.1.	0,1	0,5
Kurssierot	0,1	0,0
Vähennykset	-0,1	-0,1
Osuus tilikauden tuloksesta	0,0	-0,3
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,1	0,1

Yhteisyritysten kirjanpitoarvoon ei sisälly liikearvoa. Tilikauden 2008 alussa konserni myi osuutensa yhteisyritys GoGreen AB:stä. Tilikauden 2007 aikana yhteisyritys ZAO Skandinavskij Korm Venäjällä purettiin.

OSAKKUUSYRITYKSET

Kirjanpitoarvo 1.1.	1,4	1,8
Kurssierot	0,0	-0,2
Lisäykset	0,0	0,0
Vähennykset	-0,8	-0,3
Osuus tilikauden tuloksesta	0,1	0,0
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,6	1,4

Osakkuusyritysten kirjanpitoarvoon 31.12.2008 ei sisälly liikearvoa (0,2 milj. euroa vuonna 2007). Tilikauden 2008 alussa konserni myi osuutensa latvialaisesta osakkuusyrityksestään AS Rigas Dzirnavnieks. Tilikaudella 2007 konserni myi Vihannin Vedenpuhdistamo Oy:n ja puolalaisen Obory w Kozienicach Sp. Z o.o.:n.

Konsernin omistussuutta vastaavat määrät yhteisyritysten varoista ja veloista sekä liikevaihdoista ja tuloksesta:

Yhteisyrityksiin tehtyihin sijoituksiin liittyvät varat ja velat:

Pitkäaikaiset varat	0,0	0,2
Lyhytaikaiset varat	1,7	2,6
Pitkäaikaiset velat	0,0	0,0
Lyhytaikaiset velat	1,6	3,0
Varat netto	0,1	-0,1

(MILJ. EUROA)	2008	2007
Yhteisyrityksiin tehtyihin sijoituksiin liittyvät tuotot ja kulut:		
Liikevaihto	16,0	18,5
Kulut	16,0	19,0
Voitto/tappio	0,0	-0,5
Osakkuusyritysten yhteenlasketut varat, velat, liikevaihto ja voitto/tappio:		
Varat	2,0	29,6
Velat	0,4	26,1
Liikevaihto	0,9	22,0
Voitto/tappio	0,1	-0,3
12. MYYTÄVISSÄ OLEVAT RAHOITUSVARAT		
Noteeraamattomat osakesijoitukset	0,6	0,6
Myytävissä olevat sijoitukset yhteensä	0,6	0,6
Noteeraamattomat osakesijoitukset on esitetty hankintahintaan, koska niiden käypiä arvoja ei ole luotettavasti saatavilla.		
13. PITKÄAIKAISET SAAMISET		
Lainasaamiset ulkopuolisilta	0,6	0,9
Muut pitkäaikaiset saamiset	0,0	0,4
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	0,6	1,3
Edellä esitetty pitkäaikainen lainasaaminen koostuu USD-määräisestä vaihtuvakorkoisesta saamisesta. Pitkäaikaisten saamisten käyvät arvot esitetään liitteessä 27.		
Tasearvot vastaavat parhaiten sitä rahamäärää, joka on luottoriskin enimmäismäärä vakuuksien käypää arvoa huomioon ottamatta, siinä tapauksessa, että toiset sopimusosapuolet eivät pysty täyttämään rahoitusinstrumentteihin liittyviä velvoitteitaan. Lainasaamiset muodostavat luottoriskikeskittymän, koska ne ovat yhdeltä yhtiöltä.		
14. VAIHTO-OMAISUUS		
Aineet ja tarvikkeet	47,9	64,4
Keskeneräiset tuotteet	8,7	8,3
Valmiit tuotteet/tavarat	16,6	18,8
Ennakkomaksut	0,1	0,2
Vaihto-omaisuus yhteensä	73,3	91,7
Vaihto-omaisuuden kirja-arvoon ei sisälly olennaisia kirjauksia, joilla vaihto-omaisuuden arvoa olisi alennettu vastaamaan sen nettorealisointiarvoa.		
15. MYYNTISAAMISET JA MUUT SAAMISET		
Myyntisaamiset	51,6	45,0
Saamiset osakkuusyrityksiltä	1,4	2,3
Siirtosaamiset	2,5	4,1
Ennakkomaksusaamiset	0,1	0,0
Pitkäaikaisten lainasaamisten lyhennyserä	0,3	0,4
Lyhytaikaiset lainasaamiset	0,7	0,0
Yhtiöveron hyvityssaamiset	6,7	7,3
Muut saamiset	2,7	11,0
Myyntisaamiset ja muut saamiset yhteensä	66,0	70,1
Tilinpäätöshetkellä konsernin myyntisaamisista kolme neljäsosaa oli euromääräisiä, kymmenesosa Puolan zloty-määräisiä, lähes kymmenesosa ruplamääräisiä ja loput muita valuuttoja.		
Tilinpäätöshetkellä konsernilla oli yli 60 päivää sitten erääntyneitä myyntisaamisia, joiden arvo ei ole alentunut, 1,2 milj. euroa (2,2 milj. euroa vuonna 2007). Erääntyneiden saamisten ikäjakauma on seuraava:		
Erääntyneet 61–180 päivää	1,0	2,0
Erääntyneet yli 180 päivää	0,2	0,2
	1,2	2,2

(MILJ. EUROA)	2008	2007
Myyntisaamisista on vähennetty seuraavat erät :		
Arvo 1.1.	0,6	0,9
Lisäykset	1,0	0,2
Vähennykset	-0,3	-0,4
Arvo 31.12.	1,2	0,6
Konserni on kirjannut tilikauden aikana luottotappioita myyntisaamisista 1,0 milj. euroa (0,3 milj. euroa tilikaudella 2007).		
Siirtosaamiisiin sisältyvät olennaiset erät ovat liiketoimintaan kuuluvien tuottojen ja kulujen sekä rahoituserien ja verojen jaksotuksia. IAS 39 mukaan rahoitusvaroihin luettavien saamisten käyvät arvot on esitetty liitetiedossa 27.		
Tasearvot vastaavat parhaiten sitä rahamäärää, joka on luottoriskin enimmäismäärä vakuuksien käypää arvoa huomioon ottamatta siinä tapauksessa, että toiset sopimusosapuolet eivät pysty täyttämään rahoitusinstrumentteihin liittyviä velvoitteitaan. Saamiin ei liity merkittäviä luottoriskikeskittymiä.		
16. KÄYPÄÄN ARVOON TULOSVAIKUTTEISESTI KIRJATTAVAT RAHOITUSVARAT		
Rahoitusarvopaperit	65,2	27,7
Johdannaissopimukset	1,6	0,2
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat yhteensä	66,8	27,9
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin luetaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät joukkovelkakirjalainat, rahasto-osuudet ja 12 kuukauden sisällä erääntyvät pankkien ja yritysten liikkeeseen laskemat sijoitus- ja yritystodistukset sekä kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ovat euromääräisiä. Tasearvot vastaavat parhaiten sitä rahamäärää, joka on luottoriskin enimmäismäärä siinä tapauksessa, että toiset osapuolet eivät pysty täyttämään rahoitusinstrumentteihin liittyviä velvoitteitaan. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin kuuluviin eriin tehdyt sijoitukset on hajautettu huolellisesti, eikä niihin liity merkittäviä luottoriskikeskittymiä.		
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvarojen käyvän arvon muutokset esitetään tuloslaskelmassa rahoitustuloissa ja -kuluissa.		
17. RAHAVARAT		
Käteinen raha ja pankkitilit	12,8	15,9

Lyhytaikaiset pankkitalletukset ovat pääosin euromääräisiä ja vaadittaessa nostettavissa.

18. OMA PÄÄOMA

Emoyrityksen osakepääoma jakautuu osakelajeittain seuraavasti:

(MILJ. EUROA)	1 000 KPL		OSAKEPÄÄOMA		OMAT OSAKKEET	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Kantaosakkeet (20 ääntä/osake)	34 474	34 474	5,8	5,8		
Omien osakkeiden hankinta, kantaosakkeet	-198	-158			-0,4	-0,3
Vaihto-osakkeet (1 ääni/osake)	130 675	130 675	22,0	22,0		
Omien osakkeiden luovutus, vaihto-osakkeet	72				0,2	
Omien osakkeiden hankinta, vaihto-osakkeet	-9 231	-8 231			-19,1	-17,6
Yhteensä	155 793	156 760	27,8	27,8	-19,3	-17,9

Muuntoerot:

Muuntoerot-rahasto sisältää itsenäisten ulkomaisten yksikköjen tilinpäätösten muuntamisesta syntyneet muuntoerot.

Myös itsenäisiin ulkomaisiin yksikköihin tehtyjen nettosijoitusten suojauksista syntyvät voitot ja tappiot sisältyvät muuntoeroihin silloin, kun suojauslaskennan edellytykset ovat täyttyneet.

Omat osakkeet:

Omiin osakkeisiin sisältyy konsernin hallussa olevien omien osakkeiden hankintameno. Omia osakkeita on hankittu pörssistä vuosina 2005–2007 yhteensä 8 388 800 kappaletta, 8 230 500 vaihto-osaketta ja 158 300 kantaosaketta. Vuonna 2008 on hankittu lisää yhteensä 1 039 508 kappaletta, 1 000 000 vaihto-osaketta ja 39 508 kantaosaketta. Tilikauden 2008 aikana on omia osakkeita luovutettu johdolle ja avainhenkilöille palkkiona vuoden 2007 hyvästä suorituksesta yhteensä 72 000 kappaletta vaihto-osakkeita. Tilikauden 2008 lopussa konsernin hallussa oli omia osakkeita yhteensä 9 356 308 kappaletta, joista 9 158 500 kappaletta vaihto-osakkeita ja 197 808 kappaletta kantaosakkeita. Omien osakkeiden jäljellä oleva hankintameno on yhteensä 19,3 milj. euroa ja se esitetään oman pääoman vähennyksenä.

Osingot:

Tilinpäätöspäivän jälkeen emoyrityksen hallitus on ehdottanut jaettavaksi osinkoa 0,07 euroa/osake.

Kumulatiiviset muuntoerot:

Muuntoerot 1.1.

konserniyritykset	-2,2	-1,3
osakkuusyritykset	-0,1	0,0
	-2,3	-1,2
Muuntoeron muutos		
konserniyritykset	-1,0	-0,9
osakkuusyritykset	0,1	-0,2
	-0,9	-1,1
Muuntoerot 31.12.		
konserniyritykset	-3,2	-2,2
osakkuusyritykset	0,0	-0,1
	-3,2	-2,3

19. OSAKEPERUSTEISET MAKSUT

Raisio Oyj:n hallitus päätti 28.5.2008 kolmevuotisesta osakepohjaisesta kannustinjärjestelmästä osaksi Raisio konsernin avainhenkilöiden kannustin- ja sitouttamisjärjestelmää. Järjestelmässä voidaan kolmen vuoden aikana luovuttaa yhteensä enintään 1 600 000 vaihto-osaketta, jotka jo ovat yhtiön omistuksessa. Palkkio suoritetaan osakkeiden ja rahan yhdistelmänä. Rahaosuus on tarkoitettu kattamaan osakkeina suoritettavasta palkkiosta aiheutuvat verot ja veroluontoiset maksut.

Kannustinjärjestelmän ensimmäinen ansaintajakso on tilikausi 2008. Sovellettavat ansaintakriteerit ovat liikevaihdon kasvu (painoarvo 30 %) ja tulos ennen veroja ilman kertaluontoisia eriä (70 %). Luovutettavien osakkeiden määrä on enintään 400 000 osaketta. Ansaitun palkkion määrä todetaan asetettujen tavoitteiden toteutumisen perusteella tilinpäätöksen valmistuttua keväällä 2009 ja palkkio suoritetaan järjestelmän piirissä oleville henkilöille elokuussa 2009. Palkkiona luovutettavia osakkeita koskevat 1.9.2011 asti ulottuvat luovutusrajoitus ja palautusvelvollisuus, mikäli henkilön työ- tai tehtäväsopimus päättyy ennen luovutusrajoituksen lakkaamista. Palautusvelvollisuus koskee myös rahaosuutta siltä osin, kuin verojen ja veroluontoisten maksujen määrä alenee osakkeiden palautuksen johdosta. Ensimmäisellä jaksolla järjestelmässä on 15 henkilöä.

Osana johdon ja avainhenkilöiden palkitsemista konserni luovutti keväällä 2008 aiemmin hankkimiaan omia vaihto-osakkeita vastikkeetta yhteensä 72 000 kappaletta palkkiona vuoden 2007 hyvästä suorituksesta.

Osakkeina ja käteisvaroina suoritettavia osakeperusteisia maksuja sisältyy työsuhde-etuuksista johtuviin kustannuksiin:

Osakkeina suoritettavat	0,1
Osakkeina suoritettavat	0,1
Rahana suoritettavat	0,0
Rahana suoritettavat	0,3
Rahana suoritettavien osakeperusteisten järjestelyjen velat	0,3

(MILJ. EUROA)**2008****2007**

Käyvän arvon laskennassa käytetyt parametrit:

Tilikaudelta myönnettävien osakkeiden lukumäärä, kpl	361 000
Osakkeen kurssi myöntämishetkellä, euroa	1,71
Oletetut osingot vuodelta 2008, euroa	0,07
Osakkeen käypä arvo myöntämishetkellä, euroa*)	1,64
Osakkeen kurssi tilinpäätöshetkellä, euroa	1,47
Palautuvien oletus ennen palkkion suorittamista, %	0,0
Palautuvien oletus sitovuusaikana, %	0,0
Ansaintakriteerien toteumaoletus, %**)	96,3
Osakepalkkion käypä arvo myöntämishetkellä, milj. euroa	0,6
Peruuntuneet	0,0
Osakepalkkion käypä arvo tilinpäätöshetkellä, milj. euroa	0,5

*) Osakkeen kurssi vähennettynä ansaintajaksolta odotettavissa olevilla, arvioituilla osingoilla.

**) Ansaintajaksolta suoritettavan palkkion määrä todetaan asetettujen tavoitteiden toteutumisen perusteella tilinpäätöksen valmistuttua keväällä 2009. Taulukko perustuu parhaaseen mahdolliseen arvioon, joka konsernilla tilinpäätöshetkellä on niiden osakkeiden määrästä, joihin oletetaan syntyvän oikeus.

20. LASKENNALLISET VEROT

Laskennallisten verojen muutokset vuoden 2008 aikana:

(MILJ. EUROA)	1.1.2008	KIRJATTU TULOSLAS- KELMAAN	KURSSI- EROT	OSTETUT/ MYYDYT TYTÄR- YHTIÖT	31.12.2008
Laskennalliset verosaamiset:					
Vaihto-omaisuuden sisäinen kate	0,1	-0,1			0,0
Käyttöomaisuuden sisäinen kate	0,0	0,0			0,0
Leasing-omaisuus	0,0	0,0			0,0
Vahvistetut verotukselliset tappiot	0,0	0,0			0,0
Eläkevelvoitteet	0,0	0,0			0,0
Verotuksessa vähentämättä jätetyt poistot	8,9	-2,7			6,2
Muut erät	2,3	-0,6	-0,1		1,5
Yhteensä	11,3	-3,3	-0,1	0,0	7,9
Laskennalliset verovelat:					
Kertyneet poistoerot	1,7	-1,7	0,0		0,0
Leasing-omaisuus	0,0	0,0	0,0		0,0
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat	0,0	0,0			0,0
Arvonlennukset konserniosakkeiden hankintamenoista	5,7	0,0			5,7
Muut erät	1,7	0,0			1,7
Yhteensä	9,1	-1,7	0,0	0,0	7,4

Laskennallisten verojen muutokset vuoden 2007 aikana:

(MILJ. EUROA)	1.1.2007	KIRJATTU TULOSLAS- KELMAAN	KURSSI- EROT	OSTETUT/ MYYDYT TYTÄR- YHTIÖT	31.12.2007
Laskennalliset verosaamiset:					
Vaihto-omaisuuden sisäinen kate	0,1	0,0		-0,1	0,1
Käyttöomaisuuden sisäinen kate	0,0	0,0			0,0
Leasing-omaisuus	0,0	0,0			0,0
Vahvistetut verotukselliset tappiot	2,5	-2,4			0,0
Eläkevelvoitteet	0,0	0,0			0,0
Verotuksessa vähentämättä jätetyt poistot	6,7	2,2			8,9
Muut erät	1,4	0,9	0,0	0,0	2,3
Yhteensä	10,7	0,7	0,0	-0,1	11,3
Laskennalliset verovelat:					
Kertyneet poistoerot	0,0	1,7	0,0		1,7
Leasing-omaisuus	0,1	-0,1	0,0		0,0
Käypään arvoon arvostettavat rahoitusvarat	0,0	0,0			0,0
Arvonlennukset konserniosakkeiden hankintamenoista	5,7	0,0			5,7
Muut erät	2,1	-0,3			1,7
Yhteensä	7,9	1,3	0,0	0,0	9,1

Myöhemmin käytettäviä verotuksellisia tappioita vastaavaa laskennallista verosaamista on kirjattu sen verran kuin sitä todennäköisesti pystytään hyödyntämään tulevaisuudessa kertyvien voittojen perusteella. Konsernilla oli kertyneitä tappioita yhteensä 47,0 milj. euroa (31.12.2007 49,5 milj. euroa). Suurin osa tappioista vanhenee viittä vuotta pidemmän ajan kuluttua.

Laskennalliset verosaamiset ja -velat vähennetään toisistaan, kun on olemassa laillisesti toimeenpantava oikeus kuitata ja milloin laskennalliset verot liittyvät samaan veronsaajaan. Konsernitaseessa netottomalla määritellyt summat:

(MILJ. EUROA)	2008	2007
Laskennalliset verosaamiset	7,9	11,3
Laskennalliset verovelat	7,4	9,1
Laskennallinen nettoverosaaminen	0,5	2,2
Ulkomaisten tytäryritysten jakamattomat voittovarot ovat pääosiltaan negatiiviset, joten niistä ei ole laskettu verovelkaa.		
21. ELÄKEVELVOITTEET		
Taseessa esitetyn velan muutokset:		
Tilikauden alussa	0,2	0,2
Maksetut etuudet	0,0	0,0
Eläkekulut tuloslaskelmassa	0,0	0,0
Tilikauden lopussa	0,2	0,2
22. VARAUKSET		
Varaus investointihankkeesta luopumiseen:		
Varaukset 1.1.	1,9	5,1
Varausten lisäykset		
Käytetyt varaukset	-0,8	-3,3
Varaukset 31.12.	1,1	1,9

Konserni kirjasi vuoden 2006 tilinpäätökseen varauksen vireillä olleesta hankkeesta hiutalemyllyn rakentamiseksi Venäjälle. Päätös perustui hankkeen merkittävästi kohonneisiin investointikustannuksiin, joiden arvioitiin johtavan siihen, että hanke ei enää täyttäisi alkuperäisiä tuottovaatimuksia. Varauksesta on käytetty 0,8 milj. euroa vuonna 2008 ja 3,3 milj. euroa vuonna 2007.

23. KÄYPÄÄN ARVOON TULOSVAIKUTTEISESTI KIRJATTAVAT RAHOITUSVELAT

Johdannaissopimukset	0,4	1,5
----------------------	-----	-----

Johdannaissopimukset ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä korko-, valuutta- ja raaka-ainejohdannaisia.

24. RAHOITUSVELAT**Pitkäaikaiset**

Pankkilainat	7,8	0,0
Eläkelainat	5,8	0,0
Rahoitusleasingvelat	0,7	0,3
Yhteensä	14,3	0,4

Pankki- ja eläkelainat ovat euromääräisiä lainoja.

Pitkäaikaisista veloista (ml. rahoitusleasingvelat) erääntyy vuonna 2009 4,7 milj. euroa (vertailuvuonna 1,2 milj. euroa), vuosina 2010–2013 yhteensä 13,1 milj. euroa (0,1 milj. euroa) ja vuonna 2014 1,2 milj. euroa (0,0 milj. euroa).

Lyhytaikaiset

Shekkituliluotot	0,7	4,6
Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset	3,4	0,8
Rahoitusleasingvelat	0,5	0,4
Muut korolliset velat	0,8	1,0
Yhteensä	5,5	6,8

Korollisten velkojen käyvät arvot esitetään liitetiedossa 27.

Rahoitusvelat ovat pääasiassa vaihtuvakorkoisia ja euromääräisiä. Pankkilainojen korot on sidottu pääosin 3–12 kuukauden euribor-viitekorkoihin. Eläkelainan koronmääräytymisjakson pituus on 3 vuotta.

Rahoitusleasingvelkojen erääntymisajat:

Rahoitusleasingvelat – vähimmäisvuokrien kokonaismäärä

Yhden vuoden kuluessa	0,5	0,4
Yhtä vuotta pidemmän ja enintään viiden vuoden kuluttua	0,7	0,3
Bruttomääräinen kokonaissijoitus	1,2	0,8

Rahoitusleasingvelat – vähimmäisvuokrien nykyarvo

Yhden vuoden kuluessa	0,4	0,3
Yhtä vuotta pidemmän ja enintään viiden vuoden kuluttua	0,6	0,3
Bruttomääräinen kokonaissijoitus	1,0	0,7

Tulevaisuudessa kertyvät rahoituskulut

	0,2	0,1
Rahoitusleasingvelkojen kokonaismäärä	1,2	0,8

25. OSTOVELAT JA MUUT VELAT**Pitkäaikaiset**

Muut velat	0,1	0,0
------------	-----	-----

Lyhytaikaiset

Ostovelat	29,8	37,8
Velat osakkuusyrityksille	0,2	0,5
Siirtovelat	14,1	13,3
Ennakkomaksut	5,2	2,3
Muut velat	5,7	7,9
Yhteensä	54,9	61,8

Siirtovelkoihin sisältyy liiketoiminnan kulujen ja rahoituserien jaksotuksia. Näistä merkittävimmät ovat palkkojen, palkkioiden ja henkilösivukulujen jaksotukset, joita vuonna 2008 oli 8,5 milj. euroa (7,3 milj. euroa vuonna 2007).

26. RAHOITUSRISKIENHALLINTA

JOHDANTO

Rahoitusriskienhallinnan tavoitteena on suojata konsernia rahoitusmarkkinoilla tapahtuvilta epäsuotuisilta muutoksilta ja siten osaltaan turvata ja varmistaa konsernin tuloksen kertyminen. Rahoituksen hoito ja rahoitusriskienhallinta on keskitetty talousjohtajan alaisuudessa toimivalle rahoitusosastolle riittävän asiantuntemuksen sekä kattavan ja kustannustehokkaan toiminnan varmistamiseksi. Tulosityksiköt informoivat keskeisistä riskeistään rahoitusosastoa, joka kokoaa yhteen koko konsernin riskit ja raportoi riskipositiot talous- ja liiketoimintajohdolle kuukausittain ja neljännesvuosittain. Rahoitusosaston toimintaa riskienhallinnassa sääntelee hallituksen hyväksymä rahoitusriskienhallintapolitiikka. Kaikki merkittävät lainanotto päätökset tekee hallitus rahoitusosaston esityksestä.

ERI RAHOITUSRISKIT JA NIIDEN HALLINTA

Luottoriskit

Vastapuoliriski

Vastapuoliriskillä tarkoitetaan tilannetta, jossa sopimusosapuoli ei kykene täyttämään tai ei halua täyttää omaa velvoitettaan. Rasio altistuu vastapuoliriskille rahoitusosaston sijoittaessa varoja rahoitusmarkkinoille sekä operoidessa johdannaisinstrumenteilla. Rahoitusosasto vastaa tekemiinsä sijoituksiin, lainasaamiin ja johdannaissopimuksiin liittyvästä vastapuoliriskistä. Tämän riskin hallinnassa käytetyistä keinoista keskeisimmät ovat huolellinen, hyvän luottokelpoisuuden omaavien vastapuolien valinta, vastapuolikohtaiset limiitit sekä hajauttaminen.

Sijoitustoiminta

Rahoitusvarojen sijoittamista on säännelty politiikassa tehtävän sijoituksen määrän, maturiteetin ja vastapuolten osalta. Maturiteetiltaan lyhyt- ja pitkäaikaisten suorien korkosijoitusten lisäksi varoja voidaan sijoittaa korkorahastoihin sekä osakkeisiin ja osake-rahastoihin. Talousjohtajalla on oikeus politiikassa asetetuin perustein päättää konsernin sijoitusten vastapuoliksi hyväksyttävistä tahoista. Vastapuolina voivat lähtökohtaisesti olla Euroopan rahoituksen jäsenvaltiot, suuret suomalaiset kunnat ja niiden yhteenliittymät, Suomessa yrityspankkitoimintaa harjoittavat rahalaitokset sekä Euroopan rahaliiton jäsenvaltiossa rekisteröidyt yritykset, joi-
la on hyvä luottoluokitus.

Myyntin luottoriski

Tulosityksiköt tekevät konsernin antamien ohjeiden puitteissa itsenäisesti vastapuoliriskien liittyviä päätöksiä, kuten päättävät asiakkaaksi hyväksymisen kriteereistä, sovellettavista myyntiehdosta ja vaadittavista vakuuksista, samoin kuin ne vastaavat myyntisaamisten luottoriskistä. Myyntisaamia voidaan turvata myös luottovakuuksilla.

Likviditeettiriskit

Maksuvalmiusriski

Maksuvalmiusriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että konsernin rahoitusvarat ja lisärahoitusmahdollisuudet eivät kattaisi liiketoiminnan tulevia tarpeita. Poliittikan mukaisesti rahoitusosasto pyrkii ylläpitämään hyvän maksuvalmiuden kaikissa olosuhteissa ja tasolla, jolla turvataan johdon strateginen toimintavapaus. Konsernin likvidit varat muodostuvat sijoitetuista rahoitusvaroista ja rahoittajien kanssa sovitusta, nostamattomista luotoista ja tililimiiteistä. Maksuvalmiusräserviin kuuluu mm. sovittu 90 miljoonan euron suuruinen yritystodistusohjelma. Varainhankinnan riskiä hajauteen hankkimalla rahoitusta eri lähteistä.

Markkinariskit

Korkoriski

Korkoriskillä tarkoitetaan korkomuutosten vaikutusta konsernin nettorahoituskuluihin ja -tuottoihin sekä eri korkosijoitusten ja korkojohdannaisten markkina-arvoihin seuraavan 12 kuukauden aikana. Korkoriskiä hallitaan ohjaamalla luottosalkun ja korkosijoitusten rakennetta ja duraatiota politiikan sallimissa rajoissa tavoitteena mahdollisimman alhaiset rahoituskulut ja korkeat rahoitustuotot. Korkoprofiilin muokkauksessa välineinä voidaan käyttää koronvaihtosopimuksia sekä korkotermiineitä ja -optioita. Tilinpäätöshetkellä konsernilla oli avoinna nimellisarvoltaan 10 miljoonan euron euromääräinen koronvaihtosopimus. Konsernin korkoriskiä seurataan laskemalla markkinakorkojen yhden prosenttiyksikön muutoksen vaikutus korollisten sijoitusten ja velkojen korkotuottoihin ja -kuluihin seuraavien 12 kuukauden aikana. Kannettavan korkoriskin enimmäismäärä on säännelty rahoitusriskienhallintapolitiikassa.

KORKORISKI MILJ. EUROA	31.12.2008	31.12.2007
Markkinakorkojen 1 %-yksikön nousun vaikutus:		
Korkotuottoihin	0,6	0,3
Korkokuluihin	0,0	0,0
Markkina-arvojen muutos	0,0	0,0
Nettovaikutus korkotuottoihin ja -kuluihin	0,6	0,3

Raision korkoaseman herkkyyden koronmuutoksille saadaan laske-
malla paljonko koko korkokäyrän yhtä suuri, yhden prosentti-
yksikön suuruinen muutos muuttaa nettokorkokuluja ja -tuottoja.
Tarkastelussa huomioidaan Raision korolliset sijoitukset sekä velat.
Konsernin tase rakenteen vuoksi korkoriskien hallinta painottuu
sijoitusten korkoriskien hallintaan. Korkosijoitusten pääpaino on
tilikautena ollut juoksuajaltaan lyhytaikaisissa sijoituksissa. Tilin-
päätöshetkellä 31.12.2008 Raision korkoherkkyyden 1 prosenttiyksikön
suuruuselle koronnousulle oli noin +0,6 miljoonaa euroa (+0,3 milj.
euroa) ja koronlaskulle noin -0,6 miljoonaa euroa (-0,3 milj. euroa).
Jos korkotaso tilinpäätöshetkellä 31.12.2008 olisi ollut 1 prosentti-
yksikköä korkeampi, vaikutus Raision tulokseen verojen jälkeen olisi
+0,5 miljoonaa euroa (+0,2 milj. euroa). Jos taas korkotaso tilinpää-
töshetkellä 31.12.2008 olisi ollut 1 prosenttiyksikköä matalampi, vai-
kutuksen Raision tulokseen verojen jälkeen olisi -0,5 miljoonaa euroa
(-0,2 milj. euroa). Mikäli sijoitussalkun duraatio muuttuu tai kon-
sernin tase asema muuttuu, myös korkoherkkyyden tilanne muuttuu.

Valuuttariski

Raisio suojautuu valuuttamääräisten saamisten ja velkojen, taseen ulkopuolisten osto- ja myyntisopimusten sekä osittain myös budjetoitujen kassavirtojen aiheuttamaa kurssiriskiä vastaan. Valuuttariskin hallintaan käytetään valuuttatermiinejä, jotka ovat harvoin yhtäjaksoisesti avoinna yli 12 kuukautta.

Konsernin valuuttariskipolitiikassa on määritelty enimmäismäärä kannettavalle, avoimelle nettopositiolle, ja se koostuu lähinnä kotimaisten konserniyhtiöiden valuuttariskiä synnyttävistä kaupallisista ja rahoituksellisista eristä sekä niitä suojaavista johdannaisista. Valuuttariskiä syntyy lähinnä Venäjän rupla-, Ruotsin kruunu- ja Yhdysvaltain dollarimääräisistä eristä.

Konsernin valuuttariski 31.12.2008 on 0,1 miljoonaa euroa (0,1 milj. euroa), jos muut valuutat heikkenevät 5 prosenttia euroon verrattuna ja sen vaikutus Raision tulokseen verojen jälkeen olisi 0,1 miljoonaa euroa (0,0 milj. euroa). Tilinpäätöshetkellä oli avoimena nimellisarvoltaan 28,9 milj. euroa 1–12 kuukauden RUB-, SEK- ja USD-valuuttatermiinejä. Konserniyhtiöiden muita kotivaluuttoja kuin euroa vastaan avoinna olevat valuuttapositiot eivät ole maittavia.

(MILJ. EUROA)					
VALUUTTARISKIT 31.12.2008			VALUUTTARISKIT 31.12.2007		
Valuuttariski, nettoasema					
RUB	SEK	USD	RUB	SEK	USD
0,3	-0,2	1,4	0,0	0,5	-0,6
5 %-n heikentyminen valuutassa euroa vastaan:					
RUB	SEK	USD	RUB	SEK	USD
0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0

Hyödykehintariski

Raision suojautuu raaka-aineostojen ja tuotemyyntien eriaikaisuudesta johtuvalta epävarmuudelta toimimalla riskineutraalisti siten, että sitovat, fyysiset osto- ja myyntisopimukset pidetään määrällisesti tasapainossa. Konserni käyttää rahoitusriskipolitiikan sallimia hyödykejohdannaisia suojautuakseen tulosriskiltä tilanteissa, joissa fyysisten sitoumusten tasapainoa ei saada halutulle tasolle riittävän nopeasti. Suojausinstrumentteina käytetään lyhytaikaisia rypisifutuurisopimuksia.

Hyödykeriskistä raportoidaan talous- ja liiketoimintajohdolle kuukausittain raportilla, jossa konsernin riskiasemaa seurataan riskiyy-siköittäin ja riskipolitiikan sallimissa rajoissa. Riskiasema 31.12.2008 oli 24,4 miljoonaa kiloa (3,8 milj. kiloa). Hyödykeriskiä seurataan myös riskiaseman Value-at-Risk (VaR) -tarkastelulla. Avoimen position VaR-lukua tarkasteltaessa otetaan huomioon kaupallinen hyödykepositio sekä tätä suojaavat johdannaisopimukset. (VaR on laskettu yhden viikon tarkastelujaksolla sekä 95 %-n luottamuvälillä.)

Riippuen Raision kulloinkin vallitsevasta hyödykeasemasta, tuloslaskelma- ja tasevaikutusten laajuus ja määrä voivat poiketa alla esitetystä VaR-luvusta.

(MILJ. EUROA)		
HYÖDYKEPOSITION VALUE-AT RISK	31.12.2008	31.12.2007
VaR	0,4	0,1

Tilinpäätöshetkellä 31.12.2008 mitattu hyödykeposition VaR-riski vaikuttaisi toteutuessaan Raision verojen jälkeiseen tulokseen $\pm 0,3$ miljoonaa euroa ($\pm 0,0$ milj. euroa).

(MILJ. EUROA)		
JOHDANNAISTEN NIMELLISARVOT	31.12.2008	31.12.2007
Korkojohdannaiset	10,0	0,0
Valuuttajohdannaiset	28,9	18,6
Hyödykejohdannaiset	0,0	11,2

PÄÄOMAN HALLINTA

Konsernin pääoman hallinnan pyrkimyksenä on vahvan pääomarakenteen avulla tukea liiketoimintaa varmistamalla normaalit toimintaedellytykset ja kasvattaa omistaja-arvoa tavoitteena paras mahdollinen tuotto.

Pääomarakenteen kehitystä seurataan omavaraisuusasteella. Konsernin oma pääoma oli vuoden 2008 lopussa 279,4 milj. euroa (278,8 milj. euroa) ja omavaraisuusaste oli 77,9 % (77,9 %). Omavaraisuusastetta laskettaessa oma pääoma jaetaan taseen loppusummalla, josta on vähennetty saadut ennakot. Omavaraisuusasteet olivat seuraavat:

	31.12.2008	31.12.2007
Oma pääoma, milj. euroa	279,4	278,8
Taseen loppusumma, milj. euroa	364,0	360,3
Omavaraisuusaste	77,9 %	77,9 %

27. RAHOITUSVAROJEN JA -VELKOJEN KÄYVÄT ARVOT

Taulukossa esitetään kunkin erän kirjanpitoarvot ja käyvät arvot. Kirjanpitoarvot vastaavat konsernitaseen arvoja. Alla on esitetty konsernin käyttämät käyvän arvon määrittämisperiaatteet kaikista rahoitusinstrumenteista.

(MILJ. EUROA)	LIITETIETO	KIRJANPITO-	KÄYPÄ	KIRJANPITO-	KÄYPÄ
		ARVO	ARVO	ARVO	ARVO
		2008	2008	2007	2007
Rahoitusvarat					
	Myytävikissä olevat rahoitusvarat	12	0,6	0,6	0,6
	Lainasaamiset	13	1,7	1,7	1,2
	Myyntisaamiset ja muut saamiset	15	53,1	53,1	47,2
	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat sijoitukset	16	65,2	65,2	27,7
	Rahavarat	17	12,8	12,8	15,9
	Johdannaiset	16	1,6	1,6	0,2
Rahoitusvelat					
	Pankkilainat	24	10,0	10,0	0,8
	Eläkelainat	24	7,0	6,9	
	Muut lainat	24	0,8	0,8	1,0
	Shekkituliluotot	24	0,7	0,7	4,6
	Rahoitusleasingvelat	24	1,2	1,0	0,8
	Ostovelat ja muut velat	25	53,0	53,0	57,5
	Johdannaiset	23	0,4	0,4	1,5

Taulukossa esitettyjen rahoitusvarojen ja -velkojen käypiä arvoja määritettäessä on käytetty seuraavia hintanoteerauksia, oletuksia ja arvostusmalleja:

Osake- ja rahoitusarvopaperisijoitukset:

Myytävikissä olevat julkisesti noteerattavat osakkeet arvostetaan NASDAQ OMX Helsinki Oy:n noteeraamiin tilinpäätöspäivän ostokursseihin. Noteeraamattomat osakesijoitukset on kirjattu hankintahintaan, koska niiden arvostaminen käypään arvoon arvostusmenetelmiä käyttäen ei ole ollut mahdollista, eikä käypä arvo ole ollut määritettävissä luotettavasti. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjatut rahoitusvarat ovat jälkimarkkinakelpoisia ja niiden arvostuksessa on käytetty tilinpäätöspäivän markkinahintoja tai sopimuksen pituutta vastaavia markkinakorkoja.

Johdannaiset:

Korko-, valuutta- ja hyödykejohdannaisten käyvät arvot määritetään käyttämällä tilinpäätöspäivän julkisesti noteerattuja markkinahintoja.

Lainasaamiset, pankki- ja eläkelainat sekä rahoitusleasingvelat:

Lainasaamisten ja pankki- sekä eläkelainojen käyvät arvot pohjautuvat diskontattuihin rahavirtoihin. Diskonttaus korkona on käytetty korkoa, joka vastaa kyseisissä sopimuksissa määritettyjä korkoja vastaavia markkinakorkoja. Rahoitusleasingvelkojen käypä arvo on arvioitu diskonttaamalla tulevat rahavirrat korolla, joka vastaa samanlaisten leasingosimusten korkoa.

Ostovelat ja muut velat tai myyntisaamiset ja muut saamiset:

Ostovelkojen ja muiden velkojen tai myyntisaamisten ja muiden saamisten alkuperäinen kirjanpitoarvo vastaa niiden käypää arvoa, koska diskonttauksen vaikutus ei ole olennainen velkojen tai saamisten maturiteetti huomioon ottaen.

28. MUUT VUOKRASOPIMUKSET

Konserni vuokralle ottajana:

Ei-purettavissa olevien muiden vuokrasopimusten perusteella maksettavat vähimmäisvuokrat:

Yhden vuoden kuluessa	0,8	1,1
Yhtä vuotta pidemmän ja enintään viiden vuoden kuluttua	0,5	0,9
Viittä vuotta pidemmän ajan kuluttua	0,5	0,5
Yhteensä	1,8	2,5

Konserni on vuokrannut autoja, tuotantotiloja ja maa-alueita.

Vuoden 2008 tuloslaskelmaan sisältyy muiden vuokrasopimusten perusteella suoritettuja vuokramenoja 3,6 milj. euroa (5,2 milj. euroa)

29. VASTUUSITOUKSET JA MUUT VASTUUT

Vakuudeksi annettu omaisuus:

Omasta puolesta annetut vakuudet		
Annetut kiinteistökiinnitykset	0,0	0,7

Taseeseen sisällyttömät vastuusitoumukset ja vastuut:

Vastuusitoumukset yhtiön itsensä puolesta	0,0	1,5
Vastuusitoumukset muiden puolesta		
Takaukset	0,0	0,1
Muut vastuut		
Muut taloudelliset vastuut	1,7	2,0
Sitoutuminen investointimaksuihin		
Tilinpäätöshetkellä voimassa olleet sitoumukset investointimaksuihin	0,8	2,7

30. LÄHIPIIRITIEDOT

Konsernin tytär-, yhteis- ja osakkuusyhtykset

	KONSERNIN OMISTUSOSUUS, %	EMOYHTIÖN OMISTUSOSUUS, %
TYTÄRYRITYKSET		
Elintarvike		
Carlshamn Mejeri Produktion AB, Ruotsi	100,00	
OOO Ecomilk, Venäjä	100,00	
OOO Raisio, Venäjä	100,00	
Raisio Eesti AS, Viro	100,00	
SIA Raisio Latvija, Latvia	100,00	
UAB Raisio Lietuva, Liettua	100,00	
OOO Raisio Nutrition, Venäjä	100,00	
Raisio Polska Foods Sp. z o.o., Puola	100,00	
Raisio Sverige Ab, Ruotsi	100,00	
TOV Raisio Ukraina, Ukraina	100,00	
Ravintoraisio Oy / Margariini, Mylly ja Non Dairy, Raisio	100,00	100,00
ZAO Zolotaya Melnitsa, Venäjä	74,90	
Rehu & Mallas		
Raisio Malt Oy, Raisio	100,00	100,00
Ravintoraisio Oy / Kasviöljy, Raisio	100,00	100,00
Rehuraio Oy, Raisio	100,00	100,00
Ainesosat		
Raisio Staest US Inc., Yhdysvallat	100,00	
Ravintoraisio Oy / Ainesosat, Raisio	100,00	100,00
Muu toiminta		
Raision Konsernipalvelut Oy, Raisio	100,00	100,00
Raisionkaaren Teollisuuspuisto Oy, Raisio	100,00	50,00
YHTEISYRITYKSET		
Elintarvike		
Ateriamestarit Oy, Turku	50,00	
OSAKKUUSYRITYKSET		
Rehu & Mallas		
Vihervakka Oy, Pöytyä	38,50	38,50

(MILJ. EUROA)	2008	2007
Liiketoimet lähipiirin kanssa:		
Myynti osakkuus- ja yhteisyhtyksille	13,6	12,8
Ostot osakkuus- ja yhteisyhtyksiltä	0,1	3,1
Myynti johtoon kuuluville avainhenkilöille	1,1	0,0
Ostot johtoon kuuluvilta avainhenkilöiltä	0,9	0,6
Lyhytaikaiset saamiset osakkuus- ja yhteisyhtyksiltä	1,4	2,3
Velat osakkuus- ja yhteisyhtyksille	0,2	0,5
Myynnit osakkuus- ja yhteisyhtyksille tapahtuvat käypään markkinahintaan.		
Johdon työsuhde-etuudet:		
Palkat ja palkkiot	2,0	1,7
Irtisanomisen yhteydessä suoritettavat korvaukset	0,1	0,3
Yhteensä	2,1	2,0

(MILJ. EUROA)	2008	2007
Hallintoneuvoston jäsenten palkkiot:	0,0	0,0
Hallituksen jäsenten palkkiot:	0,3	0,3
Toimitusjohtajan sekä konsernin johtoryhmän palkat ja palkkiot:		
Matti Rihko	0,5	0,4
Muu johtoryhmä	1,2	1,0
Yhteensä	1,7	1,4

Eläke- ja muut etuudet:

Konsernin johtoon kuuluvilla henkilöillä on oikeus ja velvollisuus siirtyä eläkkeelle täytettyään 62 vuotta.

Toimitusjohtajan johtajasopimuksen irtisanomisaika on 6 kuukautta molemmin puolin. Mikäli yhtiö irtisanoo toimitusjohtajan, toimitusjohtajalla on oikeus irtisanomisajan palkan lisäksi korvaukseen, mikä määrältään vastaa hänen 12 kuukauden palkkaansa.

KONSERNIN TALOUDELLISTA KEHITYSTÄ KUVAAVAT TUNNUSLUVUT

	2008	2007	2006
Tulos ja kannattavuus			
Liikevaihto, milj. euroa ¹⁾	504,0	421,9	402,6
muutos, %	19,5	4,8	1,2
Kansainvälinen liikevaihto, milj.euroa ¹⁾	203,0	158,0	158,7
% liikevaihdosta	40,3	37,5	39,4
Liiketulos, milj. euroa ¹⁾	28,3	10,6	-28,1
% liikevaihdosta	5,6	2,5	-7,0
Tulos ennen veroja ¹⁾	27,5	9,5	-33,2
% liikevaihdosta	5,5	2,3	-8,3
Oman pääoman tuotto, % ¹⁾	8,0	2,9	-10,7
Sijoitetun pääoman tuotto, % ¹⁾	9,8	3,5	-9,1
Rahoitus ja taloudellinen asema			
Oma pääoma, milj. euroa	279,4	278,8	290,4
Korollinen rahoitusvelka, milj. euroa	19,7	7,2	23,2
Korollinen nettorahoitusvelka, milj. euroa	-58,2	-36,5	-55,6
Taseen loppusumma, milj. euroa	364,0	360,3	387,4
Omavaraisuusaste, %	77,9	77,9	75,0
Nettovelkaantumisaste, %	-20,8	-13,1	-19,1
Liiketoiminnan rahavirta, milj. euroa	52,7	15,6	15,1
Muut tunnusluvut			
Bruttoinvestoinnit, milj. euroa ¹⁾	29,1	31,4	27,6
% liikevaihdosta	5,8	7,5	6,9
Tutkimus- ja kehitysmenot, milj. euroa ¹⁾	5,8	6,4	9,8
% liikevaihdosta	1,2	1,5	2,4
Henkilökunnan määrä, keskimäärin ¹⁾	1 048	1 157	1 263

1) Tunnusluvut esitetty jatkuvien toimintojen osalta

OSAKEKOHTAISET TUNNUSLUVUT

	2008	2007	2006
Tulos per osake, jatkuvat toiminnot, euroa ¹⁾	0,14	0,05	-0,22
Liiketoiminnan rahavirta/osake, euroa ¹⁾	0,34	0,10	0,09
Oma pääoma per osake, euroa ¹⁾	1,79	1,70	1,73
Osinko per osake, euroa	0,07 ²⁾	0,04	0,03
Osinko per tulos, %	50,0	73,2	-13,7
Efektiivinen osinkotuotto, %			
Vaihto-osakkeet	4,8	2,7	1,7
Kantaosakkeet	4,3	2,6	1,7
P/E-luku			
Vaihto-osakkeet	10,5	27,5	-8,2
Kantaosakkeet	11,7	27,8	-8,2
Oikaistu keskimääräinen kurssi, euroa			
Vaihto-osakkeet	1,56	1,95	1,88
Kantaosakkeet	1,66	1,96	1,91
Oikaistu alin kurssi, euroa			
Vaihto-osakkeet	1,35	1,39	1,35
Kantaosakkeet	1,38	1,50	1,42
Oikaistu ylin kurssi, euroa			
Vaihto-osakkeet	1,87	2,33	2,44
Kantaosakkeet	1,85	2,25	2,44
Oikaistu kurssi 31.12., euroa			
Vaihto-osakkeet	1,47	1,50	1,79
Kantaosakkeet	1,64	1,52	1,80
Osakekannan markkina-arvo 31.12., milj. euroa ¹⁾			
Vaihto-osakkeet	178,6	183,7	224,9
Kantaosakkeet	56,2	52,2	62,1
Yhteensä	234,8	235,8	287,1
Osakkeiden vaihto, milj. euroa			
Vaihto-osakkeet	44,2	100,0	121,1
Kantaosakkeet	1,3	2,6	2,8
Yhteensä	45,5	102,6	124,0
Vaihdettu määrä			
Vaihto-osakkeet, 1 000 kpl	28 365	51 309	64 308
% kokonaismäärästä	21,7	39,3	49,3
Kantaosakkeet, 1 000 kpl	808	1 323	1 479
% kokonaismäärästä	2,3	3,8	4,3
Osakkeiden keskimääräinen oikaistu lukumäärä, 1 000 kpl ¹⁾			
Vaihto-osakkeet	122 310	124 553	125 843
Kantaosakkeet	34 294	34 462	34 524
Yhteensä	156 605	159 015	160 367
Osakkeiden oikaistu lukumäärä 31.12., 1 000 kpl ¹⁾			
Vaihto-osakkeet	121 516	122 444	125 655
Kantaosakkeet	34 276	34 316	34 522
Yhteensä	155 793	156 760	160 177

1) Osakkeiden lukumäärä, joka ei sisällä konsernin omistamia omia osakkeita

2) Hallituksen ehdotuksen mukaisesti 0,07 euroa osakkeelta

TALOUDELLISEN KEHITYKSEN TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

OMAN PÄÄOMAN TUOTTO %, (ROE)*	$\frac{\text{TULOS ENNEN VEROJA} - \text{TULOVEROT}}{\text{OMA PÄÄOMA (KESKIMÄÄRIN VUODEN AIKANA)}} \times 100$
SIJOITETUN PÄÄOMAN TUOTTO %, (ROI)*	$\frac{\text{TULOS ENNEN VEROJA} + \text{RAHOITUSKULUT}}{\text{OMA PÄÄOMA} + \text{KOROLLISET RAHOITUSVELAT (KESKIMÄÄRIN VUODEN AIKANA)}} \times 100$
OMAVARAISUUSASTE %	$\frac{\text{OMA PÄÄOMA}}{\text{TASEEN LOPPUSUMMA} - \text{SAADUT ENNAKOT}} \times 100$
KOROLLISET NETTORAHOITUSVELAT	KOROLLISET RAHOITUSVELAT – RAHAVARAT JA KÄYPÄÄN ARVOON TULOSVAIKUTTEISESTI KIRJATTAVAT RAHOITUSVARAT
NETTOVELKAANTUMISASTE %	$\frac{\text{KOROLLISET NETTORAHOITUSVELAT}}{\text{OMA PÄÄOMA}} \times 100$

OSAKEKOHTAISTEN TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

TULOS PER OSAKE*	$\frac{\text{EMOYRITYKSEN OSAKKEENOMISTAJILLE KUULUVA TILIKAUDEN TULOS}}{\text{TILIKAUDEN KESKIMÄÄRÄINEN OSAKEANTIOIKAISTU OSAKKEIDEN LUKUMÄÄRÄ}}$
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA PER OSAKE	$\frac{\text{LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA}}{\text{TILIKAUDEN KESKIMÄÄRÄINEN OSAKEANTIOIKAISTU OSAKKEIDEN LUKUMÄÄRÄ}}$
OMA PÄÄOMA PER OSAKE	$\frac{\text{EMOYRITYKSEN OSAKKEENOMISTAJILLE KUULUVA OMA PÄÄOMA}}{\text{OSAKKEIDEN OSAKEANTIOIKAISTU LUKUMÄÄRÄ 31.12.}}$
OSINKO PER OSAKE	$\frac{\text{TILIKAUDELTA JAETTU OSINKO}}{\text{OSAKKEIDEN LUKUMÄÄRÄ TILIKAUDEN LOPUSSA}}$
OSINKO PER TULOS %*	$\frac{\text{OSAKEKOHTAINEN OSINKO}}{\text{OSAKEKOHTAINEN TULOS}} \times 100$
EFEKTIIVINEN OSINKOTUOTTO %	$\frac{\text{OSAKEANTIOIKAISTU OSINKO OSAKETTA KOHTI}}{\text{OSAKEANTIOIKAISTU, TILIKAUDEN VIIMEINEN KAUPANTEKOKURSSI}} \times 100$
HINTA/VOITTO-SUHDE (P/E-LUKU)*	$\frac{\text{OSAKEANTIOIKAISTU, TILIKAUDEN VIIMEINEN KAUPANTEKOKURSSI}}{\text{OSAKEKOHTAINEN TULOS}}$
OSAKEKANNAN MARKKINA-ARVO	OSAKEANTIOIKAISTU, TILIKAUDEN VIIMEINEN KAUPANTEKOKURSSI X OSAKKEIDEN LUKUMÄÄRÄ 31.12. ILMAN KONSERNIN HALLUSSA OLEVIA OMIA OSAKKEITA

*TUNNUSLUKUJEN LASKENNASSA ON KÄYTETTY JATKUVIEN TOIMINTOJEN TULOSTA

OSAKKEET JA OMISTAJAT

Raisio Oyj:n osakkeet noteerataan NASDAQ OMX Helsinki Oy:ssä. Raision markkina-arvo vuoden 2008 lopussa oli 248,6 miljoonaa euroa. Osakkeiden kokonaisvaihto ylsi lähes 45,5 miljoonaan euroon. Vaihto-osakkeen päätöskurssi 30.12.2008 oli 1,47 euroa ja kantaosakkeen 1,64 euroa. Hallitus esittää 0,07 euron osingon maksamista kevään 2009 yhtiökokoukselle.

OSAKEPÄÄOMA JA OSAKELAJIT

Raisio Oyj:n täysin maksettu osakepääoma on 27 776 072,91 euroa, joka 31.12.2008 jakaantui 34 474 150 kantaosakkeeseen (sarja K) ja 130 674 880 vaihto-osakkeeseen (sarja V). Osakkeella ei ole nimellisarvoa. Kantaosakkeiden osuus osakekannasta oli 20,9 % ja äänimäärästä 84,1 % ja vaihto-osakkeiden vastaavasti 79,1 % ja 15,9 % (31.12.2008). Yhtiön vähimmäispääoma on 25 000 000 euroa ja enimmäispääoma 100 000 000 euroa, joissa rajoissa osakepääomaa voidaan korottaa tai alentaa yhtiöjärjestyksestä muuttamatta. Osakepääoma ei ole muuttunut vuoden 2008 aikana. Yhtiön liikkeeseen laskemia osakkeeseen oikeuttavia arvopapereita ei ole.

Raisio Oyj:n osakkeet noteerataan NASDAQ OMX Helsinki Oy:ssä (jäljempänä: pörssi). Yhtiön vaihto-osakkeet noteerataan keskusurten yhtiöiden ryhmässä toimialana päivittäistavarat ja kantaosakkeet Pre-listalla. Vaihto-osakkeen pörssitunnus on RAIIV ja ISIN-koodi FI 0009002943 sekä kantaosakkeen RAIKV ja FI 0009800395. Yhtiön osakkeet on liitetty arvo-osuusjärjestelmään.

Vaihto-osakkeilla ja kantaosakkeilla on samat oikeudet yhtiön pääomaan ja voitonjakoon. Kantaosake tuottaa yhtiökokouksessa 20 ääntä ja vaihto-osake yhden äänen. Yhtiökokouksessa kukaan ei ole oikeutettu äänestämään suuremmalla kuin kymmenesosalla siellä edustettujen osakkeiden tuottamasta yhteenlasketusta äänimäärästä.

Kantaosakkeen hankkimiseen luovutustoimin vaaditaan hallituksen suostumus. Suostumus tarvitaan siinäkin tapauksessa, että luovutuksensaajalla jo on hänelle rekisteröityjä kantaosakkeita. Suostumus on annettava, jos osakkeen saaja on maanviljelijästä päätoimisesti harjoittava luonnollinen henkilö. Mikäli suostumusta ei anneta, hallituksen on muunnettava luovutettu kantaosake vaihto-osakkeeksi.

Hallitus voi myös pyynnöstä muuntaa kantaosakkeita vaihto-osakkeiksi sekä pyynnöstä antaa ennakkotiedon siitä, tullaanko hakijalle antamaan suostumus kantaosakkeiden hankintaan vai ei. Vuoden 2008 aikana 100 (sata) kantaosaketta muunnettiin vaihto-osakkeiksi.

Arvo-osuusjärjestelmässä kantaosakkeet, joiden osalta suostumuskäsittely on kesken tai joille ei ole haettu suostumusta, ovat ns. odotusluettelossa kunnes ne joko myönnetyn suostumuksen perusteella kirjataan osakasluetteloon kantaosakkeina tai luovutetaan edelleen tai on muunnettu vaihto-osakkeiksi. Odotusluettelossa oli 5,6 miljoonaa kantaosaketta 31.12.2008.

KAUPANKÄYNTI RAISION OSAKKEILLA

V-osakkeen ylin hinta oli 1,87 euroa, alin 1,35 euroa ja keskiarvo 1,56 euroa. Vuoden lopussa V-osakkeen hinta oli 1,47 euroa. V-osakkeita vaihdettiin yhteensä 28,4 miljoonaa kappaletta (51,3 milj. kpl vuonna 2007) eli noin 22 prosenttia V-osakkeiden kokonaismäärästä. Vaihdon arvo oli 44,2 miljoonaa euroa (100,0 milj. euroa).

K-osakkeen ylin hinta oli 1,85 euroa, alin 1,38 euroa ja keskiarvo 1,66 euroa. Vuoden lopussa K-osakkeen hinta oli 1,64 euroa. K-osakkeen vaihto oli 0,8 miljoonaa osaketta (1,3 milj. kpl) ja vaihdon arvo oli 1,3 miljoonaa euroa (2,6 milj. euroa).

Osakekannan markkina-arvo oli vuoden 2008 lopussa 248,6 miljoonaa euroa (248,4 milj. euroa) ja ilman yhtiön hallussa olevia osakkeita 234,8 miljoonaa euroa (235,8 milj. euroa).

OMISTUSRAKENNE

Raisio Oyj:llä oli vuoden 2008 lopussa 37 269 rekisteröityä osakkeenomistajaa (37 873). Suurin omistajaryhmä oli kotitaloudet 58,0 prosentin osuudella osakekannasta (58,8 %).

Raisio Oyj:n hallussa oli 9 158 500 vaihto-osaketta ja 197 808 kantaosaketta 31.12.2008. Muilla konserniin kuuluvilla yhtiöillä ei ole Raisio Oyj:n osakkeita. Yhtiölle tai sen tytäryhteisölle kuuluvilla osakkeilla ei voi osallistua yhtiökokoukseen.

Ulkomalaisten omistus Raision osakekannasta oli kertomusvuonna ylimmillään 15,1 prosenttia, alimmillaan 14,4 prosenttia ja sen lopussa 14,8 prosenttia (15,4 %). Arvo-osuusjärjestelmään on siirtämättä 0,5 prosenttia osakkeista.

Arvopaperimarkkinalain 2. luvun 9 §:ssä tarkoitettuja osakkeenomistajien ilmoituksia omistusmuutoksista (ns. liputus-ilmoitus) ei kertomusvuonna yhtiölle tehty.

OSINKOPOLITIikka JA OSINKO

Raision tavoitteena on tuottaa lisäarvoa kaikille osakkeenomistajilleen kehittämällä liiketoimintaansa ja parantamalla sen kannattavuutta sekä noudattamalla pitkäjänteistä osinkopolitiikkaa. Tavoitteena on jakaa vuosittain osinkona puolet jatkuvasta liiketoiminnasta syntyvästä osakekohtaisesta tuloksesta edellyttäen, ettei osingonmaksu vaaranna yhtiön strategisten tavoitteiden saavuttamista.

Raisio Oyj:n 27.3.2008 kokoontunut yhtiökokous päätti 0,04 euron määräisen osingon maksamisesta osaketta kohti ja tämä osinko maksettiin 8.4.2008; ei kuitenkaan yhtiön hallussa olleille osakkeille. Hallitus esittää kevään 2009 varsinaiselle yhtiökokoukselle 0,07 euron suuruisen osingon maksamista kultakin osakkeelta. Osingonjaon täsmäytyspäivä on 31.3.2009 ja osingon maksupäivä 7.4.2009.

OSAKEPOHJAISET KANNUSTINJÄRJESTELMÄT 2008-2010

Raisio Oyj:n hallitus päätti toukokuussa 2008 kolmevuotisesta osakepohjaisesta kannustinjärjestelmästä osaksi Raisio-konsernin avainhenkilöiden kannustin- ja sitouttamisjärjestelmää. Järjestelmän tarkoituksena on yhdistää omistajien ja avainhenkilöiden tavoitteet yhtiön arvon nostamiseksi, sitouttaa avainhenkilöt yritykseen sekä tarjota heille kilpailukykyinen osakeomistukseen perustuva palkkiojärjestelmä.

Järjestelmässä voidaan kolmen vuoden aikana luovuttaa yhteensä enintään 1 600 000 Raisio Oyj:n vaihto-osaketta, jotka jo ovat yhtiön omistuksessa toteutettujen omien osakkeiden hankintojen johdosta. Palkkio suoritetaan osakkeiden ja rahan yhdistelmänä. Rahasuoritus on tarkoitettu kattamaan osakkeina suoritettavasta palkkiosta aiheutuvat verot ja veroluontoiset maksut.

Kannustinjärjestelmän ensimmäinen ansaintajakso on tilikausi 2008. Sovellettavat ansaintakriteerit ovat liukevaihdon kasvu (painoarvo 30 %) ja tulos ennen kertaluontoisia eriä ja veroja (70 %). Luovutettavien osakkeiden määrä on enintään 400 000 vaihto-osaketta. Ansaitun palkkion määrä todetaan asetettujen tavoitteiden toteutumisen perusteella tilinpäätöksen valmistuttua keväällä 2009 ja mahdollinen palkkio suoritetaan järjestelmän piirissä oleville henkilöille elokuussa 2009. Palkkiona luovutettavia osakkeita koskevat 1.9.2011 ulottuvat luovutusrajoitus ja palautusvelvollisuus, mikäli ao. henkilön työ- tai tehtäväsopimus päättyy ennen luovutusrajoituksen lakkaamista. Ensimmäisellä ansaintajaksolla järjestelmän piirissä on 15 henkilöä.

Joulukuussa 2008 hallitus päätti osakepohjaisesta kannustinjärjestelmästä toiselle ansaintajaksolle, joka on tilikausi 2009. Sovellettavat ansaintakriteerit ovat sidotun pääoman tuotto (painoarvo 1/3) ja tulos ennen kertaluontoisia eriä ja veroja (2/3). Luovutettavien osakkeiden määrä on enintään 600 000 vaihto-osaketta. Ansaitun palkkion määrä todetaan asetettujen tavoitteiden toteutumisen perusteella tilinpäätöksen valmistuttua keväällä 2010 ja mahdollinen palkkio suoritetaan järjestelmän piirissä oleville henkilöille elokuussa 2010. Palkkiona luovutettavia osakkeita koskevat 31.12.2011 ulottuvat luovutusrajoitus ja palautusvelvollisuus, mikäli ao. henkilön työ- tai tehtäväsopimus päättyy ennen luovutusrajoituksen lakkaamista. Toisella ansaintajaksolla järjestelmän piirissä on 55 henkilöä.

JOHDON OSAKKEENOMISTUS

Yhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet sekä toimitusjohtaja sekä heidän määräysvallassaan olevat yhteisöt ja säätiöt omistivat 31.12.2008 kantaosakkeita 1 405 760 kappaletta ja vaihto-osakkeita 4 673 401 kappaletta. Tämä on yhteensä 3,7 prosenttia kaikista osakkeista ja 4,00 prosenttia kokonaisuuden määrästä.

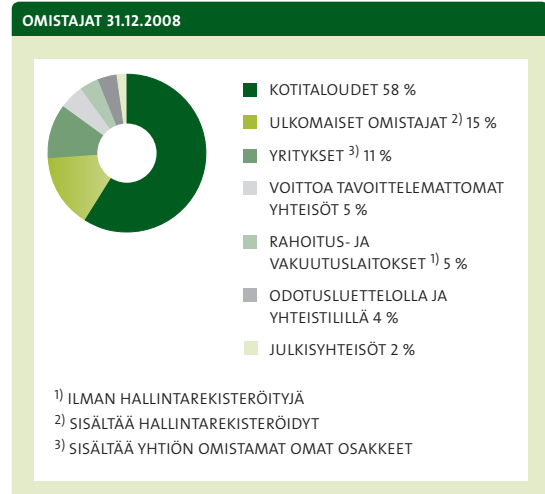
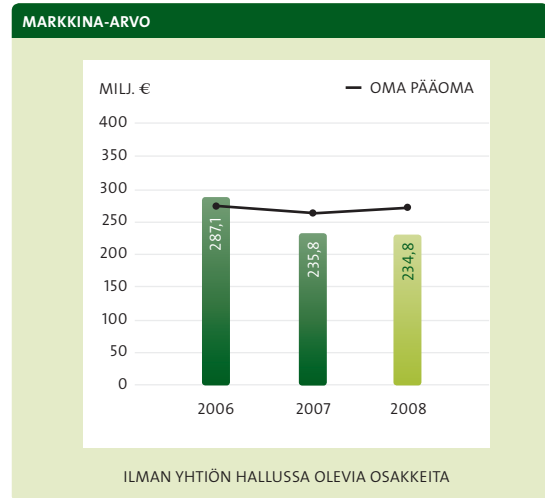
Toimitusjohtaja on mukana konsernin osakepohjaisessa kannustinjärjestelmässä, minkä perusteella hänelle voidaan luovuttaa enimmillään 66 667 Raisio Oyj:n vaihto-osaketta elokuussa 2009 (ensimmäinen ansaintajakso) ja enintään 66 667 vaihto-osaketta elokuussa 2010 (toinen ansaintajakso).

Mikäli toimitusjohtaja tulee saamaan em. enimmäismäärät vaihto-osakkeita, nousee edellä todetun ryhmän omistus yhteensä 3,8 prosenttiin kaikista osakkeista ja 4,01 prosenttiin kokonaisuuden määrästä.

OSAKASSOPIMUKSET

Yhtiön hallituksen tiedossa ei ole yhtiön osakkeiden omistukseen ja äänivallan käyttöön liittyviä voimassa olevia sopimuksia.

OSAKEPÄÄOMAN RAKENNE 31.12.2008			
	OSAKKEIDEN LUKUMÄÄRÄ, KPL	OSUUS OSAKKEISTA, %	OSUUS ÄÄNISTÄ, %
VAIHTO-OSAKKEET	130 674 880	79,1	15,9
KANTAOSAKKEET	34 474 150	20,9	84,1
YHTEENSÄ	165 149 030	100,0	100,0

YHTIÖJÄRJESTYKSEN MUUTTAMINEN

Pääsääntöisesti yhtiöjärjestyksen muuttaminen edellyttää, että muutosehdotusta kannattaa vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä ja kokouksessa edustetuista osakkeista. Yhtiöjärjestyksen 6., 7., 8., 9. ja 18. pykälien muuttamiseksi tarvitaan kuitenkin kahdessa peräkkäisessä vähintään 20 päivän väliajalla pidetyssä yhtiökokouksessa kolmen neljäosan enemmistöllä annetuista äänistä ja edustetuista osakkeista tehty päätös. Tietyissä asioissa osakeyhtiölaki edellyttää osakelajikohtaista äänestystä ja osakkeenomistajan suostumusta.

YHTIÖJÄRJESTYKSEN MUUTOS 2008

Varsinainen yhtiökokous hyväksyi hallituksen ehdotuksen yhtiöjärjestyksen toimialamääräyksen (3 §) muuttamiseksi siten, että määräyksestä poistettiin maininta elintarvikediagnostiikan laitteista. Muutos on merkitty kaupparekisteriin huhtikuussa 2008.

HALLINTOMALLI

Yhtiön hallintoneuvoston jäsenet, joita on vähintään 15 ja enintään 25, valitsee henkilöstöryhmien edustajia lukuun ottamatta yhtiökokous toimikaudeksi, joka alkaa valinnan tekevistä yhtiökokouksesta ja päättyy kolmannen valintaa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Kolmannes jäsenistä on erovuorossa vuosittain. Hallintoneuvostoon kuuluu myös kolme Raision Suomessa toimivan henkilöstön muodostamien henkilöstöryhmien valitsemaa edustajaa, joiden toimikausi on noin kolme vuotta.

Yhtiön hallitukseen kuuluu vähintään viisi ja enintään kahdeksan yhtiökokouksen valitsemaa jäsentä, joiden toimikausi alkaa

valinnan tehneen yhtiökokouksen päättyessä ja päättyy lähinnä seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä.

Toimitusjohtajan nimittää ja vapauttaa tehtävistään hallitus. Toimitusjohtaja valitaan tehtävänsä toistaiseksi.

Niin hallintoneuvoston kuin hallituksen jäsenten valinnan suorittava orgaani voi milloin tahansa tehdä uuden valintapäätöksen ja jäsenen tai kaikkien jäsenten tehtävä voi siten päättyä myös kesken toimikauden.

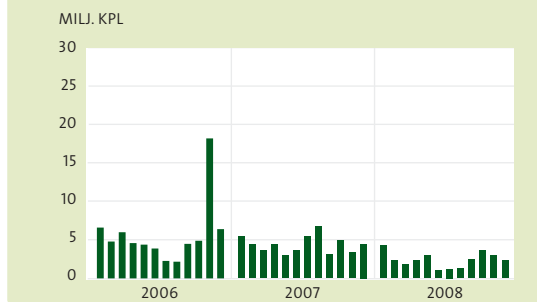
HALLITUKSEN VALTUUDET OMIEN OSAKKEIDEN HANKKIMISEEN

Kevään 2008 yhtiökokous valtuutti hallituksen päättämään enintään 6 000 000 vaihto- ja 1500 000 kantaosakkeen hankkimisesta pörssin järjestämässä julkisessa kaupankäynnissä. Osakkeet voidaan hankkia yhtiön pääomarakenteen kehittämiseksi, käytettäväksi yrityskauppojen tai muiden järjestelyjen rahoittamisessa tai toteuttamisessa sekä osakepohjaisten kannustinjärjestelmien toteuttamiseksi tai muutoin edelleen luovutettaviksi tai mitätöitäviksi. Valtuus on voimassa enintään 27.9.2009 asti.

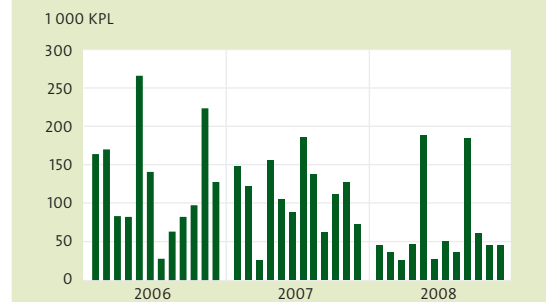
Valtuuden nojalla hankittavissa olevien omien osakkeiden määrä on 4,5 prosenttia osakekannasta ja 4,4 prosenttia osakekannan tuottamasta äänimäärästä.

Hallitus päätti elokuussa aloittaa omien osakkeiden hankinnan pörssin järjestämässä julkisessa kaupankäynnissä 3.9.2008 alkaen. Valtuuden perusteella on kertomusvuonna hankittu 1 000 000 vaihto-osaketta noin 1,55 miljoonalla eurolla sekä 20 005 kantaosaketta noin 33 000 eurolla.

VAIHTOMÄÄRÄ, VAIHTO-OSAKE

VAIHTOMÄÄRÄ, KANTAOSAKE

KURSSIKEHITYS, VAIHTO-OSAKE

■ RAISION V-OSAKE ■ OMX HELSINKI GI

KURSSIKEHITYS, KANTAOSAKE

■ KESKIKURSSI

HALLITUKSEN OSAKEANTIVALTUUDET

Kevään 2008 yhtiökokous valtuutti hallituksen päättämään osakeaneista (1) luovuttamalla kaikki yhtiön hallussa päätöksentekohetkellä jo olevat ja sen jälkeen mahdollisesti hankittavat omat osakkeet, yhteensä enintään 16 500 000 osaketta, joista enintään 2 269 500 voi olla kantaosakkeita sekä (2) antamalla maksua vastaan yhteensä enintään 16 500 000 uutta vaihto-osaketta.

Valtuuden nojalla luovutettavissa olevien yhtiön hallussa 31.12.2008 olevien omien osakkeiden määrä on 5,7 prosenttia osakekannasta ja 1,6 prosenttia osakekannan tuottamasta äänimäärästä. Valtuuden nojalla liikkeeseen laskettavissa olevien uusien osakkeiden määrä puolestaan on 10,0 prosenttia osakekannasta ja 2,0 prosenttia sen tuottamasta äänimäärästä.

Hallitus voi päättää siitä, kenelle ja missä järjestyksessä omia osakkeita luovutetaan ja uusia osakkeita annetaan. Hallitus voi päättää omien osakkeiden luovuttamisesta ja uusien osakkeiden antamisesta muutoin kuin siinä suhteessa,

jossa osakkeenomistajilla on etuoikeus yhtiön osakkeisiin, jos poikkeamiseen on yhtiön kannalta painava taloudellinen syy. Yhtiön pääomarakenteen kehittämistä, yrityskauppojen tai muiden järjestelyjen rahoittamista tai toteuttamista sekä osakepohjaisten kannustinjärjestelmien toteuttamista voidaan pitää yhtiön kannalta painavana taloudellisena syynä. Hallitus voi päättää omien osakkeiden luovuttamisesta myös pörssin järjestämässä julkisessa kaupankäynnissä varojen hankkimiseksi investointien ja mahdollisten yritysostojen rahoittamiseen.

Osakkeista maksettavan vastikkeen määrä on vähintään niiden luovutushetken mukainen käypä arvo, joka määräytyy pörssin järjestämässä julkisessa kaupankäynnissä, mutta osakepohjaisten kannustinjärjestelmien toteuttamisessa osakkeita voidaan luovuttaa vastikkeetta. Osakkeet voidaan luovuttaa myös muuta kuin rahavastiketta vastaan, kuittausta vastaan tai muutoin tietyn ehdon.

Luovutusvaltuus on voimassa enintään 27.3.2013 asti eikä sitä toistaiseksi ole käytetty.

OSAKKEENOMISTAJAT						
25 SUURINTA OSAKKEENOMISTAJAA 31.12.2008 OSAKASLUETTELOON MUKAAN						
	SARJA K, KPL	SARJA V, KPL	YHTEENSÄ, KPL	%	ÄÄNIÄ, KPL	%
NIEMISTÖ KARI		4 120 000	4 120 000	2,49	4 120 000	0,50
MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK R.Y.	3 733 980	199 000	3 932 980	2,38	74 878 600	9,13
SKAGEN GLOBAL VERDIPAPIRFOND		2 247 300	2 247 300	1,36	2 247 300	0,27
SIJOITUSRAHASTO OP-SUOMI PIENYHTIÖT		1 832 560	1 832 560	1,11	1 832 560	0,22
SIJOITUSRAHASTO OP-SUOMI ARVO		1 434 800	1 434 800	0,87	1 434 800	0,17
SIJOITUSRAHASTO AKTIA CAPITAL		1 223 853	1 223 853	0,74	1 223 853	0,15
SIJOITUSRAHASTO ARVO FINLAND VALUE		1 150 000	1 150 000	0,70	1 150 000	0,14
KESKINÄINEN ELÄKEVAKUUTUSYHTIÖ ILMARINEN		1 016 966	1 016 966	0,62	1 016 966	0,12
ETRA INVEST OY AB		1 000 000	1 000 000	0,61	1 000 000	0,12
KESKINÄINEN VAKUUTUSYHTIÖ ELÄKE-FENNIA		1 000 000	1 000 000	0,61	1 000 000	0,12
MAA- JA VESITEKNIIKAN TUKI R.Y.		1 000 000	1 000 000	0,61	1 000 000	0,12
SKAGEN GLOBAL II VERDIPAPIRFOND		933 800	933 800	0,57	933 800	0,11
SKAGEN VEKST VERDIPAPIRFOND		916 743	916 743	0,56	916 743	0,11
RELANDER HARALD BERTEL		900 000	900 000	0,55	900 000	0,11
BROTHERUS ILKKA	42 540	784 500	827 040	0,50	1 635 300	0,20
KESKINÄINEN TYÖELÄKEVAKUUTUSYHTIÖ VARMA		820 000	820 000	0,50	820 000	0,10
SVENSKA LANTBRUKSPRODUCENTERNAS CENTRALFÖRBUND R.F.	659 500	113 000	772 500	0,47	13 303 000	1,62
SIJOITUSRAHASTO NORDEA NORDIC SMALL CAP		683 959	683 959	0,41	683 959	0,08
LANGH HANS	654 480		654 480	0,40	13 089 600	1,60
HAAVISTO MAIJA	393 120	264 270	657 390	0,40	8 126 670	0,99
HAAVISTO HEIKKI	542 300	96 090	638 390	0,39	10 942 090	1,33
KESKTIEN TUKISÄÄTIÖ	100 000	500 000	600 000	0,36	2 500 000	0,30
HAAVISTO ERKKI	364 940	172 260	537 200	0,33	7 471 060	0,91
HAAVISTO ANTTI	382 140	140 740	522 880	0,32	7 783 540	0,95
MYLLYMÄKI ERKKI	374 320	113 080	487 400	0,30	7 599 480	0,93

ULKOMAALAISTEN OMISTUKSESSA HALLINTAREKISTERÖIDYT MUKAAN LUKIEN OLI YHTEENSÄ 24 380 051 OSAKETTA, JOKA ON 14,8 % KOKO OSAKEMÄÄRÄSTÄ JA 18,7 % VAIHTO-OSAKKEISTA.

YHTIÖN OMASSA OMISTUKSESSA OLI YHTEENSÄ 9 356 308 OSAKETTA, JOKA ON 5,7 % KOKO OSAKEMÄÄRÄSTÄ.

OSAKEOMISTUKSEN JAKAUTUMINEN 31.12.2008

OSAKKEITA	VAIHTO-OSAKKEET				KANTAOSAKKEET			
	OMISTAJIA		OSAKKEITA		OMISTAJIA		OSAKKEITA	
KPL	KPL	%	KPL	%	KPL	%	KPL	%
1-1 000	22 343	64,1	10 844 541	8,3	3 765	58,0	1 346 362	3,9
1 001-5 000	9 757	28,0	23 833 233	18,2	1 747	26,9	4 161 084	12,1
5 001-10 000	1 698	4,9	12 776 221	9,8	509	7,8	3 628 429	10,5
10 001-25 000	729	2,1	11 560 576	8,9	326	5,0	5 032 289	14,6
25 001-50 000	169	0,5	6 005 825	4,6	101	1,6	3 301 262	9,6
50 001-	147	0,4	65 295 764	50,0	45	0,7	10 735 980	31,1
ODOTUSLUETTELOSSA			0	0,0			5 648 414	16,4
YHTEISTILILLÄ			189 320	0,1			620 330	1,8
ERITYISTILEILLÄ			169 400	0,1			0	0,0
YHTEENSÄ	34 843	100,0	130 674 880	100,0	6 493	100,0	34 474 150	100,0

RAISIO OY:LLÄ OLI REKISTERÖITYJÄ OSAKKEENOMISTAJIA 31.12.2008 YHTEENSÄ 37 269.

EMOYHTIÖN TULOSLASKELMA

(MILJ. EUROA)	LIITETIETO	1.1.–31.12.2008	1.1.–31.12.2007
LIKEVAIHTO		2,7	13,3
Liiketoiminnan muut tuotot		0,0	0,7
Materiaalit ja palvelut	1	-0,1	-0,1
Henkilöstökulut	2	-2,2	-3,8
Poistot ja arvonalentumiset	3	-0,1	-3,0
Liiketoiminnan muut kulut	4	-5,1	-12,0
LIIKETULOS		-4,7	-4,9
Rahoitustuotot ja -kulut	5	+13,1	+10,8
TULOS ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ		8,4	5,9
Satunnaiset erät	6	-6,6	-10,1
TULOS ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA		1,8	-4,2
Tilinpäättösiirrot	7	0,0	+2,7
Tuloverot	8	-0,7	-0,2
TILIKAUDEN TULOS		1,1	-1,7

EMOYHTIÖN TASE

(MILJ. EUROA)	LIITETIETO	31.12.2008	31.12.2007
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet	9	0,1	0,1
Aineelliset hyödykkeet	9	0,4	0,5
Osuudet saman konsernin yrityksistä	10	103,9	85,0
Muut sijoitukset	10	139,1	199,0
		243,5	284,6
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Vaihto-omaisuus		0,0	0,0
Lyhytaikaiset saamiset	11	34,6	58,6
Rahoitusarvopaperit		64,5	34,7
Rahat ja pankkisaamiset		6,7	1,3
		105,8	94,6
VASTAAVAA YHTEENSÄ		349,3	379,2
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
	12		
Osakepääoma		27,8	27,8
Ylikurssirahasto		2,9	2,9
Vararahasto		88,6	88,6
Edellisten tilikausien voitto		198,5	208,0
Tilikauden tulos		1,1	-1,7
		318,9	325,6
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	13	0,0	0,0
VIERAS PÄÄOMA			
Pitkäaikainen vieras pääoma	14	7,8	0,0
Lyhytaikainen vieras pääoma	15	22,6	53,5
		30,4	53,5
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		349,3	379,2

EMOYHTIÖN RAHAVIRTALASKELMA

(MILJ. EUROA)	2008	2007
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liiketulos	-4,7	-4,9
Oikaisut liikelokseen:		
Suunnitelman mukaiset poistot	0,1	3,0
Muut oikaisut	0,8	0,6
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	-3,8	-1,3
Lyhytaikaisten liikesaamisten lisäys (-), vähennys (+)	+8,2	+0,1
Vaihto-omaisuuden lisäys (-), vähennys (+)	0,0	0,0
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+), vähennys (-)	+2,5	-18,3
Käyttöpääoman muutos	10,7	-18,2
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	6,9	-19,5
Maksetut korot ja maksut liiketoiminnan rahoituskuluista	-2,6	-1,9
Saadut osingot liiketoiminnasta	0,2	0,2
Saadut korot ja muut rahoitustuotot liiketoiminnasta	16,6	13,0
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA	21,1	-8,3
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	0,0	-1,8
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot	0,0	1,9
Investoinnit konserniyhtiöosakkeisiin	0,0	-0,1
Myönnettyt lainat	-28,0	-47,0
Lainasaamisten takaisinmaksut	67,0	29,2
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	39,1	-17,7
Rahavirta investointien jälkeen	60,2	-25,9
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys (+), vähennys (-)	+9,2	-11,0
Lyhytaikaisten lainojen lisäys (+), vähennys (-)	-45,3	+24,3
Lainasaamisten lisäys (-), vähennys (+)	+15,5	0,0
Saadut ja maksetut konserniavustukset	3,5	-10,0
Omien osakkeiden hankinta	-1,6	-6,5
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-6,2	-4,8
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-24,9	-7,9
Rahavarojen muutos	35,2	-33,8
Rahavarat tilikauden alussa	36,0	69,8
Rahavarat tilikauden lopussa	71,2	36,0

EMOYHTIÖN TILINPÄÄTÖKSEN LAADINTA- PERIAATTEET

Emoyhtiön tilinpäätös on laadittu noudattaen Suomessa voimassa olevia kirjanpito- ja osakeyhtiölain säännöksiä. Tilinpäätös on laadittu euroissa.

VAIHTO-OMAISUUS

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen hankintamenoon.

PYSYVIEN VASTAAVIEN ARVOSTUS

Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tasapoisuutona alkuperäisestä hankintamenoista kohteen taloudellisen vaikutusajan perusteella. Poistosuunnitelma on sama kuin edellisenä vuonna.

Poistoajat ovat:

- rakennukset ja rakennelmat 10–25 vuotta
- koneet ja laitteet 4–10 vuotta
- aineettomat oikeudet 5–10 vuotta
- muut pitkävaikutteiset menot 5–20 vuotta.

Maa-alueista ei ole tehty suunnitelman mukaisia poistoja.

ELÄKEJÄRJESTELYT

Yhtiön henkilöstön lakisääteinen ja vapaaehtoinen eläketurva on järjestetty eläkevakuutusyhtiöissä. Yhtiön toimitusjohtajalla on oikeus ja velvollisuus siirtyä eläkkeelle täytettyään 62 vuotta.

LIIVEVAIHTO

Liikevaihtona esitetään tuotemyynnin lisäksi tuotot emoyhtiön konserniyhtiöille tuottamasta palvelutoiminnasta.

LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT

Liiketoiminnan muina tuottoina on esitetty omaisuuden myyntivoitot ja muut kuin varsinaiseen suoritemyynniin liittyvät säännölliset tuotot kuten vuokrat.

SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT

Satunnaiset tuotot ja kulut koostuvat saaduista ja annetuista konserniavustuksista.

TULOVEROT

Yhtiön tuloslaskelman verot sisältävät verotettavan tuloksen perusteella lasketut tilikauden verot sekä aikaisempien tilikausien verot. Tilinpäätöksessä tilinpäätössiirtojen kertymä esitetään täysimääräisenä taseessa, eikä niihin sisältyvää verovelkaa ole käsitelty velkana. Laskennallisia veroja ei ole kirjattu.

VALUUTTAMÄÄRÄISET ERÄT

Ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat on muunnettu euroiksi tilinpäätöspäivänä noteerattujen keskikurssien mukaan. Toteutuneet kurssierot samoin kuin saamisten ja velkojen arvostamisesta syntyneet kurssivoitot ja -tappiot on kirjattu tuloslaskelmaan. Varsinaiseen liiketoimintaan liittyvät kurssivoitot ja -tappiot on käsitelty myyntien ja ostojen oikaisuerinä ja rahoituksen kurssivoitot ja -tappiot on esitetty rahoituksen tuotoissa ja kuluissa.

JOHDANNAISSOPIMUKSET

Riskienhallintapolitiikkansa mukaisesti yhtiö käyttää johdannaisia valuutta- ja korkoriskeiltä suojautumiseen. Valuuttajohdannaisia käytetään suojaamaan valuuttamääräisiä saamisia ja velkoja ja niistä syntyvät kurssierot kirjataan tulosvaikutteisesti.

Konsernin korollisista lainoista ja saamisista koostuvan salkun korkoriskeä pienennetään tekemällä koronvaihtosopimuksia. Sopimusten jaksotettu korko kirjataan rahoitustuottoihin tai -kuluihin oikaisemaan alla olevasta laina- ja saamissalkusta aiheutuvia korkokuluja/-tuottoja. Sopimusten käypää arvoa ei ole kirjattu.

OMAT OSAKKEET

Omien osakkeiden hankinta siihen liittyvine menoineen on esitetty yhtiön tilinpäätöksessä voittovarojen vähennyksenä ja luovutukset voittovarojen lisäyksenä.

JOHDON KANNUSTINJÄRJESTELMÄ

Johdon pitkäaikaiseen osakeperusteiseen kannustinjärjestelmään liittyvät kulut kirjataan ansaintajakson kuluksi tuloslaskelmaan ja velaksi taseeseen.

RAHAVIRTALASKELMA

Tilikauden aikaiset rahavirrat esitetään jaoteltuina liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirtoihin. Rahavirtojen erät on olennaisilta osiltaan esitetty maksuperusteisina.

EMOYHTIÖN TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

(MILJ. EUROA)	2008	2007
1. MATERIAALIT JA PALVELUT		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	0,1	0,1
Varaston muutos	0,0	0,0
Ulkopuolisilta ostetut palvelut	0,0	0,0
Yhteensä	0,1	0,1
2. HENKILÖSTÖKULUT		
Palkat ja palkkiot	1,6	2,9
Eläkekulut	0,2	0,6
Muut henkilöstökulut	0,4	0,2
Yhteensä	2,2	3,8
JOHDON PALKAT JA PALKKIOT		
Toimitusjohtaja ja hallituksen jäsenet	0,8	0,7
EMOYHTIÖN PALVELUKSESSA OLI TILIKAUDEN AIKANA KESKIMÄÄRIN		
Työntekijät	0	1
Toimihenkilöt	2	45
	2	46
LÄHIPIIRIVASTUUT		
Hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan eläkesitoumukset		
Emoyhtiön toimitusjohtajalla on oikeus ja velvollisuus siirtyä eläkkeelle täytettyään 62 vuotta.		
3. POISTOT JA ARVONALENNUKSET		
Suunnitelman mukaiset poistot	0,1	3,0
4. LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT		
Tilintarkastajan palkkiot:		
PricewaterhouseCoopers Oy		
Tilintarkastus	0,0	0,1
Veroneuvonta	0,0	0,0
Muut palvelut	0,2	0,1
	0,2	0,2

5. RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT

Osinkotuotot

Omistusyhteisyrittä

0,0 0,0

Muilta

0,2 0,2

Yhteensä

0,2 0,2

Korkotuotot pitkäaikaisista sijoituksista

Saman konsernin yrityksiltä

12,3 8,7

Tuotot pitkäaikaisista sijoituksista yhteensä

12,5 8,9

Muut korko- ja rahoitustuotot

Saman konsernin yrityksiltä

2,1 1,8

Muilta

1,6 1,8

Yhteensä

3,7 3,6

Korkotuotot pitkäaikaisista sijoituksista ja muut korko- ja rahoitustuotot yhteensä

16,0 12,3

Kurssierot

Saman konsernin yritykset

-1,4 0,0

Muut

1,3 0,2

Yhteensä

-0,1 0,2

Korkokulut ja muut rahoituskulut

Saman konsernin yrityksille

-1,7 -1,3

Muille

-1,4 -0,5

Yhteensä

-3,0 -1,8

Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä

13,1 10,8

6. SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT

Satunnaiset tuotot

Saadut konserniavustukset

0,0 10,4

Yhteensä

0,0 10,4

Satunnaiset kulut

Annetut konserniavustukset

-6,6 -20,5

Yhteensä

-6,6 -20,5

Satunnaiset tuotot ja kulut yhteensä

-6,6 -10,1

7. TILINPÄÄTÖSSIIRROT

Suunnitelman mukaisten ja verotuksessa tehtyjen poistojen erotus

0,0 2,7

8. TULOVEROT

Tuloverot satunnaisista eristä

1,7 2,6

Tuloverot varsinaisesta toiminnasta

-2,4 -2,8

Verot aikaisemmilta tilikausilta

0,0 0,0

Yhteensä

-0,7 -0,2

EMOYHTIÖN TASEEN LIITETIEDOT

9. EMOYHTIÖN AINEETTOMAT HYÖDYKKEET 2008

(MILJ. EUROA)	AINEETTOMAT OIKEUDET	MUUT PITKÄ-VAIKUTT. MENOT	ENNAKKO-MAKSUT	AINEETTOMAT HYÖDYKKEET YHTEENSÄ
Hankintameno 1.1.	0,2	0,4	0,0	0,6
Lisäykset 1.1.–31.12.	0,0			0,0
Vähennykset 1.1.–31.12.				0,0
Siirrot erien välillä				0,0
Hankintameno 31.12.	0,2	0,4	0,0	0,6
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.	0,2	0,3		0,5
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0,0			0,0
Tilikauden poisto	0,0	0,1		0,1
Kertyneet poistot 31.12.	0,2	0,3	0,0	0,6
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	0,0	0,0	0,0	0,1
Kirjanpitoarvo 31.12.2007	0,0	0,1	0,0	0,1

9. EMOYHTIÖN AINEELLISET HYÖDYKKEET 2008

(MILJ. EUROA)	MAA- JA VESI-ALUEET	RAKEN-NUKSET JA RAKENNELMAT	KONEET JA KALUSTO	MUUT AINEELLISET HYÖDYKKEET	ENNAKKO-MAKSUT JA KESKENER. HANKINNAT	AINEELLISET HYÖDYKKEET YHTEENSÄ
Hankintameno 1.1.	0,0	0,7	0,2	0,3	0,0	1,2
Lisäykset 1.1.–31.12.						0,0
Vähennykset 1.1.–31.12.	0,0	0,0				0,0
Siirrot erien välillä						0,0
Hankintameno 31.12.	0,0	0,7	0,2	0,3	0,0	1,2
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1.		0,5	0,2			0,7
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot			0,0			0,0
Tilikauden poisto		0,0	0,0			0,0
Kertyneet poistot 31.12.	0,0	0,6	0,2	0,0	0,0	0,8
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	0,0	0,2	0,0	0,3	0,0	0,4
Kirjanpitoarvo 31.12.2007	0,0	0,2	0,0	0,3	0,0	0,5
Tuotannollisten koneiden ja laitteiden kirjanpitoarvo 31.12.2008			0,0			
31.12.2007			0,0			

10. SIIJOITUKSET 2008

(MILL. EUROA)	KONSERNI- YRITYSTEN OSAKKEET	OMISTUS- YHTEYSYRITYS- OSAKKEET	MUUT OSAKKEET	SAAMISET, KONSERNI- YRITYKSET	SIIJOI- TUKSET YHTEENSÄ
Hankintameno 1.1.	85,0	0,0	0,0	199,0	284,0
Lisäykset 1.1.–31.12.	19,0			28,0	47,0
Vähennykset 1.1.–31.12.				87,9	87,9
Hankintameno 31.12.	103,9	0,0	0,0	139,0	243,0
Kirjanpitoarvo 31.12.2008	103,9	0,0	0,0	139,0	243,0
Kirjanpitoarvo 31.12.2007	85,0	0,0	0,0	199,0	284,0

OSAKKEET JA OSUUDET 2008

	KONSERNIN OMISTUSOSUUS, %	EMOYHTIÖN OMISTUSOSUUS, %
KONSERNIYRITYKSET		
Raisio Malt Oy, Raisio	100,00	100,00
Raision Konsernipalvelut Oy, Raisio	100,00	100,00
Raisionkaaren Teollisuuspuisto Oy, Raisio	100,00	50,00
Ravintoraisio Oy, Raisio	100,00	100,00
Rehuraisio Oy, Raisio	100,00	100,00
OSAKKUUSYRITYKSET		
Vihervakka Oy, Pöytyä	38,50	38,50

(MILJ. EUROA)	2008	2007
11. SAAMISET		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	0,0	0,3
Saamiset samaan konserniin kuuluilta yrityksiltä		
Myyntisaamiset	0,1	0,8
Lainasaamiset	23,5	36,5
Muut saamiset	0,1	10,5
Siirtosaamiset	2,0	1,9
	25,7	49,8
Saamiset omistusyhteisyrittäjiltä		
Myyntisaamiset	0,0	0,0
Muut saamiset	6,7	7,7
Siirtosaamiset	2,2	0,9
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	34,6	58,6
Siirtosaamiin sisältyy liiketoimintaan liittyvien kuluja ja tuottojen sekä rahoituserien ja verojen jaksotuksia.		
12. OMA PÄÄOMA		
Sidottu oma pääoma		
Osakepääoma 1.1.	27,8	27,8
Osakepääoma 31.12.	27,8	27,8
Ylikurssirahasto 1.1.	2,9	2,9
Ylikurssirahasto 31.12.	2,9	2,9
Vararahasto 1.1.	88,6	88,6
Vararahasto 31.12.	88,6	88,6
Sidottu oma pääoma yhteensä	119,3	119,3
Voittovarot 1.1.	206,4	219,4
Osingonjako	-6,3	-4,8
Omien osakkeiden luovutus	0,1	0,0
Omien osakkeiden hankinta	-1,6	-6,5
Voitto edellisiltä tilikausilta 31.12.	198,5	208,0
Tilikauden tulos	1,1	-1,7
Vapaa oma pääoma yhteensä	199,6	206,4
Oma pääoma yhteensä	318,9	325,6
Omasta pääomasta jakokelpoisia varoja	199,6	

Yhtiön osakepääoma jakautuu osakelajeittain seuraavasti:

	2008		2007	
	KPL	1 000 EUROA	KPL	1 000 EUROA
Kantaosakkeet (20 ääntä/osake)	34 474 150	5 798	34 474 250	5 798
Vaihto-osakkeet (1 ääni/osake)	130 674 880	21 978	130 674 780	21 978
Yhteensä	165 149 030	27 776	165 149 030	27 776

Yhtiön hallussa olevat omat osakkeet:

	2008		2007	
	KPL	HANKINTA-MENO 1 000 EUROA	KPL	HANKINTA-MENO 1 000 EUROA
Kantaosakkeet (20 ääntä/osake)	197 808	382	158 300	318
Vaihto-osakkeet (1 ääni/osake)	9 158 500	19 027	8 230 500	17 576
Yhteensä	9 356 308	19 409	8 388 800	17 894

Yhtiön hallussa olevien omien osakkeiden todennäköinen luovutushinta tilinpäätöhetkellä oli 13,8 milj. euroa (12,6 milj. euroa vuonna 2007).

(MILJ. EUROA)	2008	2007
13. TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ		
Tilinpäätössiirtojen kertymä muodostuu kertyneestä poistoerosta.		
VIERAS PÄÄOMA		
14. PITKÄAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA		
Lainat rahoituslaitoksilta	7,8	0,0
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	7,8	0,0
15. LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA		
Lainat rahoituslaitoksilta	2,2	0,8
Ostovelat	0,2	0,2
Velat samaan konserniin kuuluville yrityksille		
Ostovelat	0,0	0,3
Muut velat	17,5	50,5
Siirtovelat	0,2	0,1
	17,7	50,9
Muut velat	0,6	0,7
Siirtovelat	2,0	0,9
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	22,6	53,5
Siirtovelkoihin sisältyy liiketoiminnan kulujen, rahoituserien ja verojen jaksotuksia.		
Korottomat velat		
Lyhytaikaiset	9,5	23,2

EMOYHTIÖN MUUT LIITETIEDOT

(MILJ. EUROA)	2008	2007
16. ANNETUT VAKUUKSET, VASTUUSITOUMUKSET JA MUUT VASTUUT		
TASEESEEN SISÄLTYMÄTTÖMÄT VASTUUSITOUMUKSET JA VASTUUT:		
Leasingvastuut		
Leasingsopimuksista maksamatta olevat määrät		
Alkaneella tilikaudella maksettavat	0,0	0,0
Myöhemmin maksettavat	0,0	0,0
Yhteensä	0,0	0,0
Leasingsopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehtoihin liittyviä vastuita.		
Vastuusitoumukset samaan konserniin kuuluvien yritysten puolesta		
Takaukset	27,5	17,9
Vastuusitoumukset muiden puolesta		
Takaukset	0,0	0,1
JOHDANNAISSOPIMUKSET:		
Johdannaisopimuksia käytetään yhtiössä suojaustarkoitukseen. Alempana ilmoitetut johdannaisopimusten kohde-etuuden arvot kuvaavat suojaustoimien laajuutta. Johdannaisopimusten käyvät arvot kertovat minkäläinen tulos johdannaisaseman sulkemisesta olisi syntynyt tilinpäätöspäivän markkinahinnoilla.		
Valuuttatermiinit:		
Käypä arvo	1,6	0,2
Kohde-etuuden arvo	28,9	18,6
Valuuttatermiinien kohde-etuuden arvona on ilmoitettu avointen termiinisopimusten summa muutettuna euroiksi tilinpäätöspäivän kurssilla.		
Koronvaihtosopimukset:		
Käypä arvo	-0,1	0,0
Kohde-etuuden arvo	10,0	0,0
Koronvaihtosopimusten kohde-etuuden arvona on ilmoitettu avointen sopimusten nimellismäärä.		

HALLITUKSEN EHDOTUS VOITTOVAROJEN KÄYTÖSTÄ

Emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat taseen 31.12.2008 mukaan ovat 199 648 743,48 euroa. Hallitus ehdottaa, että emoyhtiön voittovaroista jaetaan osinkoa 0,07 euroa osaketta kohden

yhteensä	11 560 432,10 euroa
ja että voittovaratilille jätetään	188 088 311,38 euroa
Yhteensä	199 648 743,48 euroa

Osinkoa ei kuitenkaan makseta niille osakkeille, jotka ovat yhtiön hallussa osingonjaon täsmäytyspäivänä 31.3.2009.

Yhtiön taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Yhtiön maksuvalmius on hyvä, eikä ehdotettu osingonjako vaaranna hallituksen näkemyksen mukaan yhtiön maksukykyä.

Raisiossa 12. helmikuuta 2009

Simo Palokangas
Anssi Aapola
Erkki Haavisto
Satu Lähteenmäki
Michael Ramm-Schmidt
Matti Rihko
toimitusjohtaja

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Raisio Oyj:n yhtiökokoukselle

Olemme tarkastaneet Raisio Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.–31.12.2008. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista ja liitetiedot sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että konsernitilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lain mukainen ja että varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Tilintarkastajan tulee suorittaa tilintarkastus Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti ja sen perusteella antaa lausunto tilinpäätöksestä, konsernitilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Hyvä tilintarkastus-

tapa edellyttää ammattieettisten periaatteiden noudattamista ja tilintarkastuksen suunnittelua ja suorittamista siten, että saadaan kohtuullinen varmuus siitä, että tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa ei ole olennaisia virheellisyyksiä ja että emoyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja ovat toimineet osakeyhtiölain mukaisesti.

Tilintarkastustoimenpiteillä tulisi varmistua tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen lukujen ja muiden tietojen oikeellisuudesta. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan ja arvioihin riskeistä, että tilinpäätöksessä on väärinkäytöksestä tai virheestä johtuva olennainen virheellisyys. Tarvittavia tarkastustoimenpiteitä suunniteltaessa arvioidaan myös tilinpäätöksen laadintaan ja esittämiseen liittyvää sisäistä valvontaa. Lisäksi arvioidaan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleistä esittämistapaa, tilinpäätöksen laatimisperiaatteita sekä johdon tilinpäätöksen laadinnassa soveltamia arvioita.

Tilintarkastus on toteutettu Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Käsitksemme mukaan olemme suorittaneet tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvia tarkastustoimenpiteitä lausuntoamme varten.

Lausunto konsernitilinpäätöksestä

Lausuntonamme esitämme, että konsernitilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista.

Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Raisiossa 12. helmikuuta 2009

Johan Kronberg
KHT

Mika Kaarisalo
KHT

HALLINTONEUVOSTON LAUSUNTO

Hallintoneuvosto on tänään pitämässään kokouksessa perehtynyt tilinpäätökseen ja konsernitilinpäätökseen sekä tilintarkastuskertomukseen tilikaudelta 1.1.–31.12.2008.

Hallintoneuvosto puoltaa tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen vahvistamista ja yhtyy hallituksen ehdotukseen voittovarojen käytöstä.

Raisiossa 24. helmikuuta 2009

Hallintoneuvoston puolesta

Juha Saura
puheenjohtaja

RAISIO

Raisio Oyj • Raisonkaari 55 • PL 101 • 21201 Raisio
Puh. (02) 443 2111 • Faksi (02) 443 2315
Y-tunnus 0664032-4 • Kotipaikka Raisio
www.raisio.com

www.raisio.com